

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEKLERİNİ
TANIMLAMALARI: İSTANBUL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORHAN ALTUNDAĞ

İstanbul 2022

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEKLERİNİ
TANIMLAMALARI: İSTANBUL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORHAN ALTUNDAĞ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. TUBA KARATEPE

İstanbul 2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
GRAFİKLER LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1.2 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.3 HİPOTEZ	4
1.4 TERMİNOLOJİ VE LİTERATÜR	6
1.5 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	7
1.6 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	8
1.7 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	8
1.8 EVREN VE ÖRNEKLEM	9
1.9 VERİLERİN GÜVENİRLİĞİ.....	10
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
2. MESLEK.....	11
2.1 MESLEK KAVRAMI.....	11
2.2 MESLEKLE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR.....	12
2.2.1 İŞ KAVRAMI.....	12
2.2.2 KARİYER KAVRAMI	12
2.2.3 ÇALIŞMA KAVRAMI	13
2.3 MESLEKİ EĞİTİM	13
2.4 MESLEKİ BAĞLILIK.....	14
2.4.1 MESLEK ÖNCESİ MESLEKİ BAĞLILIK	16
2.4.2 ÖĞRENİM SONRASI MESLEKİ BAĞLILIK	17
2.5 MESLEKTE SAYGINLIK VE STATÜ.....	18
2.6 KÜTÜPHANECİLİK MESLEĞİNİN TANIMLANMASI	20

2.7 ÜNİVERSİTE DÜZEYİNDE BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ /KÜTÜPHANECİLİK ÖĞRENİMİ.....	24
2.8 KÜTÜPHANECİLİK MESLEĞİ VE BAĞLILIK.....	27
2.9 KÜTÜPHANECİLİK MESLEĞİNİN STATÜ VE SAYGINLIĞI	32
2.10 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDE MESLEĞİNİN ÖNEMİ.....	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	40
3. ÜNİVERSİTELER VE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ.....	40
3.1 ÜNİVERSİTELERİN GENEL TARİHİ VE GELİŞİMİ	40
3.2 TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTELERİN TARİHİ VE DURUMU.....	41
3.3 ÜNİVERSİTELERİN AMAÇLARI VE İŞLEVLERİ.....	44
3.4 ÜNİVERSİTELERİN TOPLUMSAL İMAJI	46
3.5 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN TANIMI VE TARİHİ.....	49
3.5.1 DÜNYADA ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİN DURUMU	52
3.5.2 TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİN DURUMU	54
3.6 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISI VE ORGANİZASYONU	56
3.7 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN İŞLEVİ VE GÖREVLERİ.....	57
3.7.1 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİN BİLİMSSEL ÇALIŞMALARDA ÖNEMİ	59
3.7.2 ÜNİVERSİTE VE KÜTÜPHANE İLİŞKİSİ.....	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	64
4. ARAŞTIRMADA EDİNİLEN BULGULAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ	64
4.1 KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK VE EĞİTİM BİLGİLERİ	64
4.2 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEĞE BAŞLAMA SEBEPLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	68
4.3 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEĞİ TANIMLAMALARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	72
4.4 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEKİ YETERLİLİKLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	77
4.5 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEKİ ÖĞRENİMLERİ VE MESLEKİ GELECEK PLANLAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	84
4.6 KÜTÜPHANECİLERİN MESLEK VE MESLEK BAĞLILIĞINA İLİŞKİN SOSYAL KÜLTÜREL YAKLAŞIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	90
4.7 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİN MESLEK DERNEKLERİ VE STK’LARLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	94

4.8 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEKİ DEĞERLENDİRMELERİ VE YETERLİLİK ÖLÇÜMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	99
4.9 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEK İSTİHDAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	104
4.10 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEĞİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	113
4.11 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEK FARKINDALIĞI KAPSAMINDA BÖLÜMÜN İSMİNİ DEĞERLENDİRMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	120
4.11 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN KÜTÜPHANECİLİĞİ MESLEK Mİ İŞ Mİ OLARAK TANIMLAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	125
4.12.1 MESLEK VE İŞ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ .	125
4.12.2 MESLEK OLARAK KÜTÜPHANECİLİĞİN TANIMLAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	128
4.13 ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLERİNİN MESLEK ÜZERİNE DEĞERLENDİRİLMELERİ SONUCUNDA KÜTÜPHANECİLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN KÜTÜPHANECİ YETKİNLİKLERİ.....	133
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	135
KAYNAKÇA	140
GÖRÜŞME SORULARI	151

ÖNSÖZ

Kütüphanecilik, bu alanda çalışanlar ve kütüphanelere aşına kişiler tarafından bir meslek olarak tarif edilmektedir. Kütüphanecilik mesleğini tarif etmek, bir bakıma mesleği tanımaktan geçmektedir. Mesleği tanımayanların ise mesleği duyduklarında, mesleğin gerçek tanımından uzak şeyler dile getirdikleriyle karşılaşabiliriz. Kütüphaneciliği sürdürmeye çalışan kütüphanecilerin, mesleki açıdan mesleğini tarif etmesi ve mesleğin tözünü içeren uygulamaları verimli bir şekilde gerçekleştirebilmesi için, mesleklerini tanımlamalarının gerekli olduğunu düşünüyorum. Mesleğini en iyi şekilde yapanlar, mesleğini sevenlerdir. Bu söz, kütüphanecilik mesleği için de doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu çalışmada, kütüphanecilerin mesleklerine bakış açıları incelenmeye çalışılmış, meslekle ilgili görüş ve düşünceleri incelenerek, elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışması, “Neden kütüphaneci oldum?” sorusu ile başladı. Kütüphanecilerin nasıl kütüphaneci olmaya karar verdikleri, mesleklerine nasıl baktıkları, mesleki gelişim konusunda neler düşündükleri hususu, beni bu çalışmaya yönlendirdi. Kütüphanecilik ile ilgili doğru ve güvenilir bilgileri öğrenebileceğim ilk kaynağın, meslekte görev alan kütüphaneciler olduğuna inanarak bu çalışmaya başladım. Araştırma verilerini elde edebilmek için, nitel çalışma bağlamında yüz yüze görüşmelerle verileri elde etmeye başladım. 3 değerli kütüphaneci ile mülakatımızı gerçekleştirdikten sonra, covid-19 pandemisi başladı ve görüşmeleri biraz duraksattı. Daha sonra görüşmeleri, online görüşmelere çevirdik. Katılımcılar için online görüşmeler, daha esnek saatlere olanak sağladığı, için yüz yüze görüşmelerle, neredeyse aynı verimle gerçekleştirildi. Kütüphanecilerin mesleklerini tanımlamalarına ilişkin birçok veri elde edildi, mesleki bağlılık ve mesleğin genel tanımına ilişkin ortak noktalar ve sorunlara ilişkin çözümler üretilmeye çalışıldı. Yapılan tüm çalışmalar, kütüphanecilik mesleğinin farkındalığını arttırmak ve çalışan kütüphaneciler tarafından mesleğin nasıl algılandığını görme çabasıdır.

Yüksek lisans eğitimin boyunca ders dönemim ve tez çalışmasını sürdürdüğüm tüm zaman aralığında tecrübelerinden faydalandığım, akademik ve mesleki açıdan desteğini hiç esirgemeyen, tezimde bana sürekli yol gösterici rolü sahiplenmiş Sayın Tez Danışmanı Hocam, Prof. Dr. Tuba Çavdar KARATEPE’ye içten teşekkürlerimi sunarım.

Kaynak arayışında ve tez çalışmamda desteklerini esirgemeyen ve zaman ayıran değerli dostlarım Deniz YOLOĞLU, Buse KARABULUT, Tuba GÜLERYÜZ ve Yağmur DAŞLI dostlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın sonuna doğru tanıştığım ve manevi desteğini asla esirgemeyen, tez çalışmamın o olmazsa asla tamamlanamayacağını düşündüğüm Yaprak KALKAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamda katılımcı olmayı kabul etmiş ve bu tez çalışmamın oluşmasında büyük destek sağlamış değerli katılımcı kütüphanecilerimize büyük bir teşekkürü borç bilirim.

ÖZET

Altundağ, Orhan. Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleklerini Tanımlamaları: İstanbul Örneği, İstanbul, 2022.

Ulusal ve uluslararası arenada bilgi, herkes için önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Kütüphaneler, bilginin ihtiyaç duyulduğu alanda hizmet veren birincil kuruluşlardır. Bu bağlamda, kütüphane hizmetlerini olumlu yönde etkileyecek temel faktörün de kütüphaneciler olduğu söylenmelidir. Kütüphanecilerin mesleklerine bakışı ve mesleklerini değerlendirmeleri, mesleklerine atfettikleri değere bağlı olarak, mesleğe olumlu veya olumsuz katkı sunmaktadır.

Giderek artan iş kaygıları ve mesleki aidiyet sorunları gibi durumların bireylerin mesleklerini sevmesini zorlaştırdığı düşünülmektedir. Kütüphanecilik mesleği de diğer meslekler gibi bu sorunları yaşamaktadır. Bu çalışmada; kütüphanecilik mesleğinin toplum nezdinde bilinirliği, çalışma koşulları, mesleki faaliyetler gibi değerlendirmelerin, kütüphanecilerin gözünden nasıl görüldüğü incelenmeye çalışılmıştır.

Bu tez çalışması, kütüphanelerin aktif olmasında önem arz eden temel paydaşlardan kütüphanecilerin, mesleklerini tanımlamasıyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesini konu edinmiştir. Kütüphanecilerin mesleklerine nasıl başladıkları, mesleki faaliyetlerdeki rollerine ilişkin durumları, mesleğin avantaj ve dezavantajları, mesleğin istihdam sorunları, mesleki yeterlilikle ilgili düşünceleri ve mesleki kaygıları hakkındaki düşünceleri değerlendirilerek ortak cevaplar aranmıştır. Çoğu kütüphanecinin, meslek tanımını yapmakta güçlük çektiği ortaya çıkmıştır. Mesleki faaliyetlerin yanı sıra, mesleki bağlılığın oluşmamasındaki temel sebeplerde belirlenmiştir. Kütüphanecilerin mesleki yeterlilikle ilgili düşünceleri, mesleğin gelişmesine olanak sağlayabilecek bakış açıları da toplanmıştır. Elde edilen verilerin incelenmesiyle kütüphanecilerin mesleki bağlılıklarının oluşmasında ve mesleğin tanımlanmasında sorunlara ilişkin ortak noktalar belirlenmiş, mesleki bağlılık kapsamında eksikliği hissedilen sorunlar belirlenmiştir. Kütüphanecilerin gözünden mesleğe ilişkin sorunlar ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve kütüphanecilerin mesleklerine bakış açıları, tez çalışmasının içeriğini oluşturmuştur. Gerçekleştirilen bu çalışma bulgularının, kütüphanecilik meslek çalışmalarına ilişkin rehberlik edebileceği ve yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler:

Kütüphanecilik, Kütüphanecilik mesleği, Mesleki bağlılık

ABSTRACT

Altundağ, Orhan. University Librarians' Definitions of Their Professions: The Case of Istanbul, Istanbul, 2022.

Information in the national and international arena, has become an important need for everyone. Libraries are the primary organizations that serve in the area where information is needed. In this context, it should be said that the main factor that will positively affect library services is librarians. The way the librarians look at and evaluate their profession offers a positive or negative contribution to the profession, depending on the value they assign to their profession.

It has been thought that situations such as increasing business concerns and occupational belonging issues make it difficult for individuals to love their profession. The profession of librarian has been experiencing these problems, like other professions. In this study, it was attempted to examine the awareness of the librarian profession in public, the working conditions, the professional activities, and how the evaluations are seen from the eyes of the librarians.

This thesis study has taken into consideration the evaluation of the views of librarians, who are important stakeholders in the activeness of libraries, about their job description. Common answers were sought by evaluating how librarians started their profession, their situation regarding their role in professional activities, the advantages and disadvantages of the profession, the employment issues of the profession, their thoughts about professional competence and professional concerns. It turns out that most librarians have difficulty in making the definition of a profession. In addition to professional activities, the main reasons for the lack of professional commitment have been determined. The opinions of librarians regarding professional competence and their perspectives that can enable the development of the profession were also collected. With the analysis of the data obtained, common points related to the problems in the formation of professional commitment of librarians and the definition of the profession were determined, and the problems that were felt in the scope of professional commitment were determined. It has been tried to reveal the problems related to the profession from the eyes of librarians and the perspectives of librarians to their profession have formed the content of the thesis. These study findings are thought to be a guide to librarianship profession studies.

Keywords:

Librarianship, Profession of librarianship, Professional Commitment

KISALTMALAR LİSTESİ

BBY: Bilgi ve Belge Yönetimi

EKUAL: Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı

ANKOS: Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu

TKD: Türk Kütüphaneciler Derneği

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

C.: Cilt

S.: Sayı

s.: Sayfa

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 4.1: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı.....	66
Grafik 4.2: Katılımcıların Cinsiyet Oranları ve Kurumların Yüzdelik Dağılımı.....	67
Grafik 4.3: Katılımcıların Meslekteki Deneyim Oranları.....	68

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1: Demografik Bilgiler.....	64
Tablo 4.2: Kütüphanecilik Mesleğinin Bilinirliği.....	69
Tablo 4.3: Kütüphaneciliğin Tanımlanması.....	73
Tablo 4.4: Kütüphanecide Olması Gereken Özelliklere İlişkin Temalar.....	78
Tablo 4.5: Katılımcıların Yüksek Lisans ve Öğrenim Programlarına Bakışı.....	84
Tablo 4.6: Mesleki Etkinliklere Katılım Sağlama.....	90
Tablo 4.7: Meslek Derneklerine Üyelik.....	95
Tablo 4.8: Kütüphanecilik Mesleğinin Yeterlilik Ölçütlerine Dair.....	99
Tablo 4.9: İstihdam Sorunu Durumuna İlişkin.....	104
Tablo 4.10: İstihdam İlişkin Durumlar.....	105
Tablo 4.11: Devlet ve Özel Üniversitelerdeki İstihdam Değerlendirmesi.....	109
Tablo 4.12: Mesleğin Avantajlarına Dair.....	113
Tablo 4.13: Mesleğin Dezavantajlarına Dair.....	117
Tablo 4.14: Bölüm İsminin Değişikliğine Dair.....	120
Tablo 4.15: Bölüm İsmi Değiştirme İstenmesine İlişkin.....	121
Tablo 4.16: Bölüm İsmini Değiştirmek İstemiyor.....	123
Tablo 4.17: Meslek ve iş arasındaki Farkların Değerlendirilmesi.....	126
Tablo 4.18: Kütüphaneciliğin Meslek veya İş Olarak Tanımlanması.....	129

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Kütüphanecilik köklü bir geçmişe, kendine özgü tekniklere sahip bir meslektir. Kütüphanecilik mesleği, yıllarca belirli bir değişim ve gelişim içinde günümüze kadar gelmiştir. Ülkemizde de kütüphaneci olabilmek için, Üniversitelerin BBY (Bilgi ve Belge Yönetimi) bölümlerinden mezun olunması gereklidir. BBY bölümünden mezun olan öğrenciler, kütüphanelerde çalışarak mesleğe başlayabilmektedir. Mezun olan öğrencinin, her meslekte olduğu gibi kütüphanecilikte de mesleğini yapabilmesi, stajlarının dışında iş bulmasıyla başlamaktadır. İşe başlayan kütüphaneci, kendini mesleğini yaparken bulur. Bunun yanı sıra kütüphaneciler mesleki sorumluluğunu yerine getirirken lisans öğrenimlerindeki kazanımlarıyla birlikte, sahip olması gereken yetkinlikler bulunmaktadır. Bunların en başında, mesleki bir bağlılığa sahip olmak gelir. Kütüphanecilik mesleği için, mesleğin tözüne ilişkin kâr amacının sosyal kâr olarak nitelendirildiği düşünülürse, mesleki bağlılık, kütüphanecilik için önemli bir güdüleme olmaktadır. Kullanıcıların bilgi ihtiyacının doğru ve hızlı bir şekilde karşılanması, tamamen kütüphanecinin mesleki sorumluluğunu oluşturmaktadır. Bu sebeple, birebir kullanıcı odaklı yönetim anlayışına sahip ve bilgi hizmetlerini bu açıdan şekillendiren kütüphaneler, mesleki bağlılığını kazanmış kütüphanecilere ihtiyaç duymaktadır.

Kullanıcı hizmetleri adı altında gelenekselleşen tüm araç ve gereçlerin kullanılması ve değerlendirilmesi, geliştirilen uygulamaların ve kütüphanelerin entegre etmeye çalıştığı tüm sistemler, kütüphanecilerin mesleki yaklaşımlarına ilişkin olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Kullanıcı hizmetleri odaklı ve sosyal kar mantığıyla işleyen kütüphane kurumları, tamamen maddi bir beklenti olmadan kullanıcı hizmeti odaklı işlemektedir.

Meslek, bireyin geçimini sürdürebilmesi için gerçekleştirdiği sürekli iştir. Meslek, genellikle yoğun bir çalışmayı, yoğun bir öğrenim sürecini kapsayan ve sonunda bireye kazandırdığı bir statüyü ifade etmektedir.

Bu unvan ve statünün kütüphanecilere ne gibi sorumluluklar yüklediği, hangi görevleri yerine getirmeleri ve sahip olmaları gereken becerilerle yapmaları gerekenler, iş tanımlarında belirtilmiştir. Ancak, kütüphanecilerin unvanlarıyla ilgili düşüncelerini, mesleklerine bakış açılarını, mesleki açıdan neleri sorun olarak gördüklerini, mesleği benimsemekle ilgili düşüncelerini ve mesleğe ilişkin neleri sorun olarak gördüklerini

"kütüphanecilerin gözünden" seyreterek öğrenmenin de dikkate değer olduğu düşünülmüştür.

Bu bağlamda, kütüphanecilerin mesleki tanımlamalarına ilişkin nitel çalışma kapsamında görüşmeler analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde, araştırmanın kapsamı, amacı, çalışma soruları ve araştırma ve tekniklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde meslek ve meslek kavramı, mesleki bağlılık ve kütüphanecilik mesleğine dair bilgilere yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, çalışma evreni İstanbul'daki üniversite kütüphaneleri olduğu için ve kütüphanecilerin cevaplarının daha iyi analiz edilmesi ve anlaşılabilmesi için üniversitelerin ve üniversite kütüphanelerin tarihsel gelişimi, üniversite kütüphanelerinin durumu üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümünde, üniversite kütüphanelerinde çalışan, gönüllü katılımcıların, meslekleriyle ilgili düşüncelerin analiz edilmiştir. Bu bölümde, kütüphanecilerin meslek tanımlamalarına ilişkin cevapları da yer almaktadır.

Sonuç kısmında, değerlendirmelerin neticesinde ortaya çıkan ortak cevaplar ve mesleki farkındalığın artırılması için çözüm önerileri sunulmuştur. Aynı zamanda kütüphanecilerin gözünden meslek profili oluşturulmaya gayret edilmiştir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Kütüphaneler, kültür ve eğitim politikalarıyla gelişmeleri beklenen, bilgi ihtiyacının karşılandığı ve aynı zamanda sosyal etkileşimin de söz konusu olduğu kurumlardır. Odağında bilgi olan bir kurumun, bu temel görevini yerine getirirken kütüphanecinin sorumlulukları ve etkin rolü, kuşkusuz son derece önemlidir. Bu sorumluluk ve rollere, kütüphanecilerin bakışının değerlendirilmesinin, alana bir katkı sunabileceği düşünülmüştür.

Bu araştırmanın amacı, kütüphanecilerin görev ve sorumluluklarına ilişkin, mesleki değerlendirmelerini analiz etmek ve bu değerlendirmelerin mesleğe yansıttığı olumlu ve olumsuz tarafları ortaya çıkartmaktır.

Araştırmanın bir diğer amacı, kütüphanecilerin mesleklerine bakış açılarının değerlendirilmesi sonucunda, mesleki bağlılığın önemini vurgulamak ve kütüphanecilerin mesleki farkındalığını arttıracak çalışmaları belirleyebilmektir.

Mesleki farkındalığın amacı, meslek mensubunun mesleğe ve mesleki faaliyetlere karşı duyarlılığını arttırmak, mesleğe katkı sağlamasını ve geliştirmesini mümkün hale getirmek olarak nitelendirilebilir.¹ Araştırmanın bir amacı olarak meslek farkındalığı, meslek mensubunun mesleki açıdan kendisini tanıması, mesleğini sevmesi, mesleki camiada olup bitenlere karşı tutumu ve ilgisi üzerine yoğunlaşmaktadır. Mesleğin gelişmesi, mesleki faaliyetlerin iyileştirilmesi gibi etkenlerin, odak noktasında kütüphanecilerin mesleki farkındalığı da yer almaktadır. Bu sebeple, kütüphanecilik için mesleki bağlılığının önemi ve kütüphanecilerin mesleki farkındalığını arttıracak çözümlerin oluşturulması kütüphanecilik açısından önemli olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında mesleki farkındalık açısından kütüphanecilerde;

- Mesleki teknik konulara ve mesleğin getirdiği diğer sorumlulukları yerine getirebilecek yetkinliğe sahip olması,
- Mesleğin sosyal kâr bağlamında temel taşı oluşturacak mesleki bağlılığını oluşturabilmesi,
- Mesleğin temel tözünü oluşturan kullanıcı odaklı hizmet anlayışını içselleştirmesi,
- Mesleki yeterlilikleri ve kütüphanelerde oluşacak ihtiyaçları karşılayabilme yerine getirecek özelliklere ve yetkinliğe sahip olabilmesi,
- Kütüphaneciliği bir iş olarak görmenin dışında bir meslek olarak sahiplenmesi,
- Kütüphanecilerin mesleki ortak özelliklerinin belirlenebilmesi,
- Mesleğini yerine getiren kütüphanecilerin karşılaştığı sorunlara bakış açılarının belirlenebilmesi,
- Kütüphanecilik mesleğinin kütüphaneciler için ne ifade ettiğini belirleyebilmek amaçlanmaktadır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Kütüphanecilerin mesleklerini değerlendirmeleri ve mesleğin meslek mensupları tarafından ne ifade ettiğini ortaya koymak, mesleğin gelişmesi ve kütüphanecilerin mesleki bağlılıklarını ve farkındalığı arttırabilmek için de önem arz etmektedir.

¹ Samet Arı, “Birey Veya Meslek Grupları İçin Toplumsal Statü Bağlamında Amaç Yönelimli Mesleki Farkındalık Eğitimin Önemi”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, C. 10, S.29 (2021), s. 409.

Günümüz bilgi çağında bilgi hizmetlerinin karşılandığı kurumların başında gelen kütüphaneler, kullanıcıların bilgi hizmeti ihtiyacının karşılanması noktasında değerlidir. Kütüphane hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi ve geliştirilebilmesi için kütüphanelerin mesleki farkındalığını kazanmış, mesleki bağlılığı oluşmuş kütüphanecilere ihtiyaçları vardır. Bu hususta kütüphanecilerin, mesleklerini nasıl tanımladıkları meslek açısından mühim bir meseledir.

Bu araştırma kapsamında, kütüphanecilerin meslek tanımlarına ilişkin değerlendirmeleri ve mesleki bir profilin oluşturularak mesleğin ihtiyaçlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu da mesleki literatüre katkı olarak kütüphanecilerde mesleki farkındalığı oluşturacak bir yol haritası sunulmasını sağlayabilecektir.

1.3 Hipotez

Çalışmanın hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir:

H1: Kütüphanecilerin mesleki tanımlamaları, mesleğin gerçekleştirilmesini etkilemektedir. Bunun yanı sıra mesleğin tanımlamasını yapabilmek, mesleki gelişim ve statü için önemlidir.

H2: Kütüphanecilerin mesleklerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmelerini etkileyen faktörlerin başında, mesleki bağlılıkları gelmektedir. Mesleki bağlılıklarını oluşturan süreç, kütüphanecinin mesleklerini iyi tanımlarıyla mümkün olabilmektedir.

H3: Meslek sahibi olmak ile iş sahibi olmak arasındaki fark, kütüphanecilerde yeteri düzeyde anlaşılamamaktadır. Bunun temel sebeplerinin başında mesleğe verdikleri değer gelmektedir.

Bu tezde şu soruların cevapları arandı:

S1- Kütüphaneciler, mesleklerini neden tercih etti?

Kütüphanecilerin mesleklerini tercih etme sebepleri nelerdir? Bu sebepler kütüphanecilik mesleği için olumlu mu, yoksa olumsuz yönler mi doğurdu? Meslek tercihi, mesleğin uygulanmasında etkili olmakta mıdır? Bu sorular doğrultusunda, mesleki tercihin mesleğe katkılarının neler olduğunu bilmek önemlidir. Meslek tercihi, mesleki bağlılığı etkilemektedir.

S2- Kütüphaneciler, bir kütüphanecinin sahip olması gereken mesleki yeterlilikler hakkında neler düşünüyor?

Kütüphanecilerin öğrenimini tamamlamalarının yanı sıra çağımız koşullarında mesleki yeterliliği nasıl tanımlıyor sorusu, mesleğin ihtiyaçlarını kütüphanecilerin gözünden ortaya çıkarmaktadır. Mesleği yürütülmesi için kütüphanecilerde olması gereken özellikler nelerdir? Bir kütüphanecinin sahip olması gereken özellikleri, bu meslekte görev alan kütüphanecilerin betimlenmesi meslek için genel bir profilin ortaya çıkmasını sağlayabilecektir. Bu yetkinlikler, bir bakıma kütüphanecilerin mesleklerine bakış açısını da ifade etmektedir.

S3- Kütüphaneciler, meslekleriyle ilişkili çevreyle ne kadar iletişim halindedir?

Kütüphanecilerin mesleki çevre, güncel bilgi ve tecrübelerden faydalanma gibi durumlara yaklaşımı, mesleği etkileyebilmektedir. Kütüphanecilerin gelişime açık bir mesleki çevrede, mesleki derneklerle veya STK (Sivil Toplum Kuruluşları)'larla iletişimi mesleki bağlı güçlendirmektedir. Mesleğin gelişimi ve yeniliklerin mesleğe yansması için çevre ile iletişim, kütüphanecilerin mesleki tutumları için önemlidir.

S4- Kütüphaneciler istihdam gibi mesleki sorunlar hakkında neler düşünüyor?

Kütüphanecilerin istihdam hakkındaki düşünceleri, bu düşünceleri doğuran sebepler, meslekteki istihdamın nasıl sağlanmasını gerektiği ilk elden meslekte görev alan kütüphanecilerin düşünceleri neticesinde oluşacak bir tabloda çözüm önerileri sunmaya yardımcı olacaktır.

S5- Kütüphaneciler için mesleğin avantajlar ve dezavantajları nelerdir?

Kütüphanecilerin mesleklerini tanımlaması hususunda, mesleğin avantajları ve dezavantajları hakkındaki fikirleri, kütüphanecilik mesleğinin tanımlanmasına katkı sağlamaktadır. Mesleğin, kütüphanecilerin gözünde tanımlanması, meslekte görev alan kütüphanecilerin yetkinliklerin belirtilmesini sağlayacaktır.

S6- Kütüphanecilik bir iş mi yoksa meslek olarak mı tanımlanıyor?

Kütüphaneciliğin hangi gerekçelerle bir meslek olarak tanımlandığının bilinmesi önemlidir. Kütüphaneciliğin bir meslek olarak algılanması üzerine, bunun sebeplerinin kütüphanecilerin gözünden değerlendirilmesi, mesleğin kazanımları hakkında fikir edinilmesine olanak sağlayacaktır.

S7-Kütüphaneci profili, kütüphanecilerin gözünden nasıl algılanmaktadır?

Bir kütüphanecinin mesleki kaygıları, yaklaşımları, yeterliliklerin değerlendirilmesi, mesleki farkındalığı arttırabilmek için çözüm önerileri sunmaktadır. Kütüphanecilerin bakış açısıyla, mesleği tanımlamak, genel bir meslek profilini oluşturmak, mesleğin yapılması ve gelişimi için önemlidir.

1.4 Terminoloji ve Literatür

Bu bölümde, kütüphanecilik mesleği üzerine akademik araştırmalarda ve yayınlarda hangi yönlerin incelendiği hakkında kısa bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Akademik araştırmalarda, kütüphanecilik sorunlarına ve mesleki durum hakkında çalışmalara rastlamak mümkündür. Kütüphaneciliği inceleyen araştırmaların ise eksik kaldığı görmek mümkündür. *Cem Özel'in "Marjinal Yalnızlık"tan Orijinal Kütüphaneci*'ye ve *Üstün Yıldırım'ın "Ben Kütüphaneciyim"* makaleleri tez çalışmasında incelenen araştırma konusuna çok yakındır. Fakat bireysel değerlendirmeler gibi gözüken bu çalışmalar, yeterli veri değerlendirmesi olmadığı için eksik kalmaktadır.

Mesleğin değerlendirilmesi ve imaj problemi üzerine yazılan Güssün Güneş'in "Tek Problemim İmaj mı?" Türkiye gerçeğinde imaj meselesi yine akademik bir çalışma olarak mesleğin statüsü durumunun değerlendirilmesi açısından önemli bir çalışmadır. Bu çalışmaya ek olarak, genel başlıkların daha kapsamlı olarak irdelenmesi, kütüphanecilerin mesleklerini değerlendirmesi de önemli olmaktadır.

Yayınlanan diğer akademik çalışmalar ve yazılar, kütüphanecilik mesleği etiği, kütüphanecilik mesleğinin doyumu, kütüphanecilerin eksikliklerini gibi genel konu içeriklerini barındırmaktadır.

YÖK Ulusal Tez kataloğunda yalnızca "kütüphaneci" anahtar kelimesiyle arama yapıldığında 58 adet akademik çalışma listelenmektedir. Bu çalışmaların 22 tanesi doğrudan kütüphanecilerin çeşitli alanlarda değerlendirildiği akademik çalışmalardır. Kütüphanecilerin iş doyumu ve mesleki değerlendirmesi bakımından ise şu çalışmalar yapılmıştır.

- Şelale Korkut, "Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin iş doyumlarının karşılaştırılması", Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, 2012

- Ahmet Özekmekçi, “Üniversite kütüphanelerinde kütüphanecilik eğitimi olmayan personelin iş doyumu”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Hatice Bocutcu Gök, “Kütüphanecilerin iş doyumu ve Ankara kütüphanelerindeki durum”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütüphanecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Reyhan Demirel, “Yaş, cinsiyet ve mesleki deneyimin üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin iş tatminine etkisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütüphanecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 1989.

Bu çalışmaların literatüre katkıları mutlak fakat meslek tanımlamasına yönelik bir içeriği de barındırmamaktadır. Meslek tanımlaması olarak, kütüphanecilerin mesleklerini nasıl algıladığı önemlidir. Meslek tanımlamasını kütüphanecilerin gözünden ele alan kapsamlı bir çalışma, literatürde yer almamaktadır.

Bu tez çalışmasına, literatürde rastlanan en yakın çalışma; 1988 yılında M. Kemal Sevgisunar’ın hazırlamış olduğu “*Kütüphaneciler mesleklerini nasıl algılıyor*” başlıklı yüksek lisans tezidir. Bu tez çalışması kütüphanecilerin meslek algısını ortaya çıkarabilmek için sorulan soruların neticesinde alınan cevapların değerlendirilmesi ile oluşturulmuştur. Çalışmanın yapıldığı yıl ve soru içerikleri değerlendirildiğinde çalışmanın günümüzde güncelliğini yitirdiği söylenebilir.

Bu örnekler, kütüphanecilik mesleğine dair yapılmış önemli akademik çalışmalardır. Kütüphanecilerin mesleki anlamda mesleki tutumlarını değerlendirebilecek önemli alt konu başlıklarını da içerebilmektedir. Fakat günümüzde, kütüphanecilerin meslek tanımlamasına ilişkin yeterli bir verinin bulunmadığı da düşünülürse, yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sunacağı umulmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

YÖK İstatistiklerinde, Türkiye’de bulunan 207 devlet ve vakıf üniversitesi listelenmektedir. İstanbul’da ise 63 devlet ve vakıf üniversitesi listelenmektedir. Bu çalışma araştırmanın sınırlılıkları bakımından nitel çalışma bağlamında, verilerin elde edilebilmesi ve vakıf üniversiteleri yoğunluğunun İstanbul’da olması sebebiyle İstanbul’da bulunan üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphaneciler ile

sınırlandırılmıştır. İstanbul'da bulunan 26 üniversite kütüphanesinde bulunan 30 kütüphaneci ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

1.6 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan amaçlı örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır. Amaçlı örneklem modelinde temel amaç, araştırma konusunu oluşturan kişi ve olaylar ile ilgili derinlemesine bilgi toplamaktır. Araştırmanın amacına ilişkin birebir görüşmeler ile katılımcılardan edilen bilgilerin doğru analiz edilmesi sebebiyle betimsel analiz tekniğinden yararlanıldı.

Betimsel analiz, daha önce belirlenmiş çeşitli konularda elde edilmiş verilerin özetlenmesi ve yorumlanmasını kapsayan nitel veri analizi çeşididir.²

Bu çalışmada nitel araştırma analiz tekniği olan derinlemesine mülakat kullanılmış ve yarı yapılandırılmış mülakat sorularından faydalanılarak çalışma sürdürülmüştür. Çalışma ile soruna ilişkin çerçeve tamamlandıktan sonra mülakat soruları içeriğe uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Mülakatta yer alan soruların tamamı çalışmanın EK.1 kısmında yer almaktadır. Mülakatlarda açık uçlu sorular sorularak kütüphanecilerden veri toplanması amaçlanmıştır. Mülakatların akışına ilişkin alınan farklı yanıtlara yönelik doğru sorulara yönlendirmek için ve daha fazla veri alabilmek için kütüphanecilere mülakatın dışında ek sorular da sorulmuştur.

Mülakatlar planlanırken kütüphanecilerin uygun olduğu zaman aralıkları seçilmiştir. Mülakatların gerçekleştirilmesi için pandemiden kaynaklı hassasiyet dikkate alınmış görüşmelerin tamamı online platformlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Online platformlardan gerçekleştirilen mülakatların tamamında derinlemesine analiz yapılabilmesi için ses kaydı katılımcının izni alınarak kayıt altına alınmış ve sonrasında MAXQDA yazılımı üzerinden metne çevrilmiştir. Analiz sırasında katılımcıların kişisel hiçbir bilgisi ve kimliklerine dair bilgiler yer almamıştır. İlgili tüm ses kayıtları gizlilik prensibine bağlı saklı tutulmaktadır. Çalışma tamamlandığı kayıt altına alınan tüm veriler usulüne uygun imha edilecektir.

1.7 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için nitel çalışma kapsamında birebir görüşmeler yapılmıştır. İstanbul'da bulunan üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilere

² Nurşen Aydın, "Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji", *Uluslararası ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, C. 2. S. 2. (2018), s. 64.

çalışmayla ilgili bilgilendirme sağlanıp, araştırmanın kapsamına ilişkin görüşme talepleri iletilmiştir. Görüşmelere katılımcı olmayı kabul eden İstanbul'da bulunan 26 üniversite kütüphanesinden 30 katılımcı yer almıştır. Sorulardaki eksiklikleri ve neticelendirmeyi görebilmek amacıyla, üniversite kütüphanesinde çalışan bir kütüphaneciyle pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Soruların cevaplanabilirliği değerlendirilmiştir. Görüşmeleri onaylayan gönüllü katılımcılar ile birlikte 13 sorudan oluşan online görüşmeler yapılmış ve pandemi koşulları sebebiyle katılımcıların uygun olduğu zaman dilimleri esas alınmıştır. Görüşme soruları açık uçlu sorulardan oluşturulmuş, katılımcının konulara ilişkin tutumunu ve değerlendirmesini net bir şekilde anlayabilmek için gerekli görüldüğü anlarda görüşme sorularını detaylandıracak ek sorular sorulmuştur.

1.8 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul'da bulunan üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphaneciler oluşturmaktadır. Çalışma, üniversite kütüphanecilerinin mesleki bağlılıklarını ve mesleki farkındalıklarını incelemek üzere yapılmış bir nitel araştırmadır. Nitel araştırma, nitel veri toplamak için görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi yöntemlerin kullanıldığı gerçekçi ve bütüncül bir biçimde verilerin analiz edildiği araştırma türüdür.³ Bu çalışmada amaçlı örneklem kullanılmıştır, amaçlı örneklem modelinde temel amaç, araştırmanın konusunu oluşturan kişi, olay ya da durum hakkında ve belirli bir amaç doğrultusunda derinlemesine bilgi toplamaktır.⁴

Yapılan görüşmeler neticesinde kütüphanecilik mesleğine ilişkin bir genelleme yapılma amacı düşünülmemiş, cevaplardaki ortak ve farklılaşan noktalara ilişkin yorumlar yapılmaya çalışılmıştır. Kütüphanecilik mesleği profilinin kütüphanecilerin gözünden oluşturulması hedeflenmiştir. Kütüphaneci olarak görev alan kişilerin mesleğe bakış açılarında ortak ve farklılaşan noktalara ilişkin yorumlar yapılmaya çalışılmıştır. Kütüphanecilerin cevaplarına ilişkin ortaklaşan bağlılıkla ilgili sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

³ Aydın, a.g.m., s 2.

⁴ Murat Özdemir, "Nitel Veri Analizi, Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 11, S.1, s. 327.

1.9 Verilerin Güvenirliği

Araştırma soruları hazırlanma aşamasında, sorunların genel analizi yapılmış, Marmara Üniversitesi Etik Kurul Onayı almıştır.

Araştırmanın güvenirliliği ağısından; araştırmayı kapsayan verilerde katılımcılarının hiçbir kişisel bilgisine yer verilmemiştir. Katılımcılar, araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında mülakat öncesinde detaylı ve şeffaf bir şekilde bilgilendirilmiştir. Araştırmanın yöntem ve tekniklerine bağlı kalarak verilerin yorumlama ve sonuçlandırma aşamaları açıkça ifade edilmiş, katılımcılar araştırma içerisinde kod isimler olarak belirtilmiştir. Araştırma verilerinin oluşturan kayıtların tekrar ihtiyaç duyulması üzerine incelenmek için dijital kayıtların ve bilgi notlarının saklı tutulmasına önem verilmiştir. Araştırmanın tamamlanmasıyla birlikte, saklanan tüm veriler geri dnüştürölemeyecek biçimde imha edilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MESLEK

2.1 Meslek Kavramı

Meslek, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş”⁵ olarak tanımlanmaktadır. Farklı bir kaynağa göre meslek insanlara yararlı mal ya da hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle ve becerilere dayalı toplumca belirlenmiş kurallara dayalı etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.⁶ Yine meslek başka bir kaynaktan ise “sadece bir para kazanma, geçim sağlama yolu değil, belki bunlardan da önemlisidir”⁷ olarak bahsedilmektedir. Meslek kavramının literatürde birçok farklı tanımı mevcuttur. Çeşitli kaynaklara göre meslek özünde, bireyin belli amaçları için gerçekleştirdiği iş olarak belirtilir gibi görünse de bunların ötesinde toplumsal fayda için mühim bir mesele olduğu da anlaşılmaktadır. Meslek bu tanımların neticesinde, bireylerin yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmesinin yanı sıra, toplum için fayda sağlayacak çalışmaları da içermektedir. Meslekler toplumsal faaliyetlerin sürdürülmesi ve toplumun ilerleyebilmesi için önem arz etmektedir.

Mesleğin toplumda kabul görmesi topluma faydası ile belirlenebilmektedir. Mesleğin toplum için faydalı bir amacı olması mesleğin toplum içerisinde de kabul görmesini sağlamaktadır. Bu sebeple mesleğin toplumsal bir rolü olduğu söylenebilir.

Bireyin sahip olduğu yetenek ve becerilerini sergileyebileceği bir alanda eğitimi neticesinde toplumsal faydayı da tetikleyecek uygulamalar bütünü olarak mesleğin tanımını belirginleştirecek olursak, mesleğin yalnızca emeğin karşılığı olarak maddi kazanç elde etme olarak tanımlanamayacak kadar geniş bir kavram olduğunu söylenebilir. Mesleki sorumluluklarının yerine getirilmesi ile doğacak toplumsal fayda, mesleğinin tanımı yapılırken belirtilmesi gereken başlıca etmenlerden birisidir. Mesleğin önemi, mesleğin toplumsal faydası ile ilişkilidir. Aynı zamanda birey, mesleki sorumluluklarını yerine getirirken mesleğin tanımlanmasında da rol oynar. Günümüze kadar çeşitli meslekler belirli bir devrim içinde olmuş, toplumun yeni normlarına ve değişen teknolojik altyapısına uyum sağlamıştır. Hatta bu devrim içinde bazı meslekler

⁵ Şükrü Haluk Akalın, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Ankara 2019, s. 1662

⁶ Yıldız Kuzgun, *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Nobel Akademi Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 3.

⁷ Muharrem Vedat Eryetiş, "Meslek Seçimi ve Mesleki Rehberlik", *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, S.44 (2016), s.3

azalırken bazıları yok olmuş ve farklı meslek grupları ile alanları da oluşmuştur. Yine tarihsel devinim içinde bazı meslekler de çağın koşullarına göre şekillenmiş ve meslek içinde yeni çalışma alanları oluşturabilmiştir.

2.2 Meslekle İlişkili Kavramlar

2.2.1 İş Kavramı

Meslek ile ilişkili olarak; iş, kariyer, çalışma gibi kavramların formal bir eğitim gerektiren meslekler için literatürde birbirleri yerine kullanıldığı görülmektedir.⁸ İş, bireylerin ekonomik ve sosyal konularda ihtiyaçlarını karşılamasına bağlı olarak yaşamlarını sürdürebilmesi için yaptıkları eylemleri kapsamaktadır.

İş ile meslek arasındaki ayrımı, bireyin hayatını idame ettirmesi sürdürdüğü işin geçici olması muhtemelken, meslek, birey için uzun vadeli bir süreç olarak belirtilebilir. “Meslek çoğu zaman bireylerin kendi ilgi alanlarına yönelik tercihleri olurken iş, zaman ve dönem koşullarına göre değişen bir faaliyet alanı olarak görülebilir”.⁹ Bu sebeple birey, ekonomik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını gidermek ve yaşamsal faaliyetlerini sürdürmek için çeşitli iş kollarında çalışabilmektedir. Birey meslek olarak sahiplenmediği çeşitli iş alanlarında çalışabilir. Birey için sahip olduğu iş, meslek olarak algılanmamalıdır.

2.2.2 Kariyer Kavramı

“Kariyer kavramı, geleneksel bir kariyer yaklaşımı olarak belli bir çalışma süresine bağlı olarak örgüt içerisinde belli bir konumdan hiyerarşik düzen içerisinde yükselebileceği bir yapıyı tarif etmektedir”.¹⁰ Kariyer kavramı da meslek kavramı yerine sıkça kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Kariyer kavramı ele alındığında bireyin ekonomik ve sosyal faaliyet alanında gerçekleştirdiği mesleğinde hiyerarşik yapıda yükselebileceği iş alanlarını ifade etmektedir.

Bir meslek grubu içerisinde mesleki sorumluluklarını yerine getiren birey yetenek ve ilgi alanlarına yönelik bir kariyer planlaması yapabilir. Mesleğinde çeşitli unvanlar ile yükselebilir ve mesleğindeki değişen ve gelişen faaliyetlerde mesleğini gerçekleştirmeye devam edebilir. Ayrıca meslek bir örgüte veya kuruma bağlı olmadan

⁸ Çağrı Utkan, Oğuzhan Kırdök, “Dört Boyutlu Mesleki Bağlılık Ölçeği Uyarlama Çalışması” *International Journal of Social and Education Reserach*, C. 4, S. 2 (2018), s. 231

⁹ Özlem Çakır, *İşe Bağlılık Olgusu ve Etkileyen Faktörler*, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 33

¹⁰ Barış Seçer, Efe Çınar, “Bireycilik ve Yeni Kariyer Yönelimleri”, *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 2, (2011), s. 51

bireyin yetenek ve ilgi alanlarına göre değişirken, kariyer genel anlamda bireyin gerçekleştirdiği iş veya meslek alanında hiyerarşik yapıda ilerlemesi olarak görülebilir.

2.2.3 Çalışma Kavramı

Çalışma kavramı bireyin ekonomik ve sosyal açıdan yaşamını sürdürmesi için gerçekleştirdiği faaliyetlerin tümünü kapsamaktadır. Çalışma bir işi yerine getirme ve bu eylemden kaynaklanan bir ücretin hak edilmesi olarak değerlendirilmektedir.¹¹ Çalışma ve iş kavramları literatürde birbirleri yerine kullanılmaktadır. Meslek olarak çalışma kavramının kullanılması ise meslek kavramını eksik açıklamaktadır.

Çünkü herhangi bir işin veya çalışma alanının meslek olarak nitelendirilmesi için etik değer ve ilkelere yer vermesi, bireyin bilgi, beceri ve doğru iş alışkanlıklarını yerine getirmesi gerekmektedir.¹² Birey için meslek, iş ve çalışma alanlarından farklı olarak bireyin ilgi ve beceri alanlarına yönelik tercihleri ile oluşan bir olgudur. Meslek, işin aksine, belirli formel eğitim ile beraber, beceri ve yetkinlerin geliştirilerek, mesleğin gereklilerini yerine getirebilecek çabanın da sarf edilmesini gerekli kılmaktadır.

2.3 Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim, genel itibariyle bireyi ekonomik ve sosyal hayatın çeşitli alanlarında istihdam etmek üzere, bireyi geliştirmeyi ve sektörün ilgili bilim ve uzmanlık alanlarında çalışma ve pratik becerilerini kazanmasını sağlayacak eğitim süreçlerini kapsamaktadır.¹³ Mesleki eğitim, geniş ölçüde bireylerin verimliliğini ortaya koyabileceği herhangi bir iş alanında bir iş ile ilişkili öğrenme biçimi olarak da tanımlanabilir.¹⁴ Mesleki eğitim bireyin maddi ve manevi olarak yükleneceği iş koluna hazırlanma girişimidir. Bu girişim bireyin yaşamı boyunca gerçekleştireceği iş sürecinin başlangıcıdır. Herhangi bir kurumda mesleğini gerçekleştiren birey aldığı eğitimleri doğrultusunda mesleki olarak kendini geliştirmeye ve teorik olarak öğrendiği bilgileri pratikte uygulamaya başlar. Mesleki eğitim, genel olarak okul, üniversite gibi eğitim ve öğrenim kurumlarının da başlamaktadır. Bunun yanı sıra mesleki kurslar da mesleki

⁷ Kenan Ören, Hasan Yüksel, “Geçmişten Günümüze Çalışma Hayatı”, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, C. 1, S. 1 (2012), s. 38

¹² İnyet Pehlivan Aydın, “Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik”, Pagem Yayıncılık, 2001, s. 71

¹³ Hikmet Yazıcı, Burcu Türkmen ve Yasemin Aydemir, “Dünyada ve Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Önemi”, *4th Uluslararası Meslek Okulları Sempozyumu*, Yalova Üniversitesi, (2015) s. 1633

¹⁴ Yılmaz Kılıç ve Ercan Yılmaz, “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Perspektifinden Mesleki Eğitime İlişkin Bir Durum Çalışması”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.1 (2018), s. 3

eğitim uygulamaları içinde yer almaktadır. Genel anlamda mesleki eğitime başlayan bireyler, eğitim öğrenim hayatı boyunca yaşamında gerçekleştireceği meslekleri ile ilgili bilgi sahibi olmaya ve pratik beceriler kazanarak ilgili meslek alanlarında çalışmaya hazırlanmaktadır.

Mesleki eğitim, bireyi hemen bir iş sektöründe, bir iş kolu için az sayıda görev için eğitmeyi değil, bir meslek alanının değişen ekonomik ve sosyal ortamlarını içeren bir sektörde yaşama hazırlamayı gerektirir.¹⁵ Meslek, birey için hayatını geçinmenin dışında, yaşamı boyunca sürekli etkileşim içinde olacağı bir serüveni içerir. Mesleki eğitim, bireyin eğitim ve öğrenim hayatı boyunca edineceği bilgilerin, çalışma hayatında uygulamaya başladığı, sürekli gelişim halinde olacağı da bir kulvardır. Mesleki eğitim hususu işletmeler nezdinde değerlendirildiğinde, işverenler çalışanlarından, çalışma ortamlarına eğitiminde mesleki bilgi ve beceriyi edinmiş şekilde mezun olmalarını beklemektedir.¹⁶ Bu beklenti işletmeler için bireyin mesleğini yerine getireceği özveri ve bilgi ile doğru orantılıdır. Mesleki eğitim bireyi mesleğe hazırlarken, bireyin meslek için faydası olduğu kadar mesleğin toplumsal faydası için de rol oynar. Meslekler bütün olarak bir toplumun ilerlemesinde üretkenliğe, dayalı olarak büyük bir öneme sahiptir. Mesleki eğitim, bireyin yaşam serüveninde ekonomik kazanç sağlayacağı ve bunun dışında manevi olarak geniş bir alanı kapsadığı için birey için önemli bir tercihtir. Birey, mesleki olarak kendini nerede görmek istiyorsa, mesleki eğitimini de o alanda gerçekleştirmelidir. Mesleki eğitim bireyler için önemli olduğu gibi toplumsal fayda için de o kadar önemlidir. Mesleki eğitim, genel olarak eğitim ve öğrenim hayatıyla ilişkilendirilen bir süreci içermektedir. Birey, eğitim gördüğü düzeyde becerilerini geliştirir, mesleğin özünü kapsayan gereklilikleri öğrenir ve geliştirir. Mesleğini profesyonel olarak yapmaya başladığında ise mesleki eğitimini pratikte de uyguluyor olur. Mesleki eğitim bunun için birey ve toplum için önemlidir. Mesleki eğitimini mesleğin gerekliliğini getirecek düzeyde tamamlamış birey, mesleğini özveri ve ilgiyle gerçekleştirmeye başlayabilecektir.

2.4 Mesleki Bağlılık

Bağlılık, bireyin içselleştirme ve özdeşleşme yoluyla ortaya çıkan tutumunu ifade etmektedir. Bireylerin yaşamlarında önemli olarak nitelendirdikleri hususlara

¹⁵ Gavin F. Moodie, *From Vocational to Higher Education: An International Perspective*, Open University Press, 2008, s. 43.

¹⁶ İlhan Atik ve Alperen Doğru, "Mesleki Eğitimin Verimliliğinin Arttırılması için Model Önerisi" *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2 (2018), s. 1

ilişkin tutum ve ilişkinin gerektirdiği davranışları istek ve memnuniyetle yerine getirme eğilimleri olarak açıklanabilir.¹⁷ Bireylerin yaşamları süresince ilgi duydukları ve içselleştirdikleri durumlardaki faaliyetler bağıllık olarak nitelendirilebilir. Birey önemli, olarak gördüğü alanlarda bağıllık gösterebilir.

“Mesleki bağıllık bireyin belirli bir alan içerisinde beceri ve yetkinliklerini kazanmak için gerçekleştirdiği çalışmaları sonucunda mesleğin yaşamındaki önemi ve hayatında yeri ile ilgilidir.”¹⁸ Farklı olarak mesleki bağıllık “bireyin sahip olduğu beceri ve uzmanlık sonucunda mesleğinin hayatındaki önemini anlaması ile ilgilidir”¹⁹ Bireyin mesleğine duyduğu ilgi, mesleki bağıllığı ile ilişkilidir. Bireyin mesleğe ilgisi, mesleğe bağıllığını artırır. Birey meslek seçiminde, eğitimi doğrultusunda ilgi duyduğu ve kendini geliştirebileceğini düşündüğü alanlara yönelir. Mesleki bağıllık, meslekte görev almaya başlayan birey için mesleğe başlamanın öncesinde oluşan ve mesleğini gerçekleştirirken devam eden bir sürecin parçasıdır.

Mesleki bağıllık, bireyin yaşam tatminini artıran bir olgudur. Çünkü bireyin mesleği yaşamının uzun vadeli olarak bir parçasını oluşturmaktadır. Bireyin mesleki bağıllığı, bireyin yaşam tatmini ve mesleği ile orantılı bir ilişkiye sahiptir.²⁰ Bireyin mesleğine bağlı ve mesleki gereklilikleri yerine getirme çabası mesleki bağıllığını güçlendirmektedir. Bireye mesleğine kendini adanması mesleki bağıllığın bir parçası olarak görülebilir. Bireyler, mesleğini gerçekleştirirken ekonomik bir karşılık ve bununla birlikte sosyal ihtiyaçların da karşılanmasını beklemektedirler. Sosyal ihtiyaçlar, birey için genel itibarıyla aidiyet, sevgi, kabul görme vb. değerleri içermektedir. Sosyal ihtiyaçların karşılanması, mesleğinin toplumsal konumu ve mesleğin değeri ile ilişkilidir. Birey mesleki olarak kendini mesleğe ne kadar ait hissederse, mesleki bağıllığı da o kadar artar. Bu, meslek ve birey ilişkisiyle örtüşen bir değerdir.

Bireyin mesleki olarak kazandığı yetkinlikler mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmesi için mühim bir konudur. Bireyin mesleki yetkinliklerini kazanması mesleğine duyduğu ilgiyle oluşmaktadır. Çünkü mesleki öğrenme süreci bireyin yaşamı boyunca

¹⁷ Özlem Çakır, “İşe Bağıllık Olgusu ve Etkileyen Faktörler”, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 36.

¹⁸ Ayşe Can Baysal ve Mahmut Paksoy, “Mesleğe ve Örgüte Bağıllığın Çok Yönlü İncelenmesinde Meyer-Allen Modeli”, *İ.Ü İşletme Fakültesi Dergisi*, C. 28, S. 1 (1999), s. 8

¹⁹ Güner Çöl, “Örgütsel Bağıllık Kavramı ve Benzer Kavramlarla İlişkisi”, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, C. 6, S. 2 (2004), s. 10.

²⁰ Mahmut Özdevicioğlu ve Aylin Aktaş, “Kariyer Bağıllığı, Mesleki Bağıllık ve Örgütsel Bağıllığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, S. 28 (2007), s. 5

gerekliliklerini eksiksiz yerine getirme amacı duyduğu meslek bilinci ile mümkündür. Bireylerin mesleki bağlılıkları mesleklerini yürütürken ait oldukları kurumdan bağımsız bir anlam ifade eder, meslek birey için kurumdan daha belirleyici olabilir.²¹ Bireyin mesleğini sahiplenmesi ve mesleki olarak mesleğin yeterliliklerini kazanma çabası mesleki bağlılığı ile mümkündür. Birey mesleğine ne kadar bağlı ise mesleğini gerçekleştirirken de o kadar mutlu olacaktır. Bireyin mesleğini gerçekleştirirken kazandığı mutluluk, mesleğinin sorumluluklarını yerine getirebilmesinde yardımcı olabilmektedir. Bireyin mesleki bağlılığının başlangıcı olarak, mesleğini sahiplenmesi gerekmektedir. Birey mesleğini sahiplenir ve kendini mesleğe ait hissederse, mesleğini uzun vade içerisinde geliştirerek sürdürmeye çaba harcayacaktır. Bunun için birey, mesleğini sahiplenmeli ve mesleğine kendini adanmalıdır. Mesleki bağlılık perspektifinde, bireyin mesleki bağlılık kazanma süreci iki aşamada incelenirse, bireyin yetkinliklerine bağlı olarak etkin olabileceği mesleği tanıma, mesleğini seçme süreci olan meslek öncesi mesleki bağlılık ve mesleki eğitim süreçleri içinde edindiği bilgiler ile sahada mesleğini yürütmeye başlamasıyla, meslek sonrası mesleki bağlılığı olarak değerlendirilebilir.

2.4.1 Meslek Öncesi Mesleki Bağlılık

Mesleki bağlılık, sanıldığı gibi meslekte görev alındığında başlayan bir süreci ifade etmemektedir. Mesleki bağlılık birey için mesleki eğitimi ve meslek tercihlerini de içeren bir süreç ile başlamaktadır. Birey kendini yakın hissettiği mesleğe ilgi duymaya ve öğrenmeye başlayarak mesleki bağlılığını kazanmak için adımı atmış olur. Daha sonra yaşamı boyunca gerçekleştirmek isteyeceği meslek için formal bir eğitim almak istemesiyle mesleki bağlılık sürecini devam ettirir.

“Bireyin kendine yakın gördüğü ve yaşamı boyunca devam ettirebileceği mesleğe hazırlanması için çaba göstermesi meslek tercihi olarak tanımlanmaktadır.”²² Meslek tercihi ile formal bir eğitim almaya başlayan bireyin mesleğin sorumluluklarını kavramak ve bu sorumlulukları en üst düzeyde yerine getirebilmek için mesleki eğitim süreci başlar. Mesleği eğitim süreci boyunca birey mesleğini tanır, mesleğine bağlanma süreci oluşmaya başlar. Birey bu zaman çerçevesindeki, meslek öncesi mesleki bağlılığını da bu sürece dahil etmektedir. Formal eğitime başlamadan önceki mesleki

²¹ Hakkı Aktaş, Güney Çetin Gürkan, “İş-Aile ve Aile-İş Çatışması ile Bireysel Performans Etkileşiminde Mesleki Bağlılığın Aracı Rolü: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, C. 16, S. 2 (2015), s. 142

²² Kuzgun, a.g.e., s 5

düşüncesi, formal eğitim sürecine doğrudan etki eder. Bireyin mesleğinin formal eğitimini dışında cereyan eden gelişmeleri yakından takip etmesi ve mesleki gelişim içinde öğrenme ve bilgi edinme alanlarını genişletmesi mesleki bağlılık sürecinin meslek öncesinde başlamasına örnektir.

2.4.2 Öğrenim Sonrası Mesleki Bağlılık

Mesleki eğitimini tamamlayan birey meslekte görev almaya hazır bir şekilde mezun olur. Bireyin, yeterli düzeyde ve mesleği etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik bilgi birikimi, mesleki eğitimini iyi bir şekilde tamamlamasıyla mümkündür. Bu durum daha çok bireyin mesleki eğitiminde bireysel çabası ve yetkinlikleri ile ilişkilidir. Bireyin mesleğe başlamasıyla birlikte, daha önce kazandığı teorik bilgilerini pratikte uygulamaya da başlamış olacaktır. Mesleğine yönelik sahada deneyimler kazanmaya başlayan birey, mesleğini daha yakından tanıma olanağı da kazanmış olur. Bireyin meslek bağlılığı bu noktada daha geniş bir perspektiften bireye aşılanmış olur. Bireyin sahada kazandığı deneyimler mesleği ile daha da yakınlaşmasını mesleğini sahiplenmesini olanaklı kılar. Mesleği sahiplenmesi ile beraber bireyin mesleki bağlılık düzeyi de artmaya başlar.

Mesleğe ilişkin tecrübeler ve tatmin düzeyi arttıkça bireyin mesleğine duygusal anlamda bağlanması da artmaktadır.²³ Aynı zamanda bu duygusal bağ yine bireyin mesleki bağlılık düzeyini de olumlu bir şekilde arttırmaktadır. Mesleğe başlayan ve mesleğine yönelik bilgi ve deneyim alanını genişleten birey, meslek öncesi ilgi duyduğu meslekte, farkındalık yaratacak potansiyele de kavuşmuş olur. Meslek sonrası devam eden öğrenme süreci, birey için mesleki bağlılığı etkileyen temel unsurlardan biridir. Birey mesleki bağlılığını kazanarak mesleğini etkileyecek çeşitli değişimlere de adapte olma sürecini başlatır. Mesleki bağlılık bireyin mesleğe başlamasıyla farklı bir boyut kazanır. Bireyin mesleki bağlılığı, meslek öncesi mesleğine duyduğu özveriyle beraber ortak bir paydada buluşur. Ayrıca, meslek bağlılığı bireyin kimlik yoğunluğu ve belirli bir meslekle ilişkisine bağlı olarak devam eden süreci de kapsamaktadır.²⁴ Birey bu süreçten sonra mesleki gelişimini sürdürmeye devam ederek aynı zamanda kendisi ile özleştirdiği mesleğini yaparak, mesleki doyum düzeyini de attırmış olur. Meslek sonrası

²³ Bilçin Tak, B. Aydem Aydemir Çiftçioğlu, “Üç boyutlu Mesleki Bağlılık Ölçeğinin Türkçe’de Güvenirlik ve Geçerliliğinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırması, *İşletme Fakültesi Dergisi*, C. 10, S.1 (2009), s. 36

²⁴ Dekar Urumsalı, B. Efflin Sychputra, A. Pandu Wicaksona, “Whistle-blowing Intention: The Effects of Moral Intensity Organizational Commitment and Professional Commitment”, *Journal Akuntansi*, C. 22, S. 3 (2018), s. 357

da devam eden mesleki bağıllık birey için mesleğinin gerekliliklerini yerini getirme sürecinde etken bir rol oynar. Birey bu sayede mesleğini kendisi ve toplumsal faydada etkin bir şekilde yerine getirmeye devam etmiş olur. Böylelikle meslek öncesi başlayan mesleki bağıllık meslek sonrasında da devam ederek bireyin mesleği ile ilişkisini devam ettiren süreci tamamlamış olur.

2.5 Meslekte Saygınlık ve Statü

Toplum nezdinde mesleklere atfedilen değer ve meslek sahipleri tarafından meslek ile kendini konumlandırmaları neticesinde, meslek statüsü oluşmaktadır.²⁵ Mesleki statü ve saygınlığın belirli etkileyicisi, mesleğin toplum içindeki değeridir. Mesleklerin toplum içinde değeri, mesleğin toplum için faydası göz önüne alınarak düşünülür. Bu sebeple genel olarak toplumlar; doktorluk, öğretmenlik, polislik gibi meslekler değerli meslekler olarak bilinir. Toplum için mesleki saygınlık ve statüde, etkileyici bir rol olan ekonomik kazanç, mesleki değerin belirleyici etkenlerden biri olarak görülmesi de tartışmalı bir konudur. Örneğin bir hâkim ve şarkıcının aylık kazancı karşılaştırıldığında, şarkıcının daha fazla kazanç sağladığı görülebilir. Fakat toplum için hâkimlik mesleği toplum içinde daha fazla saygınlık ve statüye sahiptir. Bunun için toplum içinde mesleklere atfedilen değerin ekonomik kazancın ötesinde gerçekleştiği söylenebilir.

“Sosyo-kültürel açıdan ve ekonomik boyutları açısından meslek, toplumsal etkileşimin belirleyicisi olarak öne çıkar ve maddi kazanç sağlayan işlerden ya da uğraşlardan tümüyle ayrışır.”²⁶ Mesleki statü ekonomik kazancın ötesinde toplumsal faydası göz önüne alınarak değerlendirilir.

Meslek hem birey hem de toplum için önemli fonksiyonlara sahiptir. Toplum, bireyi mesleği ile değerlendirir, mesleği ile toplum içinde statülendirir. Bu sebeple bireyin mesleği, toplumsal konumunu belirten gerçekçi bir göstergedir.²⁷ Birey için meslek, toplum içinde bir saygınlık ve statü kazanması için önemlidir. Bireyler meslekleri üzerinden toplum nezdinde değerlendirilir. Birey için toplum içinde mesleği üzerinden değerlendirilmesi, mesleğini gerçekleştiren birey ve mesleğinin toplum içindeki statüsü onun başarısını etkileyen en önemli etmen olabilir. Çünkü birey, bu

²⁵ Elif Habip, *Mesleki Prestij İsten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkide Kolektif Şükranın Aracılık Etkisi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s. 1.

²⁶ Ayşe Çay Atalay, “Mesleklerin İsmi Değiştirmek İmajlarını Değiştirmek İçin Yeterli mi? Sekreterlik Mesleği Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1 (2013), s. 224

²⁷ Süleyman İlhan, “Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21 (2008), s. 316

statüye uygun davranışlarda bulunur.²⁸ Mesleki bağlamda saygınlık, yeni meslek mezunlarının çeşitli alanlarda kendileri için kurdukları ve çalışma ortamlarına taşıdıkları mesleki kimliği ile güçlü bir şekilde bağlantılıdır.²⁹

Toplum içinde birey varlığını mesleki kimliği ile ilişkilendirir. Bu ilişki toplumun mesleğe attığı değer ile bağlantılıdır. Mesleki statü bireyin mesleki bağlılığı için de önemli bir husus olabilmektedir. Bu bağlamda mesleki statüsü yüksek meslek grupları, meslek tercihini etkilemektedir.

Meslek, günümüz toplumlarında ekonomik bir kazanç ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanması için bireyin toplumda konum ve kimlik ile var olabilmesi için önemli bir unsurdur. Bireyler toplum içinde adapte olabilmek için adaptasyonun başlangıcından itibaren toplum içinde bir meslek edinmeye özellikle de toplum içinde statüsü yüksek bir meslek edinmeye çalışmaktadırlar.³⁰ Bireylerin mesleki tercihlerinde beceri ve ilgilerinde meslek tercihleri önemli olurken toplum içinde itibarı yüksek meslekler de bireylerin meslek tercihlerinde rol almaktadır.

“Bireyler meslek tercihleri ile yalnızca toplum içerisinde bir statü değil aynı zamanda bir yaşam biçimi de seçmiş olurlar”.³¹ Toplum içinde değerlendirdiğimizde, bireylerin büyük bir çoğunluğu hayatlarının belli bir döneminde veya hayatlarının tamamında, bir mesleki etkileşim içinde bulunmaktadır.³² Bu etkileşim, bireyin mesleki sorumlulukları ve karakteristik özellikleri ile birleşimi ile birlikte gelişmektedir. Birey mesleki olarak mesleğinin sorumluluklarını yerine getirirken kendi yaşam biçimlerini de mesleğine göre şekillendirebilmektedir.

Bireyin mesleğini gerçekleştirirken, mesleki görev ve sorumluluklarını doğru bir şekilde yerine getirebilmesi ve meslekte iş doyumunu karşılayabilmesi için mesleğin toplum nezdinde statüsü ve saygınlığı önemli bir etkidir.

Mesleki statü ve saygınlığın başka bir ölçütü, mesleğin gerçekleştiği organizasyonlardaki değeridir. Birey mesleğinde hem toplum içinde bir konum hem de mesleğin gerçekleştirildiği organizasyonda bir konuma sahip olur. Organizasyonlar için

²⁸ Yahya Akyüz, “Türkiye’de Öğretmenin Öğretmen ve Meslek İmajı”, *Ankara Üniversitesi Eğitim bilimleri Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 1 (1978), s.115

²⁹ Gloria Kirwan, Conor Mc Guckin, “Professional Reputation and Identity in the Online World”, *International Review of Information Ethics*, C. 19, (2013), s. 48

³⁰ Kemal Yıldız ve Merve Çiloğlu Yörübulut, “Türkiye’de İş ve Meslek Danışmanlığı Sisteminin İşlerliği”, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, C.12 (2017), s. 99

³¹ Zeynep Demirgil ve Ramazan Erdem, “Meslek ve Kişilik Etkileşiminin Büyük Beşli ve Rlasec Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 3, S. 35 (2019), s. 239

³² Beğlül Eke, “Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek Faktörü”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C. 43, S. 14 (1987), s. 377

birey, mesleğinin yetkinliği ve bilgi becerileri kapsamında değer kazanır. Mesleki olarak organizasyonun hiyerarşik yapısında belirli konuma sahip meslek sahibi, sorumlulukları karşısında mesleğini değerli görebilir ve mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmede büyük bir çaba sarf eder. Organizasyon içerisinde sahip olunan statü, bireyin kariyer planlaması ile de ilişkilidir.

Kariyer planlaması bireyin beceri ve ilgi alanlarına dair geleceğinde beklentilerini değerlendirerek kendine uygun bir hedef belirlemesi olarak bireyin organizasyon içindeki kariyer durumu da mesleki statü ve saygınlığını etkilemektedir.³³ Birey mesleki olarak tatmin olabildiği bir konumda ise mesleki saygınlığı da toplum ve organizasyon için değerli olmakla beraber, kendisi için de değer atfedilen bir mesleğe dönüşebilir. Toplumun mesleğe atfettiği değer ile aynı zamanda bireyin mesleğine atfettiği değer sonucunda bireyin belirli statü ve saygınlığa sahip olan mesleği, bireyin yaşantısını da biçimlendirmeye başlar. Bu bağlamda birey mesleki statü ve saygınlığına göre davranışlarını biçimlendirmeye başlar.

“Bir mesleğe yönelik sosyal statü değerinin yüksek oluşu, söz konusu mesleğe ilişkin prestij algısını da yükseltmektedir. Genelleştirilmiş öznel saygı tutumu olarak ifade edilen mesleki prestij, bireyin mesleğine yönelik tutum ve algısının şekillenmesinde belirleyici bir faktördür”.³⁴ Mesleğin toplum ve organizasyon içindeki saygınlığı ve statüsü mesleğini yapan bireyin mesleğini tanımlaması ve mesleğin gerekliliklerini yerine getirmesinde etkilidir. Mesleği ile özdeşleşen birey mesleki sorumluluklarını en üst düzeyde yerine getirmeye çabalayacaktır. Bu sebeple bireyin görev aldığı meslek ile özdeşleşmesi için sahip olunan mesleğin toplumda bir konuma ve organizasyon içerisinde etkin bir statüye sahip olması beklenmektedir.

2.6 Kütüphanecilik Mesleğinin Tanımlanması

Kütüphanecilik günümüze kadar çeşitli değişimlere uğramış ve bu süreçte gelişmiş bir meslektir. Tarihsel süreçte kütüphanecilik görevinin üstlenen birçok yazar, edebiyatçı ve bu alanda söz sahibi bilim insanları, kütüphaneciliği yaşamlarının bir ek görevi olarak belirlerken, 19. Yüzyılın sonlarına doğru kütüphanelerin ve kütüphane kullanıcılarının sayısının artışıyla beraber kütüphanecilik de kendini toplumda bir

³³ Özgür Güldü ve Müge Ersoy Karl, “Kariyer Planlama Sürecinde Engelleri ve Kariyer Geleceği Algılarının Rolü”, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 72, S. 2 (2017), s. 381

³⁴ Işıl Arıkan Saltık, Umut Avcı ve Ufuk Kaya, “Mesleki Bağlılık ve Mesleği Bırakma Niyeti Üzerine Etken Faktörler Olarak Birey-Meslek Uyum ve Mesleğin Sosyal Statüsü: Turizm Sektöründe Görgül Bir Araştırma,” *İşletme Araştırmaları Dergisi*, C. 8, S. 3, (2016), s. 46

meslek olarak kabul ettirmiştir.³⁵ Günümüze kadar gelen zamanda ise meslek olarak kütüphanecilik kendini geliştirmiş ve hizmet alanını daha da genişletmiştir.

Kütüphaneciliği yerine getiren bireyler için kütüphaneci tanımının dışında çeşitli isimlendirmeler ile de ifade edilmektedir. Günümüzde bilgi yöneticisi, bilgi uzmanı, bilgi profesyoneli vb. tanımlamaların kütüphaneciler için kullanılmaktadır. Meslek, çeşitli isimlendirmeler ile tanımlansa da meslekte öz olan meslekte görev alan kütüphanecilerin bilgi ve becerilerini sürekli geliştirmeleri ve kütüphane kullanıcılarına yönelik bilgi hizmeti politikalarını geliştirmeleridir.³⁶

Kütüphanecilik mesleğinin tanımını Alpay şöyle yapmaktadır; “Kütüphane kurmak, yönetmek, işletmek ve geliştirmek üzere yetiştirilmiş uzman”³⁷ bu tanımdan anlaşılabileceği gibi kütüphaneci bir kütüphane kurabilecek, yönetebilecek ve kütüphaneyi geliştirebilecek eğitime ve özelliklere sahip olmalıdır. Kütüphanecinin mesleki görevlerinden biri, kütüphanenin sürekli gelişim içinde sürekliliğini sağlanmasıdır. Günümüzde kütüphaneciliğin entegre olduğu bilgi teknolojileri, işletme yönetimi uygulamaları gibi faaliyetler ile kütüphanecilik diğer disiplinlerden yararlanarak gelişim içerisindedir. Bahsi geçen gelişim, kütüphanecinin yararlanabileceği ve mesleğinin gerekliliği için faydalı olacağını düşündüğü değişim ve gelişmeleri yakından takip edebilmesiyle oluşmaktadır.

Kütüphaneciliğin varoluşundan günümüze kadar değişmeyen ana işlevi, kullanıcıya bilgiyi ulaştırma amacıdır.³⁸ Kütüphanenin temel kuruluş amaçlarından birisi bilginin en hızlı ve doğru biçimde kullanıcıya ulaştırılmasıdır. Kütüphanecilik mesleğinin içinde bulunduğu teknolojik değişimlerin ve iyileştirmelerin, kütüphaneciliğin yararlandığı diğer tüm disiplinler bağlamında düşünüldüğünde temel amacı olan kullanıcıya bilgiyi ulaştırabilmesine dayanmaktadır. Bir nevi, tüm kütüphanecilik hizmetleri bu ana amacın çerçevesinde geliştirilmiş ve düzenlenmiştir.

Kütüphanelerde uygulanan sınıflama sistemleri, hizmet politikaları, genişletilmiş kalite yönetim standartları vb. tüm kütüphane hizmet politikalarının geliştirilmesi ve kullanılmasında önemli amaç kullanıcıların bilgi ihtiyacının karşılanmasıdır.

³⁵ Ayşe Üstün, “Kütüphanecilik Mesleğinde İç İletişim ve Motivasyon”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 11, S. 1 (1997), s. 21

³⁶ Üstün, a.g.e, s. 22

³⁷ Meral Alpay, “*Kütüphanecilik Terimleri*”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1973, s. 56.

³⁸ Bülent Yılmaz, “Bilgi Sosyolojisi Kütüphanecilik İçin Bir Deneme”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 10, S. 1 (1996), s. 9.

Kütüphanecilik mesleği tanımını, genel kütüphanecilik üzerinden belirtmek mümkündür, fakat meslek açısından genel bir veri elde edebilmek için üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin meslek tanımlarına ilişkin değerlendirmeleri tezin konusunu oluşturduğu düşünülürse bir konuda bilgi eklemek doğru olacaktır. Kütüphane türleri ve kütüphane kullanıcılarına ilişkin bir değerlendirme olarak; kütüphanelerin sürekliliğini oluşturan temel unsur kütüphanenin kullanıcılarıdır. Kütüphaneler kullanıcılarına göre nitelik ve nicelik kazanmakta ve kullanıcı odaklı bilgi hizmetlerini yerine getirirler.

Bir başka açıdan bakıldığında, kütüphaneleri farklı ölçütlere göre sınıflandırmak da mümkündür. Bunlardan birisi de kullanıcılarıdır. Bu bağlamda, kütüphaneler kullanıcılarının bilgi gereksinimlerine göre kütüphanecilik hizmetlerini geliştirmekte ve düzenlemektedirler. Bu sebeple kütüphaneler bazı ortak özellikleri paylaşırsa da kullanıcı ve koleksiyon bakımından değişiklik göstermektedir³⁹

Tüm kütüphanecilik hizmet ve uygulamaları, her kütüphane ve kütüphane kullanıcısı için özeldir. Fakat kullanıcıları bakımından, eğitim ve öğrenimi destekleyici, bilimsel çalışmalara katkı sağlama açısından, üniversite kütüphaneleri öncelikle kullanıcıların talepleri doğrultusunda gelişim içinde olmak zorundadır. Bu sebepten dolayı diğer kütüphanelere göre üniversite kütüphaneleri akademik bilgi hizmeti bakımından da diğer kütüphane türlerinden de kendini ayırmaktadır. Kullanıcıların üniversite kütüphanelerinden beklentileri de bu bağlamda farklılık göstermektedir. Aynı zamanda üniversite kütüphaneleri kullanıcılarının yanı sıra diğer kütüphanelere kıyasla kullanılabilir daha yüksek bütçe politikaları sebebiyle de diğer kütüphanelerden ayrılmaktadır.

Üniversite kütüphaneciliği bağlamında, kütüphaneciler üniversite kütüphanesinin kaynaklarının yönetilmesi ve kullanılmasında da önemli bir role sahiptir. Kütüphaneciler, üniversite kütüphanelerinde öğrencilerin öğrenme ve becerilerinin geliştirilmesinde rol alırken, akademik personelin de öğrenmesine ve araştırmalarına yardımcı olmaktadır.⁴⁰ Üniversite kütüphaneciliği, bilimsel ve teorik çalışmaların yapıldığı ve desteklendiği kütüphanelerdir. Üniversite kütüphanecisi

³⁹ Susane Markgren ve Tiffany Eatmen Allen, *Career Q&A: A Librarian's Real-life, Practical Guide to Managing a Successful Career*, Information Today Inc, 2013, s. 87.

⁴⁰ Catherine Cardwell, çeviren Sekine Karakaş, "Öğretim Üyeleri Danışma Kütüphanecileri İçin Gerekli Bir Kaynak", *Türk Kütüphaneciliği*, C. 15, S. 4 (2001), s. 400.

kullanıcılarını bu sebeple iyi tanımakta ve koleksiyon ve diğer bilgi hizmetlerini sağlarken kütüphaneyi kullanıcılarının istek ve talepleri doğrultusunda geliştirmektedir.

Tüm akademik disiplin içerisinde yer alan bilimsel çalışmalar ve araştırmalar sürekli değişim içerisindeydir.⁴¹ Örneğin, sağlık alanında yayınlanan akademik çalışmalar geçen her zaman içerisinde güncelliğini yitirebilmektedir. Bilimsel ve akademik çalışmaların sürekliliği için sağlık alanında olduğu gibi diğer alanlarda da güncel bilginin takibi, bunun için önemlidir. Güncel bilginin kullanıcıya sunulması, üniversite kütüphaneleri gibi akademik çalışmaların yapıldığı kütüphanelerde kütüphanecilerin sorumluluğundadır.

Üniversiteler, çeşitli bilim alanlarında formel eğitim ve öğrenimin gerçekleştirildiği ve mesleki öğrenimin verildiği bölümlerden oluşan yüksek öğrenim kurumları olarak düşünülürse üniversite kütüphaneleri bu öğrenimin destekleyici yapısını üstlenmektedir.

Mesleğinin ehli kütüphaneciler, kendisinden faydalanmayı düşünen kütüphane kullanıcıları ile bir araya gelerek ve kullanıcıları için bilgi hizmetini en üst düzeyde karşılamayı hedeflemektedir.⁴² Üniversite kütüphanelerin kullanıcısı mevcut bilgi hizmeti kapsamında kütüphanecilerden yararlanan bilimsel bilginin üretilmesi ve paylaşılması için ön planda yer alan kurumlardır. Bilimsel bilginin üretimi için, üniversite kütüphaneleri kütüphaneciler ve kütüphane kullanıcıları önemlidir.

Üniversite kütüphaneciliği teknolojik gelişime bağlı kullanıcılarına sundukları bilgi hizmeti bağlamında bir dönüşüm içindedir.⁴³ Bilgi hizmetindeki dönüşüm kütüphanecilerin bilgi teknolojilerini yakından takip etmesi ve bilgi hizmeti politikalarına entegre etmesi ile ilişkilidir. Kütüphaneciliğin tanımı bu noktada değişen bilgi teknolojileri ve bilgi taşıyıcıları sayesinde farklı bir anlam kazanmıştır. Günümüzde üniversite kütüphanecilerinden bilgi teknolojilerine ilgileri ve kullanıcı odaklı bilgi teknolojilerine yatkınlıkları da beklenmektedir. Bu durum üniversite kütüphanelerinde değişen kütüphaneci rolünü göstermektedir. Kütüphanecilik mesleği çeşitli teknolojik gelişim içinde olsa da amacı her daim kullanıcı odaklı bir meslektir. Bu değişim bilgi teknolojilerinin kütüphanecilik hizmetlerindeki etkisiyle bariz bir şekilde gözükmemektedir. Bilgi teknolojileri açısından üniversitelerin kütüphanecilik

⁴¹ Mehmet Toplu, “Kütüphaneciliğin Etik Sorunu ve Türkiye Yaklaşımı”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 21, S. 2, (2007), s.184

⁴² Osman Ersoy, “Meslek Olarak Kütüphanecilik”, *Türk Kütüphaneciliği*, (1958), C. 7, S. 3-4, s. 2.

⁴³ Güler Demir, “Avustralya’da Kanıtı Dayalı Kütüphanecilik Bir Ulusun Kaynak Paylaşımı”, *Türk Kütüphaneciliği*, (2017), C. 31, S. 2, s. 287

hizmetlerini kütüphane binası dışına taşıması ve kütüphanelerin elektronik uzaktan erişim uygulamaları bu gelişmelerin gözlemlenebilir örneklerindendir.

Üniversite kütüphanelerinin koleksiyon ve bilgi hizmetlerini üniversitelerin amaç ve işlevleri doğrultusunda geliştirmeleri için nitelikli kütüphanecilere ihtiyaç duymaktadır⁴⁴. Günümüzde üniversite kütüphaneleri için nitelikli kütüphanecinin, alanında bilgi ve birikime sahip, genel kültür düzeyi yüksek ve okuma alışkanlığına sahip,⁴⁵ kütüphanecilik hizmetleri ile entegre devinim içindeki bilgi teknolojileri ve yeniliklere yatkın ve alanındaki değişimleri takip eden, değişimleri bilgi hizmetleri kapsamında uygulayabilen, üniversitenin amaçları doğrultusunda kullanıcı taleplerini doğru şekilde analiz ederek bilgi ihtiyacını karşılayabilen, üniversite kütüphanesi kullanıcılarının araştırma ve öğrenme biçimlerini geliştirmelerinde yardımcı olan bireyler olarak tanımlanabilir.

2.7 Üniversite düzeyinde Bilgi ve Belge Yönetimi /Kütüphanecilik Öğrenimi

Kütüphanecilik, sürekli gelişen ve bilgi hizmeti becerilerinin arttığı bir meslektir. Bilgi hizmeti becerilerinin geliştirilmesi ve mesleğin tözüne ilişkin mesleğin yapılması ise belirli bir öğrenim süreci ile mümkün olabilmektedir. Üniversitelerin meslek edindirme kurumları olmaması ile beraber ileride meslek sahibi bireylerin mesleklerine ilişkin teorik ve uygulamalı bilgileri edinebilmeleri için üniversite öğrenimleri önemlidir.

“Kütüphanecilik mesleği eğitimi Türkiye’de formal bir öğrenim olarak yürütülmeye başlanmadan önce diğer ülkelerde de olduğu gibi usta-çırak ilişkisine dayanan deneyimli personelin yanında çalışan genç personelin yetiştirilmesiyle oluyordu.”⁴⁶ 1954-1955 yıllarında akademik düzeyde ilk kütüphanecilik eğitimi Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde bir Kütüphanecilik Enstitüsünün kurulmasıyla başlamıştır. Bu gelişmeyi 1963’te İstanbul Üniversitesi, 1972’de Hacettepe Üniversitesi, 1987’de Marmara Üniversitesi, 1994’te Atatürk Üniversitesi’nde kurulan mesleki bölümler izlemiştir.⁴⁷ Günümüzde Türkiye’de 15 devlet üniversitesi ve 1 vakıf üniversitesinde olmak üzere 16 adet BBY programının aktif olarak öğrenim sunduğu

⁴⁴ Mehmet Toplu, Üniversite Kütüphanelerinin Bilimsel Araştırmadaki İşlevi ve Türkiye Gerçeği (2), *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 2, (1992), s. 95.

⁴⁵ Şenol Karadeniz ve Bülent Yılmaz, “Ankara’daki Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 2 (2017), s. 228.

⁴⁶ Doğan Atılğan, “Türkiye’de Kütüphaneciliğin Gelişimi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C.9, S. 1 (1995), s. 12.

⁴⁷ Yaşar Tonta, “Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim Eğitiminde Gelişmeler ve Program Değişiklikleri”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 26, S. 2 (2012), s. 243

gözükmektedir.⁴⁸ Kütüphanecilik öğrenimi bağlamında BBY programında lisansını tamamlayan öğrenciler kütüphaneci olabilmektedirler.

Bilgi uzmanları, kütüphaneciler, arşiv uzmanlarının taşınması gereken bilgi ve becerilerinin düzeyi, eğitimin süresi ve içeriği ile ilgili⁴⁹ olmakla beraber bireyin mesleğe yakınlığı ve eğitimindeki içselleştirme ile de alakalıdır. BBY bölümlerinde, mesleğe ilişkin çalışılacak yeterli donanımına sahip bireyler yetiştirmenin yanı sıra bölümün asıl amaçlarından birisi, donanımlı kütüphanecilerin de yetişmesini sağlamaktır.⁵⁰ Türkiye’de formal eğitimi sağlayan BBY bölümlerinin genel bir amacı da kütüphanelerde görev alacak, birden fazla alanda yetkinlik sahibi mesleki donanımına sahip bireyler yetiştirmektir.⁵¹

Gelişen ve değişen bilgi taşıyıcıları ve kullanıcıların isteklerinin değişimi mesleki olarak yeni düzenlemeleri ve mesleki yenilikleri beraberinde getirmiştir. Kütüphanecilik mesleği içinde bulunduğu yüzyılın gerekli değişimlerine sürekli adapte olabilmeyi başarmış, mesleki eğitimi ile yetişen kütüphaneciler ise yeni değişimleri yakından takip eden ve mesleğinde başarılı bireyler olmuşlardır.

Bu sebeple, kütüphanecileri yetiştirme bilincinde olan akademik personelin ve BBY programlarının sürekli iyileştirme ve gelişmeleri gözden geçirmek uygun uygulamaları yönetmek gibi amaçları bulunmaktadır.⁵² Bu amaç mesleki gelişmeler ve mesleğin içinde bulunduğu yüzyıl ile ilgili olarak sürekli iyileşme ve adaptasyon süreci içindedir. Kütüphanecilik mesleki eğitimi kapsamında BBY bölümlerinin gelişen yeniliklere uyumluluğu neticesinde eğitim programlarının gözden geçirilmesi, kütüphanecilik mesleğinin ilişkide bulunduğu disiplinler arası iletişime dayalı ders programlarının düzenlenmesi ihtiyacı sürekli oluşmaktadır.⁵³ Kütüphanecilik öğrenimindeki değişim ve gelişmeler, BBY bölümlerinde gözden geçirilmekte öğrenimini tamamlayan bireylerin donanımlı birer kütüphaneci olarak mezun olmaları amaçlamaktadır.

⁴⁸ Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr> [Erişim tarihi: 21.05.2022]

⁴⁹ Nahiye Fehya Kundak, *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Meslekleri Hakkında Görüşleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017, s. 16

⁵⁰ Erdiñ Alaca ve Tuğba Kızıllöz, “Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Değerlendirme”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 29, S. 3 (2015), s. 522.

⁵¹ Yalçın Yağcı, “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerine Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Eğitiminin Dinamizminde Önemszenmesi Gerekli Olanlara Bakış”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 16, S. 4 (2002), s. 477.

⁵² İrfan Çakın, “Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde 40 Yıl: Hacettepe Üniversitesinin Lisans Programındaki Değişiklikler”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 26, S. 2 (2012), s. 263

⁵³ Yaşar Tonta, “Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Lisans Programının Güncelleştirilmesi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 26, S. 2 (2012), s. 293

Kütüphanecilik mesleğinin sürekli gelişmesi aynı zamanda mesleği gerçekleştiren kütüphanecilerin gerekli altyapı ve bilgi becerileri geliştirmeyi zorunlu kılar. Kütüphaneciler, üniversite öğrenimlerini tamamladıktan sonra mesleğini gerçekleştirirken de gelişen mesleki unsurlara daha kolay uyum sağlayıp yönetsel işlevlerde etkin role sahip olmaktadır. Bu durum kütüphanecilerin üniversite öğrenimleri ile doğrudan ilgilidir.

Kütüphanecilik eğitimi ülkeden ülkeye değişen eğitim programlarını içerse de⁵⁴ mesleğin tözünde ortak programları barındırmaktadır. Kütüphanecilik mesleği kütüphanecilerin mesleki yeterlilik alanında edindiği bilgileri bilgi hizmeti kapsamında kullanılmasına ve sürekli gelişmesine dayanmaktadır. Bu sebeple mesleki eğitimin yanı sıra mesleği gerçekleştirecek birey içinde büyük bir sorumluluk alanı ortaya çıkmaktadır. Bu sorumluluk alanı kütüphanecilik mesleki eğitimi ile başlamaktadır.

Kütüphanecilik öğrenimi bulunduğu yüzyıl içinde ağırlıklı olarak teknolojik gelişmeleri barındırmaktadır. Bu teknolojik gelişmeler mesleki eğitimde uyumlu bir şekilde öğrencilerin öğrenimi sırasında yer almaktadır.

Kütüphanecilik mesleki eğitimin tamamlayıcısı olarak kütüphaneciler, çalışma ortamları oluşacak bu ihtiyacı deneyimleri ile aşabilmektedir. Bunun için mesleki eğitime ve eğitimini tamamlamış donanımlı kütüphanecilere ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Kütüphanecilik eğitimi, sürekli değişimlerin yaşandığı rekabetçi bir düzlemde gerçekleşmektedir.⁵⁵ Kütüphanecilik mesleki eğitiminin getirdiği avantaj ile mesleki donanıma sahip kütüphaneciler içerisinde bulunduğu yüzyılın koşullarına bağlı olarak entelektüel ve teknolojik değişimleri bilgi hizmeti standartları bağlamında kullanabilmektedir.

“Kütüphanecilik öğrenimi kapsamında kütüphanelerin hizmet sunduğu kullanıcıların gereksinimleri ile gelişim ve değişim içerisinde olan bilgi hizmetlerinin yöneleceği uygulamalarda üniversite eğitiminin hedefleri doğrultusunda ilişkisi gözetilmelidir”.⁵⁶ Kütüphanecilik eğitimi bağlamında eğitimin tamamını içeren dersler mesleğin içinde bulunduğu değişimleri paralel olarak yansıtarak kütüphaneciler mesleki deneyimlerini uygulamada kullanması için yardımcı olmaktadır. Kütüphanecilik mesleğini gerçekleştirecek birey için mesleki eğitimin bu denli önemli olması mesleğin formal öğreniminin gereğini ortaya çıkarmaktadır. Kütüphanecilik mesleğini gerçekleştirecek

⁵⁴ Gorman Michael, “Whither Library Education?” *New Library World* C. 105, S. 1204/1205 (2004), s. 376

⁵⁵ Yaşar Tonta, “Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitimi Yeniden Yapılanması, Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Bilimin kurumsal Gelişimi”, *Türkiye Kütüphaneciler Derneği*, 2000, s. 6.

⁵⁶ Oya Gürdal, “Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 4, S. 2 (1990), s.73

bireyin formal öğrenimini tamamlaması mesleki açıdan araştırma ve üniversite kütüphanelerinde de kullanıcıyı tatmin edici bilgi hizmeti sunabilmesini sağlamaktadır. Mesleki altyapıya sahip bireyler mesleğin gerekliliklerini daha iyi anlamakta ve kullanıcılarına bilgi hizmeti bağlamında hizmet sağlayabilmektedirler. Kütüphanecinin kullanıcıyı tanıması, kütüphane dermesinin geliştirmesinde yardımcı olması gibi tüm kütüphanecilik fonksiyonlarında etkin role sahip olması kütüphanecilerin bu becerileri nasıl edindiği ve geliştirdiğiyle ilişkilidir.⁵⁷ Kütüphanecilik eğitimi, bireylerin mesleki yetkinliklerini edinme ve kütüphanelerde kullanma becerilerini yönetmesi bağlamında etkin olmasına rağmen, bireylerin eğitimlerini teşvik edici uygulamalar da mesleki eğitim çerçevesinde önemli bir yere sahiptir. Bu durumda bireyin mesleği ile ilişkisi ve mesleki eğitiminin tamamlayıcı eğitsel süreçleri takip etmesi bireyin formal öğrenimi doğrultusunda oluşmaktadır.

Kütüphanecilik öğrenimi sürecinde kütüphanecilik mesleğini gerçekleştirecek adaylar kütüphanelerin bilgi hizmeti politikalarını ve uygulamakta olan birçok uygulamayı yakından takip eden bireylerdir. Mesleki yeterliklerini kütüphanecilik öğrenimiyle benimsemeye başlayan kütüphaneciler meslekte görev almaya başladıklarında ise bilgi hizmeti çerçevesinde yeterliliklerini etkin bir şekilde uygulamaya başlamakta ve daha hızlı gelişim içindedirler. Kütüphanecilik, kullanıcıya doğru bilgi hizmetini kütüphanecilik standartlarında sağlayabilmek için mesleki öğrenimin ne denli önemli olduğu açıktır. Fakat yalnızca kütüphanecilik öğrenimi mesleği gerçekleştirmekte yeterli olmamaktadır. Bireyin mesleğini sahiplenme ve mesleğin tözüne ilişkin mesleki değeri de edinmesi gereklidir. Kütüphaneci için mesleki değeri kazanmasında öğrenimi ilk aşamadır. Kütüphanecinin mesleki faaliyetlerinde kütüphanecilik mesleğini tözüne ilişkin uygulamalarda farkındalık yaratmak için mesleğini özveri ile gerçekleştirmesi elzem bir durumdur.

2.8 Kütüphanecilik Mesleği ve Bağlılık

Bireyin yaşamının büyük parçasını oluşturan mesleki faaliyetler hem bireyin hem de toplumsal işleyişin içinde önemli bir konuma sahiptir. Bireylerin yalnızca hayatlarını geçindirmek ile algılanamayan mesleki faaliyetleri her birey için önemli bir gerekliliktir.

⁵⁷ Marie R. Kennedy ve Kristine R. Biancolini, "Academic Librarian Reserach A Survey of Attitudes, Involvement and Perceived Capalities", *College & Reserach Libraries*, C. 9, S. 1 (2012) s. 431.

“Bireyin yaşamının büyük bir kısmını iş ve mesleki faaliyetleri oluşturmaktadır. Bu sebeple yalnızca ekonomik açıdan değil, bireyin psikolojik açıdan da dünyasında mesleğinin önemli bir yere sahip olduğu unutulmamalıdır.”⁵⁸

Her meslek gibi kütüphanecilik mesleği de belirli dinamiklere ve sürekliliğe sahip bir meslektir. Mesleki bağlılığın psikolojik ve sosyal etmenlerinin olduğu gerçeği mutlaklıdır. Fakat bu etmenler, konunun psikolojik ve sosyal boyutunu ele alınarak incelenmesini gerektirdiğinden, tezin ana konusundan uzaklaşılması için yer verilmesinden kaçınılmıştır. Kütüphanecilik mesleğine dair bağlılığın incelenmesi, kütüphanecilerin mesleki görüşlerinden yola çıkarak analiz edilmeye çalışılacaktır.

Kütüphanecilik mesleğine ilişkin bireylerin sahip olduğu mesleki bağlılığı sorgulanırken, mesleki bağlılığın, meslek öncesi başlamasına dair kütüphanecilik mesleği açısından da bazı değerlendirmeler yapılmalıdır. Mesleki bağlılık bireyin mesleğinin gerekliliklerini yerine getirirken gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerinin bütününe ilişkin soyut kavramları ifade etmektedir. Bu sebeple, bireyin kütüphaneci olmaya karar vermesiyle başlayan eğitim sürecinden, mesleği gerçekleştirmesiyle devam eden sürecin tamamı, kütüphanecilik mesleği açısından mesleki bağlılığın değerlendirilmesi için önemli olabilmektedir.

Mesleki faaliyetlerde eksikliği hissedilen en önemli husus, kütüphanecilerin mesleğinin tözüne ilişkin, meslek bilincini tam anlamıyla kavrayamamasıdır.⁵⁹ Mesleğin tözüne ilişkin meslek bilincinin oluşmaması hala günümüzde de bir sorundur. Bunun altında yatan sebeplerden birisi de mesleğe geçiş sürecinde kütüphaneci olmak ile iş sahibi olmak arasındaki kararsızlık gösterilebilir. İş sahibi olmak ve geçimini sağlamak isteyen sosyal yaşam korkularıyla kütüphanecilik mesleğine atılan bireylerin mesleğin tözüne ilişkin meslek bilinçlerinin, bu sebeple tam olarak oluşmamasıyla mesleki bağlılık sorunları ortaya çıkabilmektedir.

Bilgi profesyoneli, Bilgi Yöneticisi, Bilgi Uzmanı gibi mesleği tanımlayan başlık ne olursa olsun, meslekte görev alan birey, mesleğinin tözünü kavramış ve bu gaye de hizmet vermeye çalışan meslek bilinci oturmuş bireyler olmalıdır. Aksi durumda ise mesleğe en büyük zararı meslekte isteksiz çalışan meslektaşlardan gelebilme riski yüksektir.⁶⁰ Bu bağlamda meslek bilinci oluşmamış bireylerin mesleğin gerekliliklerini tam anlamıyla yerine getirmeleri de beklenmemelidir. Kütüphanecilik mesleği gibi

⁵⁸ Özlem Güllüoğlu, *Örgütsel İletişim, İletişimin Doyumu ve Kurumsal Bağlılık*, Eğitim Akademi Yayınları, 2011, s.61.

⁵⁹ Ahmet Karataş, “Meslek lobiciliği ve Kütüphanecilik”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 3 (1992) s. 173.

⁶⁰ Mustafa Sağsan ve Burak Fırtına, “Bilgi Mesleğine Bağlılık ve Adanmışlık: Platonik Bir İlişkinin Gelgitleri ve Profesyonellikle İmtihanı”, *Bilgi Dünyası*, C. 16, S. 1 (2015), s. 2.

belirli dinamiklere ve kullanıcı odağına sahip mesleğin meslek sahipleri tarafından anlaşılabilmesi, mesleğin toplum ve kullanıcılar nezdinde de anlaşılmasını zorlamaktadır.

Mesleki bağlılık, öncelikle meslek ve birey arasında bir ilişkinin kurulmasını ile mümkün olmaktadır. Kütüphanecilik mesleği bağlamında, mesleki ilişkinin kurulması bireyin yalnızca kütüphanelere ve kitaplara olan tutumu ile değil, kütüphanecilik mesleğinin yıllardır süregelen tözüne ilişkin değerlerin de kavranması ile oluşabilir. Mesleğin tözünün kavranması bireyin mesleğini tanıması ile başlayan ve mesleğine ilişkin sorumlulukları, sosyal boyutları değerlendirerek meslek bilincini oluşturmaya ile mümkün olabilecektir. Bu bağlamda “Neden kütüphaneciyim?” sorusu mesleğin tözünün kavranması için bireyin kendine sorması gereken temel bir sorudur.

Kütüphanecilik faaliyetlerine entegre edilmeye çalışılmış birçok uygulama, işletme yöntem ve teknikleri, gelişen bilgi teknolojileri kapsamında bilgi üretimi ve standartlar, pazarlama ve tanıtım bültenleri gibi birçok uygulama yer almaktadır. Mesleğe ilişkin bu uygulamaların sonuçlarının değerlendirilmesi ancak mesleğin tözünün anlaşılması ile mümkün olacaktır. Kütüphanelerin ve bilgi hizmeti sunan tüm kurumların kullanıcılarına yeterli düzeyde hizmet sağlayabilmesi için yalnızca kütüphanecilik öğrenimini tamamlamış nitelikli kütüphanecilere değil, mesleki bağlılığını oluşturmuş görevini meslek bilinci ile yerine getiren kütüphanecilere ihtiyaçları vardır.

Meslek bilinci bağlamında bir kütüphanenin iş akışları ve genel çerçevede bir kütüphanenin çekirdeğini oluşturmamayan bireylerin⁶¹ kütüphaneci sıfatıyla mesleğe atılması kütüphanelerin ve kütüphane hizmetlerinin sunulmasından geliştirilmesine kadar birçok etmeni içinde barındıran kütüphane hizmetlerinin aksamasına yol açabilmektedir. İyi sonuçlar elde edebilmek için bireyin görev aldığı mesleğini sevmesi beklenmektedir.⁶² İcra edilen meslek ile birey arasında ilişki kurulamamış ve meslek sevilmiyorsa, ortaya çıkacak sonuçların iyi olması da beklenmemelidir. Kütüphanecilik mesleği için de durum böyledir. Kütüphanecilik mesleği, özveri gerektiren ve kısa vadede sonuçlarının görülemeyeceği bir sosyal kar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bireyin mesleği ile ilişkisinin kurulması, mesleki bağlılığı, bireyin özellikleri ve mesleğin özelliklerinin örtüşmesi ve birbirini tamamlamasıyla ortaya çıkmaktadır.

⁶¹ Hilmi Çelik, “Kütüphaneci Piyasası”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 25, S. 1 (1976), s. 53.

⁶² İsmail Haluk Gökçora, “Toplumsal Yaşamımızda ve Türk Bilim Dünyasında Profesyonel ve Profesyonellik Kavramlarına Değin”, *Bilgi Dünyası*, C. 6, S. 2 (2005), s. 24.

Meslek sahibi bireyin mesleğine karşı bir sorumluluğu vardır. Mesleki sorumluluk sahibi birey “bu benim mesleğimdir; bu meslek benim omuzlarım üzerinde yükselecektir” şeklinde düşünür.⁶³ Mesleğine bağlı bireyin mesleki faaliyetleri yerine getirirken kurduğu etkileşim, bu sorumluluk bilinci ile mesleki bağlılığı güçlendirmektedir. Herhangi bir iş gözüyle mesleğe bakan kütüphanecilerin, mesleki anlamda kütüphaneciliğin gerekliliklerini yerine getirmeyecekleri söylenebilir.

Her meslek alanında olduğu gibi kütüphanecilik mesleği içinde belli başlı sorunlar ile ortaya çıkabilmektedir. Kütüphanecilik mesleği içinde meslek ile ilişkili olarak kullanıcı, bütçe, mimari, teknik sorunları gibi birçok sorun ile karşılaşabilmektedir. Mesleki bağlılığı güçlü kütüphanecilerin, sorunlar ile baş etme kabiliyeti, mesleki bağlılığını kuramamış kütüphanecilere göre daha yüksektir. Çünkü mesleğini bağlılık ve özveriyle yerine getirmeye çabalayan kütüphanecilerin mesleğin tözünü kavramış kullanıcı odaklı bir yaklaşımı hedefleyeceklerdir. Aksi durumda günü kurtaran ve eksik çözümler mesleği ileriye taşıyamayacağı gibi aynı konumda da kalmasını izleyecektir.

Mesleğini yapmaya başlayacak kütüphanecilerin öncelikle bir karar vermesi gerekmektedir. “Ben yalnızca kütüphanede çalışan birisi mi olacağım yoksa mesleğin gerekliliklerini kavramış bir kütüphaneci mi olacağım?” “Kütüphanede çalışmakla kütüphaneci olmak aynı şey değildir”⁶⁴ kütüphanelerde çalışanların çoğu farklı alanlarda öğrenim görmüş ya da mesleki eğitimini tamamlamış fakat meslek ile bağlılığını kuramamıştır. Bunun temel sebeplerinden birisi kütüphanecilerinin mesleklerini kabul etmede yaşadıkları zorluktur. Bu aşamada kütüphanecilerin mesleklerini neden seçtikleri sorusu kendilerinin cevaplaması gereken elzem bir soru olmaktadır.

“Kütüphanecilik mesleğini yerine getiren çoğu kütüphanecinin mesleki eğitimi genellikle bir rastlantı sonucu başlar, mezuniyetten sonra ise meslek tanınmaya başladıkça benimsenir”⁶⁵ ve böylelikle mesleki bağlılık oluşmaya başlar.

Kütüphaneciler mesleklerini tanıdıkça mesleki olarak kendilerini kütüphaneciliğe ait hissetmeye başlayarak mesleki bağlılıklarını güçlendirebilir. Kütüphanecinin mesleğini tanınması kimi zaman meslek öncesi başlayabildiği gibi kimi zaman da öğrenim serüveninden sonra başlamaktadır. Mesleki açıdan kütüphaneciliğin

⁶³ Osman Ersoy, “Hem Memur Hem Kütüphaneci”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 8, S. 3 (1994), s. 177.

⁶⁴ Deniz Ötügen, “Çocuğunuz Kütüphaneci Olmalı mıdır?”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 3 (1957), s. 94.

⁶⁵ Nazlı Alkan, “Kütüphaneci Olarak Eğitimle Desteklenen Bir Yaşam Türkiye Tıp Kütüphaneciliğinden Bir Kesit ve Kütüphane Yöneticiliği Deneyimi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 3, (2017), s. 351.

dinamikleri, mesleki görevini yerine getirecek bireyler için bağlılığın temel taşı oluşturmaktadır. Kütüphanecilik mesleğinin dinamikleri ve mesleğinin tözü ne kadar erken tanınırsa ve benimsenirse kütüphaneci için mesleki faaliyetlerindeki başarısı o kadar etkin olacaktır. Mesleki bağlılığın oluşması ve güçlenmesinde kütüphaneciye büyük bir sorumluluk düşmektedir. Mesleğini seven kütüphaneci için mesleki bağlılığın oluşması etkin bir kütüphaneci profilinin de oluşmasını yardım edecektir.

“Kütüphanelerimizin insan kaynakları alanında güncel bir krizle karşı karşıya kalması olasıdır”.⁶⁶ Bu sorunun temel sebeplerinde, mesleği gerçekleştirmeye başlayan kütüphanecilerin mesleki bağlılıkla yaşadıkları sorun yer almaktadır. Mesleki bağlılığı kuramayan kütüphanecilerin, meslekte yer almaları, mesleki faaliyetlerin verimli biçimde gerçekleştirilememesine sebebiyet verebilir. Olası tehditlerin başında gelen, mesleğin değerinin meslekte yer alan kütüphaneciler tarafından anlaşılamaması, mesleğin geleceğe dönük süreci de etkilemektedir. Bu bağlamda, mesleğin tözünün anlaşılması mesleki faaliyetler kapsamında ele alınan tüm yenilikçi yaklaşımlar olarak ifade edilen Toplam Kalite Yönetimi, Müşteri İlişkileri, Halkla İlişkiler, İşletme Yönetimi gibi bütünleşmiş düzenlemeler, mesleğin tözü ile ilişki olarak kütüphanelerde verimli uygulamalara dönüşebilecektir.

Başarılması istenen her çalışmada ana unsur, insandır. Günümüz modern şık kütüphane binaları, büyük depo ve raf hizmetleri, modern okuma salonları, geniş bütçeler, geniş koleksiyonlar, elektronik kaynaklar ve çeşitli geniş perspektifte sunulan bilgi taşıyıcıları kütüphaneler için faydalıdır. Fakat bütün bu cansız nesneleri canlandıracak, tüm materyallerin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacak bilgiyi etkin hale getirebilecek kişi ancak kütüphanecidir.⁶⁷ Günümüze kadar değişmeyen tek şey yine belirtilen insan unsurudur. Günümüzde ne kadar teknoloji ile birlikte etkin kütüphanecilik bilgi hizmeti uygulamaları yer alsa da aktif bir şekilde kullanılması ve yararlı birer amaç oluşturmada, kütüphanecilerin etkin rolü hala önemlidir. Bu bağlamda mesleğinin gerekliliklerini en iyi şekilde gerçekleştiren bireylerin mesleklerini en iyi tanıyan birey olduğu söylenebilir. Mesleki sorumlulukların yerine getirilmesi mesleğini benimseyen mesleki bağlılığını kurabilmiş kütüphaneciler ile mümkün olacaktır.

⁶⁶ Barbara Burd, *Work Values of Academic Librarians: Exploring the Relationships Between Values, Job Satisfaction, Commitment and Intent to Leave*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Regent Üniversitesi, Londra 2002, s. 1.

⁶⁷ Jale Baysal, “Yeni Üniversiteler Kanunu’nda Kütüphanecilik Mesleği”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 19, S. 4, (1970), s. 297.

2.9 Kütüphanecilik Mesleğinin Statü ve Saygınlığı

Statü bireylerin toplum içinde yer aldıkları konumlarının toplum tarafından anlamlandırılması ve değerlendirilmesidir.⁶⁸ Toplum içerisinde mesleklere atfedilen değerler ile meslek sahiplerinin kendilerini tanımlaması ile mesleki prestij oluşmaktadır. Bir başka deyişle, mesleki prestij, bireyin toplum içinde mesleki statüsü ve bunun neticesinde mesleğini değerlendirmesi sonucundaki algısıdır.⁶⁹ Mesleki prestij bireyin meslek algısını ortaya koymakta önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütüphanecilik mesleği, birçok farklı kütüphane türünde yürütülmektedir. Bu çalışmanın sınırlarına bağlı olarak, mesleğin statüsü ve saygınlığı hususu, üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerle ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Statü ve saygınlık bireyin iş akışını oluşturan gruplarda veya toplumda sahip olduğu yeri nitelendirmektedir. Toplum ve gruplar içinde statü bağlamında mesleklerin diğer toplumsal statü değerleri ile karşılaştırıldığında yüksek bir saygınlık ölçümü olarak nitelendirildiği söylenebilir.⁷⁰ Mesleki saygınlık, birey, toplumda yaptığı işler neticesinde, yine toplumun neyin yapılmasının iyi olduğunu düşüncesine dayalı belirlenir.⁷¹

Meslekler, birey ve toplum için fayda sağlayan sonuçlar neticesinde, statüye sahip olmaktadır. Her mesleğin toplum içinde karşılanan bir değeri ve bireyin mesleğini tanımladığı bir ortak payda bulunmaktadır. Meslek değerlendirilmelerinde toplumsal faydası yüksek olduğu düşünülen mesleklerin toplum içinde yüksek statü değerini kazanmaktadır. Örneğin öğretmenlik, doktorluk gibi meslekler fayda bakımından değerlendirildiğinde yüksek statü ve saygınlığa sahip meslek gruplarından sayılabilir.

Bir meslek toplum içinde değerli olarak görülüyorsa statü bakımından da mesleki değeri yüksek olmaktadır. Bir bakıma mesleklere toplumun attığı değerler sonucunda belirli saygınlık ve statüye sahip olduğu söylenebilir. Meslekler toplum nezdinde değerlendirilirken, fayda, maaş, iş yükü gibi birçok etkeni içinde barındıran ölçütler ile oluşmaktadır.

⁶⁸ Özgür Sarı, “Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Rol İlişkisi: Hemşirelik Bölümünde Okuyan Erkek Öğrenciler Örneği”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4, (2011), s. 494.

⁶⁹ Elif Habip, Merve Koçoğlu Sazkaya, “Mesleki Prestijin İşten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkisinde Kolektif Şükranın Aracılık Rolü: Ulaşım Sektöründe Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisadi ve İşletme Dergisi*, C. 15, S. 3 (2019) s. 835.

⁷⁰ Emel Ültanır, “Meslek Değerlerinden ‘Bağımsızlık, İş Güvenliği ve Statü’ye İlişkin Ölçek Maddelerinin Geliştirilmesi”, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, C. 2, S. 8, (1997), s. 43.

⁷¹ Tuncay Ceylan, “Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 15, S. 1 (2011), s. 96.

Mesleki statünün yüksek olması, mesleği gerçekleştirken motivasyonun artması ve mesleğe yönelik kaygılarının azalmasında önemli bir role sahiptir. Bunun yanı sıra toplumsal statü değeri yüksek olan mesleklere yönelim de güçlüdür.⁷² Mesleklerin tercih edilme sebepleri arasında yer alabilen statü değeri, mesleği yürütme motivasyonuna kadar mesleklerin değerlendirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Statü ve saygınlık mesleğin tercih edilmesinden yürütülmesine kadar tüm süreçte önemli bir yere sahiptir.

Mesleğin gerekliliğine göre mesleki tanımlamasını içselleştirmiş bireyin mesleki görevlerini üst düzeyde yerine getirmesi beklenmektedir. Mesleğin gerekliliklerini kazanmış bireyin mesleğe duyduğu saygısı ve mesleki özümsemesi, toplum içinde mesleğin de kabul edilmesini sağlayabilmektedir.

Mesleki saygınlık, mesleki statü ve bireyin mesleki prestijinin ortak bir paydada buluşması için öncelikle bireyin meslek algısını oluşturacak ilgisinin kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bireyin mesleğini tanımlaması ve mesleğini özümsemesi mesleki açıdan saygınlığına fayda sağlayacak bir etmendir. Mesleğini mesleki gereklilikler bağlamında doğru bir şekilde tanımlayan ve uygulamaya çalışan birey gerekli meslek statüsünün oluşması için etkin bir çaba sarf etmeye çalışacaktır.

Kütüphanecilik mesleği toplum nezdinde özümselememiş ve geri plana itilmiş⁷³ bir meslek olmakla beraber, arzu edildiği mesleki saygınlığa henüz ulaşabilmiş değildir.⁷⁴ Kütüphanecilik mesleğinin toplum içinde istenilen statüye ulaşamamış olmasının sebeplerinin başında, mesleğin yasal bir konumlandırılmasının eksik olması, standartlaşmamış maaş skalasının mevcudiyeti, cinsiyet, istihdam, eğitim düzeyi, kütüphanelerin toplumsal bağının yeterince oluşturulamaması, kütüphanelerin bağlı olduğu kuruluşlarda, kütüphanelerin önemli birimler olduğunun anlaşılamaması gibi sebepler gösterilmektedir. Kütüphanecilik mesleğinin statüsünün düşüklüğü, aynı zamanda konunun uzmanları, yöneticiler ve karar verici organlar tarafından, kütüphanelerin ve kütüphanecilerin toplumsal faydası bağlamında gerekliliğinin fark edilememesinden de kaynaklanmaktadır.⁷⁵ Kütüphanecilik mesleğinin bu sebeple tarihsel süreçte istenilen düzeyde mesleki statüsünü kazanamamış, mesleki açıdan da

⁷² Murat Kahraman, Alper Acar, vd. "Sakarya İlinde Görev Yapan Öğretmenlerin Gözüyle Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü ve Saygınlığı", *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı II: Eğitim Bilimleri ve Öğretmenlik Alan Eğitimi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2013, s. 106.

⁷³ Üstün Yıldırım, "Ben Kütüphaneciylim!", *Türk Kütüphaneciliği*, C. 32, S. 3 (2018), s. 234.

⁷⁴ Ahmet Çelik, "Enformasyon Teknolojisi ve Kütüphanecilik", *Türk Kütüphaneciliği*, C. 1, S. 3, (1987), s. 130.

⁷⁵ Joan C. Durrance, Karen E. Fisher, "How Libraries and Librarians Help A Guide to Identifying User-Centered Outcomes", *American Library Association*, Chicago, 2005, s.3.

değerli olarak görülemeyen bir meslek alanı olarak hizmet vermeye çalıştığı söylenebilir.

Kütüphanecilik mesleğini yerine getiren bireylerin kendi görev bilinci doğrultusunda hizmet verdiği kurum ve toplum içinde yüksek değerinin bilincinde olması gerekmektedir.⁷⁶ Kütüphanecilerin meslek tanımlamaları bağlamında mesleki değer anlaşılmaması mesleki bakış açılarının güçlenmesi, kütüphaneciliğin varoluş sebeplerinden kütüphane ve kullanıcı ilişkisinin anlaşılmasını sağlayacaktır. Kütüphaneciliğin tözüne ilişkin kavramlarının, kütüphaneciler tarafından içselleştirilmesi mesleğin toplum nezdinde istenilen statü düzeyine ulaşmasına, bunun yanı sıra kütüphanecilerin mesleki prestijlerinin de güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Kütüphaneciler mesleki açıdan ne kadar mesleğini iyi tanıyabilirse, mesleki faaliyetlerde daha etkin olacak, mesleki statü bakımından da mesleği hak ettiği düzeye erişmesine katkı sağlayacaktır.

Üniversite kütüphaneleri, kütüphaneciliğin gerçekleştirildiği mesleki statünün diğer kütüphanelere oranla daha yüksek olduğu önemli kuruluşlar olarak düşünülmektedir. Bu statünün yüksek olmasının en temel sebepleri arasında üniversitelerin toplumda saygın bir kurum olarak algılanmaları, bilimsel ve akademik bilginin paydaşı olmaları sayılabilir. Üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin mesleki süreçte kendilerini geliştirebilmesinin daha olanaklı olması yaşam boyu öğrenme süreçlerini olumlu etkilemesi de üniversite kütüphanecilerinin mesleki açıdan önemli bir statüye sahip olmasını sağlamaktadır. Ancak, bunun bütün üniversite kütüphanecileri için geçerli olduğunu söylemek güçtür.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasında yer alan kütüphaneler, pazarlama ve halkla ilişkiler bağlamında yararlandığı yöntem ve tekniklerde ekonomik bir getiri amacıyla değildir.⁷⁷ Üniversite kütüphaneleri ekonomik bir faydanın aksine sosyal bir kâr olan bilgi hizmetini sağlama amacındadır. Kütüphanelerin sosyal kâr hedefi mesleğin statüsünün kazanılacağı odak noktayı işaret etmektedir. Üniversite kütüphaneleri bilimsel ve teknik bilginin kullanılması, yayılması ve saklanmasını sorumluluk edinen paydaş kuruluşlardan birisidir. Bu sebeple üniversite

⁷⁶ Huriye Çolaklar, “Profesyonellik ve Kütüphanecilik Mesleği”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 9, S. 18 (2004), s. 13.

⁷⁷ Ümit Konya, “Bilgi Pazarlaması ve Kütüphaneler”, *ÜNAK 2005 Bildiriler: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması*, 22-24 Eylül 2005 İstanbul, 2006, ed. Aytaç Yıldızeli, Hatice Kübra Bahşioğlu, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, (İstanbul: 2006), s. 142.

kütüphanelerinin statü bakımından önemli bir konumda yer aldığını söylemek doğru olacaktır.

Bireyin mesleki statüsü ile bağı, bir mesleğe girmesiyle başlar ve bulunduğu meslek konumu itibarıyla, mesleki sorumlukları yerine getirmesi beklenir.⁷⁸ Bu bağlamda üniversite kütüphanelerinde görev bilincini tamamlamış kütüphanecilerin görev ve sorumluklarını yerine getirmesiyle bireyin mesleki statüsünü oluşturacak gereklilikleri doldurmasıyla, mesleki statüsünün belirginleşmesi beklenebilir.

Üniversite kütüphaneleri bilgi hizmeti sağladığı kullanıcı profili bakımından zengin bir kullanıcı kitlesine sahiptir.⁷⁹ Akademisyenler, öğrenciler çeşitli konu alanlarında çalışan dış kullanıcılar, yaşam boyu öğrenme süreçlerini etkileyecek bilgi ihtiyacı duyan idari personel gibi kullanıcılarla ilişkidir. Bu bağlamda kütüphanecilerinin mesleki statü bakımından önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Üniversite kütüphaneleri, kullanıcıların eğitim ve öğrenim faaliyetleri çerçevesinde organik bir ilişki içerisinde. Bu ilişkinin mesleki statüye yansması hizmet kalitesinin yükselmesiyle olur.

Meslek seçiminden mesleğin uygulanma sürecine kadar meslek mensuplarının beklentileri makam, yüksek maaşlar veya unvanlar olabilmektedir. Maddi beklentilerin varlığının mesleki açıdan mutluluk verici olduğu düşünülmekte bunu aksine manevi beklentilerin de birey için mühim olduğu düşünülmektedir.⁸⁰ Bu bağlamda, sosyal kâr kapsamında faaliyet gösteren kütüphanecilik mesleğinin manevi beklentileri üzerinde düşünmek, mesleki statünün de kazanılmasında etkin olacaktır. Kütüphanecilik mesleği, mensuplarının mesleğin tözüne ilişkin kütüphaneciliğin değerlerini ve içerisinde bulunduğu yaklaşımları göz önünde bulundurması bu açıdan önemlidir. Aynı zamanda bu açıdan üniversite kütüphanelerinde görev ve sorumlukları paylaşan kütüphanecilerin mesleğin tözüne ilişkin değerleri ve mesleği sahiplenişleri hem kullanıcılara bilgi hizmetinin sunulmasında etkin bir yaklaşıma, hem de mesleki statüyü arttıracak başarıya imkân tanıyabilecektir.

Üniversite kütüphaneleri de diğer kütüphaneler gibi bulunduğumuz yüzyıl içinde sürekli gelişen ve değişen bir bilgi hizmeti süreci içerisinde. Bu süreç dijital kültür

⁷⁸ Hatice Şebnem Seçer, Mesleki Yaşam Modelinin Oluşturulması ve Mesleki Analizlerde Kullanımı, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir 2007, s. 237.

⁷⁹ Hüseyin Kaya, “Üniversite Kütüphaneleri Personel-Kullanıcı İlişkisi ve Mevcut Durumun Standartta Uygunluğu”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 3 (2017), s. 395.

⁸⁰ İsmail Gökdeniz, Ethem Merdan, “Meslek Seçimi ile İş Tatmini İlişkisi: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2 (2016), s. 114.

odaklı olmakla⁸¹ beraber, teknolojik gelişmelerin bilgi hizmeti uygulamalarında kullanılabilir dönüşümü içermektedir. Bu dönüşümde etkin role sahip kişiler kütüphanecilerdir. Üniversite kütüphanelerinde görevli kütüphanecilerin mesleki algıları, geleneksel kütüphanecilik uygulamalarının dışında gerçekleşen kütüphanecilik hizmetlerini ileri bir aşamaya taşıyacağı görünmektedir. Bu denli bir gelişim içerisinde olan mesleğin, istenilen düzeyde mesleki statüye sahip olabilmesi için kütüphanecilere büyük bir sorumluluk düşmektedir. Mesleki alanda gerçekleşen tüm gelişmeleri yakinen takip etmek, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını uygulanabilir kanallarla sunmak ve bu uygulamaları mesleğin tözüne bağlı olarak bir dönüşüm içerisinde tasarlamak, mesleğin ihtiyaç duyduğu statüyü oluşturmada faydalı olabilecektir.

Üniversite kütüphaneleri, kütüphanecilik alanında gerçekleşen değişimlere en hızlı adapte olmaya çalışan ve bu adaptasyonu verimli bir şekilde kullanıcılara aktarabilen kütüphaneler arasındadır. Üniversite kütüphanelerinde görevli kütüphanecilerin etkin kütüphanecilik hizmetleri, bu açıdan önemlidir.

Kütüphaneciler giderek bilgi profesyonelleri bilgi uzmanları, bilgi ve belge yönetimi uzmanı gibi çeşitli unvanlarla isimlendirilmektedir. Bu denli unvan karmaşası, mesleğin asıl gerekliliklerinin görülmesine engel olabilmektedir. Tüm bu unvanların mesleki statüyü arttıracak çalışmalar olduğu düşünülürse, kütüphanecilik mesleği mensubunun mesleğin özünden ayrılabilceği durumu da göz ardı edilmemelidir.

Üniversite kütüphaneleri bağlamında kütüphanecilerin örgüt ve toplum içinde mesleki statüsünü güçlendirmesi için unvanların aksine mesleğin tözüne ilişkin kullanıcılara doğru bir şekilde bilgi aktarma kabiliyetine, entelektüel yanını güçlendirmesine ihtiyaç vardır.⁸² Üniversite kütüphanecileri, kütüphane kaynaklarını tanımlamak ve kendi dilinde kullanıcıları için erişim uçları ile tekrar hazırlamakla görevlidir.⁸³ Bunun yanı sıra Üniversite kütüphanecilerin kullanıcılarını tanımlamaları ve onlarla aynı ortamı paylaştığı gibi aynı dili konuşabilmesi de gereklidir. Üniversite kütüphanecilerinin entelektüel yanını güçlendirmesi bu açıdan önemlidir.

Üniversite kütüphanelerinde ve diğer kütüphanelerde, kütüphanecilik mesleği statüsünün yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Bunun sebebi olarak,

⁸¹ Mehlika Karagözoğlu Aslıyüksek, “İstanbul’daki Üniversite Kütüphanecilerinin Dijital Kültüre İlişkin Sosyal ve Mesleki Tutumları”, *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, C. 8, S. 30 (2017), s. 239.

⁸² Şenol Karadeniz ve Bülent Yılmaz, “Ankara’daki Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 2 (2017), s. 229.

⁸³ Hasan Sacit Keseroğlu, *Kütüphane Üstüne Bir Deneme*” *Bilgi Merkezleri Kütüphane, Arşivler, Müzeler*, Yay. Haz. Mehmet Ali Akkaya, Hüseyin Odabaş, Hiper Yayın, (2019), s. 15.

Kütüphanecilik mesleği eski bir meslek olmasına rağmen toplum içinde az bilinirlik ve küçümsenme ile bilindiği görülebilmektedir. Dolayısıyla mesleğin toplum ve gruplar içinde değerini anlatmak kütüphanecilerin görevidir.⁸⁴ Üniversite kütüphaneleri bağlamında mesleki statünün artırılması için kütüphanecilerinin mesleklerini iyi tanımlamaları, mesleğin içinde bulunduğu gelişim ve değişimleri mesleğin tözüne ilişkin uygulanabilir hale getirebilmelidir. Kütüphane kullanıcı ilişkisine bağlı kütüphanenin genel tözünü oluşturan kavramlardan da uzaklaşmamalıdır. Mesleğin gerekliliklerini yerine getirirken kütüphanecilik kimliğinin de bilincinde olmalıdır. Kütüphanecilik mesleği mensubu birey mesleğinin bilincinde olarak mesleğinin gerekliliklerini doğru bir şekilde yapmaya gayret gösterdikçe mesleki statünün de bu doğrultuda artacağını düşünülmektedir.

2.10 Üniversite Kütüphanelerinde Mesleğin Önemi

Kütüphanecilik mesleği, tarihsel süreçte medeniyetin doğuşundan uygarlıkların gelişiminde rol oynayan varlığını, günümüze kadar sürdüren ve yöntem ve tekniklerini geliştiren bir meslek olarak var olmaktadır. Toplumların kültürel, sanatsal, bilimsel varlığı bir sonraki çağlara aktarmada büyük bir sorumluluğu paylaşmıştır.⁸⁵ Kütüphanelerin toplumsal fayda ve bilginin paylaşılması hususunda önemli bir konuma sahip olduğunu söylemek gereklidir. Kütüphanelerin tarihsel perspektifte hizmet alanı ve yapısı hala günümüzde konumunu korumaktadır.

Farklı bir biçim ve gereksinimleri içerisinde barındıran üniversite kütüphaneleri de tarihsel süreçte önemli bir konuma sahip araştırma ve bilim merkezleri olarak adlandırılabilir. Üniversite kütüphaneleri kullanıcıları bakımından daha etkin bir bilgi ihtiyacının karşılanması sorumluluğu içerisinde bulunmaktadır.

Günümüzde bilgi erişimi birçok farklı kanaldan yapılabilir de en önemli bilgi sağlayıcıları konumunda kütüphanelerin rolü büyüktür.⁸⁶ Üniversite kütüphaneleri de etkin bilgi hizmeti sağlayıcısı olarak üniversiteye bağlı kullanıcılara doğru ve nitelikli bilginin ulaştırılmasında öncü kuruluşlar arasındadır. Böyle ki kütüphanelerin üniversite içerisinde ve bilimsel bilginin paylaşılması ve üretilmesi hususunda önemli bir konuma sahip olduğu görülmektedir. Kütüphanecilik mesleği açısından üniversite kütüphaneleri

⁸⁴ Musa A. Bello, "Choosing a career: librarian?", *Librarian Career Development*, C. 4, S. 4 (1996), s. 19

⁸⁵ Güssün Güneş, "Tek Problem İmaj Mı? Türkiye Gerçeğinde İmaj Meselesi", *Türk Kütüphaneciliği*, C. 21, S. 2 (2007), s. 231.

⁸⁶ Pelin Özgen ve Anıl Z. Göker, "Kütüphanelerde Hizmet Kalitesinin Kritik Olaylar Çerçevesinde Değerlendirilmesi" *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, S. 17, (2016), s.26

kilit bir öneme sahiptir. Sürekli güncel bilginin kullanılması ve üretilmesi üniversite kütüphanelerin hizmet amaçlarının başında gelmektedir. Bu nedenle üniversite kütüphaneleri ve üniversite kütüphanecileri bilginin kullanılması, paylaşılması ve üretilmesi hususunda yadsınamayacak bir etkiye sahiptir.

Üniversite kütüphaneleri bilgiye erişim hususunda üniversitelerin temel bir parçasını oluşturmaktadır. Bilimsel bilginin özünün oluşturan üniversite kurumlarının kütüphaneden bağımsız düşünülmesi bu durumda olası değildir.⁸⁷ Bu bağlamda üniversite kurumları kütüphanelerden ve kütüphanecilerden bağımsız olarak düşünülememektedir. Bu etkin biçimsel formül hem üniversite kütüphanelerinin hem de üniversite kütüphanecilerinin bilginin paydaşları için köprü görevinin üstlendiklerini de göstermektedir.

Üniversite kütüphaneleri akademik kurumlarda aynı zamanda eğitim-öğrenim etkinliklerini ve araştırmaları destekleyen bir araçtır. Aynı zamanda bu faaliyetlerden bağımsız olarak da üniversite kütüphaneleri bilginin paydaşları ile oluşturulan bilimsel ağında odağında yer alan kurumlardır.⁸⁸ Üniversite kütüphaneleri için kütüphanecilik mesleğinin önemi bilgi paydaşlığı rolünde belirgin olmaktadır. Bu bağlamda üniversite kütüphaneleri için mesleğin tözünü ve mesleki bağlılığı edinmiş kütüphanecilerin yer alması önemli bir meseledir. Araştırma ve akademik çalışmaların etkin merkezi üniversite kütüphaneleri için mesleki sorumluklarını yerine getirebilecek mesleki bilince sahip üniversite kütüphanecilerinden oluşması gereklilik arz etmektedir.

Üniversite kütüphanelerinin akademik ve bilimsel bilgiyi kullanıcıya ulaştırmak, önemli konu alanlarında nitelikli araştırma kaynaklarını sınıflamak, kullanıcıların ihtiyaç duyduğu bilgi kaynaklarına erişimi mümkün kılacak altyapıyı oluşturmak veya oluşmasında destek sağlamak, bilgi taşıyıcılarının değişiminde kütüphane için etkin adaptasyon sürecini takip etmek, kullanıcılar için bilgi erişim ipuçlarını oluşturmak, bilimsel bilginin üretiminde ve kullanılmasında bilgi paydaşı rolünü üstlenmek gibi görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu bağlamda üretilen bilimsel bir bilginin kullanıcılar ile etkin bir biçimde paylaşılması ve kullanılması üniversitelerin ve üniversite kütüphanecilerin temel sorumluluklarından biridir. Üniversite kütüphaneciliği

⁸⁷ Ziya Toprak ve Tuba Yener, “Kütüphane Niteliği ile Üniversite Niteliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi*, C.7, S.79 (2019), s. 56.

⁸⁸ Ahmet Çelik ve Nazan Çelik, “Üniversite Kütüphaneleri Üzerine”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.10, S.2 (1993), s. 115

mesleğinin önemli bir konuma sahip olması üniversite kütüphanelerinin ve kütüphanecilerinin bilgi paydaşlığı rolüyle paralel bir iletişimi barındırmaktadır.

Üniversite Kütüphanelerinin öneminin belirgin olduğu bir hususta kullanıcılarıdır. Üniversite kütüphanesi kullanıcıları bilimsel bilgi ve eğitim-öğrenimi tamamlayıcı, yeni gelişmelere açık bireylerden oluşmaktadır.⁸⁹ Bu bağlamda üniversite kütüphanelerinin de bu beklentileri karşılayabilecek bir yapıda olması gerekliliği doğmaktadır. Bunun özünde de kullanıcıların beklentilerine doğru tepkiyi verecek kütüphanecilere ihtiyaç oluşmaktadır. Nitekim üniversite kullanıcıları ve kütüphanecileri bu hususta önemli birer etkileşim oluşturabilmektedir. Üniversite kütüphanelerinde önemli bir rolünü kütüphaneci ve kullanıcı ilişkisi oluşturmaktadır.

Üniversite kütüphaneleri kullanıcıları ve niteliği bakımından diğer kütüphanelerden ayrılırken bunun en önemli sebebini kütüphaneciler ile kullanıcılarının doğru iletişim ve etkileşimi meydana getirmektedir. Ulusal ve uluslararası değerlendirmede bilimsel bilginin üretilmesi ve paylaşılması üniversite kütüphanelerinin sorumluluk alanlarını önemli bir şekilde belirginleştirmektedir. Bu bağlamda üniversite kütüphaneleri ve üniversite kütüphanecileri bilgi paydaşı rolünde önemli bir konuma sahip kuruluşlar olarak yer almaktadır.

⁸⁹ Hüseyin Odabaş, “Gelecekte Kütüphaneler ve Üniversite Kütüphanelerinde Yenilikçi Yaklaşımlar”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 20, S. 3 (2016), s.800.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜNİVERSİTELER VE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

3.1 Üniversitelerin Genel Tarihi ve Gelişimi

Üniversite kelimesi Latince kökene sahip *Lonca* kelimesinin karşılığı *Universitas* sözcüğünden türemiş olup, bağımsız ve tüzel kişiliğe sahip ve ortak çıkarları olan kişiler topluluğu anlamına gelmektedir. Öğretmenlerin veya öğrencilerin kurduğu loncalara ise o dönemde “*Universitas*”, “*scholarium*” veya “*universitas magistrorum et scholarium*” sıfatları verilirdi. Üniversite dinamiğinin günümüze en yakın karşılığında kurulan üniversitelerin tarihi bin yıl geriye gitmektedir. Avrupa’da yer alan Bologna Üniversitesi 1088, Paris Üniversitesi 1160 ve Oxford Üniversitesi 1167 yıllarında kurulduğu kabul edilmektedir. Bu tarihler aslında üniversitelerin öncüleri olan okullarda ilk derslerin verildiği yıllardır. Gerçek anlamda bu üç şehirde ki üniversiteler 1200-1215 yılları arasında üniversiteleşmiştir. Aynı dönem aralıklarında kurulan Montpellier, Padua, Orleans ve Cambridge Üniversitesi ile birlikte eski kabul edilen yedi üniversitedir.⁹⁰ 13. Yüzyılın sonlarına yakın kurulan yaklaşık 20 üniversite bulunuyordu. 14. Yüzyılda bu sayı yirmi beş daha arttı. 16. yüzyılın başlarında Avrupa Üniversitelerinde etkili olan yeni gelişmeler olan hümanizm akımının yaygınlaşması, matbaanın icadı, seyahatler, merkezi hükümetlerin güçlenmesi ve sonrasında gelen aydınlanma çağı Avrupa üniversitelerinin modern bir biçime geçmesini sağlamıştır.⁹¹ Yine 16. yüzyılda reform ve anti-reform karşıtlarının rekabetleri sonucunda çok sayıda yeni üniversite kuruldu.⁹² 17. yüzyılda Rönesans ile üniversitelerde yapısal değişimler gerçekleşmeye başlamıştı. Üniversitenin üzerindeki kilise baskısı azalmış, laik devlet yapısı artmaya başlamış kendi kendine kurulan kurumlar olmanın dışında üniversiteler, devletlerin eğitim düzeninin bir parçası olmuşlardır.⁹³ 18. ve 19. Yüzyıllarda sanayi devrimi yaşanırken, toplumsal ve ekonomik gelişmeler sürekli iyileşmeler gösterirken, Amerika Birleşik Devletleri’nde fen ve teknoloji eğitimi azdı. Alman üniversitelerindeki gelişmeler fark edilince ilk bilimsel anlamda eğitim veren Amerikan

⁹⁰ Önder Öztunalı, *Üniversiteler Tarihi ve Vakıf Üniversiteleri*, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2009, s. 1.

⁹¹ Gülsün Atanur Başkan ve Feyza Gün, *Yükseköğretim Üzerine Düşünmek*, Pagem Akademi, Ankara 2020, s.7

⁹² Münire Çiftçi, “Girişimci Üniversite ve Üçüncü Kuşak Üniversiteler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 27 (2015), s. 3.

⁹³ Sevim Öztürk, *Üniversite ve Özerklik Üniversite Özerkliğinin Göstergeleri*, Pagem Akademi, Ankara 2019, s. 52.

Üniversitesi 'de 1819 yılında kuruldu. Bilim ve teknoloji odaklı, 19. yüzyılın ilk yarısında yaklaşık yirmi üniversite daha kuruldu.⁹⁴

Bu bağlamda üniversiteler bilimsel ve araştırma odaklı bir eğitim bilincinin de başlangıcını oluşturdu. 19. Yüzyılın sonlarına doğru kurulan üniversiteler bilimsel anlamda faaliyetler gösterme çabasına girmiş ve eğitimsel süreçlerini bu gelişmeler neticesinde şekillendirmişlerdir.

Üniversitelerin kuruluşları çok eski tarihlere dayansa dahi, kuruluş amaç ve gereklerinde ortak idealleri paylaştığını görürüz.⁹⁵ Günümüzde üniversite, dogmatik bilginin aksine eleştirel ve özgür düşünce yaklaşımıyla kuşaklar arası bilginin aktarımının sağlandığı bilimsel araştırma işlevi de yer alan yükseköğrenim kurumlarıdır.⁹⁶

Üniversiteler değişen çağın gerekliliklerini yerine getirmek, toplumların sosyo-kültürel ve ekonomik bağlamda gelişmesini sağlayan kurumlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bilgi çağı toplumunun vazgeçilmez bir parçasını oluşturan üniversiteler akademik ve bilimsel bilgi boyutu bağlamında işleyişini sürdürmektedir.

3.2 Türkiye’de Üniversitelerin Tarihi ve Durumu

Ülkemizde üniversitelerinin tarihsel sürecini anlatabilmek için öncelikle literatürde yer alan medreselere yer vermek gereklidir. Çağdaş üniversitelerin kurulmasına ve yenilikçi eğitimin başlangıcına kadar geçen süreçte ilk olarak eğitim ve öğrenimin gerçekleştiği üniversite eğitimi düzeyi Selçuklu ve Osmanlı Medreselerine kadar gitmektedir. Selçuklu medreselerinden en önemlilerinin biri Nizamiye medreseleridir. 9. ve 13. yüzyılın sonuna kadar Yükseköğretim kuruluşu olarak hizmet sağlamışlardır. Osmanlı medreseleri de Selçuklu öğretilerinden devam eden ve yükseköğretim kurumları kapsamında eğitim ve öğrenimi sağlayıcı kuruluşlar olarak devam ettirmişlerdir.⁹⁷ Literatürde sıklıkla medreselerin yapı ve işleyişleri bakımından üniversite olmadığı, eğitim kurumları olduğuna dair bilgiler ile sıklıkla karşılaşılabilmektedir. Bu tartışmalar tezin konusu olmamakla beraber genel Türkiye üniversite tarihini betimlemek için medreselere dair temel bir bilginin verilmesi gerekli görülmüştür.

⁹⁴ Önder Öztunalı, a.g.e, s. 18.

⁹⁵ Ömer Lütfi Antalyalı, “Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 6 (2007), s. 27.

⁹⁶ Cemal Baltacı ve Fehmi Akın, “1946 Üniversite Reformu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 1 (2007), s. 83.

⁹⁷ Önder Öztunalı, a.g.e, s. 8.

Osmanlı döneminde günümüz üniversitelerine en yakın kuruluşların Darülfünun olduklarını söyleyebiliriz. 1870 yılında açılan Darülfünun-ı Osmani, sonrasında Galatasaray Sultanisi binasında açılan Darülfünun-ı Sultani Avrupa üniversiteleri model alınarak Mühendis mektebi ve Hukuk Mektebi'ni içinde bulundurarak hizmet vermiştir. Bir üniversitenin açılmasının şart olduğu hususunda Darülfünun 1900 yılında Darülfünun-ı Şahane ismiyle resmen açılmıştır. Darülfünun, Ulum-ı Aliye-i Diniye, Ulûm-ı Riyaziye ve Tabiiye ile Edebiyat şubelerinden oluşuyordu.⁹⁸ Darülfünun'un esas gelişmesi 1908 yılından sonra başlamış, önceden siyasi sebeplerle programa dahil edilmeyen Tarih, edebiyat ve felsefe dersleri eklenmiş sonrasında Darülfünun-u Şahane ismi yerine Darülfünun-u Osmaniye kullanılmıştır.⁹⁹

Bu bağlamda ülkemizde çağdaş anlamda ilk üniversitenin kuruluşu 1863 yılına dayanan Darülfünun adıyla gerçekleşmiştir. Pozitif bilimler alanında halka açık öğrenim başlamıştır. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte Darülfünun-u Osmaniye olarak bilinen kurum 1924 yılında İstanbul Darülfünun-u adını almıştır.¹⁰⁰ İstanbul Darülfünun-u ülkenin ihtiyaç ve beklentisini 1932'ye kadar gerçekleştirilememiş, yükseköğretim alanında istenilen ilerleme karşılanamamıştır.¹⁰¹ Yükseköğretimde reform yapabilmek için İsveç'ten Albert Malche, eksikliklere ve yapılması gerekenlere dair görevlendirilmiştir. Bu olaylar çerçevesinde bir yasayla İstanbul Darülfünun'un ve ona bağlı fakülte ve müesseseler 31 Temmuz 1933 tarihinde kapatılarak, ertesi gün 1 Ağustos 1933 tarihinde İstanbul Üniversitesi adıyla bir üniversite kurulmuştur.¹⁰² İstanbul Üniversitesi çok köklü ve yapısal değişimler ile çağdaş üniversite hedefiyle faaliyetlerine başlamıştır. Ülkemizde kurulan ikinci bir üniversite de 18. yüzyılın son çeyreğine kadar uzanan gemi ve denizcilik alanlarında Mühendishane-i Bahr-i Hümayun, daha sonrasında askeri teknik alanlarında faaliyet gösteren Mühendishane-i Berr-i Hümayun olarak bilinen ve batı mühendislik üniversitelerine eş değer bir mühendislik ve teknik eğitim sağlaması amaçlanarak 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi adıyla kurulan üniversitedir.¹⁰³

⁹⁸ Ali Arslan, "Darülfünun İlahiyat Fakültesi, Fakülte Meclisi'nin Kurulması ve İlk Meclis Zabıtları (1911-1912)", *Değerler Eğitimi Dergisi*, C. 5, S. 13 (2007), s. 11

⁹⁹ Darülfünun'un Kuruluşu ve Gelişimi, dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/143/18.htm [Erişim Tarihi 15.10.2022]

¹⁰⁰ Ramazan Aydın, *Bir Rektörün Bakış Açısından Üniversite Olabilmek (ÇOMÜ Örneği)*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara 2008, s. 14.

¹⁰¹ İhsan Doğramacı, *Türkiye'de ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimi*, Meteksan, Ankara 2007, s. 14.

¹⁰² Ramazan Aydın, *Bir Rektörün Bakış Açısından Üniversite Olabilmek (ÇOMÜ Örneği)*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara 2008, s. 15.

¹⁰³ Eren Kömürlü, 1960'lara Kadar Türkiye'de İlk Üniversitelerin Kuruluşları, *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, C. 2, S. 1 (2019), s. 37.

Ülkemizde üniversite kuruluşlarıyla ilgili yapılan sonraki en önemli reform 1946 yılında yürürlüğe giren Üniversiteler Kanunu'dur. "Üniversiteler Kanunu" 18.06.1946 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Bu kanunla birlikte anayasada Üniversite adını taşıyan ilk yasa oluşturulmuştur. Bu yasayla birlikte, "Üniversiteler bilim ve yönetim özerkliğine, tüzel kişiliğe sahiptir" sözcükleriyle kanunda tanımlanmıştır. Üniversiteler ilk defa bu kanun ile birlikte doğru bir şekilde tanımlanmış ve "Yüksek Araştırma ve Öğretim Birlikleri" olarak belirtilmiştir.¹⁰⁴ Bu olaylar çerçevesinde daha öncede Anadolu Üniversiteleri adı altında kurulmasına ihtiyaç duyulan ve Ankara ilinde yer alan Dil Tarih Coğrafya Fakültesi (1936), Fen Fakültesi (1943), Tıp Fakültesi (1945) kuruluşları bir çatı altında toplanarak 1946 yılında Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda 1955 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, yine 1955 yılında Ege Üniversitesi, 1956 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1957'de Erzurum'da Atatürk Üniversitesi, 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi, 1971 yılında Robert kolejinden devir alınan Boğaziçi Üniversitesi kurulmuştur.¹⁰⁵

Ülkemizde üniversite kuruluşları bağlamında üçüncü bir reformu da 1981 yılında gerçekleştirilmiştir. 6.11.1981 tarihinde "Yükseköğretim Kanunu" resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yükseköğretim Kanunu ile farklı bakanlıklara bağlı yüksekokullar ve konservatuvarlar üniversitelere bağlı olacak şekilde tek bir çatı altında toplanabilmiştir.¹⁰⁶

"Ülkemizde yükseköğretim kurumlarının bir çatı altında toplanmış olması, yükseköğretim faaliyetlerinin toplumumuzun ihtiyaçlarına ve kalkınma planlarının hedeflerine uygun olarak yürütülmesini kolaylaştırmıştır. Eskiden dağınık bir biçimde ve birbirinden kopuk olarak faaliyet gösteren yükseköğretim kurumlarının ellerindeki imkanlar birleştirilerek, Türk yükseköğretimi daha sağlam bir yapıya ve daha verimli bir işleyişe kavuşmuştur."¹⁰⁷ Yükseköğretim Kurulu bu yasayla ülkemizde bulunan tüm yükseköğretim kurumlarından sorumlu tek kuruluş haline gelmişti. Üniversitelerin tek bir çatı altında toplanması denetleme ve organizasyonda kararlılığı da beraberinde getirmiştir.

Yükseköğretim Kurulu'na ait Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sisteminden edinilen istatistikler verilere göre, ülkemizde yükseköğretim statüsünde 207 kurum

¹⁰⁴ M. Tahir Hatiboğlu, *Türkiye Üniversite Tarihi*, Selvi Yayınevi, Ankara, 2000, s. 196.

¹⁰⁵ Ramazan Aydın, a.g.e., s.15.

¹⁰⁶ Doğramacı, a.g.e., s. 25.

¹⁰⁷ Kasım 1981-Kasım 1988 Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler,

<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/kasim-1981-kasim-1988-doneminde-yuksekogretimdeki-gelismeler.pdf>, [Erişim tarihi: 06.07.2021]

bulunmaktadır. Bu kurumlardan 6'sının kuruluşu gerçekleşmiş fakat öğrenime başlamamıştır. Bu yükseköğretim kurumlarından 129'u devlet üniversitesi 78'i ise vakıf üniversitesinden oluşmaktadır.¹⁰⁸

Ülkemizde yükseköğretim tarihine bakıldığında 3 önemli reform yaşanmıştır. İstanbul Darülfünun-u olarak bilinen yükseköğretim kurumunun 1933 yılında İstanbul Üniversitesi adıyla çağdaşlaştırılması ve Avrupa üniversitelerine yakın eğitim ve öğrenim faaliyetlerini amaçlamasıdır.

1946 yılı Üniversiteler Kanunu ile üniversitelerin kanunda adıyla belirtildiği ilk yasa olması ve üniversiteler için bilimsel faaliyetlerin, öğrenimin belirgin bir şekilde açıklandığı yasa olmasıyla önemli bir reformdur. 1981 Yükseköğretim Kurumu ile birlikte tüm yükseköğretim kuruluşlarının tek bir çatı altında birleştirilmesi de ülkemizde üniversite tarihi için önemlidir.

Ülkemizde üniversitelerinin kuruluşu ve yapılanması, dönemlerin tarihsel süreçlerde zorluklarıyla siyasi, ekonomik, bütçe gibi sorunlarla sürekli mücadele içerisinde olmuştur. Özgün bilimsel içeriklere ve araştırma hususlarına ilişkin eğitim ve öğrenimin belirginleşmesi için çalışmalar da bu dönemlerde kendini göstermiştir. Bu çalışmaların neticesinde ülkemizde devlet ve vakıf üniversitelerinin sayısı artmış rekabetçi dünya görüşüne göre üniversitelerimizin çalışmaları hızlanmıştır. Üniversite sayıları istatistiksel olarak iyi görünse de üniversite sayısı ile ölçülemeyecek bir durumun değerlendirilmesi gerekmektedir. Üniversite sayıları ile değil ülkemizde bulunan üniversiteler için günümüz toplum yapısında rekabetçi bir yaklaşımla ihtiyaçların karşılığı olarak bilimsel içerik üretiminin üniversitelerimizde yaygınlaşması gerekliliği elzem bir husustur.

3.3 Üniversitelerin Amaçları ve İşlevleri

Üniversiteler temel olarak öğrenimin gerçekleştirilmesi ve bilimsel faaliyetlerde yeni çalışmaların üretilmesi gibi temel amaçlarda toplumun faydasına hizmet sağlayıcı kuruluşlar olarak nitelendirilmektedir. Tarihi olarak bakıldığında üniversitelerin kuruluş amaçları arasında aslında günümüzün değerleri olan bilimsel verileri işlemek, bilgiyi yaymak işlevleri için kurulmadığı aksine toplumsal iş bölümünün gelişmesinde, okulun uzantısı olarak ortaya çıktıkları görülmektedir.¹⁰⁹ Günümüzde küreselleşen dünya dinamiklerinde üniversitelerin temel amaçları ve işlevleri bilimsel verilerin işlenmesi ve

¹⁰⁸ YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 07.07.2021]

¹⁰⁹ Taner Timur, *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*, İmge Kitabevi, Ankara 2000, s. 15.

bilim üretmenin bir parçası haline gelmiştir. Üniversiteler, toplumların gelişmesinde doğrudan etkili olan kuruluşlardır. Toplumların refah düzeyini arttıracak yenilik ve değişimlerinin gerçekleştirilmesinin yanı sıra, sosyal ve kültürel faaliyetlerinde aktarılması, korunması ve etkileşim içinde olabilmesi için günümüzde üniversite kuruluşlarına ihtiyaç vardır. Bir toplumun gelişmesi refah düzeyinin arttırılması için toplumu oluşturan bireylerin üniversite öğrenimlerini gerçekleştirmiş olması ve üniversite öğrenimlerine ilişkin düşünce ve kaygılara sahip olmaları gereklidir.

Toplumun bir parçasını oluşturan bireylerin, toplumsal değişimlerin ve toplum dinamikleri içinde küreselleşen dünya düzenine uyumlu ve üretken olmaları da gerekmektedir. Bireylerin toplumsal refah düzeyini arttıracak şekilde rekabetçi ve topluma faydalı olma beklentileri üniversitelerin öğrenimleri ve oluşturdıkları misyon-vizyon ile mümkün olabilmektedir.

Dünyada bulunan üniversiteler gibi ülkemizdeki üniversiteler de eğitim-öğrenim faaliyetleri, bilimsel içerik üretimi ve toplumsal hizmeti amaçlamaktadır.¹¹⁰ Ülkemizde 1981 yılında Resmi Gazetede yayımlanan ve hala devamlılığını sürdüren Yükseköğretim Kanunu'nda üniversitelerin görevleri; üniversitelerin eğitim-öğrenim, bilimsel araştırma ve yayım faaliyetlerini kontrol etmek, ihtiyaç duyulan öğrenim üyesi ihtiyacının karşılanması için çalışmalar sürdürmek, eğitim ve öğrenim faaliyetlerine ilişkin ilkeler ve süreler arasında uyum sağlamak, uluslararası yapılan lisansüstü programları ve unvanları değerlendirmek gibi amaçlar yer almaktadır.¹¹¹

Bu bağlamda, üniversitelerin temel amaçları çerçevesinde eğitim ve öğrenimin yükseköğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi, bilimsel içerik ve bilimsel bilgi üretiminde etkin bir rol izlemesi, toplumun faydasının gözetileceği, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimi sağlayacak faaliyetlerini sürdürmesi olarak söylenebilir.

Bilimsel bilgi ağı diye bahsedilen bilginin paylaşılması, bilginin kullanılması ve bilginin yaygınlaştırılması hususunda üniversiteler öncü bir rol oynamaktadır. Üniversitelerin eğitim ve öğrenim programının dışında en önemli işlevi bilimsel içerik üretimidir. Araştırma ve bilimsel içerikleri oluşturacak yükseköğretim kurumları, doğruların dahi tartışıldığı ve üretim mekanizmasında bilgiye dayalı düşüncenin hâkim olduğu kuruluşlar olan üniversiteler, bir toplumun hatta insanlığın gelişiminde temel taşı oluşturmaktadır.

¹¹⁰ Ali Rıza Erdem, “Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitelerin Misyonu)”, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 17, (2005), s. 77.

¹¹¹ 1981 Yükseköğretim Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> [Erişim tarihi: 07.09.2021]

Üniversitelerin bu denli önemli sorumlulukları paylaştığı yapıda, üniversitelerin işlevlerinden birisi de nitelikli ve akademik boyutta öğrencinin yetiştirilmesi amacıdır. Bu bağlamda “üniversite, akademik, yönetsel ve insan ilişkileri bakımından geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu yaşamsal alanlardan akademik boyutun temel girdisi öğrencidir”.¹¹² Üniversitelerde eğitim-öğrenim faaliyetlerini sürdüren öğrenciler, akademik boyutta öğrenilen bilgi ve tecrübelerini, toplum faydasında kullanmasında önemli bir role sahiptir. Bunun da mümkün olabilmesi için toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik alanlarda kalkınması görevinde motor işlevi gören üniversitelerin nitelikli öğrenim elemanlarının yetiştirilmesi gereklidir.¹¹³ Bu bağlamda üniversitelerin işlevlerinden birisinin nitelikli insan gücünün hem toplumsal fayda hem de akademik boyutunda yetiştirilmesini sağlamaktır.

“Yükseköğretim kurumları ülke kalkınmasının kaynağını oluşturan bilginin bilimsel yöntemlerle elde edildiği, toplandığı ve paylaşıldığı kurumlardır. Ülke kalkınmasında ihtiyaç duyulan yeni teknolojik gelişmelerin ve insan gücünün oluşturulduğu yerler durumundadır. Ayrıca, yükseköğretim kurumları toplumu oluşturan bireylere, eğitim-öğrenim sürecinin parçası olarak yüksek yaşam standartları, gelişme ve ilerleme olanakları sağlayan kişisel amaca ulaşmada da destek sağlayan kuruluşlardır.”¹¹⁴ Üniversitelerin bir noktada bilimsel içeriğe dayalı bilgi üretimi esas alacak ilkeleri benimsemiştir. Bilimsel bilginin değeri ve üretilmesi konusunda ileride üniversite ve kütüphane ilişkisi başlıklı bölümde bu konu detaylı bir şekilde anlatılmaya çalışılacaktır.

3.4 Üniversitelerin Toplumsal İmajı

Yükseköğretim kurumları, toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın bir parçası olarak refah düzeyini arttıracak hizmet ve uygulamaları sürdürmesi amacıyla önemli kuruluşlardır. Toplum nezdinde üniversitelerin statüsünün yüksek oluşu, eğitim-öğrenimini tamamlayan öğrencilerin mezun olduktan sonra toplumsal faydada yer alması olarak gösterilebilir.

¹¹² İdris Şahin, Yunus Remzi Zoraoglu ve Necla Şahin Fırat, “Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları, Kuram ve Uygulamada Eğitim Modeli”, *Eğitim Yönetimi*, C. 17, S. 3, (2011), s. 433.

¹¹³ Kaya Yılmaz, Taner Şahin, “Eğitim Fakültelerinde Araştırma Görevlilerinin Mesleki Deneyimlerinin İncelenmesi: Araştırma Görevlisi Olmanın Anlamına İlişkin Fenomonolojik Bir Çalışma”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 44 (2016), s. 145.

¹¹⁴ Tokay Gedikoğlu, “Çağdaş Yükseköğretim: Önemi, Sorumlulukları, Planlı Değişim ve Yönetim”, *Eğitim ve Bilim* (1991), s. 21.

Üniversite öğreniminin gerekliliği de bir bakıma toplum içerisinde üniversitelerin imajını kazanmasını sağlamıştır. Üniversite öğrenimini tamamlayan ve refah düzeyini arttıracak çalışma koşullarına sahip olabilme düşüncesi, üniversitenin toplum üzerindeki imajını göstermektedir. Bunun en iyi örneği, üniversite kurumlarının kendi reklamını yapabiliyor olmasıdır. Öğrenim hayatı boyunca bireylerin üniversite eğitimi alması için ailelerinden ve çevresinden etkilendiği, üniversite öğreniminin gerekliliği üzerine diyalogları bir bakıma bu imajdan kaynaklanmaktadır. Toplum içinde genç kuşaklar üniversite öğrenimine aslında farkına varmadan bir şekilde hazırlanmış olmaktadır.

Günümüzde artan rekabet ortamı üniversiteleri de içerisine almıştır. Artık üniversite kurumları da bu rekabet ortamında daha iyi öğrenim, daha başarılı bireyler yetiştirmek gibi fikirleri, misyonlarında sıkça dile getirmektedir. Toplum içinde artık bir üniversite değil daha iyi bir üniversite için ne yapılmalı düşüncesi hâkimdir.

Üniversitelerin kurumsal yapılarını oluşturan örgütsel kimlikleri, örgüt kültürleri, misyon ve vizyon gibi değerleri bulunmaktadır. Tüm üniversiteler için bu değerlerin aynı olması beklenmemekle beraber, eğitim-öğrenim planlaması açısından ise benzerlikler bulunması gereklidir.¹¹⁵ Günümüzde kuruluşlarının toplum için artan sorumlulukları neticesinde üniversitelerinin de artık başarılı olarak nitelendirilmesi için güçlü bir imajı sahip olmaları gerekmektedir.¹¹⁶

Üniversitelerin eğitim-öğrenim kalitesi, bilimsel içeriklerde üretkenlik değerleri, uluslararası kanallarda görünür olmaları gibi etkileşimleri, üniversitelerin toplum içerisinde bilinirliğinin de artmasını sağlamaktadır. Günümüzde üniversite öğrenimi artık şart olmakla beraber, iyi bir üniversite de öğrenim görmek ise daha öncelikli hale gelmiştir.

Bir kurumun imajının yüksek olması için sorumluluklarını yerine getirmeli, işini kaliteli yapmalı ve etkileşim kurduğu müşterileri ile olumlu ilişkiler kurmalıdır.¹¹⁷ Yükseköğretim kurumları içinde rekabet ortamının artık belirginleşmesi devlet ve vakıf üniversitelerinin eğitim-öğrenim politikaları, bütçe ve teşvik programları gibi birçok etmenin yer aldığı hususlar açısından olumlu imaj yaratma öncelikli bir hal almıştır. Bilimsel çalışmaların ve bilimsel üretkenliğin odağı üniversitelerin bu konuda ulusal ve

¹¹⁵ İmam Bakır Arabacı, Seda Gündüzalp, “Türkiye’deki Üniversitelerin Değerler Algısı”, *Turkish Journal of Educational Studies*, C.1, S. 3, (2014), s. 121.

¹¹⁶ Tuba Gülcemal, Sükran Karaca, “Üniversite İmajını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama Çalışması: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 10, S. 1, (2018), s. 301.

¹¹⁷ İshak Torun, “Yöre Halkının Üniversiteye Bakışı ve Beklentileri: Niğde Üniversitesi Örneği”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 9, (2005), s. 157.

uluslararası görünürlüğü üniversitenin toplum nezdinde de görünürlüğünü arttırmaktadır. Rekabet ortamının ve çoğu zaman eşit şartlar altında değerlendirilemeyecek koşullarında yer alan üniversiteler için bu durumun ne kadar önemli olduğu üniversite tercihleri sırasında, kontenjan açıklarında belli olmaktadır.

Artık günümüz şartlarında genç kuşaklar, bir üniversite öğrenimi için değil, iyi bir üniversite öğrenimi tamamlamak için çaba sarf etmektedir. İyi bir üniversitenin toplum içinde önemi, toplum için üreteceği katma değer, o üniversitenin toplum içindeki imajını belirgin bir şekilde arttırabilecek bir durum olarak düşünülmelidir.

Üniversite sayılarındaki artış, artan rekabet ortamı gibi koşullarda üniversitelerin amaçları doğrultusunda devamlılıklarını sürdürebilmeleri için nitelikli insan kaynağına ihtiyaç duymaktadır. Akademisyenler gibi öğrenciler de bu nitelikli insan kaynağının bir parçasıdır. Üniversitelerinin başarılı öğrencileri kurumlarında öğrenim için teşvik etmeleri bu durumu açıkça göstermektedir.¹¹⁸

Üniversitelerin günümüz rekabet ortamı ve küreselleşen dünya düzenine adapte olma serüveni bağlamında, bu örneklerin ne kadar doğru olduğu ise tartışılması gereken bir gerçektir. Üniversite kuruluşlarının amaç ve gereklerinin dışında bir işletme gibi yönetilmesi, karar vermesi gibi durumları üniversitelerin de ileriye dönük yaşantısına zarar verecek, gerçek amacından sapma gibi durumların yaşanmasına sebep olabilecektir.

Son zamanlarda üniversiteler, reklamlarında ve tanıtım bültenlerinde, kütüphanelerini de reklam amaçlı kullanmaya başladılar. Bu durum, bilimsel üretkenliğin yer aldığı üniversite kurumları için faydalı ve üniversitelerin kütüphaneleri için gerçekleştirilen olumlu eylemleri göstermektedir. Öyle ki üniversite kurumları kütüphanelerin de üniversitenin bir parçası olarak ve öğrencileri teşvik etmek için kullanılacak bir ölçüt olarak düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, kütüphanelerin zenginleşmesi ve tercihleri etkilemesi hem üniversitelerin bilimsel üretkenliğin artırılması hem de öğrencilerin kütüphanelerle ilişkisinin artması açısından yararlı olması söz konusudur. Üniversitelerin toplumsal imajı, üniversite kurumlarının hizmetiyle doğrudan ilişkilidir. Topluma faydalı olacağı düşünülen bireylerin, belirli öğrenimlerini üniversitelerde tamamlaması, üniversitelerin toplumda imajını oluşturmalarını sağlamıştır.

¹¹⁸ Serdar Yıldız, “Üniversiteler Ne Vaat Ediyor? Türkiye’deki Üniversitelerin Basın İlanları Üzerine Bir İçerik Analizi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 14, S. 2. (2016), s. 160.

3.5 Üniversite Kütüphanelerinin Tanımı ve Tarihi

13. yüzyılın başlarında kurulan, günümüze en yakın faaliyetleri sürdüren üniversitelerin kurulmasıyla birlikte başvuru kaynaklarının yer aldığı kütüphanelerin oluşturulma düşüncesi bu dönemlerde gelişti. “Üniversitelerin kurulması ve faaliyetlerine başlaması ile birlikte akademik anlamda çalışmaların sürdürülmesi temeliyle, öğrenciler ve akademisyenler için kütüphaneler kurulmuştur. Bunlardan ilki 1250’de Paris’te Sorbon Koleji’nde kurulan kütüphanedir. Üniversitelerin faaliyetleri neticesinde, kütüphanelere günlük hayattaki uygulamalar için başvurulmaya başlanmış ve bunun ilk örneği sayılabilecek Göttingen Üniversitesinde kurulan kütüphane oluşturmuştur.”¹¹⁹ Üniversiteler için eğitim-öğrenim faaliyetlerinin benimsenmesi araştırma ve diğer çalışmalar için bütçelerin ayrılması gibi hususların kesinleşmesi, 19. Yüzyıl başlarında üniversitelerin öneminin artması yeni üniversitelerin kurulması, mevcut üniversitelerin güçlendirilmesi ve rekabet ortamında üniversitelerin ihtiyaç duyulan çalışmalara yoğunlaşması ile birlikte kütüphaneler üniversitelerin temel işlevlerini oluşturmaya başlamıştır. Batı’da kurulan ve faaliyetlerine başlayan üniversitelerde öğrencilerin ve akademisyenlerin yararlanabildiği kütüphaneler yer almaktaydı. Üniversite kütüphanesinin tam anlamıyla gerekliliğinin belirginleşmesi araştırma etkinliklerinin üniversitelerin temel işlevlerinden biri olduğu düşüncesi benimsendiği zaman ortaya çıkmıştır. Üniversite kütüphaneleri için dönüm noktası sayılabilecek bir diğer durumda ikinci dünya savaşı sonrasında araştırılmaya ayrılan mali kaynakların artmasıyla yaşanan yayın patlaması olmuştur. Ortaya çıkan yayın bolluğu, üniversite kütüphanelerini zorlamış ve tanımlama, tasnif konularında bilgisayar teknolojilerinin de kullanılması konusu gündeme gelmiştir.¹²⁰ Üniversite kütüphaneleri için üniversitelerin eğitim-öğrenim faaliyetlerinde ve araştırmaya yönelik çalışmalar bağlamında günümüze en yakın örneklerinin kurulmaya başlandığı dönemde, üniversite kütüphanelerinin de yavaş yavaş üniversiteler ile birlikte kurulmaya başlandığı söylenebilir.

Ülkemizde kurulan üniversite kütüphanelerimizin ilk örnekleri olarak tarihi 1795 yılına kadar giden ve Cumhuriyet ile birlikte çağdaşlaştırılan İstanbul Teknik Üniversitesi’nin kütüphanelerini söyleyebiliriz. Kütüphanede, üniversitenin eğitim-öğrenim faaliyetlerinin destekleyicisi olarak derslere ilişkin ders kaynakları yer almaktaydı. Dönem içerisinde İstanbul Üniversitesi’ne bağlı kütüphanelerde yer

¹¹⁹ Doğan Atılğan, “Türkiye’de Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 22, S. 4 (2008), s. 452

¹²⁰ Ahmet Çelik, “Üniversite Kütüphanelerinin Geleceği”, *Bilgi Dünyası*, C. 1, S. 1, (2000), s. 47.

almaktaydı. Genel olarak Türk Üniversiteleri Alman klasik üniversite yapılarıyla benzerlik göstermektedir. Üniversitelere bağlı fakültelerin ders kaynaklarını tamamlayıcı fakülte kütüphaneleri kurulmuş, fakülteler için merkezi birer kütüphane hizmet vermiştir. Buna ek olarak, üniversite bünyesinde tüm akademik personelin ve öğrenciler yararlanması için merkezi birer kütüphaneleri kurulmuş ve hizmet vermeye başlamıştır.¹²¹ Yine Alman Üniversitelerinin bir etkisi olarak, öğrenim üyelerinin bilgi ihtiyacının karşılanması için bölüm, enstitü, kürsü ve seminer kütüphaneleri de kurulmaya başlandı. Bir merkezi kütüphaneye sahip olan Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1971 yılında Türk idaresine geçen Boğaziçi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi gibi üniversite kurumlarında da Amerikan Üniversite Kütüphane yapısı etkili olmuştur.¹²² Ülkemizde kurulan ilk üniversite kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri tarihi için kıymetlidir.

Ülkemizin ilk üniversitelerinden İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Fatih medresesinin (1470) açılışından itibaren Fatih Camii'nde Fatih Sultan Mehmet'in vakfettiği kitaplarla birlikte ilk dermesi oluşmuş, 1846 yılında İstanbul Darülfünun'un ismiyle kurulduktan sonra bir kütüphane de kurulmuştur. 8 Eylül 1865'te çıkan talihsiz bir kaza sonucu Hoca Paşa yangınında ahşap konak tamamen yanmış ve Darülfünun Kütüphanesi yok olmuştur. Cumhuriyetin ilanıyla gerçekleşen süreçte Tevhid-i Tedrisat kanunu ile okullar, medreseler ve kütüphaneler Maarif Vekâletine (Eğitim Bakanlığı) bağlanmıştır. Kadı okulu binası, kütüphane olarak kullanılmak için Darülfünuna devredilmiştir. 1924'te Darülfünuna Abdülhamid'in Yıldız Sarayı kütüphanesindeki eserleri de devredilmiştir. 1934 yılında "Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu" kapsamında İstanbul Üniversitesi' de dâhil edilmiş, üniversite kütüphanesi ulusal bir kütüphane niteliği kazanmıştır. 1985 yılında yeni binaya taşınmış merkez kütüphane olarak fakülte, bölüm, enstitü ve araştırma merkezleri kütüphaneleriyle birlikte hizmet vermiştir. Günümüzde bu bina yerine başka bir bina yapılma amacıyla yıkılmıştır.¹²³

Ankara'da yer alan Dil Tarih Coğrafya Fakültesi (1936), Fen Fakültesi (1943), Tıp Fakültesi (1945) kuruluşları bir çatı altında toplanarak 1946 yılında kurulan Ankara Üniversitesi Kütüphanesi 'de merkezi anlamda 1983 yılında 124 sayılı "Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname" ve 2001 yılında resmi gazetede yayımlanan "Anakara Üniversitesi Kütüphaneleri Yönetmeliği"

¹²¹ Atılğan, a.g.e., s. 454

¹²² O. Tekin Aybaşı, "Türkiye Üniversite Kütüphaneleri Hakkında Rapor", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, C. 24, S. 4 (1975), s. 262.

¹²³ İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe", <https://kutuphane.istanbul.edu.tr/tr/content/hakkimizda/tarihce> [Erişim tarihi, 25.07.2021]

ile Ankara Üniversitesi Senato'sunun 16.12.2016 tarih, 446 sayılı toplantı ve 3787 sayılı kararı “Ankara Üniversitesi Kütüphaneleri Yönergesi” ile Ankara içerisinde ilçelere dağılmış yerleşkelerde bulunan enstitü, fakülte, yüksekokul, araştırma uygulama merkezi düzeyinde kütüphaneleri ile eşgüdümlü olarak Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu binasında hizmetlerini sürdürmektedir.¹²⁴

Karadeniz Teknik Üniversitesi dâhilindeki fakülte ve bölüm kütüphaneleri 1986 yılında Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı'nda birleştirilerek Merkez Kütüphane haline getirilmiştir. Karadeniz Teknik Üniversitesi Senatosu'nda 1988 yılında kararla Merkez Kütüphanesi “Faik Ahmet Barutçu Kütüphanesi” ismi almıştır. Üniversiteye bağlı fakülte, bölüm ve enstitü kütüphaneleri merkez kütüphane ile birlikte hizmet vermektedir.¹²⁵

Orta Doğu Teknik Üniversite'si Kütüphanesi Ankara'da 6m2 bir bina odasında Birleşmiş Milletlerin bağışladığı 50 kitap ile hizmet vermeye başlamış, 1957 yılında kütüphane personeli Amerika Birleşmiş Devletlerinde kütüphanecilik öğrenimi almış personelden oluşmaktaydı. 1958 yılında kütüphanenin çağdaş anlamda örgütlenmesi için çalışmalar yapılmaya başlanmış kütüphanenin organizasyonu ile birlikte ilkeleri belirlenmiştir. Sonraki yıllarda finansal destekler ve bağışlar ile kütüphane koleksiyonu ve hizmetleri geliştirilmiştir.¹²⁶

Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi 1958-1959 yıllarında Şair Nef'i İlköğretim Okulu binasında hizmete başlamış, 1970 yılında bugünkü binasına taşınmıştır.¹²⁷

Hacettepe Üniversitesi, 1958 yılında Çocuk Hastanesi içinde kurulan kütüphanesi ile birlikte 1967 yılında Üniversite'nin kurulmasıyla Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi adını almıştır. Üniversitenin Ankara Devlet Konservatuarı Kütüphanesi de 1924 yılında kurulan Musiki Muallim Mektebi'nin kütüphanesine dayanmaktadır. 1982 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı hizmet veren kütüphane aynı yıl Yüksek Öğrenim Kurumu kapsamına alınarak Hacettepe Üniversitesine bağlanmıştır. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kütüphanesi, 1975 yılında yerleşkenin kurulmasıyla

¹²⁴ Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe”, <http://kutuphane.ankara.edu.tr/hakkimizda/> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

¹²⁵ Karadeniz Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe”, <http://kutuphane.ankara.edu.tr/hakkimizda/> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

¹²⁶ Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe, <https://lib.metu.edu.tr/tr/daha-fazla> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

¹²⁷ Atatürk Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe, <https://kutuphane.atauni.edu.tr/tarihce-2/> [Erişim Tarihi: 25.07.2021]

daha önceki yerleşkesinden ayrılarak burada geçici hizmete başlamış 1977 yılında binanın tamamlanmasıyla kütüphanecilik hizmetlere devam etmiştir.¹²⁸

Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi, Robert Koleji kurulduğunda Harvard Üniversitesinden gelen 200 kitaplık bağışın Bebek'te eski bir binaya taşınmasıyla kurulmuştur. Daha sonra bağışlarla kütüphane koleksiyonu 5000 kaynağa kadar artmıştır. Yine finansal destek ve bağışlarla kütüphane koleksiyonu giderek artmış 1920 yıllarında bina koleksiyon için yetersiz hale gelmiştir. 1931 yılında kütüphane binası yapımına başlanmış 1932 yılında tamamlanmıştır. 1971 yılında Boğaziçi Üniversitesi kurulduğunda ise kütüphanenin koleksiyonu 100.000'i geçmiş, yine mevcut binanın yetersiz kalması sonucu 1983 yılında Kuzey Kampüs 'teki yeni binasına taşınmıştır. Daha sonraki süreçlerde yine bilim insanı, aydın, akademisyen çevrelerinden finansal ve bağış desteği görerek kütüphanenin dermesi ve hizmetleri zenginleşmiştir. Bugün 9 ayrı koleksiyon bulunduran üniversite kütüphanesi koleksiyonu ve kütüphane hizmetleriyle kullanıcılarına hizmet vermektedir.¹²⁹

İlk kurulan üniversitelerimizin kütüphanelerinin koleksiyonları, üniversitelerinin kuruluş tarihlerinden önceye dayanmaktadır. Çağdaş anlamda, üniversitelerimizde kütüphane koleksiyonları ve hizmetleri kuruluş tarihlerinden itibaren zenginleştirilmeye ve geliştirilmeye çalışılmıştır.

3.5.1 Dünyada Üniversite Kütüphanelerin Durumu

Günümüzde çoğu üniversitelere bağlı üniversite kütüphaneleri bulunmaktadır. Dünyada üniversite kütüphanelerinin durumu kütüphanelerin akademik boyutu ve üniversitenin tarihsel geçmişi ile doğru orantılı bir şekilde şekillenmiştir. 17. Yüzyıl sonlarında Avrupa'da kurulan ve günümüze en yakın öğrenim amaçlarını belirlemiş üniversitelerin günümüzde de kütüphanelerinin zengin ve güçlü bir yapıya ulaştıkları görülmektedir. Bologna Üniversitesi Kütüphanesinin kaynaklarının temeli 15- 16. yüzyılda yaşamış Bolonyalı bir asilzade olan generalin bağışladığı kitapları, el yazmalarına kadar gitmektedir.¹³⁰ Paris Üniversitesi, Oxford Üniversitesi, Harvard Üniversitesi gibi birçok üniversitenin de kütüphanesinin oluşturulma hikâyeleri hemen hemen buna yakındır. Avrupa ve Avrupa dışındaki gelişmiş ülkelerde üniversiteler

¹²⁸ Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri Kütüphanelerimiz, <https://library.hacettepe.edu.tr/sayfa/kutuphanelerimiz> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

¹²⁹ Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi Hakkında, http://www.library.boun.edu.tr/kutuphane_hakkinda.php [Erişim Tarihi, 26.07.2021]

¹³⁰ Biblioteca Universitaria Di Bologna, Scopri La Bub, <https://bub.unibo.it/it/scopri-la-bub/la-nostra-storia> [Erişim tarihi: 26.07.2021]

hizmet alanı yoğun olarak bilimsel çalışmalar içerisindedir. Kütüphanelerin zenginleşmesi ve hizmetlerinin artması bu bilimsel çalışmalarının varlığına hizmet etmektedir.

Avrupa’da yer alan üniversiteler için 2001 yılında kurulan Avrupa Üniversiteleri Birliği (EUA- European University Association) bulunmaktadır. 47 Avrupa Ülkesinden 850 üniversite EUA üyesidir.

“Avrupa Üniversiteler Birliği’nin Graz Deklarasyonu’na göre üniversitenin rolleri; üniversitelerin kamu sorumluluğu olarak kalmalarını sağlamak, araştırmayı yükseköğretimin ayrılmaz bir parçası olarak görmek, sağlam kurumlar oluşturarak akademik kaliteyi yükseltmek, hareketliliği ve sosyal boyutu geliştirmek, kalite güvencesi içinde Avrupa için bir politika çerçevesinin geliştirilmesini desteklemek ve üniversiteler olarak reformun merkezinde olmak sıralanmıştır.”¹³¹ Üniversitelerin toplumsal hizmet anlayışının, bilimsel araştırma için olanaklarının yaratılması ve üretilmesi neticesinde akademik kalitenin yükseltilmesi görüşleri dünya üniversitelerinin izlediği geniş bir politikaya açıklamaktadır. Avrupa üniversitelerinin oluşturduğu politikaların, bilimsel araştırma ve kaynakların kullanıcı ekseninde değerlendirilmesi sonucunda kütüphaneler önemli birimler olma yoluna gitmiştir.

Dünyada öne çıkan üniversiteler bilimsel bilgi ve akademik içeriğinin önemini kavrayarak kütüphanelerine ciddi finansal alanda sürdürülebilir yatırımlar oluşturmak için çalışmaktadır. Dünya üniversiteleri kütüphaneleri olarak öne çıkan bazı üniversite kütüphanelerinden, Cambridge Üniversitesi ana kütüphanesinin tarihi 1416 yılına kadar gitmektedir. Yaklaşık 8 milyon kaynağa sahiptir. Edinburg Üniversitesi Kütüphanesini tarihi yine 1582 yılına kadar gitmekte olup 3,5 milyondan fazla kaynağa sahiptir. Seul Ulusal Üniversitesi Kütüphanesi Güney Kore’deki en prestijli kütüphanelerden biri olup 5 milyona yakın kaynağa sahiptir.¹³²

Dünyada öne çıkan üniversite kütüphanelerinin çoğunluğu hükümet programları ve üniversite politikaları kapsamında koruyucu ve sürdürülebilir öneme sahiptir. Teknolojik ve geliştirilebilir standartların uyumluluğu gibi konularda birinci elden kaynak ve destek sağlanabileceği, ülke içinde hizmetin yoğun bir şekilde hızlı ve ucuz bir şekilde yararlanılması da söz konusu olduğunda dünyada bilimsel çalışmalara önem

¹³¹ Pervin Bezirci, “Dünya Üniversite Kütüphanelerinde Mükemmellik Örnekleri ve Gelecek”, *Yükseköğretim Dergisi*, C. 8, S. 2, (2018), s. 235.

¹³² Bezirci, a.g.e., s. 240.

veren üniversitelerin hızlı ve daha uygun koşullarda kütüphanecilik hizmetlerini de geliştirmeye yatkın oldukları söylenebilir.

Genel anlamda dünyada öne çıkan üniversitelerin ve uygulamaların çoğu da ülkemizde olduğu gibi kullanıcı odaklı ve üniversitelerin amaçlarını oluşturan toplumsal fayda, öğrenim ve bilimsel çalışmalar odağında şekillenmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda üniversitelerin politika ve uygulamalarında farklılıklar yer alsa da çoğunun belirli ve benzer bir politika uyguladığı söylenebilir.

3.5.2 Türkiye’de Üniversite Kütüphanelerin Durumu

Bilgi üretimi söz konusu olduğunda, üniversitelerde kütüphanelerin bu üretim sürecindeki diğer paydaşlar yanında rolü önemlidir. Kütüphane koleksiyonlarının güncelliği ve büyüklüğü gibi hususlar bu rol ve işlevin belirleyicisi de olabilir. Bu sebeple, üniversite kuruluşlarının köklü bir geçmişe sahip olması, kütüphane koleksiyonlarının yıllar içinde zenginleşmesi açısından önem taşıyabilmektedir. 1933-1960 yılları arasında gerçekleştirilen üniversite reformları sayesinde üniversitelerin sayısı artmaya başlamıştır. Albert Malche’in İstanbul Üniversitesi değerlendirmelerini içeren raporunda kütüphanenin eksikliği hususuna ilişkin bilgilendirmeleri ve 1946 “Üniversiteler Kanunu” gibi gerçekleştirilen politikalar sonucunda üniversite kütüphanelerinin zenginleşmesi ve geliştirilmesi konusu da ivme kazanmaya başlamıştır. 1980 “Yükseköğretim Kanunu” ve “Her ile Bir Üniversite Politikası” sonrasında da ülkemizde yer alan yükseköğretim sayıları daha da artmıştır. Üniversitelerimizin merkez kütüphaneleri ve fakülte kütüphaneleri de yer almaya başlamıştır.

Ülkemizde 209 üniversite bulunmaktadır. Bunlardan 131 Devlet Üniversitesi, 78 Vakıf Üniversitesidir. 125’i devlet 72’si vakıf üniversitesi olmak üzere 197 üniversitede kütüphane bulunmaktadır. Üniversitelerinin merkez kütüphaneleri, fakülte ve bölüm kütüphaneleri ile birlikte kütüphane sayısı, 606’dır.¹³³

Ülkemizde kamu kuruluşları bağlamında son on yılda, bürokratik işlemlere ve araştırmaya yardımcı olabilecek yön verebilecek statüdeki arşiv ve kütüphanelere verilen önem artmaya başlamıştır.¹³⁴ Üniversite kütüphane binalarının modern

¹³³ YÖK İstatistik, <https://istatistik.yok.gov.tr/https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kutuphane-Istatistikleri-2020-37201> [Erişim Tarihi, 08.07.2021]

¹³⁴ Yasin Şeşen, *Üniversite Kütüphanelerinde Toplam Kalite Yönetimi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi Örneği*, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 45.

tasarımlara kavuşması, kütüphanelerin koleksiyonlarını ders kaynaklarının ötesinde araştırma odaklı tekrar güncellemeye başlamaları, kullanıcı taleplerinin hızlı ve doğru bir şekilde analiz edilmeye çalışılması, çağımızın bilgi teknolojileri uygulamalarının hızlı bir şekilde kütüphane hizmetlerine entegrasyonu gibi çalışmalar kütüphanelerin artan önemini ifade etmektedir. Üniversitelerin Yükseköğretim Kurumu tarafından denetlenmesi, belirli standartların uygunluğunun ölçülmesi gibi hususlar da üniversite kütüphaneleri için gerekli standartların oluşturulmasında bir nebze katkı sağlamıştır.

Üniversite kütüphane hizmetlerinin genel anlamda değerlendirilmesi için kütüphanenin sahip olduğu olanaklarının güçlü olması gereklidir. Kütüphanenin temel unsurlarını içeren koleksiyon, personel, kullanıcı, bina ve bütçeye ayrılan finansal ve stratejik iş gücünün güçlendirilmesi kütüphanenin yeterliliğini de etkileyen bir durumdur.¹³⁵ Ülkemizde, üniversite kütüphaneleri bağlamında bahsedilen unsurların nitekim yeterli olmadığı hususu tartışılmaktadır. Üniversite kütüphaneleri için koleksiyonun, binanın yeterliliğinin, yeterli bütçeye sahip olmanın elzem olduğu, fakat bu durumun tam olarak istenilen şekilde oluşmadığı düşünülmektedir. Kütüphanelerin içerisinde görevli personelin çoğunun da kütüphanecilik öğrenimi görmemiş kişilerden oluştuğu da atama ve üniversitelerin web sayfa içeriklerinde yer almaktadır. Kütüphanecilik ile ilgili sorunların genel olarak var olduğu fakat aynı zamanda kütüphane hizmetleri ve uygulamaları konusunda örnek olan üniversite kütüphanelerimizin sayısı da azımsanacak ölçüde değildir.

Kalite yönetim standardı olan ve kalite yönetim sistemlerinin kurulması ve uygulanmasındaki esasları gözeten ISO 9001 Kalite Yönetim Belgesi gibi birçok uygulama da üniversite kütüphanelerimizde kullanılmaktadır.¹³⁶ Buna ek olarak üniversite kütüphanelerinde Toplam Kalite Yönetimi kapsamında gerçekleştirilen birçok uygulamada yer almaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi üniversite kütüphanelerinin yaygınlaşan kütüphanecilik hizmetleri kapsamında, gelişen bilgi teknolojileri, ülkemizdeki üniversitelerde de kullanılmaktadır. Elektronik veri tabanlarının abonelikleri, elektronik makaleler, elektronik tezler, elektronik kitaplar ve elektronik görsel işitsel birçok bilgi kaynağı üniversite kütüphanelerimizde fazla ilgi görmekte ve kullanılmaktadır. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK)'a bağlı Ulusal Akademik Ağ ve

¹³⁵ Mehmet Ali Akkaya, “Türkiye’de Yeni Bin Yılda Kurulan Devlet Üniversitelerin Kütüphaneleri Hakkında Niceliksel Bir Değerlendirme”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 27, S. 4, (2013), s. 603.

¹³⁶ Şeşen, a.g.e, s. 46

Bilgi Merkezi (ULAKBİM)' de üniversite ve araştırma kütüphaneleri için Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı (EKUAL) kapsamında, e-Veritabanları kaynakları araştırma ve üniversite kütüphaneleri ile paylaşmaktadır. Bunun yanı sıra dergi dizinleri, açık erişim platformları gibi uygulamalarda geliştirmekte ve üniversite kütüphanelerini teşvik edici yapıda işbirliği çalışmaları sürdürmektedir.¹³⁷ Bunun yanı sıra 2000 yılında kurulan ve kuruluşunda 12 üyesi ile 3 veri tabanı ortaklığı ile faaliyetlerine başlayan Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu (ANKOS)' da üniversite kütüphaneleri için uygun fiyatla e-bilgi kaynaklarına ulaşılması, küresel ölçekte akademisyen ve öğrencilerin bilgi ağına erişebilmeleri sağlamak ve araştırma ve öğrenime kütüphanelerinin desteğini arttırmak için ortak çalışmalar yürütmektedir. ANKOS bugün 60'dan fazla yayıncı ve 83 farklı veritabanıyla 155 üniversite ve araştırma kütüphanesi ile birlikte çalışmaktadır.¹³⁸ Kütüphaneler arası iş birliği çalışmaları, e-bilgi hizmetleri kapsamında sağlanan anlaşmalar ve finansal yatırımlar üniversite kütüphanelerimizde yaygın bir şekilde artmaya başladığı düşünülmektedir.

Üniversite kütüphanelerin bilimsel ve araştırma odaklı amaçları, çalışmaları etkileyecek yönetsel sorunlar, yeterli bütçelerin uygulanmak istenmemesi, kütüphane personelinin yeterli olmaması, üniversitelerin kütüphane birimlerini tam olarak ifade edecek ilgiyi gösterememesi, ülkemizde kütüphanecilerimizin üniversite kütüphanelerindeki sosyal durumları gibi hususlarda ise üniversite kütüphanelerimizin yeterli derecede uygun bir faaliyet alanının oluşmamasını neden olmaktadır.

3.6 Üniversite Kütüphanelerinin Yapısı ve Organizasyonu

Devlet ve vakıf üniversitelerinin farklı organizasyon yapıları olsa da teşkilat yönetmeliği ve idari teşkilatı, yasal zorunluluklarla şekillenmiş haliyle benzerlik gösterir. Üniversitenin akademik birimleri Rektör, Senato, Üniversite Yönetim kurulundan oluşmaktadır. Vakıf üniversitelerinde Mütevelli Heyeti de yer almaktadır. Üniversite Kütüphaneleri genel olarak Üniversite İdari Teşkilatı içerisinde “Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı” ismi ile yer almaktadır. Kütüphane birimleri de İdari Teşkilatının başında bulunan Genel Sekreterlik birimine bağlı çalışmalarını sürdürmektedir.¹³⁹ Üniversite kütüphaneleri faaliyetlerini Genel Sekreterlik idari

¹³⁷ ULAKBİM EKUAL, <https://cabim.ulakbim.gov.tr/ekual/> [Erişim tarihi, 30.07.2021]

¹³⁸ ANKOS, “Hakkımızda”, <https://ankos.org.tr/tr/hakkimizda/> [Erişim tarihi: 1.08.2021]

¹³⁹ Mevzuat Bilgi Sistemi, Yükseköğretim Üst Kuruluşları İle Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.124.pdf> [Erişim Tarihi, 03.08.2021]

birimine bağı olarak sürdürmektedir. Genel olarak kütüphanenin görev tanımlamaları hizmet ve kütüphane kullanıcılarının ve üniversitenin talep ve beklentileri bu hiyerarşik organizasyon ile yürütölmektedir.

Üniversitenin idari birimleri içerisinde bulunan Daire Başkanı veya Daire Başkan Vekilleri ilgili birimin üst düzey yöneticisi konumundadır. Üniversite Kütüphaneleri içinde yine Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı, kütüphanenin üst düzey yöneticisidir. Üniversite kütüphanelerinde devlet üniversiteleri nezdinde kütüphanecinin sorumluluğunu kapsamında kütüphaneci, uzman kütüphaneci, memur gibi kadrolar yer almaktadır. Genel itibariyle vakıf üniversitelerinde kadro isimlerinin farklılaşması söz konusu olsa da benzer kadro isimleri vakıf üniversiteleri kütüphanelerinde de kullanılmaktadır.

Enstitü, fakölte, yüksekökol gibi dağınık yerleşkelere sahip üniversitelerde büyüklüğüne göre birer kütüphane yer almaktadır. Bu dağınık kütüphaneler üniversitenin bağı olduğı merkez kütüphaneye bağı kütüphane hizmetlerini yerine getirmektedir. Merkezi yönetime sahip üniversitelerimizde ise Boğaziçi Üniversitesi gibi kütüphanecilik hizmetleri merkez kütüphane aracılığıyla yerine getirilmektedir.

Üniversite kütüphanesinin büyüklüğü ve hizmetleri bağlamında çoğı üniversite kütüphanemizde kütüphanenin idari birimleri ayrılmaktadır. Genel olarak basılı ve elektronik kitaplarının tanımlandığı Kataloqlama Birimi, Basılı dergilerin e-dergi, gazete ve makale gibi bilgi taşıyıcılarının tanımlandığı ve düzenlendiğı Süreli Yayınlar Birimi, tüm teknik işlemlerin yapıldığı Teknik İşlemler Birimi, elektronik bilgi taşıyıcılarından sorumlu E-Kaynaklar Birimi, Okuyucu ve Referans Hizmetleri gibi faaliyet alanlarına göre ayrılmış kütüphane içerisinde birçok birim bulunmaktadır. Üniversite Kütüphanelerinin küçüklüğüne göre de bu hizmetler üniversite kütüphanesi içerisinde farklı birimlere ayrılmadan kütüphanecilerinin sorumluluğı altında Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı altında yürütölmektedir.

3.7 Üniversite Kütüphanelerinin İşlevi ve Görevleri

Üniversiteler, eğitim-öğrenim faaliyetleri ile birlikte bilimsel çalışmaların yapıldığı yükseköğretim kuruluşlarıdır. Bu faaliyetler “bilgi toplumu” olarak isimlendirilen bir çağının gerekliliklerini göstermektedir. Dolayısıyla, üniversitelerin bu amaçları yerine getirmesi ve bilgi üretmesi kapsamında temel gereksinim duyacakları

birimler kütüphanelerdir.¹⁴⁰ Günümüzde bilginin artan önemi, üniversitelerinin faaliyet alanı olan bilimsel çalışmaların üretimi ve sürdürülebilirliği bağlamında üniversite kütüphanelerinin görünürlüğü vardır. Bilimsel çalışmalara kaynaklık edecek başvuru kaynaklarının yeterliliği, mevcut kaynakların paylaşımı ve kullanımı hususunda üniversite kütüphanelerinin rolü büyüktür. Üniversite Kütüphanelerinin en temel amaçları kapsamında olan bilginin hızlı ve doğru bir şekilde kullanıcıya ulaştırılması bu durumu açıklamaktadır.

1983 yılında resmî gazetede yayımlanan “Yükseköğretim Üst Kuruluşları İle Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” madde 33 de Kütüphane ve Daire Başkanlığının görevleri şöyle tanımlanmıştır:

- a) Üniversite kütüphanelerinin gerekli her türlü hizmetlerini karşılamak,
- b) Baskı, film, videobant, mikrofilm gibi kayıt katalogları ve hizmete sunma işlemleri ile bibliyografik tarama çalışmalarını yapmak,
- c) Verilecek benzeri diğer görevleri yerine getirmek.¹⁴¹

“Bir üniversite kütüphanesinin amacı, araştırma ve öğrenim programlarını desteklemek, öğrenim elemanları, öğrenciler ve çalışanlar ile kütüphaneden yararlanmak isteyen araştırmacıların her tür ortamdaki bilgi ve belge ihtiyaçlarını karşılamak, ulusal ve uluslararası ölçekte bilgi birikimi, kullanımı ve transferine destek olmaktır.”¹⁴² Üniversite kütüphanelerinin amacı kapsamında eğitim-öğrenim süreçlerini desteleyecek her türlü ders kaynağının teminini ve kullanılması için gerekli teknik hizmeti sağlamak ve kullanıcıyla buluşturmak yer alır. Kütüphanenin kullanıcı taleplerine ve ders izlencelerine göre koleksiyonunu geliştirme çabası, öğrenimi destekleyici amacının bir parçasını oluşturmaktadır. Kütüphane kullanıcılarının öğrenimini destekleyici kaynaklar ve bunun beraberinde de bilimsel çalışmaları destekleyici içeriklerin ve bilgi taşıyıcılarının da kütüphane koleksiyonlarına eklenme çalışmaları kütüphanenin bilimsel çalışmaları üretici ve destekleyici amaçları çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Üniversitenin idari işleyişi bağlamında, yukarıda YÖK kararnamesinde; kütüphanenin üniversite içerisindeki görevleri 3 madde ile açıklanmıştır. Kütüphane

¹⁴⁰ Nermin Gül Çağlar, Bülent Yılmaz, “Üniversite Kütüphanelerinde Halkla İlişkiler ve Başkent Üniversitesi Kütüphanesi”, *Bilgi Dünyası*, C. 8, S. 1, (2007), s. 3.

¹⁴¹ Yükseköğretim Kurulu Mevzuat, Yükseköğretim Üst Kuruluşları İle Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.124.pdf> [Erişim tarihi: 07.08.2021]

¹⁴² Sami Çukadar, Gültekin Gürdal, Sönmez Çelik ve Kerem Kahvecioğlu, “Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum ve Gelecek”, (Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelimler ve Sorunlar, (UYK-2011) 27-İstanbul, 29 Mayıs 2011, C. 3, B. XVI, s. 2427

sorumluğunun da olan idari görevlerin dışında üniversitenin de görevleri ile kütüphanenin görevleri birbiri ile ilişki olmakta veya tamamlayıcı bir statüsü bulunmaktadır.

Üniversite kütüphanesinin geniş perspektifinde amaçları ve görevlerine ilişkin belirtilen maddelerinin dışında, sosyal görev içeriği geniştir. Toplum nezdinde üniversitelerinin öğrenim aracılığıyla topluma hizmet için insan yetiştirme görevi bulunmaktadır. Bu görev çerçevesinde, üniversite kütüphanesi; öğrenimini gerçekleştiren öğrencilere bilgi hizmetini sunarken aynı zamanda öğrencilerinin öğrenimini tamamlamalarına da yardımcı olmaktadır. Üniversite kütüphaneleri, üniversitenin görev dağılımını gerçekleştirirken, eğitim-öğrenimi destekleyici faaliyetleri, toplumsal hizmet ve bilimsel çalışmalarının üretimine dair görevleri de yerine getirmektedir.

3.7.1 Üniversite Kütüphanelerin Bilimsel Çalışmalarda Önemi

Üniversitenin bilgi birikimine katkı sağlayacak çalışmaları yapabilmesi ve bilimsel çalışmaların üretimi için örgütlü bilgi hizmeti sağlamasının amacının sorumluluğu üniversitenin kütüphanesi dâhilindedir.

Üniversitenin ayrıcalığı bilimsel çalışmaları destekleyici faaliyetlerin yürütüldüğü kurumların başında gelmesidir. Bilimsel çalışmaları üretecek akademik personelin ve öğrencilerinin yetişmesi de yine üniversiteler aracılığıyla desteklenmektedir. Üniversitenin işlevi sadece eğitim-öğrenim ve toplumsal hizmet olmamakla beraber asıl amacı bilimsel çalışma faaliyetlerini sürdürmektir.¹⁴³

Üniversitelerin öğrenim ve toplumsal hizmetlerinin yanı sıra en önemli hizmet ve görev tanımlamasında üniversitenin bilimsel çalışmaları destekleme işlevi yer almaktadır.

“Üniversite öğretim elemanları ile öğrencilerinin eğitim ve öğrenimine ilişkin gereksinimlerini karşılamak, üniversitenin amaçları doğrultusunda araştırma için en iyi bilgi kaynaklarını toplamak ve bunlardan yararlanmak için en uygun ortamı sağlamaktadır.”¹⁴⁴ Üniversite kütüphanesi bu bağlamda araştırmaları sürdürebilir kılmak ve bilimsel çalışmaları etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli bilgi hizmetini vermektedir. Bilgi hizmetinin sağlanması için güncel kaynakların satın alınması veya aboneliği, basılı kaynakların kütüphane koleksiyonuna katılması gibi

¹⁴³ Bülent Ergen, “Üniversite ve Kütüphanesi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 20, S. 2, (2003), s.189.

¹⁴⁴ Sönmez Çelik, “Üniversite Kütüphaneleri: Amaç, Görev, İşlev, Yönetim ve Örgüt Yapısı”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, C. 1, S.2, (2000), s. 54.

birçok bilgi taşıyıcısının yararlandırılma için temini hizmetleri gerçekleştirilir. Aynı zamanda günümüzde açık erişim politikaları kapsamında bilimsel çalışmaları destekleme, üniversitelerin ürettiği bilimsel çalışmaları derleyebildiği açık erişim kurumsal sistemleri bulunmakta ve çevrimiçi erişime açılmaktadır. Kütüphane aynı zamanda bilgiye erişmekte kullanıcısına da eğitici bir program verebilmektedir. Bu çalışmalar üniversite kütüphanelerinin bilimsel çalışmalar için ilk başvuru merkezi olduğunu göstermektedir.

Üniversite kütüphanesi bilimsel çalışmaları sürdüren kullanıcılar için talep ettiği bilgiyi sunarak ve aranan bilgiye erişim uçları hakkında nasıl ulaşılabileceğine dair kullanıcı hizmetiyle beraber bilimsel araştırmaların, dolayısıyla bilimin de üretilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.¹⁴⁵ Üniversitenin nitelikli bilimsel çalışmaları üretebilmesi için güncel kaynaklara erişimi bulunan bilgi hizmeti hususunda etkin olan üniversite kütüphanelerine ihtiyaçları vardır. Bu sebeple üniversiteler kütüphanelere yatırım yapmaktan ve bilimsel çalışmaları desteklemektedir. Kütüphanelerde çalıştırılacak personelin de yine alanında uzman öğrenimini tamamlamış kütüphanecilerden oluşması bu açıdan önemlidir.

Üniversite kütüphaneleri bilimsel çalışmaları desteklemekte, bilimsel çalışmalara ilişkin bilim ağının ortak bir paydasını oluşturmaktadır. Öğrenimin yanı sıra akademik personel ve öğrenciler için ihtiyaç duyulan bilgi hizmetinin karşılanması ve kullanıcılarını bilimsel çalışmalara yönlendirme amacındadır. Dolayısıyla üniversite kütüphaneleri bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesi için büyük bir rol üstlenmektedir.

3.7.2 Üniversite ve Kütüphane İlişkisi

Üniversiteler amaç ve gereklerini yerine getirirken belli bir bütün içinde tüm idari ve akademik birimler ile bir iletişim içindedir. Bu iletişim ve koordinasyona üniversitelerin kütüphane birimleri de dâhildir. Üniversitelerin öğrenim ve bilimsel çalışmalarında kütüphanelerin önemi idari birim olarak fazladır.

Öğrenim ve araştırma açısından büyük değere sahip yükseköğretim kuruluşları olan üniversitelerin, kütüphanelerinde kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılama ve etkin bilgi hizmeti sunma açısından büyük sorumluluğu bulunmaktadır.¹⁴⁶ Chiago Üniversitesi Rektörü Harper'in 1903'te yaptığı bir beyanatta üniversite ve kütüphane

¹⁴⁵ Bülent Yılmaz, Ömer Dalkıran, "Türkiye'nin Bilim-Teknoloji Politikalarında Kütüphane Kurumuna Yaklaşım", *Bilgi Dünyası*, C. 13, S. 1, (2012), s. 61.

¹⁴⁶ Ayşe Gedikçi Öndoğan, "Üniversite Kütüphanelerinde Yürütülen Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Müşteri Memnuniyeti Üzerine Etkisi", *Türk Kütüphaneciliği*, C. 24, S. 3, (2010), s. 445.

ilişkisini, “Üniversitenin kütüphaneye olan ihtiyacı her şeyden üstündür. Kütüphane bu müessesenin kalbidir veya kalbi olmalıdır” olarak tanımlamıştır.¹⁴⁷ Üniversite için kütüphanenin kalbi benzetmesi, kütüphanelerin üniversite içerisinde, bilgi hizmetleri kapsamında ki sorumluluğunu belirgin bir şekilde ifade etmektedir. Üniversitelerin kütüphaneleri eksik ve kullanıcılarının bilgi hizmetleri isteklerini yerine getiremeyecek düzeyde bir yapıya sahip ise üniversitenin amaçları arasında bulunan öğrenim ve bilimsel çalışmalardaki etkinliği de yeterli düzeyde olmayacaktır.

Üniversitedeki öğretim elamanları ve öğrenciler kütüphaneye ihtiyaç duymaktadırlar. Bilimsel çalışmalar ve öğrenim sürecinde yer alan derslere ilişkin kaynakların yer alması ilgili konuları sağlamlaştıracak teme bilgilere ulaşmak, daha önce hazırlanmış çalışmaları incelemek, ders içeriklerine ilişkin diğer tüm bilgi taşıyıcılarından faydalanmak için kütüphaneye başvururlar.¹⁴⁸ Kütüphaneden sağlanan bilgi ihtiyacı kütüphane kullanıcısı için çalışmalarını veya öğrenimini doğrudan etkileyecek birincil durumdadır. Bu bağlamda kütüphane kullanıcılarının kütüphaneden etkin bir şekilde yararlanması üniversitenin ana amaçlarını yerine getirmesinde öncü role sahiptir.

“Bir diğer anlamda kütüphane, üniversitenin işlevlerinin gerçekleştirilmesinde öncelikle başvurulması gereken birincil merkezi, yani üniversitenin nitekim beyni durumundadır.”¹⁴⁹ Üniversitelerin bilimsel çalışmalara yönelik üstlendiği büyük sorumluluklar ve bu çalışmaların etkin sürdürülebilir olmasının önemli gerekliliği güncel bilgi kaynaklarına hızlı ve güvenilir bir şekilde ulaşma aşamasında gerçekleşir. Nitekim öğrenciler ve akademik görevli personelin bilgi ihtiyacının hızlı ve doğru bir şekilde karşılanacağı üniversitenin tek idari birimi de kütüphaneleridir. Bu sebeple kütüphaneler üniversitenin ana amaçlarına doğrudan hitap eden idari birimlerdir.

Bilimsel çalışmalar ve öğrenim sürecinde bilgi edinme süreci ilk olarak kütüphanenin bilgi hizmetlerinin kullanılması ile mümkün olmaktadır.

Üniversite ve kütüphane ilişkisinin özünde, kullanıcının bilgiye dolayısıyla bilgi kaynaklarına olan ihtiyacı, kütüphanenin ise bilginin sağlandığı, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu yer olması bulunmaktadır. Bu sebeple üniversite içinde yer alan kütüphanelerin başlı başına bir üniversitenin amaçları ile ilişkili doğrudan bağlantılı alt

¹⁴⁷ Elmer, M. Grieder Elmer, “Kütüphane Üniversitenin Kalbidir”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, C. 5, S. 2 (1956), s. 94.

¹⁴⁸ Yazgı Cihangir, *Avrupa Birliği Toplumu Projeleri ve Üniversite Kütüphaneleri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 91.

¹⁴⁹ Mehmet Toplu, “Üniversite Kütüphanelerinin Bilimsel Araştırmalardaki İşlevi ve Türkiye Gerçeği (1)”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 1 (1992), s. 23.

sistem olarak düşünülmesi gerekmektedir.¹⁵⁰ Üniversiteler bilimsel ağı ve bilimsel çalışmaların üretildiği önemli yükseköğretim kurumları arasında yer almaktadır. Bilimsel çalışmaların sürdürülebilirliği hususunda bilgi hizmetleri ve bilgi kaynaklarında başvurma ilk adımı kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmeti kapsamında gerçekleşmektedir. Bu da üniversite kütüphane ilişkisinde üniversitenin amaçlarının gerçekleştirebilmesi hususunda önemlidir.

Üniversitelerin bir kütüphaneye sahip olmadan öğrenim ve araştırma faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütebilmelerini düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olmaz.¹⁵¹ Kullanıcıların, bilimsel çalışmalar ve öğrenim faaliyetleri sürecinde ihtiyaç duyulan kaynaklar için başvuracak bir kütüphaneye sahip olmaması veya kütüphanenin yeterli kaynağa ve hizmete sahip olmaması kullanıcının bilgi ihtiyacının karşılanamamasına dolayısıyla üniversitenin temel işlevlerinin aksamasına veya gerçekleşmemesine sebebiyet verecektir. Bu sebeple üniversite ve kütüphane idari bir birim olmanın dışında üniversitenin faaliyetlerinin doğrudan etkileyecek bir öneme sahiptir.

Üniversite kütüphanelerinin, üniversitenin olağan ilişkisinden doğan sosyal çerçevede bir nevi multidisipliner yapısıyla da birçok farklı disiplinden araştırmacının birbirleri arasında etkileşime girmesini sağlayan bir özelliği de bulunmaktadır. Bu durumun temel yararlarından birisi birçok alanda ön bilginin araştırmacıya kazanılması ilgilenilen alanın diğer alanlarla ilişkisi gibi birçok araştırmaya kaynaklık ve yardım sağlayacak hususu sosyal etkileşim ile kazandırılmasıdır. Günümüzde elektronik yayıncılığın giderek artan potansiyeli neticesinde araştırmacılar ilgilenilen konulara ve o konularda çalışmalar yapan birçok araştırmacıya kütüphanenin sağladığı sosyal bilim ağlarından ve diğer yeni bilimsel ağ projelerinden kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu ve bunun gibi birçok yararlı çalışma kütüphanelerin araştırmaya ve bilimsel içeriklere yönelik oluşturulmasında katkı sağladığı uygulamalardan birisidir. Üniversite ve kütüphane ilişkisinde yer alan bilimsel çalışmaların üretimi hususunda bu tür kullanılabilir uygulamalar kütüphanelerin bilimsel çalışmalar için en önemli başvuru merkezleri olduğunu da göstermektedir.

¹⁵⁰ İrfan Çakın, “Üniversitelerimizin Bilgiye Erişim Ortamları: Genel Değerlendirme”, *Hacettepe Üniversite Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 15, (1998) s. 40.

¹⁵¹ Umut Al, “Üniversite Kütüphanelerinde Bilgi Hizmetlerinin İnternet Aracılığıyla Pazarlanması”, *Bilgi Dünyası*, C. 3, S. 1 (2002), s. 3.

Üniversite kütüphanesinin bilimsel çalışmaların oluşturulmasında görünür faaliyetleri olarak araştırmaların teşviki, araştırmaların yayınlanacağı hakemli ulusal veya uluslararası süreli veya kitap benzeri kaynakların oluşturulması, açık erişim politikaları kapsamında kurumsal akademik açık erişim havuzlarını oluşturması, ulusal ve uluslararası bilimsel içeriklerin ve bilimsel çalışmaların yayınlandığı akademik yayınlara üye olma ve güncel yayınlardan kullanıcıyı haberdar etme gibi işlevleri bulunmaktadır. Bu bağlam üniversite kütüphaneleri için üniversitenin ana amaçlarını oluşturan bilimsel çalışmaların sürdürülebilirliği ve öğrenim süreçlerini destekleyici kaynakların erişimi hususunda üniversite ile kütüphane ilişkisi yadsınamaz derece de önemlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ARAŞTIRMADA EDİNİLEN BULGULAR VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1 Katılımcıların Demografik ve Eğitim Bilgileri

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların demografik bilgilerini içeren veriler Tablo1’de yer almaktadır. İlgili tabloya ek olarak, katılımcılarının tamamı BBY bölümünden mezundur.

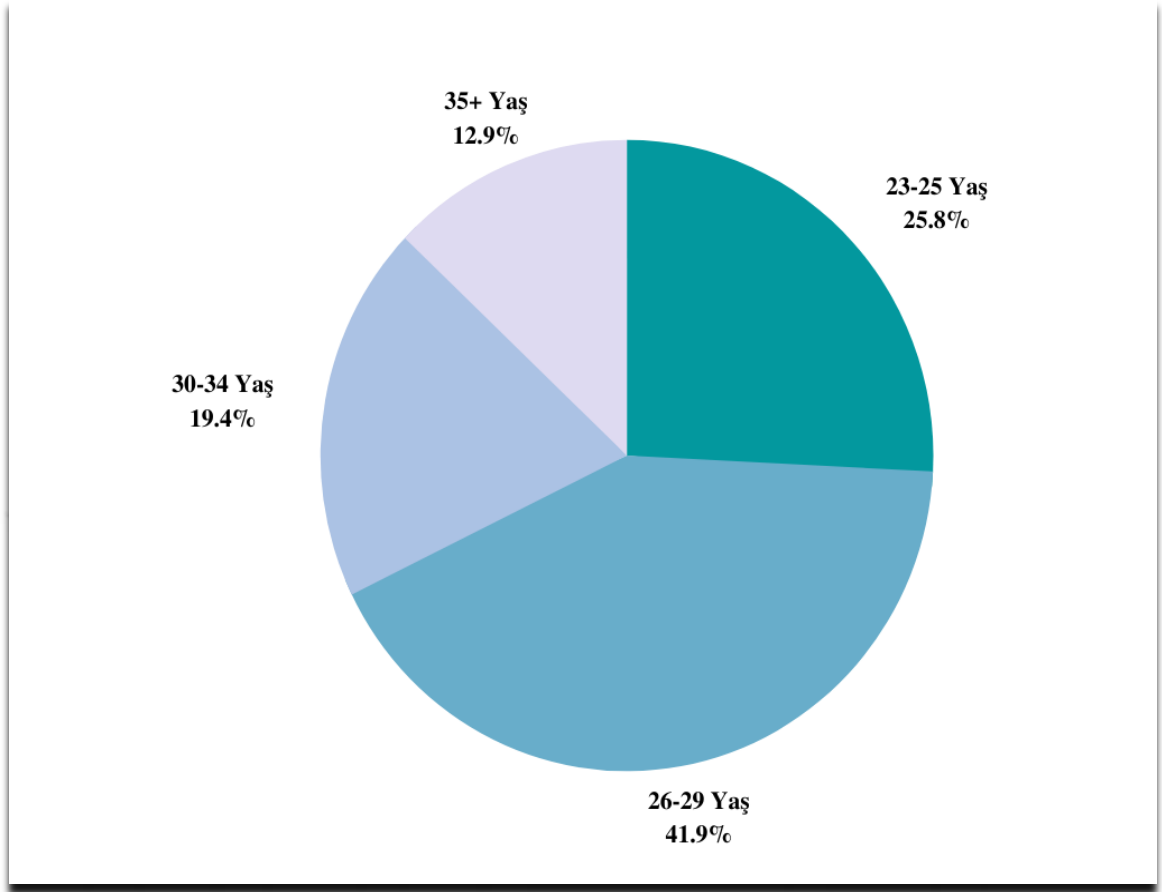
Tablo 4.1: Demografik Bilgiler

Kod	Üniversite Türü	Cinsiyet	Yaş	Deneyim /Yıl	Mezun Üniversite	Meslek Birimi
K1	Özel	Kadın	28	3	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K2	Özel	Kadın	24	3	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K3	Özel	Kadın	23	3	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K4	Özel	Kadın	26	6	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K5	Özel	Erkek	27	3	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K6	Özel	Erkek	25	2	İstanbul Üniversitesi	Bilgi Hizmetleri
K7	Özel	Erkek	26	5	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K8	Özel	Kadın	26	4	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K9	Özel	Kadın	27	4	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K10	Özel	Kadın	23	2	Marmara Üniversitesi	Teknik Hizmetler
K11	Özel	Kadın	29	6	İstanbul Üniversitesi	Kütüphane Sorumlusu
K12	Devlet	Kadın	30	7	İstanbul Üniversitesi	Teknik Hizmetler
K13	Özel	Erkek	34	9	İstanbul Üniversitesi	Kütüphane Sorumlusu
K14	Özel	Erkek	29	6	Medeniyet Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri

K15	Özel	Kadın	24	1	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri,
K16	Özel	Kadın	27	4	Hacettepe Üniversitesi	Referans
K17	Özel	Kadın	29	5	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K18	Özel	Kadın	23	2	İstanbul Üniversitesi	Referans
K19	Devlet	Erkek	26	4	İstanbul Üniversitesi	Teknik Hizmetler
K20	Devlet	Erkek	33	10	İstanbul Üniversitesi	Sürekli Yayınlar
K21	Özel	Erkek	35	10	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K22	Devlet	Erkek	25	1	İstanbul Üniversitesi	Teknik Hizmetler
K23	Devlet	Erkek	34	7	Marmara Üniversitesi	Bilgi Okuryazarlığı
K24	Özel	Kadın	33	11	İstanbul Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K25	Devlet	Kadın	32	4	İstanbul Üniversitesi	Referans
K26	Devlet	Kadın	52	28	Marmara Üniversitesi	Kullanıcı Hizmetleri
K27	Özel	Kadın	38	12	İstanbul Üniversitesi	Kütüphane Sorumlusu
K28	Özel	Kadın	27	3	İstanbul Üniversitesi	ILL ve Kullanıcı Hizmetleri
K29	Özel	Erkek	25	3	İstanbul Üniversitesi	Teknik Hizmetler
K30	Özel	Kadın	44	21	İstanbul Üniversitesi	E-Kaynaklar Uzmanı

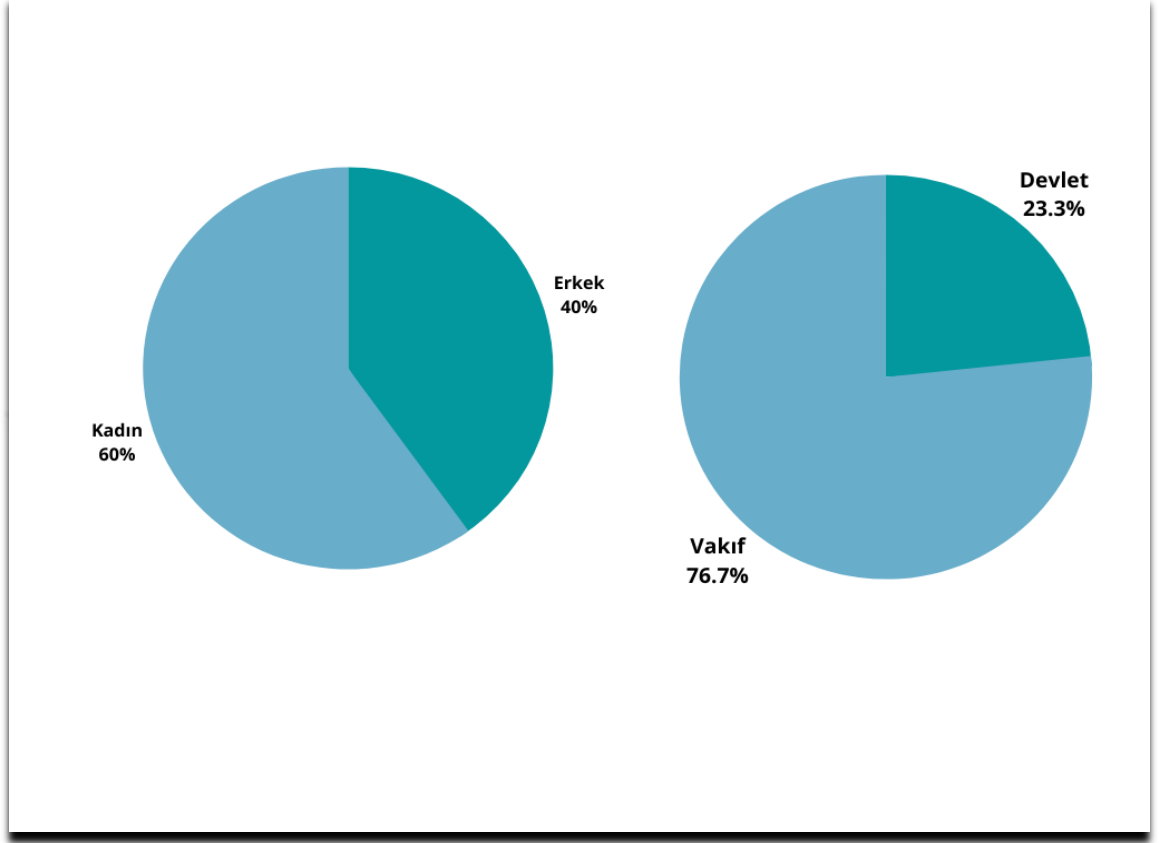
Araştırmada yer alan katılımcıların temel demografik bilgilerini içeren veriler grafiklerle detaylandırılmıştır.

Grafik 4.1: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

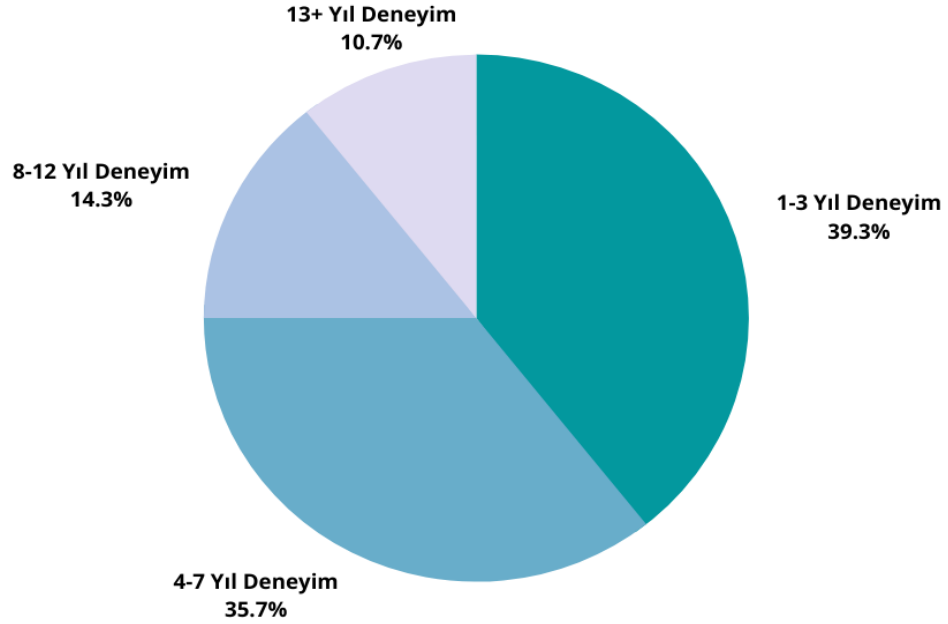
Grafiğe göre 23-25 yaş aralığında olanların %25,8, 26-29 yaş aralığında olanların %41,9, 30-34 yaş aralığında olanların %19,4 ve 35 yaş üstü olanların yüzdelik oranı %12,9'dur.

Grafik 4.2: Katılımcıların Cinsiyet Oranları ve Kurumların Yüzdelik Dağılımı

Grafik 2'ye göre katılımcıların %60'ını kadın, %40'ını erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların çalıştığı kurumların Vakıf olarak oranı %76,7 ve devlet kurumu olarak oranı %23,3'tür.

Grafik 4.3: Katılımcıların Meslekteki Deneyim Oranları

Grafik 3'e göre katılımcıların 1-3 yıl deneyime sahip olanların oranı %39,3, 4-7 yıl deneyime sahip olanların oranı %35,7, 8-12 yıl deneyime sahip olanların oranı %14,3 ve 13 yıldan fazla deneyime sahip olan katılımcıların oranı da %10,7'dir.

4.2 Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleğe Başlama Sebeplerine İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Katılımcılara bu bölümde nasıl kütüphaneci olmaya karar verdikleri, kütüphanecilik öğrenimine başlama süreçlerinden bahsetmelerine ilişkin sorular soruldu. Edinilen bilgiler doğrultusunda katılımcıların, mesleğin daha önce bilinip bilinmediğine dair biliniyorsa bilinme sebeplerinden “sosyal çevre” koduyla birlikte “bilinmesi” ve “bilinmemesi” kodları oluşturuldu. Bu kodlara ilişkin katılımcıların cevaplarının değerlendirildiği tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4:2 Kütüphanecilik mesleğinin bilinirliği

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Kütüphanecilik mesleğinin bilinirliği	Biliniyordu	K1, K8, K11, 20, K21, K22
	Bilinmiyordu	K6, K9, K13, K15, K16, K19, K23, K27, K28, K29, K30
	Sosyal Çevre	K2, K3, K4, K5, K7, K10, K12, K14, K17, K24, K25, K26

Bilinmesi:

Kütüphanecilik mesleğinin bilinirliği, katılımcılardan edinilen cevaplara göre üç kategoride toplanmıştır. Bunlardan “bilinmesi” kodu, BBY programını daha önce tanıyıp tercih listesinde yazarak yerleşen katılımcılar, meslek hakkında mesleğin çalışma alanları ve genel konusunda bilgili ve isteyerek tercih ederek yerleşmişlerdir.

K1: “...tabi mesleğe yani üniversiteye hazırlanırken etrafımda vardı kütüphaneciler. Bu da biraz, aslında bilgi ve belge yönetimini tanıyordum...”

K8: “...bu bölümü hep lise öğrencisiyken görüyordum. Bilgi ve Belge Yönetimi olarak, içeriğine baktığım zamanda arşivcilik ve kütüphanecilik üzerine eğitim verdiği yazıyordu...”

K11: “...Şöyle bilerek tercih etmedim. Bilerek tercih yapanlardan değilim. Ama tercih listeme yazdığımdaya biliyordum. Ama içeriğinin bu kadar bu konularla ilintili olduğunu bilmiyordum...”

K20: “...Hocamızda bahsetti tabi, bölümü şöyledir böyledir diye. Ondan sonra da karar verdik...”

K21: “... işte kütüphanelere gittik ders çalıştık falan. Zaten o zaman ısınmıştım. Yani kütüphanecilik kavramına kütüphane kavramına saha doğrusu ısınmıştım. Genç tanıdım ben kütüphaneleri ben ilk kütüphanemi 18 yaşında gittim...”

K22: “... Eğitim danışmanı tanıdığım aslında bana bölümü anlattı. Beni, yönlendirdi Kütüphane ya da kütüphane ya da arşiv ikisi de ilgimi çekiyordu.

Bilinmemesi:

Katılımcılardan edinilen bilgiler doğrultusunda oluşan diğer bir kodda “bilinmemesi” katılımcıların tercih listelerine yazana kadar bölüm hakkında net ve detaylı bilgi sahibi olmadıklarını belirtmektedir. Katılımcıların bölümü ve mesleği tanınması, bölüme yerleştikten ve üniversite öğrenimine başladıktan sonraki süreçte gelişmiş, bölümü tanımaları stajlarla veya öğrenim süreçleri içerisinde gerçekleşmiştir. Çoğu katılımcının kütüphaneci olmaya karar vermesi, meslek sahibi olmak istemesi, hayatı idame ettirme kaygıları ile başlamıştır.

K6: “... bölümleri araştırmaya başladığımda da bilgi ve belge yönetimi bölümünü gördüm. Daha önce hiç bilmiyordum tabi”

K9: “...stajlarımla beraber tabi...”

K13: “...aslında şöyle yerleşme amacıyla yazdım. Ancak yazarken de neymiş bu diye açıp baktım. Ne olduğunu okudum...”

K15: “...böyle bir bölümün varlığını bilmiyordum...”

K16: “...babamla birlikte bulduk. Ne seçebiliriz o zaman üniversite sonucuna göre puanıma göre ne seçebiliriz ve benim de mutlu olmam, olacağım bir şey olsun istiyordum...”

K19: “...yani şey lisede kütüphanecilikten haberim yoktu. Kütüphaneleri dünyada öyle bir şey olduğunu biliyordum ve kütüphanelere dair çok bir bilgim yoktu...”

K23: “...bölümü seçmem bilinçli değildi, tercih yaparken çok fazla bilgim yoktu...”

K27: “...kütüphaneci olmak için çok düşünmedim açıkçası. Zamanında iyi bölüm diye düşündüm yazdım yerleştim...”

K28: “...benim aklımda yoktu kütüphanecilik ve ne yalan söyleyim. Üniversiteye kadar da bir kütüphanenin kapısından girmiş değilim...”

K29: “...ilk başta kütüphaneci olacağımı düşünmeden tercihte bulundum.

Dokümantasyon ve enformasyon farklı bir alan. İşte yeni bir bölüm diye düşünerek geçtim...”

K30: “...aslında bölüm hakkında hiçbir fikrim yoktu. Mezun olduktan sonra dershanede hocalarımın önerisi üzerine bölümü yazdım...”

Sosyal Çevre:

Katılımcılardan mesleği tanımaları hususunda edinilen bilgiler doğrultusunda oluşan son kodda “sosyal çevre” çoğu katılımcının mesleği tanımaları yakın çevrelerinden insanların bölüm ile ilişkisine dayanmakta ve edinilen önerilere göre gerçekleşmiştir. Katılımcıların bölüm hakkında bilgi edinmeleri yakın çevreleri tarafından anlatılması ve önerilmesi sonucunda katılımcıların tercihlerinde etkili olmasını sağlamıştır.

K2: “...işte benim ablamın arkadaşı kütüphaneci güzel bir bölüm tercih yap iyi oradan yürürsün dedi...”

K3: “...yakınım yönlendirmişti beni, Dayımda ben Hataylıyım. İlde o çalışıyor. O yönlendirmişti...”

K4: “...bizim karşı komşumuzun kızı da bizim üniversitede okuyordu bu bölümde o önerdi...”

K5: “...ben lisede sınava hazırlanırken kütüphaneye gidiyorduk ders çalışmak için kendi kütüphaneme, Bitlis İl Halk Kütüphanesine orada bir kütüphaneci ile tanışmıştık. O bu bölümden bahsetmişti...”

K7: “...ÇAP öğrencisiydim. Arkeoloji ile girdim bölüme ve daha sonra şey bilgi ve belge yönetimi arkadaşlarım vardı. ÇAP yapanlar yani bölümle ilgili bilgiler aldım...”

K10: “...bilmeden de değil aslında liseden, benden birkaç sene önce mezun olmuş arkadaşım okuyordu...”

K12: “... abimin arkadaşı vasıtasıyla Bilgi ve Belge Yönetimini tanıdım...”

K14: “...marmara üniversitende bu bölümü okuyan arkadaşım vardı. Bana mesleki alanların çok fazla olduğunu söylemişti...”

K17: “...şöyle benim kuzenim İzmir Belediyesi’nde çalışıyordu. Bir arşiv ve kütüphane birimi kurmaya çalışıyorlardı. O sırada benimde bende çok sık gidip geldiğim için yanlarına tanıma fırsatım olmuştu...”

K24: “... 2008 yılında bu bölümden mezun olan kuzenimin derslerini ve ders içeriğini biliyordum...”

K25: “...ingilizce öğretmenliğini hedeflemiştim son tercihim Kütüphanecilik bölümüydü. Aslına bakarsanız bu bölümü bir dostumuzun tavsiyesi ile yazmıştım. Yazdığımda hiçbir fikrim yoktu maalesef...”

K26: "...bilinçli olarak karar verdim Rehber öğretmenimin beni yönlendirmesi ile..."

Kütüphanecilere mesleğe başlama serüvenlerine ilişkin sorular sorulduğunda, gelen cevaplar neticesinde mesleği tanımadan öğrenime başlayanlar ve mesleği daha öncesinde tanıyarak öğrenimine başlayanlar olarak bir ayrıma gitmek mümkün olmaktadır. Mesleği tanıyan ve bilerek tercih eden kütüphanecilerin cevaplarına ilişkin olarak, sosyal çevresinde kütüphaneci olan tanıdıkların yönlendirmesi veya kütüphanelere sık giderek kütüphanecilerle tanışarak mesleği tanımlarının gerçekleştiği öğrenilmiştir.

Edinilen bilgiler ile çoğu kütüphanecinin de mesleği tercih etmelerinde; meslek sahibi olma, hayatı idame ettirme gibi kaygılar ile bölümü tanıyarak tercih ettiklerini göstermektedir. Birçok kütüphanecinin de bölümü ve mesleği tanımları öğrenim süreçleri içerisinde gerçekleşmiş olup mesleki bağlılıkların yine öğrenim süreçleri içerisinde başladığını ortaya çıkarmaktadır.

4.3 Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleği Tanımlamaları ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Her meslek mensubu mesleğine ilişkin bilgi ve birikime sahiptir. Mesleki bilgi ve deneyimleri sayesinde mesleğini tanımlayabilmekte ve mesleğini tanımladığı gibi de yansımasını göstermektedir. Kütüphanecilerin de meslek tanımlamaları içeren bu bölümde kütüphanecilere mesleklerini nasıl tarif ettikleri sorusu sorulmuş ve ortak cevaplar bulunmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda kütüphanecilerde bulunması gereken özelliklerin ve yetkinliklerin de neler olduğu katılımcılara sorularak ortak cevaplar aranmıştır. Bu bölümde kütüphaneciliğin tanımlanmasındaki sorunlar ele alınmıştır. Mesleğin tanımlanması ile ilgili olarak karşılaşılan sorular katılımcılardan edinilen bilgiler doğrultusunda aşağıdaki tabloda yer alan kodları oluşturmuştur.

Tablo 4.3: Kütüphaneciliğin tanımlanması

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Kütüphaneciliğin tarifi	Mesleğin anlaşılması zor ve bölüm bilinmiyor	K1, K3, K4, K5, K6, K8, K9 K10, K14, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K28, K29, K30
	Önemsenmiyor	K11, K15, K16, K23, K25, K26
	Tanınıyor	K12
	Akademik tanım	K13, K24

Mesleğin Anlaşılması Zor ve Bilinmiyor:

Kütüphanecilere, meslekleri sorulduğu zaman mesleği tanımlarken zorlandıkları, katılımcıların cevapları ile ortaya konulmuştur. Mesleğin bilinirliğinin az olması, kütüphanecilerin mesleklerini anlatmakta zorluk çektiklerini düşündürmektedir. Mesleğin karşı tarafta daha anlaşılır olması için genel olarak katılımcıların kütüphaneciyim dediğini ve kütüphanede geçen iş süreçlerinin çoğunu anlatmaya çalıştıkları görülmüştür. Bölümün karşı tarafta bilinirliğinin az olması çoğu zaman ise bölümün hiç tanınmaması kütüphanecilerin mesleğini detaylı bir şekilde karşı tarafa anlatma da zorluklarını ortaya çıkarmaktadır. Kütüphanecilerin mesleklerini karşı tarafa anlatırken zorluk çekmeleri, mesleğin toplum içinde tanınırlığının az olması kütüphanecilerinin mesleki bağlılıklarını doğrudan etkilediğini düşündürmektedir.

K1: “...genelde bilgi ve belge yöneticisi gibi değil de kütüphaneci olarak biraz da toplumda kolay anlaşılabilmesi için. Çünkü bilgi ve belge yönetimi deyince çok kütüphaneci olduğu akla gelmiyor...”

K6: “...bunu soran kişi çok şey değilse bu alanlarla da ilgili değilse. Bazı kişiler arşivciliği çünkü pek şey yapamayabiliyor. Kafalarında canlandıramayabiliyorlar. Direkt kütüphaneciyim diyorum...”

K17: “...genelde banko yüzünü gördükleri için insanlar işin arka tarafını çok bilmiyorlar. Genelde ben onları anlatmaya çalışıyorum. Çünkü dışarıdan pek çalışmayan bankoda kullanıcı iletişim halinde onların isteklerini karşılayan kısım gözüküyor. Ben de işte yaptığım işi anlatıyorum. Küçük bir şirket işletiyormuşsunuz gibi düşünebilirsiniz diyorum en kolay bu...”

K18: "...ben mesela bizim mesleği ne okudun diye sordukları zaman hiçbir zaman bilgi ve belge yönetimi demem çünkü direkt kütüphanecilik ve arşivcilik derim çünkü bilgi ve belge yönetimi dediğim zaman bana tekrar ettirecek o ne diye o yüzden kütüphanecilik ve arşivcilik diyerek geçerim..."

K19: "...tabi kütüphaneci olduğumu söylüyorum. Bunda çekinecek bir şey yok ama. Kütüphaneciyim mesela bir doktor olduğumu söyledikten sonra hiçbir açıklama yapması gerekmiyor. En fazla branşını söyler. Ama bizim biraz açıklamamız gerekiyor. Kütüphaneciliğin çok teknik detayı var ama en çok ama saf haliyle anlatmak daha kolayımıza geliyor..."

K20: "...yani bunun sıkıntısını bir tek kütüphaneciler yaşıyordur. İllaki ortam içerisinde ne iş yapıyorsun kütüphaneci dediğin zaman insanların aklına örgü ören teyzeler geliyor..."

K30: "...insanlara direkt olarak kütüphaneciyim diyorum. Genel de tepkileri ya ne güzel siz hep kitap okuyorsunuz o zaman diyorlar. Ya da oh mis gibi sessiz ortam diyorlar. Ufak bir tebessüm oluşuyor yüzümde sonrasında yaptığımız işleri anlatmaya başlıyorum..."

K3: "...kütüphaneciyim diyorum. Kütüphaneci ne o da bildiğin kitaplarla ilgilen insanlar mı evet diyorum peki bu bölüm var mı yani bölümün varlığından haberdar değiller..."

K4: "...yani aslında ilk elden hiç bilmeyen biri olursa ya da nasıl söyleyim eğitim almamış üniversite okumamış biri soruyorsa arşivciyim kütüphaneciyim diyorum..."

K5: "...kitaplarla anlatıyorum. Kendi bölümümü işte ne iş yapıyorsun diye sorduklarında sadece ödünç verme olmadığı ILL den bahsediyorum. Tüm insanların konusunda bilgisi yok. Kataloglama veritabanları satın alma, yayın sağlama gibi birimlerinde olduğundan bahsediyorum. Bu şekilde bilgiler veriyorum..."

K8: "...yani şöyle ilk önce kütüphaneciyim diye cevap verdiğinde genelde kütüphaneciyim dendiğinde ne yapıyorsun kütüphanede bütün gün kitap mı okuyorsun gibi sanki hiçbir iş yapmıyormuşuz gibi geri dönütler alıyorum..."

K9: "...bilgi ve belge yönetimi olarak adlandırıyorum. Ama insanlar pek bilmediği için kütüphane ve arşiv olarak bir açılışını yapma gereği duyuyorum..."

K10: "...bilgi ve Belge Yönetimi okuyorsun, okuyorum dediğimde pek anlaşılmıyordu. O ne falan açıklamaya çalışıyordum bende arşivciliği açıklamaya çalışıyorum Kütüphanecilik tamam net herkesin kafasında ama ne yapıyorsun ki oluyor bir yerden sonra yani öğrenciyken bunları açıklamak daha zordu..."

K14: "...öncelikle bilgi ve belge yönetimi bölümü deyince insanlar şöyle bir kalıyor yani ben şöyle anlatayım. Öncelikle kütüphaneler arşivler üzerine cümleye giriş yapıyorum..."

K21: "...öncelikle bölümümüz öncelerden çok tanınmıyordu. Bilgi ve Belge Yönetimi dediğimde ilk soru klişe maalesef 4 senelik mi 2 senelik mi diyorlardı. Ben diyordum ki fakültede okuyorum 4senelik. Ve bölümü ilk başta şöyle anlatıyordum. Artık bir yerden sonra bilgi ve belge yönetimi değil kütüphanecilik ve arşivcilik şeklinde söylüyordum. Zaten kütüphane dediğim zaman herkesin aklında bir şeyler canlanabiliyor."

K22: "...kütüphanede olan teknik işleri ya da kütüphanenin işleyişi hakkında insanların fazla bilgisi olmadığı için bizim böyle kitaplarla dolu bir odada oturup akşama kadar kitap okuduğumuzu düşünüyorlar..."

K28: "...kütüphaneciyim deyince insanlara şey aklına geliyor. Öncelikle benim aile bireylerim mesela akrabalarından başlayım. Buna önce özelleştirelim arkadaş çevresini. Şimdi anne babam onlar yeni yeni oturdu artık nedir diye ne iş yapar diye. Sadece kitap alıp verdiğimi de düşünseler. Yine de onlar için işte kütüphane nedir nasıl çalışır. Bunu anladılar. Ama mesela ondan da büyük birileri bir eski jenerasyona ben bunu anlatamıyorum. Hani ne iş yapıyorsun diye soruyorlar. Diyorum kütüphaneciyim. Bir afallama oluyor bir boşluk oluyor..."

K29: "...ben kütüphaneciyim diyorum direkt. Hani dokümantasyoncular diye bilgi yöneticisi demenden direkt kütüphanecilik yani kütüphanecilik bile ülkemizde zor bilinirken dokümantasyon ya da bilgi ve belge yönetimi gibi terimlerle ile açıklamaya çalıştığınızda kimse hiçbir şey anlamayacaktır. Kütüphaneciyim deyip sonra içeriği anlatmaya açıklamaya çalışıyorum..."

Önemsenmiyor:

Katılımcılara sorulan sorulardan elde edilen bulgularla oluşturulan bir diğer kod "önemsenmiyor" kütüphanecilerin mesleklerinin toplum nezdinde değer görmediğini düşündüklerini ifade etmektedir. Kütüphanecilerin mesleklerini ifade ederken karşı taraftan aldıkları geri bildirimler, kütüphanecilere toplum içinde mesleklerinin yeterince

değer görmediğini düşündürmektedir. Bu bağlamda katılımcıların, mesleğin iç yüzünün bilinmediği toplum içinde kütüphanecilik mesleğinin imajının eksik olduğu düşündükleri sonucunu da ortaya çıkarmaktadır.

K11: “...uzun süreli görüşmediğim arkadaşlarıma kütüphaneci olarak çalışıyorum dediğimde. O kadar yapacağınız bir iş var mı ki. Orada neler ile uğraşıyorsun tam olarak orada ne işler yapıyorsun...”

K15: “...direkt kütüphaneciyim diyorum ama böyle şey diye bakıyorlar. Buna da çok üzülüyorum açıkçası, kütüphaneciyim hım tamam. Gereken önemi maalesef ki verildiğini düşünmüyorum. Kütüphaneciyim sanki böyle kıyıda köşede kalmış da oraya hadi olsun gideyim gözüyle bakılıyor. Ama bizim mesleğimizin tanımı bence kendini geliştirebileceği en güzel alanlardan bir tanesi özellikle üniversite kütüphanelerinde çok fazla etkisinin olduğunu düşünüyorum...”

K16: “...evet çok klasik 2 yıllık mı okuyorsun. Rafa kitap mı yerleştiriyorsun. Ne yapacaksın insanlara kitap mı ödünç vereceksin. Bunun dışında koskocaman bir dünya var. Kütüphanede ben dışarı da ki yeni tanıştığım herkese ilk olarak bunu anlatıyorum. Bizler akademik danışmanlık hayat danışmanlığı yeri geliyor yani şu anda kütüphanelerin desteklediği pek çok ben üniversite kütüphanecisi olduğum için belki daha akademik örnekler verebilirim...”

K23: “...kütüphaneciyim diyorum. Eğer ne yaptığımı merak edip sorarsa (genelde sorulmuyor) üniversitedeki görevimi anlatıyorum çok teknik detaylara girmeden...”

K25: “...zamanlar Kütüphaneciler ve kütüphaneler bakış açıları daha farklıydı hatta bilinmiyordu Sokaktaki halk kitapları bekleyen tüm gün kütüphanede kitap okuyan hatta dalga geçmek için kitap toz alan kişiler olarak bakılıyorduk, bu biraz değişmeye başladı...”

K26: “...insanlara bilgiyi ulaştırıyorum diyorum Bazen de biz kütüphanecileri doktor gibi tanımlar Gelen kullanıcılara reçete yazarız derim. Sorularla değil de bütün gün kitap okursun ne güzel, ibaresi geliyor hep ya da kütüphaneciyim deyince bir saygınlık duyuyorum...”

K27: “...yani aileme üniversitede memurum dediğim zamanlar da oluyor. Kimse kütüphaneciyim dediğimde pek ciddiye almıyor açıkçası. Kurum içerisinde işyerinde öyle değil tabi. Özellikle okumayı araştırmayı seven kullanıcılar tarafından tatmin edici geri dönüşler alıyoruz...”

Tanınıyor:

Katılımcılardan birisi mesleğin tanınırlığının giderken arttığını, hatta tanınırlık hususunda daha önemli olduğu bir dönemde olunduğunu düşünmektedir.

K12: “... Dışarıdan biri bize, öğrencilik zamanında bilgi ve belge deyince o ne dediğinde kütüphane arşiv diye tanıtıyorduk. Her ne kadar böyle bölüm mü olur 4 yıllık mı 2 yıllık mı klasik zaten herkes öyle söylemiştir diye tepki alıyorduk ama. Son zamanlarda yükselen bir albenisi var bölümümüzün. Eskiye göre daha çok tanınıyor...”

Akademik Tanım:

Katılımcılardan edinilen bilgiler doğrultusunda oluşan son kod “akademik tanım” katılımcıların üniversite kütüphanelerinde çalıştığı düşünüldüğünde, mesleğin tarifini yaparken kütüphanecilik ve iş süreçlerini akademik bir tanım kapsamında ilişkilendirdikleri zaman daha anlaşılır kılındığını düşündüklerini ortaya çıkarmıştır. Katılımcıların düşüncülerine göre, kütüphaneciliği akademik bir tanımla tarif etmek mesleğin daha anlaşılır olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda kütüphaneciliğin akademik bir tanımla ifade edilmesi katılımcılar açısından mesleğin prestijini yüksek bir şekilde karşı tarafa aktaran da bir durum olarak görülmektedir.

K13: “...şöyle söylüyorum biz kullanıcıların her türlü ortamdaki bilgi ve belgeye ulaşmasındaki erişmelerini sağlıyoruz. Onların eğitim program alanlarını destekliyoruz. Ulusal uluslararası bilgi transferini bilgi akışını sağlıyoruz. Bir üniversiteye akademik anlamda teşvik etmek destek vermek için elimizden geliyoruz...”

K24: “...yani şöyle, bunu kimin sorduğuna göre yönlendiriyorum artık cevaplarımı yaşı çok büyük biri ise çok ayrıntıya girmeden kütüphanede çalışıyorum, okuyuculara araştırmalarında yardımcı oluyoruz diyorum. Ayrıntılı olarak da yine kütüphaneciyim diyorum ve yaptığım işlerden bahsederek onlara fikir veriyorum.

4.4 Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleki Yeterlilikle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Katılımcılara, mesleğini yapan kütüphanecilerin sahip olması gereken özelliklere ilişkin tanımlamalar sorulduğunda elde edilen özellikler hakkında tabloda oluşan bilgiler edinildi. Katılımcıların mesleki yeterlilikle ilişkili düşüncelerini öğrenme amacıyla sorulan “kütüphanecilerde olması gereken özellikler nelerdir?” sorusuyla edinilen bilgiler ışığında 4 tema oluşmuştur.

Tablo 4.4: Kütüphanecide olması gereken özelliklere ilişkin temalar

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Kütüphanecide olması gereken özelliklere ilişkin temalar	İletişim yönünün kuvvetli olması	K1, K6, K13, K19, K23, K25, K29
	Araştırma yönünün olması ve Gelişime, yeniliklere açık olması	K3, K8, K9, K10, K11, K12, K14, K16, K20 K22, K24, K27,
	Sabırlı, hoşgörülü ve yardımsever olması	K2, K4, K5, K7, K15, K18, K26
	Mesleği sevmesi ve mesleki bağlılığının olması	K17, K21, K30

İletişim yönünün kuvvetli olması:

Katılımcılar, kütüphanecilik mesleğini yerine getiren bireylerde iletişim yönünün kuvvetli olması gerektiğini düşünmektedir. Katılımcılar, kütüphanecilik mesleğini yerine getiren bireylerde sosyal ve iletişim becerilerinin yüksek olması gerektiğini, sürekli iletişim halinde olunmasına dayandırmaktadır. Kullanıcı iletişimin önemli olduğu kütüphanecilik mesleğinde, kütüphanecinin iletişimin kuvvetli olması mesleğin gerçekleştirilmesi için elzem bir özellik olarak ön plana çıkmaktadır. Bunun temel sebepleri kullanıcılarla doğru iletişim kurulması ve kütüphanecinin kullanıcılarla ve meslektaşlarıyla olan iletişim becerilerinin mesleği gerçekleştirirken önemli rol oynamasıdır.

K1: “...öncelikle iletişimin kuvvetli olması gerektiğini düşünüyorum bir yandan tabii ki işin arka mutfağı da var ama hani banko her ne kadar böyle çok angarya görünse de bence önemli olduğunu düşünüyorum...”

K6: “...kütüphanecinin özellikleri, aslında bu biraz da kütüphanecinin çalıştığı birime göre değişiyor. Bazı insanlar şey olarak görüyor. Çoğu insan şey görüyor insanlar ile iyi iletişim kurman gerekiyor. Sosyal ilişkilerinin kuvvetli olması lazım...”

K13: “...sabır çok önemli ikincisi de şöyle söyleyim iletişim becerisi denilen kütüphaneci için aslında her meslek için bu önemli denilebilir sadece kütüphanecilik için değil ama kütüphanecilik için ekstra bu gerekli bence. Çünkü mesleğe başladığınız

zaman kendinizi bir kanıtlama çabası içinde oluyorsunuz. Bu da çünkü insanlar ne yaptığınızı bilmeyecek bunu bilerek mesleğe başlamanız gerekiyor...”

K19: “...ya aslında kütüphanenin hangi birimde çalıştığınıza göre değişir. Ama genel olarak insan ilişkilerinin iyi olması gerekir. Birçok meslekte de geçerli ama biz doğrudan insan odaklı bir hizmet verdiğimiz için insan ilişkilerinin neticesinde ticari kaygısı olmayan hakikaten gerçekten insanlar bu noktada çok önemli olan teknik beceriler sonra geliyor... Bir kere önyargılarından sıyrılmış olması gerekir. Ön yargıları hala duruyorsa uygulamada bunu yansıtmaması lazım. Bu bence temel bir kural. Etik olarak her kullanıcı değerlidir...”

K23: “...kişisel özelliklerinde her şeyden önce iletişim becerileri yüksek, araştırmayı seven biri olmalı. Mesleki olarak da yabancı dil ve teknik anlamda donanımlı, mümkünse birkaç disiplin dalında kendini yetiştirmiş olmalı...”

K25: “...kütüphanecilerin okuyan donanımlı ve dil biliyor olması gerekiyor. Yeni gelişmeleri takip etmesi uluslararası literatürü okuması meslektaşlarıyla iletişim halinde olması çok önemli. Tabi en basa mesleğini sevmesi insan ilişkileri iyi olması gerekiyor her ne kadar bizim işimiz bilgiyle kitapla olsa bile bu bilgiyi ne şekilde sunduğumuzu çok önemli. Dolayısıyla iyi okuyan iyi dil bilen halka ilişkileri iyi olan teknolojiye hakim olan bir kişi mesleğinde daha başarılı olabilir...”

K29: “...yani iletişim her meslekte olduğu gibi, çok önemli sonuçta iyi bir iletişim kuramıyorsanız. Kişilerin kütüphaneye tekrar gelip gelmeyeceği konusunda bir fikir vermiş oluyorsunuz. İletişim önemli onun dışında sürekli gelişmeye ve araştırmaya açık olmalı mesleği takip etmek ilgili gelişimleri takip etmek tabi ki her meslekte olduğu gibi önemli. Sürekli kendini güncel tutmak gerekli...”

Araştırma yönünün olması ve gelişime, yeniliklere açık olması:

Katılımcılar, kütüphanecilerin meslekle ilgili olarak araştırma yönünün kuvvetli olması, yeniliklere ve gelişmelere açık olması gerektiğini düşünmektedir. Meslekte görev alan kütüphanecilerin, ulusal ve uluslararası literatürdeki gelişmelere yakınlığı ve bunları takip etmesi, aynı zamanda mesleki faaliyetler kapsamında kişisel becerilerin artırılması yönünde bireyin gelişime açık olması, mesleği gerçekleştiren kütüphaneci için önemli olmaktadır. Katılımcılar tarafından araştırma yönünün olması kavramı, edinilen bilgiler ile daha çok kütüphanecilerin kullanıcıların taleplerini doğru anlama ve

bilgiye ulaşmalarında yardımcı olacak hızlı aksiyonları oluşturma amacıyla nitelendirilmektedir.

K3: “...ben buraya sadece tek bir özellik söyleyebilirim. Aklıma gelen de o araştırma yönün var ise kütüphaneci olabilirsin...”

K8: “...bence öncelikle araştırmaya meraklı olmamız gerekiyor. Sabırlı olmamız gerekiyor. Çok farklı yaş ve cinsiyet gruplarında rol alabiliyor. Yine onun haricinde yeniliğe açık olmamız gerekiyor. Rehberlik, danışmanlık yapabilmemiz için bu anlattıklarımı yapabilmek için gerçekten felsefi açıdan da kendimizce benimsememiz gerekiyor. Kütüphaneye kitaplara hâkim bir kütüphaneci arıyor kullanıcılar...”

K9: “...okuma araştırma becerileri gelişkin olmalı, araştırma ve okumadan sonra her şey geliyor her şey ona bağlı okudukça geliyor öğrendikçe. Bu ikisi tetikliyor kendini...”

K10: “...mesela bizim mesleğimizde şöyle bir şey var bence. Çok fazla hareket yok. Bana kalırsa tamam hareketli olduğu yerler elbette ki var ama çok fazla nasıl söyleyim çok aksiyon yok aslında. Yani belli başlı şeylerle uğraşıyoruz ziyade. Ama kesinlikle kendisini geliştirmesi, kendimizi sürekli geliştirmeliyiz...”

K11: “...şöyle farklı olmayı kabul edebilecek kişiler ve yeniliğe açık kişiler kütüphaneci olabilirler. Bunu neden söylüyorum. Yani farklı olmayan mesleğe devam eden bir insan olmayı kabul eden her ne kadar. Böyle mışlı iş yapıyormuş gibi görünsek de. Bizim çok farklı düşünce farklı bilgilere açık olmamız gerekiyor. Bu çerçevede sürekli araştırma yapmak meraklı insanlar kütüphaneci olmalı. Ve bir kütüphaneci bence farklı disiplinlere de ilgi duymalı...”

K12: “...bir iş yeteneğe kapalı olması kütüphaneci için kötü olur. Yeniliğe kapalı olmak onun gelişimini engeller. Sıradan bir kütüphaneci olur. Tek iş yapar. Kütüphaneciliği tek bir tarafından tutar. Devamlı gelişime açık olmalı kütüphaneci...”

K14: “...bir kere objektif olmalı her şeyden önce insanlara kitaplara objektif bir şekilde yaklaşmalı diyebilirim. Bunu bir insanın yapması gerçekten çok zor bazen atıyorum ezberlediğiniz bir yazarın kitapları olabilir. İşte ben bunu almak istemiyorum gibi diyebilecek bir lüksü olmamalı kütüphanecinin. Ondan sonra yenilikçi olmalı kesinlikle fikirlere açık olmalı yeni fikirlere de değişen dünyaya ayak uydurabilmeli...”

K16: “...açık görüşlülük olacak. Kendini geliştirmeye hevesli olacak. Tembel olmayacak. İşten kaçmayacak ve ayrımı yapmamalı kütüphaneciler atıyorum mesleki

olarak söylüyorum. Siz referans kütüphanecisi olarak başladıysanız. Ben referans kütüphanecisiyim sürelî yayınlar kütüphanecisiyim gerisi beni ilgilendirmez gibi bir ayrıma düşmemeliler bence her şey öğrenilmeli...

K20: "...bir kere araştırmacı, okuyucularla direkt ilgileniyorsa onu anlamaya çalışması neyle ilgili araştırma yaptığını en az onun kadar şey yapabilmeli anlayabilmeli bir de kitapları sevmesi gerekiyor. Araştırmayı sevmesi gerekiyor..." "Ya yârinde sayması bence, hiçbir şekilde ilerleyememesi sürekli standart aynı işi yapması kataloglamada yapıyorsa sadece kataloglama yapıp başka hiçbir şeye yönelmemesi iste günümüzde kütüphanecilik artık biliyorum açık erişim olarak olayları ön plana çıktı. O konularda kendini geliştirmemesi yapmaması gereken en önemli şey..."

K22: "...bence başlıca sahip olması gereken özellikler yani kesinlikle entelektüel bilgiye sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Son yani son gelişmelerden yerel ve genel bilgisi olması gerekiyor çünkü elimizin altına çok çeşitli kitaplar geliyor. Tabi konu kütüphaneciyseniz tabi özel konu dışına çıkmıyorsanız şansınıza biraz daha kolay oluyor. Ama şöyle özetliyim ilgili, meraklı, yeniliğe açık yani vizyoner bu tarz bir insan olması gerekiyor..."

K24: "...öncelikle mesleğini profesyonelleştirmiş olması gerekir, yeniliklere ve öğrenmeye açık, araştırmayı ve kullanımı en sistemli şekilde kullanıcıya iletebilen biri tam olarak işini yapmış sayılır... öğrenmeye açık ve payla öğrenmeyi/öğretmeyi sevmeli..."

K27: "...araştırmaya ve okumaya. Sonrasında bu verileri doğru kanallardan kullanıcılara aktarmayı bilmeliyim. Çağın gerektirdiği her yolu kullanarak bir reklam, bir duyuru nasıl yapılır, kullanıcıya nasıl aktarılır bu yöntemleri öğrenmeli ve kullanmalıyım..."

Sabırlı, hoşgörölü ve yardımsever olması:

Katılımcılara sorulan mesleki özellikler kapsamında oluşan bir diğér tema "sabırlı, hoşgörölü ve yardımsever olması" durumu, katılımcıların mesleği gerçekleştirirken kullanıcılarla iletişimini ve kullanıcının bilgi hizmeti ihtiyacının karşılanmasında, kullanıcıya olan tutumlarını ifade etmektedir. Kütüphanecinin sabırlı bir şekilde karşı tarafı dinleyerek kullanıcının bilgi ihtiyacını anlaması yine kullanıcının çalışmaları doğrultusunda destekleyici biçimde bilgi hizmetini sağlaması, mesleki açıdan önem taşımaktadır. Kütüphanecilerde yardımsever yaklaşım, katılımcılar tarafından

kullanıcıların yine bilgi taleplerinin karşılanmasında detaylı ve bilgi ihtiyacının giderilmesinde, kullanıcıya ilgili ve tatmin edici bilgi hizmetinin sağlanması olarak ifade edilmektedir. Katılımcılar tarafından bu özellikler kütüphanecilerin mesleği gerçekleştirirken sahip olması gereken özellikler kapsamında düşünülmektedir.

K2: “...çalışmak için çalışanlar kütüphaneci olmamalı. Bir yerde yardımseverlik gerekli olduğunu düşünüyorum. Yardımseverlikten kastım. Hani o işi biraz aşkla yapabilecek kişiler olabileceğini düşünüyorum. Hoşgörülü olabilir. Araştırmaya teşvik edici kişiler olabilir...”

K4: “... ya, bence bir kere hoşgörülü olan herkes bu mesleği yapabilir. Hoşgörüsüz ve sabırsız liyakati olmayan bir insan bu mesleği yapamaz diye düşünüyorum. Çünkü çok fazla sosyal alan içerisinde ve sürekli insanlarla iletişim halindesin. Zaten yani bölümün bence 10/9'luk bölümüyle ilgili bölüm iletişim biz mesela okulda da öğrettiklerinde işte disiplinler arası durumlar var. Bir kütüphanecinin sahip olması gereken psikoloji bilmeli biraz coğrafya bilmeli sosyal bilgiler bilmeli işte felsefe bilmeli vesaire yani bu disiplinler arası kurguların tamamına bir parça sahip olması gerekiyor kütüphanecilikte...”

K5: “...okuma alışkanlığı olması gerekiyor. Kitaplar hakkında bilgisi olması gerekiyor. İlk kez kütüphaneyi kullanan bir insan ben nasıl bir kitap okuyabilirim. Ya da bana bir kitap önerebilir misin diye sorduğunda bir insan sıkılmadan bir kitabı bitirebileceği nasıl bir kitaba ihtiyaç duyduğunu bilmeli ve ona o şekilde yaklaştırmalı Anlayışlı olması lazım. Bu yüzden insanların bilgisizliği ile dalga geçme tarzında yaklaşmaması gerekiyor ...”

K7: “...bence sabır ve iletişim çok önemli. Mesela hani vakit geçirdiğin ondan sonra sorumlusu olduğun kütüphanenin yani oraya hani şey derler ya. Oradaki kaynakları oradaki ofisim her şeyim. Tanıtmakla iletişimle mesela öğrenciye o kitabı, dikkat çekici bir hale getirmek gerekiyor...”

K15: “...sabır, hedef kitle önemli biraz da kime hitap ettiğiniz ile de alakalı ben üniversite kütüphanesinde çalışıyorum. Yaş aralıklarıyla da alakalı bir durum tam bizim kütüphaneyle alakalı biraz da yaş ortalamasıyla alakalı büyük bir kitleye de hitap ediyor...”

K18: “...bence insanlarla iletişim halinde olduğumuz için birincisi sabır böyle ikincisi bence bir iletişim becerisinin olması gerekiyor. Konuşma yeteneğinin çünkü bunu söyleyim bence...”

K26: “...sabırlı olmalı, insan ilişkileri kuvvetli olmalı, yeniliklere, gelişmeye açık olmalı, meraklı olmalı, okumayı sevmeli, kültürlü olmalı Dinamik olmalı, takım çalışmasını sevmeli...”

Mesleği sevmesi ve mesleki bağlılığının olması:

Katılımcılara sorulan mesleki özellikler kapsamında oluşan son tema “mesleği sevmesi ve mesleki bağlılığın olması” kütüphanecilik mesleğini yapan kişinin, öncelikle mesleğini sevmesi ve mesleki bir bağlılığın olmasını çağrıştırmaktadır. Mesleği severek yapan ve mesleki bağlılığı kazanmış kişilerin mesleği gerçekleştirirken, daha özverili bir meslek hizmeti sunduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Mesleği sevmek katılımcılar tarafından, kütüphanecilerin mesleği gerçekleştirirken sahip oldukları tutku olarak da ifade edilebilir. Kütüphanecilerin mesleğini sevmesi ve mesleki bağlılığını kurması, mesleğini gerçekleştiren kütüphaneci için sahip olunması gereken önemli bir durum olarak katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

K17: “...yani şöyle her işte olması gereken özveri ile yapmak, bizim işi severek yapmadığınız zaman o iş ilerlemiyor. İş yapıyorsun ama ilerletemiyorsun. Ya da çağa ayak uydurtamıyorsun. O yüzden yenilikleri takip eden işi tamamen yapıp yetiştirmek değil de daha fazla ne yapabilirim gibi düşünmek gerekiyor. Yani birçok meslekte böyledir eminim ki. Ama bizde bence çok önemli bu...”

K21: “...yaptığınız işi öncelikle sevmeniz ve saygı duymanız lazım ki başkalarına da sevdirep saygı duyurabilesiniz. 2. Olarak da bunu genel cevap olarak söylüyorum etüğün dışında da bir şey söyleyebiliriz. İkinci olarak da yani şöyle söyleyim bilgi paylaşımına katkıda bulunma isteği... Yardımseverlik duygusunun olması gerekiyor. Karşımızdakine bilgi paylaşımı konusunda yardımcı olmaktan bahsediyorum...”

K30: “...kesinlikle mesleğe olan inançlarını kaybetmemeleri gerekiyor yine her konu hakkında kendilerini geliştirmeleri gerekiyor. Merak düzeyi üst düzey olmalı kendimi daha nasıl geliştirebilirim üstüne daha ne koyabilirim diye çeşitli yollar aramaları gerekiyor...”

4.5 Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleki Öğrenimleri ve Mesleki Gelecek Planlamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Katılımcılara mesleki öğrenimleri ve mesleki gelecek planlamalarına ilişkin cevaplar alabilmek amacıyla “yüksek lisans programına veya doktora programına kayıt olup olmadıkları ve öğrenim gördükleri farklı bir disiplinin olup olmadığı” sorulmuştur. Bu konuda ne düşündükleri katılımcıların ifadeleriyle 4 kodda ayrılmıştır.

Tablo 4.5: Katılımcıların Yüksek Lisans ve Öğrenim Programlarına Bakışı

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Katılımcıların Yüksek Lisans ve Öğrenim Programlarına Bakışı	Yüksek lisans düşünüyor(yapıyor-yapmış), mesleki alanda kendini geliştirmek ve uzmanlık kazanmak için	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K10, K11, K12, K13, K15, K21, K22, K23, K25, K27, K30
	Farklı alandan yüksek lisans düşünüyor lisansı desteklemesi için	K5, K16, K17, K18, K20, K28, K29
	Açık öğrenimden farklı alana kayıtlı, lisansı desteklemesi için	K2, K20,
	Düşünmüyor, şu an gerekli görmüyor	K9, K14, K19, K24, K26

Yüksek lisans düşünüyor(yapıyor-yapmış), mesleki alanda kendini geliştirmek ve uzmanlık kazanmak için:

Katılımcılardan edinilen bilgiler doğrultusunda çoğu katılımcıların bilgi ve belge yönetimi bölümünde yüksek lisans yaptığı veya yine bilgi ve belge yönetimi programında yüksek lisans yapmak istediği belirtilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların yüksek lisans yapma isteğinin, mesleki alanda kendini geliştirme ve öğrenme süreçlerini artırma yönünde olmuştur. Birkaç katılımcı yüksek lisans ve doktora ile akademik kariyer planlaması da düşünmektedir. Çoğu katılımcı, uzmanlık kazanmak için kendi alanı olan Bilgi ve Belge Yönetimi programında yüksek lisans yapılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir.

K1: “...evet yüksek lisans yapmayı düşünüyorum. Yani tabii ki mesleki anlamda biraz daha ileriye taşımak isterim. Çünkü. Yani lisans eğitiminin çok fazla yeterli olmadığını

düşünüyorum. Yani biraz daha akademi içine giriyor olmak daha çok o bahsettiğimiz araştırmanın içine girmek gibi geliyor yani. Bu yüzden o gelişimin sağlanacağını düşünüyorum...”

K2: “...evet, şu anda yüksek lisans yapıyorum. Kendi bölümüm üzerinden aynı zamanda ikinci üniversiteyi de okuyorum. Sosyoloji bölümünden. Kendimi biraz daha geliştirip bu mesleğe bir şeyler yapmak istiyorum. Eğitimin çok iyi olduğunu düşünmediğim için belki ilerde bir şeyleri tek başıma değil tabii ki ama bir şeyleri değiştirebileceğini düşündüğüm için kendimi daha fazla geliştirip bir şeyler katmak istiyorum.

K3: “...ya meslekle bütünleştiğim için ben bu alanda daha da uzmanlaşmak istediğim için yüksek lisans bölümden yapmak istiyorum. Bu konuda, meslekte halan kendimi yeterli bulmuyorum. Kaç senedir çalışıyorum belki ama bu alanda daha da fazla uzmanlaşmak istiyorum...”

K4: “...yine kendi bölümümden yaparım diye düşünüyorum. Bilgi ve belge yönetiminden yaparım diye düşünüyorum. Ya aslında şöyle hem şundan dolayı belki bilmediğim ya da böyle uzmanlaşacağım belli bir konu alanında araştırma yaparım diye düşünüyorum. Birde bizim bölümde şey var ya uzmanlık durumu falan iş ilanları artı bir değer katıyor statü olarak bundan dolayı olabilir yapmak istersem...”

K6: “...ben lisans öğrenimime başladığımdan beridir hedefim bölümümde iyi bir akademisyen olup insanlara faydalı olabilmek hem öğrencilere hem topluma daha faydalı olabilmek, akademisyen olmakta ki amacım da şey işte belki kütüphanecilik yaparken de ben insanlara faydalı oluyorum. Veya diğer şeylerde akademisyen senin düşüncende insanlara anlatabileceğin güzel şeyler oluyor. Daha fazla insanı yönlendirebiliyorsun o yüzden akademisyenliğin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum...”

K7: “...yani şöyle hem alanımda uzmanlaşmak hem de bilgi edinmek ben akademik de ilerlemek istiyorum. Biraz hedefler ve hayaller var diyelim Kendime ait uzmanlık da olabilir. Daha çok akademik olarak düşünüyorum...”

K8: “...zaten bu zaman kadar başka bir bölümden yapmamamın en temel sebebi buydu. Çünkü lisans ve yüksek lisans tabi ki yine bu bölümle güçlendirmek isterim. Diyelim yine başka bir bölümden yapacak olsaydım. Tabi ki bunu birleştirebilirdim. Yine kendi

bölümümü geliştirmek bana yine mantıklı gelirdi. Kendi bölümümden yapmak isterdim...”

K10: “...evet başlarken öyle başladım ama şu an akademinin, akademi insanı olduğumu düşünmüyorum. Neden böyle bir kaniya vardım. Yani oturayım araştırma yapayım ya da bir çalışma yapayım. Bir insanı değilmişim. Onu anladım bu tez döneminde...”

K11: “...Marmara üniversitesinde yüksek lisansına başlamıştım. 2019 yılında tam olarak mezun olmak nasip oldu. Yani 2011 yılından beri aktif olarak kütüphanecilik mesleği içerisinde yer aldığımı söyleyebilirim...”

K12: “...şu anda açık öğrenimde bilgisayar bölümüne üyeyim bende. Bilgisayar programcılığı. Yüksek lisans için dil istiyorlar dili halledemediğim için, yüksek lisansa başlayamadım ama üniversitelere başvurdum olmadı... Bilgisayara ilgim olduğu için kayıt oldum kendimi geliştirmeyi düşündüğüm için ona kayıt olmayı seçtim...”

K13: “...bizim bölümden yüksek lisans olurdu. Yani şunu kesinlikle söyleyebilirim hangi meslek olursa olsun. Öğrenmenin sınırı ve yaşı yok. Bende mesleğe başladığımdan beri öğrenerek geçiyorum. Daire başkanı oldum diye her şey biliyorum diye bir şey yok. Kendimi kendi alanımda daha fazla geliştirmeme engel bir şey yok. Daha ayrıntılı genel şeyler oluyor ki çıkıyor karşınıza...”

K15: “...tabi istiyorum bizim bölümde, Tabi 4 yıldır bu mesleğin içerisindeyim. Yani bu meslekte 4 yıl olduğumu göre devam edeceğim demek hani ilk yılım olsa yapamayacağım ben deyip devam etmeyebilirdim ama şu an 4 yıllık süreden sonra devam etmek istiyorum ve kendimi geliştirmek istiyorum...”

K21: “Tabi yüksek lisans düşünüyorum. Ki sonuçta 4 sene boyunca emek harcadığım ve şu anda da severek yaptığım bir iş olduğu için bu alanda gerek akademik gerekse mesleki bir kariyer düşündüğüm için evet...”

K22: “...hayır, şu an kayıtlı değilim. Ama düşünüyorum yüksek lisansı kendi bölümümüzden yapmayı. Yani bölümüm ile ilgili daha fazla kendimi geliştirme isteği yani araştırma ve zaten hani doğal olarak mesleğim gereği araştırma yöntemleri teknikleri biraz daha iyi bildiğimi düşündüğüm için diğer insanlara göre. Biraz da hizmet odaklı kendimi geliştirmek amaçlı kendi bölümümden yapmayı düşünüyorum...”

K23: “...o zamanlar hedefim akademiydi ama kişisel sebeplerden dolayı olmadı. Şimdi doktora yakın zamanlı planlarım arasında ama sadece kendim için, meslekte uzmanlık kazanmak için...”

K25: “...ben aynı bölümde yüksek lisans yaptım yüksek lisans yaptığım yıllarda elektronik yayıncılık yeni yeni geliyordu 1997 yılıydı Ben de bu konuda hem literatürü takip etmek hem de yararlı olacağını düşündüğüm bu konuda tez yazmak istedim elektronik bilgi kaynaklarıydı konum mesleğe atıldığımdan beri önce dil öğrendim sanat tez sonrasında hep mesleğimde ilerlemek için caba saffettim su anda ulusal ve uluslararası 2 dernekte çalışıyorum kısaca temel husus meslekte akademik olarak da var olmak kendini yetiştirmek diyebiliriz..

K27: “...tabi akademiye geçmek isteyebilirim. Sektörde deneyimim oldu yetiştirmek isterim kütüphaneci. Deneyimlerimi paylaşmak isterim öğrencilerle de. Daha interaktif bir ortam yaratmaya çalışırım slayt oku geç tarzı bir eğitim modeli olmamalı eğitim...”

K30: “...gelecek planlarım arasında bölümümde yüksek lisans yapmak önceliklerim arasında. Bölümde akademisyen olarak devam etmek. Bilgi birikimimi aktarmak istiyorum. Bu yüzden de yüksek lisans yapmak istiyorum...”

Farklı alandan yüksek lisans düşünüyor lisansı desteklemesi için

Katılımcılardan edinilen bilgilerle edinilen bir başka kod “farklı alandan yüksek lisans yapılması ve lisansı desteklemesi” katılımcıların Bilgi ve Belge Yönetimi programının multidisipliner yapısından kaynaklı, farklı alanlarda yüksek lisans-doktora yaparak kendi alanı olan kütüphaneciliği destekleyici bir alanda öğrenim görmek istedikleri bu sebeple yüksek lisans-doktora yapmak istediklerini ifade etmiştir. Kütüphaneciliğin içinde bulunduğu ortamda çeşitli alanlarla ilişkisi, kütüphanecilerinde mesleki açıdan etkilenmesine yol açmış birçok alanda destekleyici çalışmalar sürdürmek amacıyla kütüphanecileri çeşitli disiplinlerde yüksek lisans yapma düşüncesini kazandırmıştır. Kütüphaneciliğin en çok ilişkide olduğu bilgisayar-bilgi teknolojileri alanı kütüphanecileri de etkilemiş bu alanda yüksek lisans-doktora programı gibi eğitim programları ile mesleğe katkı sağlayacak alanlara yönelmesini sağlamıştır.

K5: “...ben kendi üniversitemde bilgi teknolojileri yüksek lisans yapıyorum şu an. Şu şekilde bilgi teknolojilerinde ki olay şöyle yazılım kodlar ilgimi çekiyordu. Sürekli

bunu da kütüphaneye çok değil de arşiv alanında yeni yazılımlar program dilleri şeyler yapılıyor. İlgimi çekmişti. Öğrenebilir miyim diye kendimi zorladım...”

K16: “...şu an hazırlanıyorum. Yani doktora hazırlık aşamasındayım. Ama bir buçuk sene falan bir dinlenmek istedim. Yine şey düşünüyorum. Farklı bir disiplinde düşünüyorum ama aslında şöyle düşünüyordum. Ama şu son zamanlarda hazır yükseğimi başka bir alanda yapmışken doktora kütüphanecilik alanında yapıp oradan aldıklarımı buraya katıp da kütüphanecilik alanını geliştirmeye yönelik bir şeyler yapsam mı diye düşünmüyor değilim...”

K17: “...aslında benim amacım şeydi. Ben sanat tarihi okumak istiyordum. İlk başta sözeli seçme amacım oydu. Bu bölümü seçerken de uzman kütüphaneciliğine ait bir terimi vardı. Uzman kütüphaneciler için kullanılan bende sanat tarihi okuyup bu alanda uzmanlaşıp onun kütüphaneciliği yapmak o yüzden iki bölümün yüksek lisansını tamamladıktan sonra böyle şey istiyorum...”

K18: “...evet yüksek lisans Marmara Üniversitesi... Aynen bizim bölüm şey bazı sıkıntılar oluyor. Eşit ağırlıklıysın her bölümü açmıyorlar ya yüksek lisansta ben daha çok şey istiyordum. Şu an kütüphanede de web tasarım üzerine çalışıyorum ya kütüphane web sayfasıyla ilgileniyorum vesaire buna yönelik biraz eğitim falan aldım. İçerik yönetimiyle ilgili. Böyle HTML kodlama web sayfası web tasarımı gibi alanlarda da aslında bir yüksek lisans yapma düşüncesi içerisindeydim. Belki bilgi ve belgeden sonra öyle bir şey yapabilirim...”

K28: “...eğitim için mesela alan kütüphaneciliği diye bakıyorum ben buna mesela hukuk yani bununla ilgili tezsiz bir yüksek lisans yapıp onun veya iletişim üzerinden yapıp en azından faydalı olacağım insanlara veya çalışacağım hukuk alanında daha çok bilgim olur. Akademi olarak lisansımı bilgi ve belge yönetiminden bitirdim. Ama ben kütüphaneciliği 4 yıllık lisans bölümünde öğrenmedim. Net bir şekilde söyleyebilirim bunu yani çokta içim rahat bunu söylerken

K29: “...yüksek lisans bitirdim ben. Halkla İlişkilerde yaptım. Oraya devam etmedim. Aslında il etapta bölümden mezun olur olmaz işe başladığım için bizim bölümden kendi bölümünüzde ikinci öğrenim yani akşam derslere devam etme şansımız yoktu. İşyerinden izin almak sıkıntıydı. Ama ben zaten tercihinde başka bir bölümde yapmak istedim. Disiplinler arası geçiş farklı bölümlerden beslenmek. Lisans bölümünde temel eğitim aldıktan sonra farklı bakış açıları katmak daha iyi olur diye düşünmüştüm...”

Açık öğretimden farklı alana kayıtlı, lisansı desteklemesi için

Katılımcılardan bazıları kütüphanecilik öğrenimini destekleyecek ön lisans-lisans programlarına da kayıt olmuştur. Yine tercih edilen bölümlerin meslek ile ilişkisine bağlı olarak tercih edilmesi mesleki anlamda mesleğe yönelik katkı sağlaması düşünülen programlardan oluşmaktadır. Katılımcılar mesleğin içinde bulunduğu paydaş disiplinlerden yararlanmak, mesleğe katkı sunacak hizmetlerin geliştirilmesi için ilişkili programlarda öğrenim gördüklerini ifade etmiştir.

K2: “...kendi bölümüm üzerinden aynı zamanda ikinci üniversiteyi de okuyorum. Sosyoloji bölümünden...”

K20: “...evet açık öğrenime kayıtlıyım, kültürel miras ve turizm okuyorum. Severe okuduğum bir bölüm bu da yüksek lisans içinde maalesef İngilizceyi geçemediğim için yapamadım. Samimi konuşmak gerekirse...”

Düşünmüyor, şu an gerekli görmüyor:

Katılımcıların bazılarında edinilen bilgiler ile oluşan son kod “düşünmüyor, şu an gerekli görmüyor”, katılımcıların uzmanlık ve kendini geliştirme için bir öğrenim programını gerekli görse de bunun için çabalaması gerektiğine dayanarak, çalışma koşulları gibi süreçler sebebiyle zaman bulamadıkları için bir programa kayıt olamadıklarını ifade etmektedir. Aynı zamanda katılımcılar yüksek lisans programına kayıt olsa da çeşitli sebeplerden dolayı eğitimi tamamlayamamış veya yarıda bırakmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Yoğun çalışma koşulları ve iş bulma kaygılarından dolayı katılımcılar ne kadar gerekli olduğunu düşünseler de bir öğrenim programına tam anlamıyla bağlılık oluşturmamış ve devam edemediklerini belirtmiştir.

K9: “...atandıktan sonra düşünebilirim. KPSS çalışıyorum. İşle beraber yürütmek zor günde 2 saat çalışabiliyorum...”

K14: “...yüksek lisans için yani şu an öyle bir düşüncem yok. Belki ilerde olabilir. Hem vakit olursa. Yine bilgi ve belge yönetimi olur olmasa bile yine bu bölüme uzak olmayan bir alandan yapmak isterim. Bölümü destekleyici alanda yapmak isterim...”

K19: “...yok yani açık öğrenim olarak Anadolu Üniversitesinde Sosyoloji okuyorum ama son zamanlarda pek takip etmiyorum. Yüksek lisansa başlamıştım Bilgi e Belge Yönetimine sonra onu da bıraktım. Yüksek lisans ile ilişkiyi kestim...”

K24: “...açıkçası öncelikle öğrenciyken çalıştığım için okuldan soğudum, dersleri bile yetersiz görürken yüksek lisansta da aynı hayal kırıklıklarını yaşamak istemedim...”

K26: “...yüksek lisansı terk ettim Marmara Türkiyat. O strese giremem ben bölümü derece ile bitirdim. Çok titiz ve başarılı çalışırım tez yazma stresi mi tam olarak bahsettiğiniz O yüzden kendimi hırpalıyorum...”

4.6 Kütüphanecilerin Meslek ve Meslek Bağlılığına İlişkin Sosyal Kültürel Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi

Katılımcılara mesleki bağlılığına ilişkin, mesleki etkinlik programlarını takip edip etmediklerine ve mesleki etkinliklere katılımlarının olup olmadığına dair sorular sorulmuş edinilen cevaplar ile aşağıda tabloda yer alan kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 4.6: Mesleki etkinliklere katılım sağlama

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Mesleki Etkinliklere Katılım Sağlama	Mesleki etkinliklere katılım sağlıyor	K3, K4, K5, K7, K10, K11, K12, K15, K16, K18, K20, K22, K23, K25, K26, K27, K29,
	İş sürecinden dolayı katılım az	K2, K6, K9, K13, K17, K19, K24, K28, K30
	Mesleğe başlamadan önce daha çok katılım sağlıyordu	K1, K8, K14, K21,

Mesleki etkinliklere katılım sağlıyor:

Mesleki farkındalığın oluşması hususunda, mesleki gelişmeleri takip edebilmenin bir yolu olarak, gerçekleşen mesleki faaliyetler, toplantı ve etkinlik gibi organizasyonlar mesleki farkındalık açısını değerlendirmek için yeri geldiği zamanlar önem arz edebilmektedir. Bu hususta, katılımcılara sorulan mesleki etkinliklere katılımları kütüphanecilerin mesleki etkinliklerdeki farkındalığı ölçülmek istenmiş ve edinilen bilgiler ile mesleki etkinliklere katılıp katılmadıkları sorularak bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Üniversite kütüphanelerinde çalışan çoğu kütüphanecinin, mesleki alanda gelişmeleri ve yenilikleri takip etmek, mesleki alandaki çalışmaları öğrenmek, kendini geliştirme yöntemi olarak, fikir ve görüşlerini dinlemek aynı zamanda kendi fikir ve görüşlerini dile getirme amacıyla mesleki etkinliklere katıldığını ifade etmiştir.

K3: “...derneğin TKD etkinlikleri oluyordu. Seminerler konferanslar falan düzenliyorlar online olarak onlara katılmaya çalışıyorum. Aynı zamanda şeyler hakkında veri tabanları hakkında yine konferans tarzında etkinlikler oluyor onlara katılmaya çalışıyorum...”

K4: “...şu var mesleki etkinliklerle ilgili işte ANKOS’tur, TKD’dir toplantıları vesaire bunlarla alakalı şey var. İçeriğini girmesen bile canlı katılmasam bile onunla ilgili sosyal medya dan takip edip bir makale görüyorsam toplantı bildirisi veya onları okuyorum. Günceli kaçırmamaya çalışıyorum: Sürekli bilgim olsun istiyorum zaten...”

K5: “...Türk Kütüphaneciler Derneğini takip ediyorum. Mesela etkinlikleri olduğunda sürekli katılmaya çalışıyorum... Bilgi var yarın bugün diye. Bende paylaştıkları çoğu etkinliklere giriyorum...”

K7: “...PROQUEST miydi evet oydu. Şey eğitim programlarını biliyordur. TKD’nin siteleri falan var. TKD ve veri tabanları var. Onlara ait eğitimlerine katılıyorum bazen. Çoğu zaman tabi yoğunlukta etkinliğin saati ona uygunsa tabi...”

K10: “...üniversiteye girdiğimden beri daha ziyade bu OCCL’nin kataloglama tarzı toplantılarına katılıyorum. Online tabi. Önceki işyerimde tabi bu herhangi bir çalıştay bir toplantı varsa hepsine dâhil olmaya çalışıyorum...”

K11: “...bununla birlikte İstanbul’da çok fazla alternatif var bunun için anlasam da anlamasam da. Farklı bir iş bakış açısı kazandırır diye. Bu sergilerin ya da herhangi bir sanat kültürel etkinliğe katılmaya çalışıyorum...”

K12: “...toplantılara katılmaya çalışıyorum. Ben ayrıyeten mesleki anlamdaki toplantılara katılmaya çalışıyorum. Evet, En son katıldığımız bizim kendi üniversitemizin bir etkinliği idi...”

K15: “...yani tabi ki oluyor. Ben elektronik kaynaklar üzerine biraz daha çalışmayı kendimi geliştirmeyi düşünüyorum. Onunla alakalı bir etkinlik ya da konferans gibi seminer olduğunda özellikle onlara katılayım yani bunun bana faydası olur. Bu beni geliştirir...”

K16: “...yine Ankara’da birçok kütüphaneye gittim. Yani sosyal etkinlik olarak geziyorsam bir bölgeyi mutlaka kütüphanesini dışarıdan da olsa görmek isterim. Geçenlerde ÜNAK oldu biliyorsunuz? ÜNAK’ta bildiri sunduk sunum yaptık en son o oldu...”

K18: “...mesleki etkinliklere mi yüksek lisans döneminde katılıyordum. Online etkinlik çok olmuştu. O bizim için aslında bir avantajdı. İstanbul gibi bir yerde bir yerden bir yere girmek zor olduğu için zoom üzerinde ki etkinliklere katılmak daha kolaydı. Onun dışında geçen ÜNAK’a katılmışım. Hepsine katılamadım...”

K20: “...çoğu online olduğu için evet katılabiliyorum. Ara ara bakıyoruz onlara bir şekilde işte, TKD’nin etkinliklerine gitmek istiyoruz o tür etkinliklere işte katılabiliyoruz tabi...”

K22: “...Kesinlikle katılıyorum. Çünkü yani dernek olarak meslek derneğinde de aktif bir insanım. Doğal olarak derneğe ve derneğin yaptığı faaliyetlerde sevdiğim için mesleki etkinliklere katılıyorum evet...”

K23: “...pandemiden ağırlıklı olarak online eğitimlere katıldım, en son geçen hafta Endnote veri tabanı eğitimine katıldım...”

K25: “... kesinlikle evet, bu mesleği yapmak için sadece mesleki donanım yeterli değil, entelektüel olmak da gerekli kültürlü olmanız size artı değer katacaktır...”

K26: “...mesleki çekim ya da kitap fuarlarına giderim...”

K27: “...genellikle evet, Geçen hafta ANKOS’a katılım sağladım...”

K29: “...yani mesleki konferanslar kütüphane haftası etkinlikleri o tür etkinlikler katılıyorum. Kültürel etkinlikler bazen geziler falan oluyor ama çok fazla açıkçası bu dönem katılamadım. Onun dışında katıldıklarım ilk fırsat buldukça katılıyorum...”

İş sürecinden dolayı katılım az:

Katılımcılara sorulan sorulardan edinilen bilgilerle edilen tema “iş sürecinden dolayı katılım az” katılımcıların mesleki etkinliklere, iş süreçlerinin yoğunluğundan dolayı katılamadıklarını ifade etmelerinden oluşmuştur. Bu bağlamda kütüphanecilerin mesleki etkinliklere kapalı olmadıkları yalnız iş süreçlerinin yoğunluğunun mesleki toplantı ve etkinliklere katılımı ve talebi azalttığını düşündürmektedir.

K2: “...mesleğimle ilgili etkinliklere de pek katılmadım. Mesleğim ile ilişkili değil de ilgimi çeker ama mesleğinden kaynaklı değilim. Yani kendimde de kitaplara karşı ilgi duyduğum için giderim. Hiç o açıdan düşünmemiştim. Mesleğimle ilgili gitmezdim...”

K6: “...bölümle alakalı bazen etkinlik afişleri görüyorum sosyal medyada ilgimi çeken bir şey olursa onlara katılıyorum. Programlı gitmiyorum açıkçası seminerlere

webinarlara katılma konusunda ama ilgimi çeken bir konu gördüğümde de katılmak istiyorum...”

K9: “... meslekle ilgili katıldığım bir yıllık bir etkinlik olmadı. Öğrencilik zamanlarında katıldığım etkinlikler oluyordu. İşten dolayı fırsat bulamıyorum...”

K13: “...en son katıldığım etkinlik açık erişim ile ilgili bir etkinlikti. Açık erişimin önemini anlatan Açık erişimin neden değerli olduğunu anlatan aslında şöyle etkinlik için yoğun iş temposunda aslında bizi etkinliklere katıldığımızda üst yöneticilerimize iletmiyoruz ancak her zaman şöyle söyleyim. Öncelik durumu her zaman bize olanak sağlamıyor. Bazı etkinliklerde dolayısıyla katılamıyoruz...”

K17: “...yani üniversitedeyken çok fazla katılıyordum. Ama şu sıralar bizim iş yükümüz çok yoğun olduğu için mesleki anlamda o alana yönelemedik. Öncelikle kendi iç işlerimizi halletmeye çalışıyoruz. Yani o daha sonra geliyor. Maalesef bu şeylere katılamıyoruz...”

K19: “...4-5 yıl önce. Son zamanlarda çok fazla değil. Tabi son bir iki yıldır. Pandemi oldu biraz o kolaylıklar sağlıyor. Faydalandığım zamanlar oldu. Şu an fazla etkinliklere katılım sağlayamıyorum. Herhalde biraz uzak kaldım. Ama dediğim gibi 4-5 yıl önce baya katılıyordum yani etkinliklere...”

K24: “...paylaşımlarda gördüğüm ya da bana gönderilen bütün etkinlikleri inceliyorum, katılmasam da fikir sahibi olmak için...”

K28: “...mesleki olarak geliştirmemiz gereken konularda tabi ki de önemli nedir bunlar şu an popüler olan mesela Akademiden Notlar bir sosyal etkinlik olmadığı için bunu söylemedim ama bunları izlemeye gayret ediyoruz...”

K30: “...yoğun iş sürecinden dolayı maalesef etkinliklere katılamıyorum. İş çıkışlarında mesleki olarak meslek büyüklerimizle buluşup birbirimizle iletişim kurmaya devam ediyoruz...”

Mesleğe başlamadan önce daha çok katılım sağlıyordu:

Katılımcılardan edinilen bilgilerle oluşturulan son tema “mesleğe başlamadan önce daha çok katılım sağlıyordu”, katılımcıların mesleki etkinlik ve faaliyetlere katılımının mesleğe başlamadan, öğrencilik yıllarında daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu durumun çoğunda, iş bulma kaygılarının yer aldığı düşünülmektedir. Katılımcıların aynı zaman yoğun iş temposu mesleki etkinliklere çok

fazla vakit ayıramaması, bu sebeple kütüphanecilerin gündeminde de yer almaktadır. Çoğu katılımcı mesleki etkinlikler ile, mesleki iş süreçlerini de bağdaştıramıyor ve gerekli görmemektedir.

K1: “...pandemi döneminde de bazı ve webinarlar oldu bazı etkinlikler düzenleniyordu. Onlara da katılmaya çalışıyordum. Ama daha çok öğrencilik döneminde Türk Kütüphaneciler Derneği ile birlikte yapılan etkinliklerde çok aktiftim...” şöyle mesleğimden önce de aslında o tarz şeylere katıldığım için TÜYAP’tır ve benzeri hatta belki son dönemlerde gezmeye daha çok seviyorum. Çünkü internette daha uygulama oluyor.

K8: “...yani öğrenciyken katılabildiğimiz oluyordu, çünkü öğrenciyken bununla ilgili teşvik vardı. Ama mesleğe girince çalıştığım kurum mesleki etkinliklere çok yatkın olmayan kurum. Mesela kütüphane haftası ben yıllarca bu kurumdayım hiç kutlanmıyor. Ya da bunlara dair bir etkinliğin olduğunu görmedim...”

K14: “...okul devam ederken en son kütüphanecilik kutlamalarına katılmışım. Kütüphanecilik haftası kutlamalarına katılmışım. Diyebilirim 2020 de. 2020 ya da 2019 hatırlamıyorum çok fazla...”

K21: “...evet bir kere online bir toplantıya katılmışım. Çok geniş çaplı bir toplantıydı bir kerede en son olan şeyi söylüyorum. Aslında şöyle toparlamam lazım. Üniversite zamanımızda ANKOS’un yaptığı toplantılar var...”

4.7 Üniversite Kütüphanecilerin Meslek Dernekleri ve STK’larla ilgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Mesleki faaliyet ve organizasyonların varlığı, meslek mensubu bireylerin; sosyal hakları, mesleki farkındalıklarının oluşması gibi hususlarda değerli kuruluşlardır. Bu bağlamda, kütüphanecilerin mesleki derneklere üyelikleri, mesleki farkındalıkları hakkında fikir verecek bir durum olarak düşünülmektedir. Katılımcılara mesleki derneklere üyelikleri hakkında soru sorulmuş ve bunun neticesinde aşağıda yer alan tablodaki temalar oluşturulmuştur.

Tablo 4.7: Meslek derneklerine üyelik

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Meslek derneklerine üyelik	TKD üyeliği var	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K11, K12, K13, K14, K17, K19, K20, K22, K23, K24, K25, K26, K29
	Farklı bir meslek veya STK'ya üyeliği var.	K27,
	Dernek Üyeliği Yok.	K7, K8, K9, K10, K15, K16, K18, K21, K28, K30

TKD üyeliği var:

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan “TKD üyeliği var” teması ülkemizde kütüphanecilik faaliyetleri kapsamında, aktif rol oynayan Türkiye Kütüphaneciler Derneği'ne üye katılımcılar sebebiyle yer verilmek istenmiştir. Katılımcıların TKD' üyelikleri mesleki faaliyetlerde ki gelişmeleri takip etmek, mesleki sosyal çevrede iletişimi kuvvetlendirmek ve mesleğin geliştirilebilir yol ve yönetmelerinde yer almak amacıyla üyeliklerini başlattıklarını ifade etmişlerdir.

K1: “...evet, Türk Kütüphaneciler Derneği. Yani belki etkinliklerle birlikte mesleğe biraz daha yaklaştırdığını düşünüyorum. Hani biraz daha ortam. Hani bir öğrencinin o dernek ile haşır neşir oluyor olması çevre edinmesi anlamına da geliyor. Yani ne kadar insan tanırsın, o kadar da mesleğe biraz daha yaklaşıyorsun...”

K2: “...Türk Kütüphaneciler Derneği ve onun dışında bir derneğe üyeliğim yok. Aslında işe ayırdığım vakit dışında işle ilgili işe değil de daha çok arkadaşlarımla farklı aktivitelere vakit ayırmak istediğim için, bu yanlışlığı doğruluğu tartışılır...”

K3: “...Türk Kütüphaneciler derneğine üyelim var. Alanımda şöyle diğer kütüphaneci insanlarla da karşılaştım. Onlarla güncel konuları tartışıyoruz. Sohbet ediyoruz. Yani alan hakkında bu bölüm hakkında bildiğim ya da bilmediğim birçok şey öğrendim bu açıdan katkısı oldu...”

K4: “...öğrenciliğimden beri Türk Kütüphanecileri Derneğine üyeyim. Mesleki çevreye tutunmak istiyoruz. Nereden tutarsak bir şeyler tanırız birilerini tanırız mesleğin içine girirsek nasıl daha iyi adapte oluruz falan çünkü derslere gidip geliyorsun dışardan

bakıyorsun çok da şey gelmiyordu anlayamıyorduk içine girince biraz daha anlayabileceğimizi düşündük...”

K5: “...evet ilk üniversitede üye oldum. İlk olurken derneğin bana bir şey katabileceğini düşündüm. Katmaktan kasıt şu an kütüphanelerdeki daha farklı insanlarla tanışmak. Bir örneğin iş bulabilir miyim? Birileriyle tanışabilir miyim? Daha fazla etkinliklere katılsam bilgi birikim alanında farklı olabilir mi? Diye düşünmüştüm...”

K6: “...Türk Kütüphaneciler Derneğine üyeyim mesleki derneğimiz. Onun dışında aktif olarak yürüttüğüm başkanlığını yaptığım bir dernek daha var. STK kuruluşlarının en büyük destekçileri onları destekleyen insanların olması o yüzden ne para ne yer ne mekân o kadar önemli olmuyor destekleyen insanlar olduğu sürece o dernekler daha büyük işler ve hizmetler yapabiliyorlar. O yüzden bende bu işi yapanlara destek olmak için üyelik de hedefim oydu...”

K11: “...: evet var. Bu da aslında benim çok önem verdiğim bir konulardan biri. Her meslek için meslektaşların da bir arada olan kişilerin kesinlikle birbirlerini çok fazla geliştirebileceklerini düşünüyorum. Yurtdışında kimlerin dernekleri kuruluşları fazla takip ediyorum. Alanımla ilgili olabilir. Bir yaştan sonra bir deneyim noktasında bir alanda uzmanlaşmaya karar verdim...”

K12: “...Türk Kütüphaneciler Derneğine üyeyim. Aktif bir rol göstermeye çalışıyorum. Çünkü kütüphaneciler birlik olarak mesleki düzeylerini arttırmak herhangi bir mesleğe ilişkin bir araya gelip çözüm bulmak. Birlikte bir şeyler yapmak. Örgütsel bir çalışma içinde olmak için üye oldum...”

K13: “...: Kütüphaneciler Derneğine üyeyim de. Faal olarak kullandığım bir şey değil. Aktif olarak takip ediyorum gibi. ANKOS’a üyeliğim var...”

K14: “...Evet TKD’ye üyeyim. Açık konuşacağım bizim üniversitemiz Marmara ve İstanbul Üniversitesi gibi çok fazla sosyal değildi. Şöyle yani sıkıcı geliyordu bana çok sıkıcı. Ama TKD öyle değil. Planlamada her çeşit insan var görüş olarak diyeyim. Sonra yaptıkları etkinlikler dikkat çekici. Mesleği daha çok sevdireyor. Öyle söyleyim...”

K17: “...Türk Kütüphaneciler Derneği var sadece. Tabi işin yoğunluğundan dolayı katılamadığın programlar ama üniversite yıllarında biraz daha boş alanında katılabildiğin etkinlikler tabi ki oluyormuş...”

K19: “...meslekten Türk Kütüphanecileri Derneğine üyeyim. İstanbul bir zaman döneminde zaten aktif olarak çalışmıştım. Ben sosyalleşme olarak söyleyebilirim.

İnsanlarla iletişimin farklılığı mesleki anlamda söyleyim onun dışında maddi böyle olanaklar falan olmuyordu işte sadece bu daha fazla insanla çalışabilmek ortaklaşabileceği yani böyle bir katkısı oldu bana...”

K20: “...Evet TKD üyesiyim. Yani şöyle mesleğe katkı sağlamak için üye olmuştum.

K22: “...yani derneğe üye olurken mesleği bir çatı olması gerektiğini düşündüğümü için üye oldum açıkçası. Tabi ki de öğrenci iken üye olmuştum. Takdir edersiniz ki, iş bulma kaygım olduğu için açıkçası yani dürüst olmak gerekirse dernekten birilerini tanıyıp tanışıp referans olmasını bu sayede iş bulabileceğimi düşündüm...”

K23: “...TKD ve okul kütüphanecileri derneğine üyeyim. Üyelik benim şahsi sorumluluk hissimdi ama mesleki açıdan kişileri tanıma, çevre edinme meslektaşlarla olumlu ilişkiler kurma gibi faydaları oldu...”

K24: “... TKD İstanbul Şubesinde üyeliğim var. Bu sayede hem mesleki anlamda hem de insani anlamda sosyalleşmek için üye oldum derneğe...”

K25: “...yıllar önce Türk Kütüphaneciler Derneğinin yönetim kurulunda görev aldım. Hala da dışarıdan destek vermeye çalışıyorum. Etkinliklerine katılırım ANKOS da hem VTS hem de çalışma gruplarında görevliyim yine IFLA da kaynak paylaşımı grubunda iletişim koordinatörüyüm... Pek çok faydası var Öncelikle ulusal ve uluslararası arenada görünür oluyorsunuz sosyal networkünüz oluşuyor Mesleki tatmin bir yana kendinizi akademik olarak geliştirme fırsatı da yakalyorsunuz...”

K26: “... evet TKD var. Mesleğe sahip çıkmak arkadaşlarımla birlikte olmak için üye oldum. Bizi bir araya getiriyor Yeniliklerden haberdar ediyor. Ya da dernek olarak yeni kütüphane açılmasına destek oluyor Mesleki olarak gelişmemiş yardımcı oluyor. Güzel etkinliklerle dinamik tutuyor bizi ...”

K29: “...Kütüphaneciler derneğine üyeyim. ÜNAK üyeliğim var. Onun dışında üye olduğum dernek meslek derneği yok. Yani meslek iletişimi sağlayan önemli kurum onlar, akademinin yanında meslektaşlara sahip çıkan meslektaşların kendine ait hissettiği dernekler bunlar. Bu anlamda önemli herhangi bir sorunu olduğunda meslektaşların destek verildiğini görüyorum. Mesleği temsil eden dernekler. Bizim dışarıdaki görünümüz diyebiliriz aslında...”

Farklı bir meslek veya STK'ya üyeliği var:

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir tema da “farklı meslek veya STK'ya üyeliği var” katılımcıların TKD dışında, çalıştığı kuruma bağlı olarak veya mesleki faaliyetlerde rol oynayan diğer meslek derneklerine üye olduklarını ifade etmektedir.

K27: “... ANKOS'A üyeyim. Kurum üyeliğimiz var. Konsorsiyumlar ve webinarlar yapılıyor...”

Dernek Üyeliği Yok:

Katılımcılara sorulan sorular ile oluşan son tema “dernek üyeliği yok”, katılımcıların bir dernek üyeliğinin olmadığını ifade etmektedir. Katılımcıların çoğu dernek faaliyetlerine kendilerini yakın görememiş veya dernek üyeliklerini iş temposu sürecinde ertelemek zorunda kalmışlardır. Fakat dernek faaliyetlerini, etkinlik ve organizasyonları sosyal medya gibi platformlardan takip etmeyi de ihmal etmemektedirler.

K7: “...Türk Kütüphaneciler Derneğine mi hayır değilim sadece takip ediyorum...”

K8: “...hayır yok. Öğrenciyken hep bunu erteledim. Öğrenciyken mesleğe hevesli olduğum için o zamanlar bunu yapmam gerekiyordu. Çoğu arkadaşım üyeliği vesairesi vardı. Ben erteledim. Onun haricinde mesleğe atılınca da çalıştığım kurumda bunun bir eksikliğini hissetmedim. Çünkü kurumun bunun destekleyecek bir politikası yoktu...”

K9: “...ona üye değilim. Kutup L diye bir şeyden de mail geliyor ona üyeyim. Haber ve bilgiler geliyor...”

K10: “...yok aslında fırsatım olmadı. Zaten şöyle yani gönüllü anlamında çok vakit ayırabileceğimi düşünmüyorum...”

K15: “...Şu an YENKA'ya üyeyim. YENKA dernekleşme yolunda olan bir grup zaten ona üyeyim. Beraber bir topluluk içindeyim. Onun dışında şu an için başka bir üyeliğim yok. Ama takip ettiğim sosyal medyadan gerekli onların gerekli şeylerinden haberlerinden takip ediyorum ama üyeliğim yok...”

K16: “...Hayır değilim. Yani o dernekte hiçbir şey yapma şeyimi görmedim açıkçası. Daha farklı şeyler yapmaya odaklandım. O yüzden yani hiç düşünmedim bile bu şekilde destekliyorum. Kendimce açıkçası belirli yaş grupları için daha farklı projelerde yapmamalılar etkinlikler olması gerektiğini düşünüyorum...”

K18: “...yok üye değilim. Benim ilgimi çeken şeyler değildi ya hep aynı şeylerden bahsediliyordu...”

K21: “...yok sadece sosyal medya üzerinden takip ediyorum. Ama herhangi bir şekilde bir kaydım fiilen bir kaydım yok.

K28: “...buna üzülererek cevap veriyorum ki hayır. Ama oluşumların içinde olmadığım için sonuçta bir birlik var. Bu birliğin içinde olmadığım için utanarak söylüyorum ki üyeliğim yok...”

K30: “...mesleki derneklerden şu an için herhangi birine üye değilim. Mesleki dernekler bizleri bir araya getiren, alanımızdaki çeşitli sorunları ortaya çıkaran ve bunlara çözüm üretmeye çalışan platformlar olarak görüyorum...”

4.8 Üniversite Kütüphanecilerinin Mesleki Değerlendirmeleri ve Yeterlilik Ölçümlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Kütüphanecilerin mesleki faaliyetlerini yerine getirirken, meslek mensubu olarak sahip olması gereken yeterlilikleri bulunmaktadır. Mesleki yeterlilikler mesleğin yürütülmesi için önem arz etmektedir. Katılımcılara, kütüphanecilerde olması gereken mesleki yeterlilikler nelerdir sorusu sorularak, kütüphanecilerin değerlendirmelerinden kütüphaneci yeterliliklerinin neler olması gerektiği oluşturulmaya çalışılmıştır. Katılımcılara sorulan yeterlilikle ilgili soruların cevapları olarak aşağıdaki kodlar oluşmuştur.

Tablo 4.8: Kütüphanecilik mesleğinin yeterlilik ölçütlerine dair

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Kütüphanecilik mesleğinin yeterlilik ölçütlerine dair	Staj eğitimi, öğreniminin eksiliğini gidermiş	K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K20
	Mesleki bilgiye sahip	K1, K8, K9, K12, K13, K15, K16, K22, K23
	Günceli takip eden ve gelişime açık	K1, K7, K11, K17, K22, K23, K24, K25, K26, K27, K30
	Araştırma yönü kuvvetli	K7, K10, K14
	İletişimi kuvvetli	K6, K7, K15, K28
	Teknoloji ve bilişime yatkınlık	K4, K18, K19, K21, K23, K24
	Kullanıcı ihtiyaçlarını benimseyen	K21, K25, K28, K29

Staj eğitimi, öğreniminin eksikliğini gidermiş

Katılımcılara mesleki yeterlilikle ilgili sorular sonucunda oluşan “staj eğitimi, öğrenimin eksikliğini gidermiş” kodu, katılımcıların mesleki yeterliliğin oluşmasında üniversite öğreniminin yeterli olmadığını düşündüğünü ifade etmektedir. Katılımcılar mesleğe başlayacak kütüphanecinin staj öğrenimiyle veya mesleki bir çalışma ile oluşabileceğini yalnızca öğrenim programından mezun olduktan sonra tam anlamıyla mesleki bir yeterlilik kazanılamayacağı ifade etmektedir.

K1: “...sadece teorik açıdan bilginin yeterli olduğunu düşünmüyorum. O yüzden öncelikle meslektaşların gelişimi açısından stajlarını daha uzun olması ya da uygulamalı eğitimlerin daha fazla oluyor olması ve Öncelikle mesleki anlamda donanımlı, yani tam anlamıyla donanımlı hani yaşam boyu öğrenme sürekli devam etmeli...”

K2: “...4 yıl boyunca sadece okulda eğitim almış olduğumuzda bence yeterli olamaz. En az 2 da 3 yıl deneyim olması gerektiğini düşünüyorum. Yeterli olabilmesi için aktif bir şekilde çalışılması gerektiğini düşünüyorum...”

K3: “...eğitim –öğrenim yılı hayatımda demek ki bana çok fazla bilgi eksikliği olmuş ki ben de hala bu sorunun cevabını veremiyorum...”

K4: “...kütüphaneciyim diyorsan kütüphanecilerin nasıl işte davranması gerektiğini nasıl konuşması gerektiğini işte belli başlı sorunlar vardır ya, sıklıkla sorular sorularda verilen standart cevaplar vardır. Biraz bilişim biraz hoşgörü işte bunları birleştireceksin bunların içine sahip olacaksın. Staj ile birlikte öğrendim bunları...”

K5: “...okuldan aldığımız eğitim çok yetersiz kalıyor pratik anlamda. Öğreniyoruz bir şeyleri biliyoruz ama neyin ne ile ilişkili olduğunu bilmiyoruz...”

K7: “...öncelikle iletişim ve sabır araştırma yönü kuvvetli biri. Bölümden mezun olmakta yetmez. Bölümden mezun olup da yani bölümden mezun olacaksın ama hala araştırma yönün iyi olacak araştırıcaksın sürekli...”

K8: “...bence öncelikle işin gerçekten eğitimini almış olmaları gerekiyor. Eğitimi aldıktan sonra gerçekten yine kütüphanecilik felsefesini bu işi severek yapan kendinden daha neler katabilirim diye düşünebilen insanlar olmalı...”

K20: “...bölümlerde kütüphanecinin biraz daha üzerine düşülmesi gerektiğini düşünüyorum...”

Mesleki bilgiye sahip

Katılımcılardan edinilen cevaplar ile oluşan kod “mesleki bilgiye sahip”, katılımcıların mesleği gerçekleştirme hususunda mesleki bir bilgiye ve mesleki bir donanıma sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda katılımcılar, kütüphanecilik öğreniminin de tamamlanmış olunması gerektiğini de düşünmektedir.

K9: “...meslekte öğretilen her şey az çok bilgi sahibi olup yapabilen herkes bence kütüphanecidir. Çok ayrıntıya girmeden, kendi alanındaysa da ayrıntısına kadar, uzmanlaşması gerekiyor tabi...”

K12: “... kütüphaneciyim diyen biri her birimde çalışıp kendini geliştirmiş olması lazım...”

K13: “...mesleki bazı bilgilerden bilmesi gerekiyor, kütüphanecilik bölümünü okuyan kişiler tarafından değil, başka kişiler tarafından lisans bölümünü bitiren insanlar tarafından da yapılabilir. Aslında orada bunun önemini kavrayabilmek önemli bence, kullanıcıya doğru hizmet verebiliyor muyuz? Ya da doğru hizmet götürmek istiyor muyuz gibi soruların cevabı bilinmeli...”

K16: “...bence aradığı kullandığı bilgiyi kullananadan ziyade aradığı bilgiyi bulmak için harcadığı yolu kuran kişi yani o aşamada nasıl bir strateji geliştiriyor. Bunu ölçüp tartan kişi kütüphaneci olabilir. Bizim de bir literatürümüz var ve bu bilim kütüphanecilik de bir bilim ve bunun tozunu yutmuş olan kişilerin kütüphaneci olabileceğini düşünüyorum...”

K22: “...dil olarak kendini geliştirmesi gerekiyor mesleki anlamda kendini geliştirmesi gerekiyor. Mesleki literatüre hâkim olması gerekiyor. Yazıp okuyabilmesi gerekiyor. Ya da bunla ilgili sürekli güncel şeyleri okuması gerekiyor...”

K23: “...öncelikle bizim araştırma yöntemleri, bilgi kaynakları, elektronik bilgi kaynakları, veri tabanları vs. konuları hakkında bilgi sahibi olmamız gerekiyor. Bunun için de çağın teknolojisini mesleğe entegre etmek ve doğru amaçlı kullanmak, yeterli beceriye sahip olmak gerek. Yenilikleri takip edip mesleki alana uyarlamak gerekli. Literatüre de hâkim olmak önemli...”

Günceli takip eden ve gelişime açık

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan bir diğer kod “günceli takip eden ve gelişime açık”, katılımcılar mesleki yeterlilik ölçütü olarak, kütüphanecilerin mesleki

gelişmeleri ve yenilikleri takip eden aynı zamanda sürekli gelişim içinde olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

K11: “...hayat boyu öğrenme kanallarınızı her zaman açık olması gerekli, kütüphanecilerin kendilerini geliştirebilmesi için çok fazla fırsatlar lazım. Bursla ilgili de değil bu arada eğitim için bir yere gidip geliştirebilirsiniz yani kendinizi mesleğe bu şekilde tamamen bağlanırsanız ömür boyu mesleğinizi gerçekleştirebilirsiniz...”

K17: “...Yani güncel yenilikleri yeni gelişmeleri takip eden ya da ne olabilir...”

K24: “...gelişen teknolojiyi vereceği hizmete entegre edebilen, hizmet verdiği koşulları iyileştirmek için çalışan ve kendini geliştiren her meslektaşım kütüphanecidir...”

K25: “...hangi meslekten olursan ol işini severek ve iyi yapıyorsan olmuşsundur. Buna kütüphaneci de dahil. Dil çok önemli Bir yabancı dil bilip mesleğinin trendini yakalayabiliyorsan kendini devamlı geliştirebiliyorsan kullanıcının ihtiyaçlarını karşılamak için elinden geleni yapıyorsan iyi bir kütüphanecisin...”

K26: “...okumayı sevmeli, gelişmeye açık olmalı, ezberi kuvvetli olmalı tabi ki değildir, işini severek yapmalı kitapları sevmeli sabırlı olmalı...”

K27: “...çalışmayı seven hevesli ve ilgili herkes kütüphanecilik yapabilir.

K29: “...yani bu işi seven önemseyen biri diyebilmeli. Okuyucunun problemini dert edinebilen birisi söyleyebilmeli...”

K30: “...yani merak olmalı ve sürekli olarak kendini geliştirebilmek gerekiyor. Geleneksel yapılardan kurtulmak gerekiyor burada geçmişi unutmaktan değil var olan yapıya yeni şeyler eklemek gerekiyor şeklinde düşünmek doğru olacaktır...”

Araştırma yönü kuvvetli

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan bir diğer kod “araştırma yönü kuvvetli”, katılımcılar mesleki faaliyetler kapsamında kütüphanecilerin araştırma becerilerinin kullanıcıların taleplerini doğru anlamak ve çözüm önerileri üretebilmek için gerekli olduğunu düşünmektedir.

K10: “...Şöyle söylesem olması gereken, kütüphaneci bence biraz entelektüel olmalı. Biraz okumaya meraklı olmalı kütüphaneci...”

K14: “...Araştırma yönünün kuvvetli olması lazım. Kesinlikle ben bu alanda yeterli değilim mesela İngilizce mutlaka olmalı her alanda hissediyorum...”

İletişimi kuvvetli

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan bir diğer kod “iletişimi kuvvetli” katılımcılar kütüphanecilerin sürekli iletişim halinde olduğu kullanıcılar ile birebir iletişimin doğru bir şekilde kurulabilmesi ve kullanıcının taleplerinin doğru anlaşılabilmesi amacıyla iletişimin kuvvetli olunmasının mesleki bir yeterlilik olarak ele almaktadır.

K15: “...Kesinlikle iletişim kabiliyeti insanlara karşı güler yüzlü sabırlı olmak, güler yüzlü kendine güvenen diksiyonu düzgün bence diksiyon da önemli yani konuşma insanları anlatabilmek kendini...”

K6: “...Yani, kütüphaneci olmak isteyen birinin öncelikle iyi bir dinleyici olması gerekiyor. Kullanıcının isteklerini sabırla karşılaması gerekiyor. Mutlaka kullanıcıya ona değer verdiğini hissettirmesi gerekiyor. Onun dışında mesleği sevmesi gerekiyor...”

Teknoloji ve bilişime yatkınlık

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan bir diğer kod “teknoloji ve bilişime yatkınlık” katılımcılardan edinilen bilgiler doğrultusunda günümüzde gelişen ve iyileşen bilgi teknolojileri ve bilişim faaliyetleri kütüphanecilik alanında da entegre olarak kendine yer edinmektedir. Bu koşullar ele alındığında katılımcılar kütüphanecilerin, mesleki yeterlilik açısından teknolojiye ve bilişim sektörüne meslek açıdan uzak kalınmaması gerektiğini ifade etmiştir.

K18: “...bilgisayar internet hafif bilişimle alakası olan insanların olması gerektiğini düşünüyorum...”

K19: “...bence çağımız biraz oraya doğru gittiği için insan ilişkileri etkili olduğu kadar makine ve internet ile ilişkisinin de iyi olması lazım artık...”

K21: “...teknolojiden çok uzağım diyen adamın bir kere zaten bu sorununu gidermesi gerekiyor... ben teknolojiden anlarım. Yardımsever bir insanım. Aynı zamanda bilgi paylaşımına katkıda bulunmak istiyorum diyen bir kişi kesinlikle bu işi yapabilir...”

Kullanıcı ihtiyaçlarını benimseyen

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan bir diğer kod “kullanıcı ihtiyaçlarını benimseyen”, katılımcılar, meslekte görev alacak bireylerin kullanıcıların derdini, bilgi ihtiyacını benimseyerek gerekli bilgi hizmetini sunacak yeterliliğe sahip olması gerektiğini ifade etmiştir.

K28: “...meslek hayatı boyunca çok zorlanır eğer iletişime kapalıysa. Egosu varsa bir egoya sahipse herkeste var ama ben bilirim ben yaparım tarzında bir insansa o da çok zorlanır...

4.9 Üniversite Kütüphanecilerinin Meslek İstihdamına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Katılımcılara istihdam sorununa ilişkin soru sorulduğunda 25 katılımcı istihdam sorununun olduğunu 2 katılımcı istihdam sorununun olmadığını ve 3 katılımcı istihdam sorununun çok önemli derecede olmadığını ifade etmiştir.

Tablo Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı. : İstihdam sorunu durumuna ilişkin

Tema	Kodlar	Katılımcılar
İstihdam sorunu var mı?	Var	K1, K2, K3, K4 K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K20, K21, K22, K23, K25, K26, K27, K29, K30
	Yok	K5, K24
	Çok değil	K18, K19, K28

Katılımcılara istihdam sorununun sebepleri ve istihdam sorununun olmamasına ilişkin sorular sorulmuş, edinilen bilgiler ile aşağıda yer tablodaki kodlar oluşmuştur.

Tablo 4.10: İstihdam ilişkin durumlar

Tema	Kodlar	Katılımcılar
İstihdam sorununun olma sebepleri	Kendini geliştirmiş ve gelişime açık olmama	K1, K7, K10, K11
	Kütüphaneci alımının az olması ve meslek dışından istihdamın yapılması	K2, K4, K8, K9, K12, K14, K15, K16, K17, K20, K22, K27,
	Mezun sayısının fazla olması	K6, K10, K23, K25, K29, K30
	Meslek bilinirliği ve kütüphanelerin önemslenmemesinden dolayı	K13, K16, K21, K26,
	Kendini geliştirememesi sebebi	K5, K24
İstihdam sorununun olmamasının sebepleri	İşe alımlar az olsa da diğer sektörlere göre yeterli	K18, K19 K28

Kendini geliştirmiş ve gelişime açık olmama

Katılımcılara sorulan sorulardan edinilen bilgilere göre oluşan “kendini geliştirmiş ve gelişime açık olmama” kodu katılımcıların ne kütüphanecilerin kendini geliştirme, öğrenimi sırasında edindiği bilgilerin yanı sıra yeni tecrübeler ve bilgiler ile kendini geliştirememesiyle ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Mesleki alanda kendini geliştirmiş ve geliştirmeye açık kütüphanecilerin iş bulma hususunda sorun yaşamayacakları sonucu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

K1: “...tabii ki var. Yani şöyle biraz. Yani mutlaka o sistem o donanımı kazanıyor olduktan sonra biraz yani farkını ortaya koymak gerekiyor. Ama birazda kendine bir şeyler katıyor olmak gerekiyor...”

K7: “...açıkçası üniversite kütüphanelerine alınacak personel daha çok gelişmeye açık. Kendini yenileyebilen sabır iletişim kuvvetli insanları tercih ediyorlar...”

K10: “...bence yeteri kadar çabalayıp ve yeterli kapasitede olduktan sonra bizim mesleğimizde iş bulunuyor...”

K11: “...devlet kurumlarında çalıştığım zaman üniversite de okuyan bir öğrenciydim o dönemde. Bir hiyerarşiye yönelik izlenimim vardı ama kurum içerisinde ki iş ama özel sektörde de şöyle bir durum var. Kütüphanecilik ile ilgili bizim meslek arkadaşlarımızdan mesleğimizi yapanlardan çok fazla iş anlamında ihtiyacımız var. Ama birçok kütüphaneci hem kendi değerinin farkında değil hem de yaptığı işin değerinin farkında değil. Kuruma değer katma gibi bir ibaresi yok...”

Kütüphaneci alımının az olması ve meslek dışından istihdamın yapılması

Katılımcılardan edinilen bilgilerle oluşan bir diğer kod “kütüphaneci alımının az olması ve meslek dışından istihdamın yapılması”, katılımcıların istihdam sorununa ilişkin devlet ve özel üniversite kütüphanelerinde, kütüphaneci kadrosunun azlığı ve kütüphanelerde meslek dışı personelin çalıştırılması durumundan kaynaklı istihdam sorununun olduğunu ifade etmiştir.

K2: “...çok fazla kütüphaneci var. Ama maalesef olması gerektiği yerde değil...”

K4: “...kütüphanenin içinde kitaplar önemli hiç kimse şunu söylemiyor burada kaç tane kütüphaneci çalışıyor burada kaçta işin ehli insan var...”

K8: “...üniversite kütüphanelerinde kütüphaneci alımı az oluyor. Üniversiteler yine kurumlarda kütüphaneye yine gerekli değeri vermediği için orada bir bekçi gibi biri dursun yeterli oluyor onlar için...”

K9: “...çok az alım alıyor o yüzden istihdam sorunu var...”

K12: “...derleme kütüphanesi olduğumuz için mesela hala kütüphaneci ihtiyacı var. Yetiştiremiyoruz. Kitapları yetiştiremiyoruz. Devamlı kitap geliyor fakültelerdeki kütüphanelerimize kütüphaneci yok. Okul kütüphanelerinde kütüphanecilerimiz yok...”

K14: “...meslekten insanlar olmuyor Kütüphanelerde arşivlerde o yüzden büyük bir sorun bu...”

K15: “...istihdam sorunu var bence kamuda özelde de özel kurumlarda da şöyle bana ben mezun olduğumda herkes bana tecrübe 3-5 yıllık tecrübe soruyor. Bu konuda biraz daha ön yargılılar. Çok fazla şey var...”

K16: “...geçmişte daha çoktu ama şu anda halen var. Bunun bir uzmanlık olduğunu bunun bir bilim olduğunu gönül veren kişiler olduğunun kabul edilmesi gerekiyor...”

K17: “...yani benim mezun olduğum arkadaşlarımdan çok az kişi şu anda kütüphanede çalışıyor...”

K20: “...istihdam sorunu son zamanlarda var. Öncesinde 200-500 sözleşmeli alımında böyle bir şey olmuştu. Ara kapanmıştı ama son aşamalarda maalesef çok az kişi alınıyor...”

K22: “...mesleğin istihdam sorunu var. Kurumlar, Kütüphaneci adı altında çalışıyorlar yine bunların bu şekilde olması bize istihdam sorunu yaşıyor tabi ki...”

K27: “devlet dairelerindeki personellerin %20-30’u kütüphaneci. Alanlarımızda kütüphaneciler olmalı...”

Mezun sayısının fazla olması

Katılımcılardan edinilen bilgilerle oluşan bir diğer kod “mezun sayısının fazla olması”, üniversite öğrenimi ve bilgi ve belge yönetimi programının üniversitelerde artışından dolayı artan mezun sayısının giderek fazlalaşması, kütüphane sayılarına göre oranla fazla mezun verilmesi istihdam sorununun sebeplerinden biri olarak ifade edilmiştir.

K6: “... Bizim mesleğin istihdam sorunu elbette var. Bunun çeşitli sebepleri de var. Mezun sayısının fazla olması gibi...”

K23: “... her yıl mezun olan onca genç ya işsiz ya asgari ücretle çalışıyor ama kütüphanelerde kütüphaneci yok...”

K25: “...eskiden yoktu ama şimdi gereksiz bir şekilde çok bölüm açıldı ve çok mezun vermeye başladı. Bu hem kaliteyi düşürdü hem de istihdam sorunu yaratmaya başladı...”

K29: “...Yani bence var ve olmaya devam edecek gibi görünüyor. Çok fazla bölüm mezunumuz var çok fazla bölüm açıldı...”

K30: “...Yeni açılan kütüphanelerimizle birlikte mesleğe olan ihtiyaç her gün daha çok ortaya çıkıyor. Kurum ve kuruluşlar yeni kütüphaneler açarak yeni meslektaşlarımıza ihtiyaç duymamızı ortaya çıkarıyor. Ancak bunlarla beraber bölümümüz her geçen yıl yeni üniversitelerde açılmaktadır...”

Meslek bilinirliği ve kütüphanelerin önemsenmemesinden dolayı

Katılımcılardan edinilen bilgilerle oluşturulan kod “meslek bilinirliği ve kütüphanelerin önemsenmemesinden dolayı”, meslekte oluşan istihdam sorununun

kütüphanelere ve kütüphanecilere değerli önemin verilmemesinden kaynaklı olduğunu ifade etmiştir. Kütüphanelerin toplum içinde bilinirliğinin artırılması katılımcılar için istihdam sorununu biraz da olsa giderebilecek bir çözüm olarak görünmektedir.

K13: “...yani bu aslında bu ülkemizin sorunu aslında hizmet meselesi her meslekte olduğu gibi kütüphanecilikte de istihdam sorunu olacaktır. Bilgiye ne kadar değer verildiği ile alakalı şu an ülkede bizim ülkemiz açısından bu çelişir...”

K21: “...kütüphane yapılması lazım. İnsanlara daha çok anlatılması lazım. Bunun yapılmasıyla birlikte daha çok personele ihtiyaç duyulması gerekiyor ki istihdam olayı sağlansın bu şekilde düşünüyorum...”

K26: “...kurumların yaklaşımı önemli açtığı yerlere memur değil de kütüphaneci yerleştirmeliler o zaman sorun çözülür...”

Kendini geliştirememe sebebi

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan “İstihdam sorununun olmamasının sebeplerine” ilişkin temadaki kodlardan “kendini geliştirememe sebebi” kodu, istihdam sorununa ilişkin kütüphanecilerin mesleki anlamda kendini geliştirmesi ve mesleki alanda donanımlı olması gerektiğini ifade etmektedir. Katılımcılar, istihdam sorununun tersine eğer mesleki anlamda donanımlı ve bilgi ve tecrübeye sahip olan kütüphanecinin iş bulma konusunda zorlanmayacağını düşünmektedir.

K5: “...Ya aslında istihdam sorunundan çok insanların kendini yetiştirememe sorunu var bence...”

K24: “...mesleğimizin istihdam sorunu yok, mezunların ders içeriklerinin yetersizliğine bağlı olarak bilgi eksikliğine gidermesine ihtiyacı var...”

İşe alımlar az olsa da diğer sektörlerde göre yeterli

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan bir diğer “işe alımlar az olsa da diğer sektörlerde göre yeterli”, kodu da katılımcıların mesleki anlamda kıyaslamasıyla kütüphanecilik mesleğinin istihdam sorununun olduğunu fakat diğer mesleklere göre bu oranın daha az olduğunu ifade etmeleriyle oluşturulmuş. Katılımcılara göre mesleki olarak istihdam sorunu diğer mesleklere göre kütüphanecilik için daha azdır.

K18: “...Ama mezuna göre bence işe girme olayı çok az değil ya işe giriyor genelde insanlar...”

K19: “...ama birçok bölüme göre biraz daha iyi durumda gibi geliyor. Yani ben mesela detaya girdiğim zaman pek fazla probleminin olmadığını düşünüyorum...”

K28: “...bizim mesleğimizde de var bunu asla inkâr etmiyorum. Çok iyi yerlerde çok iyi işler yapması gereken arkadaşlarım var. Ve maalesef işsizler...”

Tablo 4.11: Devlet ve özel üniversitelerdeki istihdam değerlendirmesi

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Devlet ve özel üniversitelerdeki istihdam değerlendirmesi	Özel Üniversitede İşe Alım Daha Kolay	K1, K4, K6, K21,
	Kütüphaneci Kadroları Devlette Yetersiz	K2, K25, K26, K28, K30
	Devlet Üniversiteleri Özel Üniversitelere Göre Daha Avantajlı, Maaş İmkanlar	K3, K5, K7, K8, K9, K10, K12, K13, K14, K15, K17, K18, K19, K20, K23, K27
	Özel Üniversiteler Kendini Geliştirme Açısından Avantajlı	K10, K16, K29,

Katılımcılara, kütüphanecilik mesleğinin istihdam sorununa ilişkin devlet ve özel üniversitelerdeki istihdam durumunun değerlendirilmesiyle ilgili sorular sorulmuş, bunun neticesinde yukarıda yer alan kodlar oluşmuştur. Bu bölümde, üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin istihdam durumuna yönelik, devlet ve özel üniversitelerdeki istihdama bakış açıları değerlendirilmek istenmiş, bu konuda kütüphanecilerin değerlendirilmeleri toplanmaya çalışılmıştır.

Özel üniversitede İşe Alım Daha Kolay

Katılımcılara sorulan devlet ve özel üniversitelerdeki istihdam durumu sorusunda neticesinde oluşan “özel üniversitede işe alım daha kolay” kodu, katılımcıların devletteki atama ve yerleşme durumlarının zorluğu sebebiyle özel sektörde daha kolay iş bulunabileceğini düşündüklerine işaret etmektedir. Katılımcılar, özel üniversitelerde kütüphaneci alımının daha kolay olduğunu ifade etmiştir.

K1: “...yani özel de biraz daha alım iş bulma şansı da mümkün oluyor, tabii ki şartları daha düşük olsa da öyle bir dezavantajı oluyor. Yani daha düşük şartlarda daha çabuk kütüphaneci belki alınabiliyor...”

K4: “...özel üniversitelerde genelde bölüm mezunu insanları alıyorlar. Daha fazla çalıştığı ortada çok fazla sirkülasyon olduğunu biliyorum...”

K6 “...özel kütüphanelerinde sadece kütüphanecileri göremeyebiliyorsun... Devlette de kadrolar üniversiteler tarafından verildiği için onun hakkında çok fazla yorumda bulunamıyorum ama yine üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphaneci sayısı yeterli değil diye düşünüyorum. Özele göre ama daha iyi olduğunu düşünüyorum...”

K21 “...mesleki açıdan özel vakıf üniversitelerinde istihdam daha fazla oluyor. Böylece yeni mezun arkadaşlara daha fazla şans tanınıyor...”

Kütüphaneci kadroları devlette yetersiz

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir diğer kod “kütüphaneci kadroları devlette yetersiz”, katılımcıların devlet üniversitelerdeki kütüphaneci kadrosunun az olduğunu, atamaların yeterli düzeyde olmadığı için istihdam sorununun olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda devlet üniversitelerinde kütüphanecilere ihtiyacın olduğunu fakat buna rağmen atamaların hala yeterli düzeyde olmadığı da yine katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

K2 “...devlette yeterli alım olduğunu düşünmüyorum. Yani çok fazla kütüphane var, çoğu devlet. Çalışan arkadaşlarımdan duyduğum kadarıyla oralarda da alanın az olduğu işlere yetişilmediğinde bahsediliyor. Yani almaları gerektiği halde almıyorlar. Özelde de yanlış kişileri alıyorlar...”

K25 “...devlette kadrolardan dolayı atama gerektiği için daha zor artık...”

K26: “...çok bölüm açılmazsa kalifiye eleman daha iyi yetişmiş olur bu kadar fazla bölüm açarak öğrencilere umut veriliyor, sonrası hüsrana özele bilmiyorum, hep devlette çalıştım ona göre yorum yapacağım ben kendimi şanslı addediyorum...”

K28 “...Türkiye’de de iş olduğunu düşünüyorum ona rağmen hala iş bulamıyorlarsa evet diyorum bir özel devlette de bir istihdam sorunu var. Daha çok olması lazım devlette de özelde de benim de gönlüm istiyor...”

K30 “...Devlet açısından baktığımız zaman ihtiyacın çok fazla olduğunu görüyorum ancak atamaların yetersiz olduğu bir durum söz konusu...”

Devlet Üniversiteleri Özel Üniversitelere Göre Daha Avantajlı, Maaş ve İmkanlar

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir diğer kod, “devlet üniversiteleri özel üniversitelere göre daha avantajlı maaş ve imkanlar” kodu katılımcıların devlet üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin özel üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilere göre daha avantajlı olduklarını ifade etmiştir. Devlet üniversitelerinde maaş oranlarının daha iyi olduğu, iş kaygılarının daha az yaşandığı ve iş yükünün özele göre daha az olduğu verilen yanıtlarda ifade edilmiştir. Katılımcıların, en belirgin olarak ifade ettiği husus ise özel üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin düşük maaş oranları olmuştur.

K3: “...devlette sınava tutularak giriyorsun. Memur olduğunda özel tamamen deneyimle giriyorsun bana soracak olursan hani devlet olsun özel olsun. Bir deneyim sürecinin yaşanması gerekiyor diye düşünüyorum...”

K5 “...Türk toplumunda bir mantık var işte devlete atandım işte artık. Kendini geliştirmiyor özellerde biraz şey sorunu var. İşte işten çıkarılma korkusu mu, endişesi. Kendini geliştirmek zorunda kalıyor...”

K7: “...yani devlete atanmak tabi ki çok güzel harika bir şey biliyorsun ki maaş olarak da gerçekten harika bir şey. Harika maaş var. Ama daha devlete atanmak hiç kolay değil. İstedğin gibi de olmuyor şartlar hiç. Nasıl açıklamak gerekir bilmiyorum ama özel sektörde çok az bir maaş alabiliyorsun...”

K8 “...bir vakıf üniversitesi bir vakıf üniversitesi ile çalışıyorum. Karşılaştırdığım zaman uçurum fark var...”

K9 “...üniversite kütüphaneleri bakımından özelde, maaş bakımından ve özel olduğu için rahatsız olunan çok konu var...”

K10 “...bence özelde çalışan kütüphaneciler kendilerini daha fazla geliştirmiş kütüphaneciler ya da geliştirmek durumunda belki de. Sürekli bir şeyler katmak zorunda belki de kendine...”

K12 “...yani devlette kütüphaneci alım fazlalığı var. Özelde olan daha az alım yarı yarıya neredeyse. Hem öyle hem de özelde şartlar daha şey kötü mü denir tam ona şey yapmayım. Yani devlet ile bir değil şartları...”

K13 “...oluyor nitelik bakımından bir farklılık olabilir evet. Yani özel sektörde bakış açısı yani kâr amaçlı kurum olduğu için bir kere işe alımdan önce. Birisi kâr amaçlı birisi hizmet götürmek amacıyla yapıldığı için yaklaşım farklı oluyor...”

K14: “...devlette üniversite devlet daha rahat hep söylenir ama özel sektörde imkân daha fazla kendini geliştirebilme hususunda. Birde şey anlamında üniversiteye bütçe ayrılıyor kütüphanelere o anlamda öyle diyebilirim...”

K15 “...yani ücret bakımından belli bir fark var. Evet kesinlikle kamuda daha yüksek bir fark var aralarında baya bir fark olduğunu düşünüyorum...”

K17 “...Yani ben üniversite kütüphanesi olmayı tercih ederim devlette olanaklarını saymazsak eğer ama devlette çok yetersiz bu konuda yani birçok yerde istihdam edilebilecekken edilmiyoruz...”

K18 “...Üniversite kütüphanelerinde çalışmak bence iyi hem parasal açıdan iyi hem de ortam açısından da iyi ama üniversite kütüphaneleri için. Kütüphane diye doğru düzgün bir şey yok...”

K19 “...İşte devlette çalışanlar ve özelde çalışan kütüphaneciler gibi ya özelde çalışma benim deneyim olmadı ama olan insanlardan işittiğim kadarıyla genel bir baskı iş kaybı çok işi yapma konusundaki iş bölümünün tam olarak olmaması her işi yapma durumunda kalması maaşların bir de çok fazla yüksek olmadığını falan biliyorum...”

K20 “...Koşullar kesinlikle farklı kıyaslanamayacak kadar farklı hatta. Devlette biraz daha rahat olabilir ama özel ise kütüphaneciliğin yanı sıra farklı işlerde yaptırabilir size ama devlet sektöründe kütüphaneciyseniz sadece kütüphanecisinizdir...”

K23 “...birkaç yıl öncesine kadar özel sektör hem istihdam hem de olanaklar açısından devletten daha öndeydi ama bugün geline şartlarda özel sektör özellikle ekonomik anlamda daha dezavantajlı...

K27: “...kütüphanecilik mezunu olmayan memurlar var. Bu çok etkiliyor kütüphaneleri Özelde de var ama devlete göre daha az...”

Özel üniversiteler kendini geliştirme açısından avantajlı

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir diğer kod, “özel üniversiteler kendini geliştirme açısından avantajlı” katılımcılar tarafından özel üniversite kütüphanelerinin çalışma koşulları ve bütçeleri gibi temel dayanaklarından dolayı

kütüphanecilerin kendini geliştirme ve öğrenme koşullarda daha elverişli olduğunu ifade etmiştir.

K16 “...özelde bir profil var. Özellikle burada kütüphaneci olarak bir profil var evet. Yani devlette baktığınız da şey var mı? Bunu bilmiyorum açıkçası...”

K29 “...devlette çalıştığınızda aslında iş olarak bakılabiliyor. Birtakım şeyleri değiştirmeye imkânınız çok daha az. Yöneticilere ulaşma imkânınız daha kısıtlı ulaşsanız bile. Bazı şeyleri değiştirmek daha zor olabiliyor...”

4.10 Üniversite Kütüphanecilerin Mesleğin Avantajları ve Dezavantajlarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Kütüphanecilerin mesleklerine bakış açıları olarak, kütüphanecilik mesleğinin avantajları ve dezavantajları hakkında neler düşündükleri sorulmuş verilen cevaplara ilişkin aşağıda yer alan tablodaki kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 4.12: Mesleğin Avantajlarına Dair

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Mesleğin Avantajlarına Dair	Bilgiye erişim ve kendini geliştirme olanaklarının fazlalığı	K1, K2, K3, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K19, K20, K23, K24, K26, K28, K29, K30
	Sosyal çevre ve iletişim	K4, K6, K17, K18, K19, K22, K25, K26, K27
	Çalışma koşullarının diğer meslek gruplarına göre daha rahat olması	K2, K5, K18, K21
	İş bulma imkanlarının diğer meslek gruplarına göre kolaylığı	K10

Bilgiye erişim ve kendini geliştirme olanaklarının fazlalığı

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşan “bilgiye erişim ve kendini geliştirme olanaklarının fazlalığı” kodu, kütüphanecilik mesleğini gerçekleştiren bireylerin bilgi edinme hususunda çoğu kaynağa doğrudan erişimin olması, üniversite kütüphanelerinde çalışmanın bir avantajı da olarak akademik bilgiye erişim hususunda da avantajlı olarak görüldüğünü ifade etmişlerdir. Bilgi akışındaki olanakların doğrudan erişimi ve kullanımı kütüphanecilerin kendini geliştirmeleri açısından da önemli bir role sahip olduğu katılımcılar tarafından yine ifade edilmiştir.

K1: “...bir şey araştırdığım zaman direkt her şey elimin altında. Bunun eğitimini almışsın. Yani birine, danışmana gerek kalmadan kendin zaten bu işi biliyorsun. Yani mesela bir avantaj olarak bakıyorum buna. Bilgiye erişim açısından...”

K2: “...başka şey düşünmüyor olabilir. İnsanı sakinleştirdiğini düşünüyorum, Kitaplarla ilgilenmek, insanlarla iletişimde bulunmak. O kütüphanenin sessizliği. İnsanları sakinleştirdiğini düşünüyorum...”

K3: “...avantajları olarak da sürekli bilgiyle iç içesin, sürekli kendini geliştiriyorsun. Çok ayrı bir havası olduğunu düşünüyorum...”

K6: “...avantaj olarak multidisipliner olmasını gösterebilirim. Öyle bir konumdayız ki bir üniversite kütüphanesinde çalışan veya halk kütüphanesinde çalışan kişi toplumun farklı kesimleriyle iç içe olabiliyor. Farklı bakış açılarını görme tanıma sahip oluyor...”

K7: “...avantajlarında kendini geliştirmek, kendini geliştirmeye açık olmak avantajlar bunlar mesela. Şey de öyle diğer bölümlerde mesela biz okuduğumuz için sürekli okumak zorundayız. Kendimizi orada da geliştirmek zorundayız...”

K8: “...elinizde yüklü bir bilgi kaynağı olmuş oluyor. Siz zaten bunların tanımlamasını vesairesini etiket kısmında bastığınız zaman hepsini bir inceleyesiniz geliyor. Araştırma yapasınız geliyor araştırma profillerini çok farklı kullanıcıların araştırma konularından sizler yeni bir şeyler öğrenmiş oluyorsunuz...”

K9: “...avantajları sürekli kitaplar içinde olmak istediğin an istediğin kaynaklara ulaşabiliyorsun. Çok güzel okumalar yapabiliyorsun...”

K11: “...bence dünya üzerinde saygın bir meslek. Türkiye’de de bu algının değişecektir. Avantajları içerisinde bir kez yaşam boyu öğrenme sürecinizin devam ettiğini söyleyebilirim.

K12: “...avantajları kendini geliştirmeye açık bir meslek. Farklı bilim dallarıyla iç içe olduğu için devamlı gelişim içinde...”

K13: “...bir kere bizim mesleğimiz şunu bize kazandırıyor bence çağımızın günümüzün en önemli şeyi bilgi bizim işimiz de bilgiyle. Biz bilgiyi götürüyoruz bilgi taşıyıcılığı. Bilgiye erişimi sağlıyoruz...”

K14: “...mesleğin avantajları hem öğreniyoruz birçok alanda atıyorum tıp kütüphanesinde doktor değilsiniz ama tıpla ilgili belli başlı şeyleri öğrenebiliyorsunuz...”

K15: “...Kitaplar ile haşır neşir olduğumuz için sürekli ister istemez bir şekilde bir şeyler gözümüze çarpıyor...”

K16: “...avantajları şu sürekli bir öğrenme bolluk içerisindeyiz. İnsanlarla karşılaşıyorsunuz. Çok değişik bir şeye evirtiyor mesela bilimsel bilgi birikiminize katkı sağlıyor...”

K19: “...avantajlar tabi, bu ilgisini çekiyorsa kütüphane ve kitaplarla bu kadar yakın olmak diyalog elinin altında sürekli iletişim halindesin...”

K20: “...sürekli bilginin içerisindeyiz bir kere kendinizi geliştirme imkânı çok fazla var...”

K23: “...bilginin olduğu her yerde olmak, bilgiyi düzenlemek, yaşam boyu öğrenim becerilerine sahip olmak entelektüel anlamda da güçlü olmamızı sağlıyor bence...”

K24: “...Her işte para var ve para konuşulur ancak kütüphanecilikte maddi anlamda bir para söz konusu değildir ve hizmet konuşursunuz...Entelektüel bilgi anlamında her alanda kaynakla meşgul olmak bilgi seviyenizi artırıyor...”

K26: “...çok insan tanımak, çok kitap okumak, her konuda bilgi sahibi olmaya çalışmak, sosyal çevrenin geniş olması...”

K28: “... Bilgiye hızlı ulaşabiliyorum bir, bilginin doğruluğu konusunda çevrem mesleği yapmayan insanlardan bir adım daha önde olduğumu düşünüyorum...”

K29: “...Kendinizi çok güzel anlamda beslemek anlamında. Bütün birçok etkinlikten haberiniz olabiliyor. Her şey elinizin altında her şey. İlgi alanınızla ilgili her şeyi kolay bulabiliyorsunuz...”

K30: “...Yani yayınlara doğru zamanda doğru yerde en iyi imkân ve şartlarda hızlıca erişim sağlayabildiğimizi söyleyebilirim...”

Sosyal çevre ve iletişim

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile oluşturulan bir diğer kod “sosyal çevre ve iletişim”, üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphaneciler için sosyal bir çevrenin varlığı sürekli iletişimin bulunması katılımcılar için bir avantaj olarak ifade edilmektedir.

K4: “...avantajları şu bir kere çalıştığım kurum ya da bölüm ile alakalı belki çok fazla sosyal alan var...”

K17: “...Yani şöyle sosyal bir meslek aslında o yüzden avantaj olabilir...”

K18: “...Avantajları hakkında sosyallik açısından avantajlı, çalışma şartları ağır bir meslek değil...”

K22: “... Avantajları şöyle eğer gerçekten severek yapıyorsanız birçok insanla tanışırsınız benim tanıştığım birçok insan var. Sosyal anlamda birçok insanla tanışabilirsin...”

K25: “...akademik çevrede okuyan insanlar kitaplar arasında olmak düzeyli bir çevrede çalışıyor olmak avantaj

K27: “...Akademiyle öğrenciyle iç içe olmak. Üniversite ortamında çalışmak tabi ki kişisel ve mesleki avantajları oluyor. Kendi bireysel gelişimime elbette katkısı çok...”

Çalışma koşullarının diğer meslek gruplarına göre daha rahat olması

Katılımcılardan edinilen bilgilere göre oluşturulan bir kodda “çalışma koşullarının diğer meslek gruplarına göre daha rahat olması”, kütüphanecilik mesleğinin diğer meslekler ile kıyaslanması üzerine ifade edilen mesleki genel iş süreçlerinde fiziksel ve zihinsel zorluklarının çok da zor olmadığı katılımcılar tarafından bir avantaj olarak ifade edilmiştir.

K5: “...Avantaj olarak örneğin rahat bir meslek ciddi anlamda. Kendini geliştirmek istemiyorsan atandığında çok rahat ömür boyu yorulmadan yapabileceğin bir meslek...”

K21: “.... Artı yönleri şudur fiziksel olarak çok fazla bir yorgunluğunuz olmaz. Fiziksel olarak bir efor sarf etmezsiniz çok fazla...”

İş bulma imkanlarının diğer meslek gruplarına göre kolaylığı

Katılımcılardan edinilen bilgilere göre oluşturulan bir kodda “iş bulma imkanlarının diğer meslek gruplarına göre kolaylığı”, kütüphanecilik mesleği diğer meslek gruplarına göre iş bulma avantajı o kadar da zor olmayan bir meslek olarak katılımcılardan edinilen bilgilere göre ifade edilmiştir.

K10: “... Bence iş bulması çok zor bir meslek değil. Evet zorlanılabilir ama yeteri kadar yetiştirdiğinde insanın kendini iş bulamayacağını düşünmüyorum...”

Katılımcılara kütüphanecilik mesleğinin dezavantajları hakkında neler düşündükleri sorulduğunda alınan cevaplar ile aşağıdaki tabloda yer alan kodlar oluşmuştur.

Tablo 4.13: Mesleğin Dezavantajlarına Dair

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Mesleğin Dezavantajlarına Dair	Maaşların yetersizliği	K1, K3, K9, K15, K16, K25, K27, K30
	İleride oluşabilecek sağlık problemleri	K2, K11
	Mesleğin bilinirliğinin düşük olması	K3, K6, K13, K19, K21, K23, K24, K29
	Atama iş bulma zorluğu ve Kariyer planlama hususunda yetersizliği	K5, K8, K9, K14
	Belli hususlarda rutin iş akışının olması	K12, K20, K22
	Meslekle ilgili olmayanlarının meslekte olması	K10
	Kullanıcıların suiistimali, çok kullanıcı ile iletişim halinde olmak	K4

Maaşların yetersizliği

Katılımcıların mesleğin dezavantajlarına ilişkin değerlendirmelerinde oluşturulan “maaşların yetersizliği” kodu, kütüphanecilik mesleğinin genel anlamda maaş oranlarının düşük olmasının söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Mesleğin maaş oranları katılımcılar tarafından bir dezavantaj olarak değerlendirilmiştir.

K1: “...dezavantaj olarak; Yine o maddi boyutu belki olabilir...”

K3: “...bölümüm hakkında kimsenin bir fikir sahibi değil. Dezavantajlarından biri bu ikincisi de maddi olarak dezavantajını görüyorum...”

K9: “...şeyler dezavantajları da atama durumu özel de de çok rahat olmama maaş düzeyinin aşırı derece de kötü olması diyebilirim...”

K15: “...maaşlarımız, düşük oluyor hak ettiğimiz yeri görmediğimize inanıyorum...”

K16: “... Maaş skalası biraz sıkıntı biraz kütüphaneciyseniz. Çok iyi kazanmıyorsunuz...”

K25: Dezavantaj sadece ekonomik olabilir... “

K27: “...mesela bizim için de maaşların düşük olması sanırım dezavantaj ben öyle görüyorum...”

K30: “...dezavantajlarına bakacak olursak bazen ister istemez dar kalıpların içinde kalabiliyoruz. İş dışındayken kendimizi işin içinde bulup sosyalleşmekten uzakta kalabiliyoruz. Maaş konusu özellikle günümüz şartlarını ve imkanları düşününce aslında en büyük dezavantajlardan birisidir...”

İleride oluşabilecek sağlık problemleri

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir kodda “ileride oluşabilecek sağlık problemleri”, katılımcıların mesleğin dezavantajları hakkında düşünürken toz ve görme bozukluklarının oluşabileceği bir sağlık problemini dezavantaj olarak ifade ettiler.

K2: “...Kütüphane tozları kitaplar hiç ellenmediği için aşırı toz oluyor. Bu sağlık problemlerine yol açabilecek bir durum aslında.”

K11: “.... Dezavantajı olarak da yok gibi ama sağlıkla ilgili problemler ortaya çıkartabiliyor yaştan sonra...”

Mesleğin bilinirliğinin düşük olması

Katılımcılara sorulan sorular ile kütüphanecilik mesleğinin dezavantajları hakkında oluşan “mesleğin bilinirliğinin düşük olması” kodu, kütüphanecilik mesleğinin toplum içinde bilinirliğinin düşük olması, mesleğin genel işleyişinin tam olarak kavranamaması gibi sorunların varlığı ifade edilmiştir. Mesleğin toplum içinde bilinirliğinin az olması katılımcılar tarafından dezavantaj olarak nitelendirilmiştir.

K6: “...bence en büyük dezavantajı toplum tarafından çok bilinmeyen tanınmayan değer verilmeyen bir meslek olması...”

K13: ... biraz bilinmemekle dolayı bir dezavantajı olabilir. Ne yaptığımız bilinmediği için böyle bir dezavantajı olabilir....

K19: “...kütüphaneci olarak dezavantajlı durum kendinizi anlatma isteği diğer mesleklere göre daha çok...”

K21: “...toplumda çok fazla tanınmıyor. Yani keşke daha fazla tanınmış olsaydı...”

K23: “...ama toplumda yeterli değerin verilmemesi, tanınmaması, istihdam sorunu olması da dezavantajları...”

K24: “...meslek çok bilinmediği için değersizleştirilmesi Mesleki altyapının oluşturulmamış olması Verilen hizmetler alanında yabancı kaynakların çoğunluğu ve kütüphanecilerin dil yetersizliği...”

K29: “...avantajları dezavantajları ülkede mesleğe değer verilisin az oluşu. Bilinmiyor oluşu...”

Atama iş bulma zorluğu ve Kariyer planlama hususunda yetersizliği

Katılımcılara sorulan sorular nezdinde oluşan bir diğer dezavantaj ile ilgili kod “atama iş bulma zorluğu ve kariyer planlama hususunda yetersizliği”, mesleğin iş bulma koşullarının zorluğunu ve mesleki kariyer planlamasındaki yetersizliğin dezavantaj olduğunu düşünmektedir.

K5: “...dezavantaj olarak; devlette iş arayışı çok zor oluyor. Atamalar zor oluyor. Böyle bir sıkıntısı var...”

K8 “...dezavantajlarına gelecek olursak çok fazla bir gelişme imkânı olduğunu düşünmüyorum. Yani kütüphanecilikte birimle alakalı bulduğunuz birim ile alakalı uzmanlaşabilirsiniz...”

K14: “...işsizlik gelecek kaygıları bu her alanda var. Belki dezavantajı bu olabilir...”

Belli hususlarda rutin iş akışının olması

Katılımcılardan edinilen bilgiler ile birlikte dezavantajlara ilişkin bir diğer kod “belli hususlarda rutin iş akışının olması”, kütüphanecilik mesleği nezdinde belirli iş süreçlerin yer alması, rutin bir iş akışını oluşturduğunu beraber getirdiğini ifade etmiş, bunu dezavantaj olarak nitelendirildiği için oluşturulmuştur.

K12: “...dezavantajlar olarak mesleği yaptığınız için belli bir rutini var. Fazla bir değişiklik olmaz.

K20: “...dezavantajları konusunda da eğer kendinizi geliştirmezseniz sürekli aynı işi yaparsanız çok monoton bir hayata sahip oluyorsunuz...”

K22: “...dezavantaj olarak gördüğüm yine aslında insan bağlı olarak şahsa bağlı olarak dediğim gibi tek düze bir insansan.... Ekstrem bir şey katamazsın sen hayatına monoton bir meslek hayatın olur...”

Meslekle ilgili olmayanlarının meslekte bulunması

Katılımcılara sorulan sorular nezdinde oluşan bir kodda “meslekle ilgili olmayanların meslekte bulunması” katılımcılardan birisi mesleğin dezavantajları içerisinde, meslekten olmayan bireylerin meslekte görev almasını dezavantaj olarak ifade etti. Mesleki öğrenimini bilgi ve belge yönetimi üzerinden tamamlamayan

bireylerin meslekte yer alması, kütüphanecilik mesleği için dezavantaj olarak düşünülmektedir.

K10: “...Dezavantaj olarak; bence, alakasız insanlar oluyor. Alakasız insanlar bu bölümden mezun oluyor ve yapıyor daha sonra...”

Kullanıcıların suiistimali, çok kullanıcı ile iletişim halinde olmak

Katılımcılara sorulan sorular ile oluşan, mesleğin dezavantajları ile ilgili bir diğer kodda “kullanıcıların suiistimali, çok kullanıcı ile iletişim halinde olmak”, bir katılımcı tarafından mesleği gerçekleştirirken çok fazla iletişim kurulmasının, suiistimale yol açabilecek bir durum olduğunu düşünmesi üzerine oluşturuldu. Katılımcı için çok fazla iletişim halinde olmak, çok fazla insan ile iletişim halinde bulunmak bir dezavantaj olarak düşünülmektedir.

K4 “...Dezavantaj olarak şunu söyleyebilirim. İşte ilk başta söylediğim çok fazla insan görüyorsun. Sosyal durumlar falan çok fazla insanla uğraşmak da bir yerde dezavantaj...”

4.11 Üniversite Kütüphanecilerinin Meslek Farkındalığı Kapsamında Bölümün İsmi Değerlendirmelerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde, kütüphanecilik mesleğine ilişkin, üniversite öğreniminin tamamlandığı program ismine yönelik katılımcıların düşüncelerini derlenmeye çalışılmış. Katılımcıların bölüm ismi ile meslek arasında bir bağ kurup kuramadıkları mesleki bağlilikla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.14: Bölüm isminin değişikliğine dair

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Bölüm isminin değişikliğine dair	Bölüm ismini değiştirmek istiyor	K4, K5, K9, K10, K13, K14, K16, K17, K18, K19, K21, K28, K30
	Bölüm ismini değiştirmek istemiyor	K1, K2, K3, K6, K7, K8, K12, K15, K20, K23, K25, K26, K29
	Kararsız veya gerekli görmüyor	K11, K22, K24, K27

Katılımcılara mesleki tanımlama kapsamında, günümüzde mesleğin öğrenimi için lisans programının adını değiştirmek isteyip istemedikleri sorulmuş, bölümün

ismine katılımcıların bakış açılarının öğrenilmesi hedeflenmiştir. 13 katılımcı bölüm ismini değiştirmek istemediğini, 13 katılımcı bölümün ismini değiştirmek istemediğini ve 4 katılımcı kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 4.15: Bölüm ismi değiştirme istenmesine ilişkin

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Bölüm ismini değiştirmek istiyor	Bölümün ismi tanımlanırken eksik kaldığını anlaşıldığını zorlaştırdığı için	K4, K5, K9, K13, K17, K30
	Bölümün entegre olduğu bilişim ve teknolojik gelişmeleri de yansıtmaması gerektiği düşünüldüğü için	K10
	Daha kapsamlı şemsiye bir isim olması düşünüldüğü için	K14, K16, K19, K20
	Alanlara ayrılması ve Kütüphane ve Arşiv olarak yer alması için	K18, K21

Bölümün ismi tanımlanırken eksik kaldığını anlaşıldığını zorlaştırdığı için

Katılımcılara sorulan sorular sonucunda oluşan kod “Bölümün ismi tanımlanırken eksik kaldığını, anlaşıldığını zorlaştırdığı için”, bölüm isminin değiştirilmesi önerisinde bulunan katılımcıların bölüm isminin, mesleği tanımlarken eksik kaldığını, bölümü tam ifade eden bir ismin olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

K4: “...yani şöyle bilgi ve belge yönetimi, kütüphane ve arşivcilikten kütüphane ve arşivcilik desek. Böyle daha belirgin oluyor. Bilgi ve belge yönetimi dedikten sonra düzeltmesini yapıyorsun...”

K5: “...değiştirmek isterdim. Bilgi Yönetimi ya da bilmiyorum mesela bu bölüm yapmazdım. Bilgi ve Belge Yönetimi diye yapmazdım. Bu kütüphane ve arşiv ayrımını yaptırırdım insanlara...”

K9: “...aynen değiştirmek isterdim. İnsanlar daha kolay anlasın diye. Kütüphanecilik ve arşivcilik eski adı daha mantıklı, kütüphane ve arşivcilik de değil kütüphanecilik ve arşivcilik...”

K13: “...değiştirmek isterdim. Ama aklımda şu an da bir isim yok. Ama bence değişebilir olabilir...”

K17: “...ben değiştirmek isterdim. Tam olarak yaptığım işi tanımlamıyor. Ama ne yapardım ne olurdu bilmiyorum...”

K30: “...bilgi ve Belge yönetimi ismini değiştirmek isterdim. Çünkü insanlar bu bölüm ismini duyunca akıllarına direkt olarak kütüphaneye veya arşiv alanı maalesef gelmemektedir...”

Bölümüm entegre olduğu bilişim ve teknolojik gelişmeleri de yansıması gerektiği düşünöldüğü için:

Katılımcılardan birisine sorulan sorular ile oluşan bir kodda “bölümüm entegre olduğu bilişim ve teknolojik gelişmeleri de yansıması gerektiği düşünöldüğü için”, katılımcıların bölümün bilişim teknolojileri ile yakınlığı sebebiyle ve mesleğin günümüzde entegre çalıştığı dijitalleştirme çalışmalarını ile ilişkilendirilebilecek bir ismin doğru olduğu ifade etmiştir.

K10: “...Dijitalleştirmeyi de içeren bir bölüm ismi de olsaydı daha faydalı olabilirdi diye düşünüyorum...”

Daha kapsamlı şemsiye bir isim olması düşünöldüğü için

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir kodda “daha kapsamlı şemsiye bir isim olması düşünöldüğü için”, katılımcılar mesleğin daha geniş bir perspektifte birçok alanı içerdığı, mesleğin çalışma kollarının daha geniş olduğunu, bölüm isminin bu sebeple güncellenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

K14: “...ya değiştirmek isterdim açıkçası çünkü anlaşılmıyor. Kütüphane arşiv diye de sınırlandırmak istemezdim çünkü şey atıyorum. Kütüphanecilik arşiv bölümü de demek istemezdim. Sınırlandırmış olacağım. Bilgi ve Belge Yönetimi genel ama daha farklı da olabilir.”

K16: “... daha kapsamlı bir şeye geçiş yapsın isterdim. Evet öyle bilgi uzmanlığı bilgi yönetimi bilgi iletişim ve teknoloji ile ilgili olabilir. Bu zamanda şey olmuyor sadece kütüphane mi değil bizim bölümden mezun insanlar çok farklı yerlerde çalışıyor. Bir şemsiye terim bulmak isterdim...”

K19: “...yani bence daha güzel bir isim bilgi ve belge yönetimini biraz daha yakaladığını düşünüyorum. Yani benim kişisel görüşüm kütüphanecilik daha güzel olurdu. Bilgi ve Belge Yönetimini olduğunu fazla söylemiyorum...”

K20: “...bence bölümün ismi güzel ya bilgi ve belge yönetimi bence arşivcilik ve kütüphaneciliği kapsayan iyi bence ismi yani değiştirmek istemezdim...”

Alanlara ayrılması ve Kütüphane ve Arşiv olarak yer alması için

Katılımcılara bölüm ismi değişikliği üzerine sorulan sorular neticesinde oluşturulan bir diğer kodda “alanlara ayrılması ve kütüphane ve arşiv olarak yer alması için”, katılımcıların mesleğin çalışma alanlarına bağlı olarak kütüphane ve arşiv olarak ayrılması gerektiğini ifade etmiştir.

K18: “...ya şey isterdim ben bizim bölüm eskiden kütüphanecilik ve arşivcilik ayrı ayrıymış ya ben tekrardan bölünmesi gerektiğini düşünüyorum. Bence kütüphane ve arşivin iki alakasız dal gibi geliyor bana yani birisini seven insanın diğeriyle alakası yok. Ben bölüm olarak ayrılması gerektiğini düşünüyorum...”

K21: “...bilgi ve belge yönetimi aslında baktığında kütüphaneciye dair bence hiçbir şey ifade etmiyor. Tamamen arşivciliğe yönelik bir isim...”

K26: “...hayır, ama keşke kütüphanecilik, arşivcilik diye ayrı ayrı kalsaydı. Kütüphanecilik ayrı arşivcilik ayrı olmalıydı...”

Tablo 4.16: Bölüm ismini değiştirmek istemiyor

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Bölüm ismini değiştirmek istemiyor	Bölüm ismi içeriği tamamen yansıtıyor	K1, K2, K3, K6, K8, K12, K15, K23, K25, K28, K29
	Müfredata odaklanılmalı ve içerik güncel tutulmalı	K7,
	Bölüm ismiyle ilgili kararsız	K22, K24, K27

Bölüm ismi içeriği tamamen yansıtıyor

Katılımcıların bölüm ismini değiştirmek istememesinin nedenlerine ilişkin oluşturulan “bölüm ismi içeriği tamamen yansıtıyor”, katılımcılar bölüm isminin, içeriğini tam yansıttığını ve bir değişik olmasının ihtiyaç duyulmadığını ifade etmiştir.

K1: “aslında şöyle bölümün adının değişmiş olması benim çok hoşuma giden bir şey. 2002'de mi oluyordu yanlış hatırlamıyorsam. Yani bilgi ve belge yönetimi oluyor olması hatta arşivle ile kütüphanenin birleşmiş olması bence çok mantıklı olmuş. Değiştirmek istemezdim...”

K2: “...aslında bölümün adında beni rahatsız edici bir şey görmüyorum. Sorunun bence bölüm isminin bilinmiyor olması, eğer bilinmiş olsa bence gayet güzel değiştirmezdim sanırım...”

K3: “...hayır, bence bu isim gayet iyi. Eski adından daha iyi diyebilirim. İsmi tam bölümle uyuyor. İsmiyle mesleki mesleğin birbirine uyduğunu ben bir tek bu meslekte görüyorum...”

K6: “...aslında bilgi ve belge yönetimi ismen güzel bir bölüm. Hem kütüphaneciliği hem arşivciliği hem de dokümantasyon, enformasyonu alanını kapsayacak bir isim...”

K8: “...yani değiştirmek ister miydim yani istemezdim. Ama böyle bir şeye ihtiyaç var mı? Sorulduğu zaman evet bilgi ve belge yönetimi mezunuyum diyorum herkes içeriğini sormuş oluyor...”

K12: “...yok, ben değiştirmezdim. Evet yani yapabileceğin en fazla kütüphanecilik ve arşivcilik, olur oda eski adı oydu bilgi ve belge oldu. He yeni adı ne olur bilgi teknolojileri olur ama bilgi ve belge yönetimi bence iyi değiştirmezdim...”

K15: “...bilgi ve belge yönetimi olarak aslında daha geniş oluyor. Daha geniş bir adı var. Şu an için iyi bence ya...”

K23: “...hayır bence ismi tüm kapsamını anlatıyor. Evet bence ihtiyaç yok...”

K25: “...önemli olan içeriğini doldurmak isim çok havalı olur ama içi bos olur. Biz bölümlerde müfredatın eğilimi için çaba vermeliyiz çünkü bölümde verilen derslerin gelişen trendin ya da mesleğimizin gerisinde kaldığını düşünüyorum...”

K28: “...sadece insanların anlamasına yönelik kütüphanecilik ve arşivcilik yapabilirdim mesela bölümün adını...”

K29: “...bilgi ve Belge Yönetimi bence uygun ben değiştirmeyi düşünmüyorum...”

Müfredata odaklanılmalı ve içerik güncel tutulmalı

Katılımcılara bölüm ismini değiştirmek istemedikleri ilişkin oluşan bir diğer kod, “müfredata odaklanılmalı ve içerik güncel tutulmalı”, katılımcılar bölüm isminin değişikliğinden önce derslerin içeriklerinin, mesleki faaliyetlerle ilişkili olarak güncel tutulması gerektiğini ifade etmiştir.

K7: “...yani hayır. Değiştirmek istemezdim. Gayet güzel bir ismi var. Tabi değişimde çok önemli bölümünde kendini yenilemeye ihtiyacı var. Ama bu isim olarak başlamam ya. İsim olarak değişmemeli. İçerik olarak değişebilir...”

K11: “...ben bölümün isminin değiştirilmesi konusunda pek takılmıyorum. Kütüphanecilik ismi, Arşivcilik ismi de. Şu yapılanma şöyle olabilir, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümleri altında kesinlikle, uzmanlaşma alanında öğrencileri de belli bir yaştan sonra eğitimden sonra bu alanda uzmanlaşmaya itecek, derslerle alt anabilim dallarının yapılanması oluşturmak daha anlamlı olabilir. Bilim dalı varmış bu anabilim dalları altında kütüphanecilik ile toplanıyor gibi bir şey, şu anda bilgi ve belge yönetimi adı altında bu anabilim dallarının olması gerekli...”

Bölüm ismiyle ilgili kararsız

Katılımcılara bölüm ismiyle ilgili değişikliğe ilişkin sorulan sorular neticesinde oluşturulan son kod, “bölüm ismiyle ilgili kararsız” katılımcıların bu konuda pek bir düşüncesi olmadığını ifade etmeleri sonucu oluşturulmuştur.

K22: “...yani, bunu hiç düşünmemiştim. Değiştirmek istesem bile ne diye değiştirebilirdim. Yani bunu hiç düşünmediğim için bir şey diyemeyeceğim...”

K24: “...değiştirmek doğru olur muydu etraflıca düşünülünce ama çalışabileceğimiz her alanı, verdiğimiz her hizmeti kapsayan bir isim olmasını tercih ederdim...”

K27: “...kütüphane ve Bilgi Bilimi olabilir. Bilemedim. Değiştirmeyebilirdim...”

4.11 Üniversite Kütüphanecilerinin Kütüphaneciliği Meslek mi İş mi Olarak Tanımlamasına İlişkin Görüşleri

Bu bölümde katılımcıların, meslek ve iş hakkındaki değerlendirmeleri incelenmek istenmiş ve bu hususta sorular sorulmuştur. İlk kısımda meslek ve iş hakkındaki değerlendirmeler incelenmiş, ikinci kısımda katılımcıların kütüphaneciliği meslek mi yoksa iş mi olarak tanımladıklarına ilişkin düşünceleri toplanmaya çalışılmıştır.

4.12.1 Meslek ve İş Hakkındaki Görüşlerin Değerlendirilmesi

Katılımcılara meslek ve iş hakkındaki değerlendirmelerine ilişkin, meslek ve iş arasındaki farklar nelerdir bu konuda neler düşündükleri sorulmuş, alınan cevaplar neticesinde aşağıda ki tabloda yer alan kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 4.17: Meslek ve iş arasındaki farkların değerlendirilmesi

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Meslek ve iş arasındaki farkların değerlendirilmesi	Meslek, eğitim ve öğrenim faaliyetlerini gerektiriyor	K1, K9, K24
	İş sınırları olan eylemleri içeriyorken, Meslek belli daha kapsamlı ve uzmanlık gerektiriyor	K2, K3, K4, K6, K7, K8, K22, K23
	Meslek maddi kaygıların dışında bir özveriye hitap ederken, iş maddi kaygılar üzerinden gerçekleştirilen çalışmaları içeriyor	K10, K11, K12, K15, K18, K19, K21, K25, K28

Meslek, eğitim ve öğrenim faaliyetlerini gerektiriyor

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir kod “meslek, eğitim ve öğrenim faaliyetlerini gerektiriyor”, katılımcıların meslek ve iş ayrımı yaparken meslek için bir öğrenim sürecinin gerekliliği olduğunu ifade etmesiyle oluşturulmuştur. Katılımcılar, mesleğin edinilmesi için bir öğrenim sürecinin olmasını gerektiğini belirtmiştir.

K1: “...eğitimi tamamladığını donanımlı olduğun alanın dışında yaptığın şey belki iş...”

K9: “...meslek yani hayatın onunla geçecek basit bir iş değil yani iş olamaz eğitimi aldığın ve hatta hayatını onunla idame ettiğin bir meslek diyebiliriz...”

K24: “...meslek: okuduğun bölümdür. İş: ifa ettiğin çalışmanın türüdür. Mesleğini işe, işi mesleğe çevirebilirsin...”

İş sınırları olan eylemleri içeriyorken, Meslek daha kapsamlı ve uzmanlık gerektiriyor

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşturulan bir diğer kodda “iş sınırları olan eylemleri içeriyorken, meslek daha kapsamlı ve uzmanlık gerektiriyor”, katılımcılar mesleğin bir uzmanlık alanı olduğu belirli periyotlarda geliştirilebilir yanların olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda meslek geniş bir perspektife sahip ve kapsayıcı olarak da katılımcılar tarafından belirtilmiş. Katılımcılar iş hakkında, hayatı idame ettirmek için belirli bir maaş ile sürdürülen eylemleri de kapsadığına ilişkin değerlendirmeler yapmışlardır. Katılımcılardan edinilen bilgilerin değerlendirilmesiyle meslek ve iş hakkında, mesleğin uzmanlık içerdiği ve işin ise belirli sınırları olan eylem olarak nitelendirildiği sonucuna varılmıştır.

K2: “...iş biraz daha eylem gibi geliyor bana...”

K3: “...ama işte ayrılan noktaları da var tabi meslek daha kapsamlı iş onun alt dalı olarak düşünüyorum...”

K4: “...Meslek karşılığını aldığın bir şey, iş her zaman yapabileceğin bir şey. İş mesai dışında da yapabilirsin. Ama mesleğini meslek mesaisi yaptığın o belli standart o senin mesleğinin karşılığı veriyor. Mesai dışında da iş başka bir insanın istediği zamanda yapabileceği bir şey yani, uğraş...”

K6: “...ki işte meslek varsa yayını da var. O mesleğe yapan vardır meslektaşları vardır. Ama iş deyince biraz daha sınırlandırmış oluyoruz. Kolaylaştırmış oluyorsunuz gibime geliyor...”

K7: “...İş olarak bakmak biraz daha sığ düşünce mi deyim. Onu biraz daha daraltıyor...”

K8: “...Meslek bence uzmanlık gerektiren husus bana öyle bir çağrışım yaptı şu anda meslek işin erbabı sanki bu mesleği yapması gerekiyormuş gibi geliyor. Daha uzmanlık gerektiriyor...”

K22: “...İş bir standart üzerinde ilerlerken meslek ise değişikliklere karşı aksiyon almayı gerektirir...”

K23: “...Meslek kavramı bu ikisini bir arada barındırıyor, profesyonellik deyince ait olduğun meslekten para da kazanman gerekir...”

Meslek maddi kaygıların dışında bir özveriye hitap ederken, iş maddi kaygılar üzerinden gerçekleştirilen çalışmaları içeriyor

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşturulan bir diğer kod “meslek maddi kaygıların dışında bir özveriye hitap ederken, iş maddi kaygılar üzerinden gerçekleştirilen çalışmaları içeriyor”, katılımcılar mesleğin maddi kaygıların ötesinde, meslek sahibinin özverisi ve mesleki bağlılığı ile gerçekleştirilirken, işin ise yalnızca maddi kaygılar sebebiyle gerçekleştirildiği ifade etmiştir.

K10: “...iş para kazandığın şeydir. Herhangi bir şeyden de kazanabilirsin. Ama meslek biraz daha bir ruhu bir şeyi bir karakteri olan bir şey...”

K11: “...maddi kaygıların da içerisinde tüm konuşmam boyunca bahsettiğimiz değerler ile birlikte geliştiğini ve iş dediğimiz nokta...”

K12: “...başka bir şeye dokunmam dersen. O iş olur. Paramı alır işimi yapar çıkar giderim...”

K15: “...meslekte ruh olur. Hani işte ruh olmaz bence sadece hayatı iademe ettirebilmek için karşılığını alabileceğin iş oluyor yani...”

K18: “...geldikten sonra da devam ediyor. Ve ben onu bırakamıyorum mesaim bitti. Benimsenmesi gereken bir şey olduğu için bana meslekmiş gibi geliyor...”

K19: “...yetkinlik kazanarak yapılması gereken bir meslek. Gerçi iş olarak görüp yapanlar var çok fazla ama...”

K21: “...bir iş dediğiniz zaman bana yaptığı çağrışımında şöyle söyleyim. Temel geçim ihtiyaçlarını karşıladığınız bir faaliyet ancak bir meslek dediğiniz zaman işin içine bir vasıf biraz daha işin içine manevi yanı giriyor...”

K25: “...dediğim gibi adının önemi yok meslek ya da iş sizin iş ahlakınızla ilintili bir durum para için bile yapıyorsan hakkı ile yapmalısın iş yâda meslek...”

K28: “...örnek üzerinden gideyim. Yöneticilik bir iştir. Onun haricinde bu şekilde bir başkanlık bir liderlik iştir. Ama o işi yapan o yönetici ne iş hangi işi yapıyorsa o meslektir...”

4.12.2 Meslek Olarak Kütüphaneciliğin Tanımlamasına İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde, katılımcıların kütüphaneciliği meslek olarak mı yoksa iş olarak mı değerlendirdikleri hususuna ilişkin sorular sorulmuş ve verilen cevaplar neticesinde aşağıda yer alan tablodaki kodlar oluşturulmuştur.

Tablo 4.18: Kütüphaneciliğin meslek veya iş olarak tanımlanması

Tema	Kodlar	Katılımcılar
Kütüphaneciliğin meslek olarak tanımlanması	Kütüphanecilik, öğrenim ve uzmanlık gerektiği için bir meslek	K1, K6, K16, K18, K20, K22, K23,
	Bağlılık ile sürdürülebileceği için bir meslek	K3, K4, K5, K9, K10, K11, K12, K13, K15, K17, K21, K24
	Faaliyet alanlarına bağlı gelişime ve geliştirmeye açık olduğu için bir meslek	K2, K7, K14, K30
	Herkesin yapabileceği bir alan olmadığı için bir meslek	K8, K19, K26
Kütüphaneciliğin iş olarak tanımlanması	Toplum içinde gerekli değeri görmediği için bir iş	K27, K29

Kütüphanecilik, öğrenim ve uzmanlık gerektiği için bir meslek

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde edinilen bilgiler ile oluşturulan “kütüphanecilik, öğrenim ve uzmanlık gerektirdiği için bir meslek” kodu, katılımcıların kütüphaneci olabilmesi için gerekli bir öğrenim programının olması ve belirli uzmanlığa sahip bilgi birikimine sahip olunması gerektiğini düşündüğü için kütüphanecilik bir meslek olarak tanımlanmasını gerektiğini ifade etmiştir.

K1: “...yani bunun eğitimi alıp okulunu okuduğumuz için bir meslek. Ama mesela şöyle bakarsak. Personel dediğimiz kütüphanede çalışan ama kütüphaneci olmayanlar için iş olabilir mi? Yani şu an böyle olduğunu düşünüyorum...”

K6: “...ama bir alan meslek olarak tanımlanınca sanki onun eğitimi de gerekiyor gibi algı oluşuyor bende. O yüzden kütüphaneciliği de meslek olarak görmek daha faydalı olabilir diye düşünüyorum. Çünkü bir meslek olan bir mesleğe olan aslında onunla ilgili bir nasıl denir bir alanda açılmış oluyor...”

K16: “...yani şöyle yapılacak bir iş değil, birçok uzmanlığı barındırıyor. Ve o uzmanlıkları kazanmanız gereken bir süreç var bu kütüphanecilik adının altında bence...”

K18: “...mesleki açıdan çalışıyorsun sen mesleki bir bilgi birikimin var. Onu harmanlayıp işte hizmet vermeye çalışıyorsun...”

K20: “...kesinlikle meslek, iş dediğin zaman biraz daha yüzeysel gibi oluyor ama sonuçta 4 yıl boyunca biz bunu meslek olarak okuduk. Sadece iş konusu değil bu biraz da gönül işi hani sadece onun için iş olarak bakmıyorum. Ben kesinlikle meslek olarak düşünüyorum...”

K22: “...bence kütüphanecilik bir meslek çünkü iş herkesin öğrenip yapabileceği bir yerinden sonra ustası olabileceği, meslek ise çalışırken öğrenilecek önce inde bir eğitim alınması gereken bir kavram olarak düşünüyorum ben...”

K23: “...yani bir eğitim olarak hayatımızı devam ettirmek için kütüphanecilik yapıyoruz. Meslek olduğunu düşünüyorum...”

Bağlılık ile sürdürülebileceği için bir meslek

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir diğer kod “bağlılık ile sürdürülebileceği için bir meslek”, kütüphanecilik mesleğin, mesleki bağlılığı oluşmuş bireyler tarafından gerçekleştirilebileceği, mesleği sevmeyen, mesleği kabul etmekle ilişki olarak mesleği severek yapılması gerektiği düşünceleri katılımcılar tarafından belirtilmiş bu sebeple kütüphaneciliğin bir meslek olarak tanımlanması gerektiğini ifade etmiştir.

K3: “...Yani bu konuda ben şöyle söyleyim. Tamamen kendi fikrim. Kütüphaneciliğin bir meslek olduğunu düşünüyorum...”

K4: “...kütüphanecilik benim açımdan yoğun olduğunu söyleyebilirim yani ben öyle düşünüyorum. Çünkü mesleğimi seviyorum. Meslek ile işi ayıran en belki temel durumda budur...”

K5: “...söyleyim kütüphanecilik bence bir meslek biz bu mesleği yapan insanlarız...”

K9: “...meslek olarak hayatın boyunca kendini ona adadığın ona adayacağın bir şey olduğu için bence bizim bölüm meslektir...”

K10: “...Bence meslek. Meslek olmalı zaten...”

K11: “...kütüphaneciliği meslek olarak algıladığınızda zaten hayatınızda bir parça oluyor artık. Nereye giderseniz gidin. Zaten bu işi yapmak üzerine hedefiniz var...”

K12: “...Kütüphanecilik bir meslek niye meslek çünkü meslekten olmayan insan biz burada zaten onu da yaşıyoruz. Fakülteden gelen memurlara otomasyon eğitimi veriyoruz. Bir kere işi sahiplenme kütüphanecilere göre olmuyor...”

K13: "...sağladığımız fayda bir meslek. Kütüphanecilik mesleği, tek başına iş olabilir ama bence meslek..."

K15: "...Şimdi şöyle meslek ve iş çok farklı şeyler mesleğim dediğin şeyi seversin, sayarsın sahiplenirsin. O senin işindir iş değildir de mesleğindir..."

K17: "...bence bir meslek yani bilmiyorum. Yani gün içinde yaptığımız şeylere bakıyorum. Mesela bir iş yapıyorsun bitiyor. Ama benim öyle olmuyor. En azından gün içinde bitmiyor eve geldikten sonra da devam ediyor. Benimsenmesi gereken bir şey olduğu için bana meslekmiş gibi geliyor..."

K21: "...yaptığınız şey yaptığınız faaliyetler sadece iş olsun diye yapılacak şeyler değil. Çok özverili olmanız gerekebiliyor..."

K24: "...mesleğim işim, işim mesleğimdir ben başka bir alanda hiç çalışmadım hep kütüphanecilik yaptım..."

Faaliyet alanlarına bağlı gelişime ve geliştirmeye açık olduğu için bir meslek

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşan bir diğer kodda, "faaliyet alanlarına bağlı gelişime ve geliştirmeye açık olduğu için bir meslek", kütüphanecilik faaliyetlerinin sürekli gelişim içinde olması sebebiyle bir meslek olarak tanımlanması gerektiğini ifade etmiştir.

K2: "...kütüphanecilik bir meslek. Kütüphanecilik faaliyetlerimiz, faaliyetlerin alt dalları bizim işlerimiz diye düşünüyorum..."

K7: "...Yani sonuç olarak söyle biz mesleğimizi yaparken aynı zamanda iş de yapıyoruz. Mesleğimizi yaparken aynı zamanda mesleğe aslında bu işi yapıyoruz diyebilirim. Ama şey, ben mesela mesleğimi yapıyorken hiçbir zaman mesleğimi yapıyorum demiyorum mesleğimi yapıyorum diyorum. Yani bu benim için önemli bir detay, mesleğimizi geliştirmeye ve iyileştirmeye çalışıyoruz o yüzden buna iş olarak bakmamız gerektiğini düşünüyorum..."

K14: "...Şöyle bence bir meslek yani iş diye sınırlandırmak olmuyor. Sabah 8- akşam 5 değil bu evde bile devam ediyor çoğu zaman çünkü yaşam boyu öğrenmeyi görüyorum üniversitede en başta hayat boyu öğrendiğimiz içinde yüksek diyebilirim yani..."

K30: "...Ben meslek olarak görüyorum. Bu şekilde görmemin sebebi alanımızın gelip geçici bir iş olarak değil, geçmişten gelen bir yapısı olması ve her geçen gün yeniliklerin yer almasında olmasıdır..."

Herkesin yapabileceği bir alan olmadığı için bir meslek

Katılımcılara sorulan sorular neticesinde oluşturulan bir diğer kod, “herkesin yapabileceği bir alan olmadığı için bir meslek”, kütüphaneciliğin belirli uzmanlık gerektirmesi ve belirli öğrenim programından mezun olunması gerektiğini aynı zamanda mesleğin benimsenmeden herkes tarafından yapılamayacağı için bir meslek olarak tanımlanması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

K8: “...meslek bence uzmanlık gerektiren husus bana öyle bir çağrışım yaptı şu anda meslek işin erbabı sanki bu mesleği yapması gerekiyormuş gibi geliyor. Daha uzmanlık gerektiriyor ama iş herhangi bir şey gibi şunu şuradan kaldırmak da iştir...”

K19: “...yani tabi ki meslek. İş olarak düşünersek herkese kapımızı açmamamız gerekir. Dolayısıyla meslek tarihteki en eski meslek geleneksel kütüphanecilikten modern kütüphaneciliğe doğru giden bir meslek...”

K26: “...kesinlikle meslek hem de çok teknik bir meslek bizim işimizi bizden başkası yapamaz he yapar ama bizim gibi yapamaz...”

Toplum içinde gerekli değeri görmediği için bir iş

Kütüphaneciliğin bir iş bir yoksa iş mi hususunda katılımcıların verdiği cevaplarla oluşturulan son kod “toplum içinde gerekli değeri görmediği için bir iş”, kütüphanecilik toplum nezdinde değerli görülmediği ifade edilmiş, bu sebeple meslekten daha çok maddi kaygılar ile sürdürülebilir bir iş olarak görüldüğü katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

K27: “...bence Türkiye’deki algı, uygulama ve eğitimden kaynaklı bir iş. Bir meslek gözüyle bakılsaydı eğer daha kapsamlı olurdu. İş olarak görüldüğünü düşünüyorum...”

K29: “...bence bir meslek ama ülkemizde gereken değeri henüz almıyor. Meslek çok önemsenmeli. Aslında kütüphaneciliğe verilen bir önem bu ülkede ülkenin gelişmişlik düzeyini de gösteriyor...”

4.13 Üniversite Kütüphanecilerin Meslek Üzerine Değerlendirilmeleri Sonucunda Kütüphanecilik Mesleğine İlişkin Kütüphaneci Yetkinlikleri

Bu çalışmada tüm katılımcılar, üniversite kütüphanelerinde görevli kütüphanecilerden oluşmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında kütüphanecilerin mesleki değerlendirmeleri sonucunda kütüphanecilerde olması gereken yetkinliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Her mesleğin gerçekleştirilmesi için meslek sahibinin sahip olması gereken mesleki yetkinlikler bulunmaktadır. Bu bağlamda edinilen bilgilerin değerlendirmesi sonucunda kütüphanecilerin gözünden, kütüphanecilerde olması gereken özellikler ve yetkinlikler şöyle sıralanmıştır.

İletişimi kuvvetli: Kütüphanecilerin sürekli kullanıcılarla iletişim kurması öngörüldüğü için, kullanıcıyı doğru anlamak ve bilgi ihtiyacını gidermek için iletişim yönünün kuvvetli olması gerektiği düşünülmektedir. Bu durum nitekim birebir kullanıcılar ile iletişimin yoğun olduğu kullanıcı hizmetleri için olası görünse de teknik hizmetler ve kütüphane hizmetleri kapsamında, çoğu arka plan hizmetlerinde etkin bir iletişimin olup olmamasına dair net bir fikir vermemektedir. Yalnızca birebir kullanıcı hizmetinde olan kütüphaneciler için iletişimin güçlü olması önem arz etmektedir.

Araştırma yönü kuvvetli, Yeniliklere ve gelişime açık: Katılımcılar, kütüphanecilerin mesleki ilerleme ve kullanıcıların bilgi ihtiyacının doğru ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirmesi, ulusal ve uluslararası kütüphanecilik faaliyetlerine ilişkin günceli takip etmesi gerektiğini, kütüphanecilerde olması gereken mesleki yetkinlikler kapsamında ifade etmiştir. Bu bağlamda, mesleğin sürekli bir iyileştirme içinde olması ve mesleki faaliyetlerin iyileştirilmesi için güncelin takip edilmesi önem arz eden bir husus olarak görünmektedir.

Hoşgörü ve mesleki bağlılık: Kütüphanecilerin kullanıcı hizmetlerinde, bilginin paylaşılması ilkesine dayanarak hoşgörülü olması ve mesleğini severek yapmaya çalışması yine kütüphanecilerde olması gereken önemli bir yetkinlik olarak katılımcıların tanımlamasıyla oluşturulmuştur.

Mesleki öğrenime ve mesleki bilgiye sahip olması: Kütüphanecilik mesleğini gerçekleştiren bireyin bir mesleki öğrenime ve meslekle ilişki olarak mesleki bilgi birikimine sahip olması kütüphaneci için öncelikli bir yetkinliktir.

Teknoloji ve bilişim sektörüne yatkınlık: Gelişen bilişim teknolojilerinin kütüphane hizmetlerine yansması ve kütüphane hizmetlerindeki bilişime bağı uygulamaların geliştirilmesi hususunda kütüphanecilerin bu alana da yoğunlaşması ve bu alanda bilgiye sahip olmaları mesleki açıdan önemli olmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Meslek, bireylerin yaşamlarını sürdürmesi, hayatını idame ettirmesi gerekliliğine dayalı maddi bir beklentinin yanı sıra neredeyse tüm yaşamı boyunca gerçekleştirmesi gereken eylemi beraberinde getirmektedir. Bu eylem birey için belli bir bağlılık ihtiyacını da oluşturmaktadır. Bu araştırmanın konusuyla ilişkili mesleki bağlılık, kütüphanecilerin mesleklerine bakış açıları ve meslek tanımlamaları bağlamında belirli varsayımları ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmanın hipotezlerinden biri olan, kütüphanecilerin mesleklerini tanımlanması; çalışmanın dördüncü bölümünde çıkarılan analizlerden edinilen bilgiler neticesinde, kütüphanecilerin meslek tanımlamalarını yapabilmesi mesleklerini ne kadar tanıdıklarıyla ilişkili olduğu sonucunu çıkarmıştır. Kütüphanecilerin mesleki bilgisine ve bu bilgisini etkin bir şekilde kullanabilecek düzeyde mesleki farkındalığa sahip olması, mesleki hizmet ve faaliyetlerde etkin olduğu verilen cevaplar neticesinde kanıtlanmıştır. Kütüphanecilerin mesleki tanımlamasını yapabilmeleri için, mesleğini tanıması ve mesleğin gerekliliklerini yerine getirecek özveriye sahip olması sonucu verilen cevapların analizinde ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın hipotezlerinden birisi de mesleki bağlılık hususunda; öğrenim hayatına başlayan çoğu öğrencinin mesleği tanıması ve mesleğini sevmeye hikâyesi, mesleki sosyal ilişkilerinin güçlenmesiyle başladığını göstermektedir. Kütüphanecilerin çoğu mesleği tanımadan gelip, mesleğini tanıyarak ve sosyal çevresindeki kütüphanecilik mesleğine yakınlık kurarak mesleki bağlılığını kazanmaya başlamaktadır. Birey meslek hakkında tam olarak bilgi sahibi olmadan öğrenime başlayarak öğrenimi sırasında mesleğini tanımaktadır. Buna rağmen öğrenimi sırasında mesleki bağlılığı kurması halinde, kütüphanecilerin mesleklerini özveri ve mesleki bir sevgi ile gerçekleştirdikleri de katılımcıların cevaplarında ifade edilmiştir. Mesleki bağlılığı tam anlamıyla kuramamış kütüphanecilerin mesleki faaliyetlerde yeterli hizmeti sunmadığı verilen cevaplar neticesinde ortaya çıkmıştır. Mesleki bağlılığın kurulması, öğrencilerin meslek tanımlaması çerçevesinde öğrenimi ve iş hayatı çerçevesindeki etkileşimle gerçekleşmektedir. Bu etkileşimin çoğunluğu öğrenimde meslektaşlar, dernekler ve STK'lar ile iletişim halinde kurulmaya başlanmaktadır. Kütüphanecilerinin mesleki bağlılığı, kütüphanecilik hizmetlerini doğrudan etkilemekte, mesleğin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmanın hipotezlerinden bir diğeri, kütüphanecilerin mesleklerini iş mi yoksa bir meslek olarak mı algıladığına ilişkin verilerin analizinde, mesleklerine atfettikleri değerin doğrudan etkili olduğu sonucunu ortaya çıkmıştır. Genel olarak kütüphaneciler, “kütüphanecilik meslektir çünkü belli bir eğitim ve gelişime açık süreci içermektedir.”; şeklinde kütüphaneciliği meslek olarak tanımlamaktadır. Çoğu kütüphanecinin mesleğe iş gözüyle bakmasının aksine meslek olarak tanımlamasında belirli eksikliklerin olduğu ifade edilmiştir. Kütüphanecilerin meslekleri atfettikleri değer, kütüphaneciliği meslek olarak nitelendirmesinde birincil etken olarak belirlenmiştir. Kütüphanecilerin çoğunluğu kütüphaneciliği bir meslek olarak görmekte ve bu durum mesleğe atfedilen değer, kütüphanecilerin mesleki bağlılığı ile ilişkili olduğu sonucunu göstermiştir.

Buna ek olarak, edinilen bulgular değerlendirildiğinde, kütüphanecilik ile yakınlığın erken kurulması, kütüphanecilerin mesleki bağlılıklarını daha güçlü kurmasına ve mesleki farkındalığını kazanmasının daha etkili olduğuna işaret etmiştir.

Tez çalışmasında aranan sorulardan biri kütüphanecilerin meslek tercihlerinde, kütüphanecilerin meslek öğrenimini almaya nasıl karar verdikleri, nasıl kütüphaneci olmaya karar verdiklerine dair soru ile edinilen bilgiler ile kütüphanecilik mesleğine başlamadan önce çoğu kütüphanecinin mesleki kaygılar ve iş sahibi olma korkusuyla bölümü tercih ettikleri belirlenmiştir. Kütüphaneci olmak için öncelikle kütüphaneci olmak değil, iş sahibi olmak istenmesi yatmaktadır. Bu bağlamda düşünülürse, iş kaygıları ile mesleğe atılmak, özverili bir çalışmanın aksine olumsuz sonuçlar doğurabilen bir hale gelebilmektedir. Katılımcılardan edinilen bilgiler ile iş kaygılarıyla öğrenimini tamamlamaya başlayan kütüphanecilerin mesleki bağlılıklarını kurmadan meslek hayatlarına başlamaları mesleğin yürütülmesinde sorun teşkil edebileceği verilen cevaplar ile anlaşılmıştır.

Tez çalışmasında aranan soruların cevaplarından bir tanesi olan kütüphanecilerin gözünden mesleki yeterlilikler hususu, verilen cevaplar neticesinde mesleğin sosyal bir meslek olması gerektiğini göstermiştir. Kütüphanecilerin mesleki sosyal çevrede etkileşimi, mesleki bağlılığı ve mesleki farkındalığı doğrudan etkilemektedir. Bu konu çalışmanın dördüncü bölümünde kütüphanecilerin yeterlilik hakkındaki düşüncelerinin toplandığı bölümde değerlendirilmiştir. Kütüphanecilerin gözünden mesleki yeterlilikler olarak oluşturulmuştur.

Çalışmanın sorularından kütüphanecilerin çevre iletişimi hususu bakımından, dernek faaliyetleri veya STK'larla iletişimde olan kütüphanecilerin mesleklerini sahiplenmesinin daha yüksek olduğu verilen cevaplar neticesinde elde edilmiştir. Kütüphanecilerin mesleğine bağlı olarak, iletişim durumu mesleklerine bağlılıklarını doğrudan etkilemektedir. Çalışmanın dördüncü bölümünde kütüphanecilerin mesleki dernek veya STK'lara üyeliğine dair sorulan sorular mesleki çevre ile iletişimi ve sosyal bir meslek alanı oluşturan kütüphanecilerin mesleki bağlılıklarının daha kuvvetli olduğunu kanıtlanmıştır.

Kütüphanecilerin istihdam hususundaki görüşleri, istihdam durumunun her kütüphanecide farklı bir izlenimi olduğu sonucunu çıkarsa da çoğu kütüphaneci devlet politikaları kapsamında istihdamın azlığını ifade etmiştir. Bu durumun mesleki bağlılıkla doğrudan ilişkisi tam olarak neticelendirilemese de istihdam durumun mesleki bakış açısını etkilediğini düşündürmüştür.

Çalışmanın bir diğer sorularından kütüphanecilerin meslek tanımlaması kapsamında mesleğin avantajları ve dezavantajlarına ilişkin değerlendirmeler, kütüphanecilerin mesleklerini tanımlarken neleri önemseydiğini göstermiştir. Bu kazanılan değerler kütüphanecilerin mesleklerini tanımlarken nelerin öncelikli olduğunu bir nevi göstermektedir. Kütüphanecilerin mesleğin avantajları ve dezavantajlarını hakkındaki değerlendirmeleri dördüncü bölümde detaylı bir şekilde yer almaktadır.

Çalışmanın sorularından birisi olan kütüphanecilerin kütüphaneciliği bir iş mi yoksa meslek olarak mı gördüğü durumu, katılımcılardan edinilen bilgiler ile kütüphaneciliğin genel olarak bir meslek olarak görüldüğünü kanıtlamıştır. Meslek olarak görülmesindeki gerekçeler, meslek olarak algılanmasındaki etkenler kütüphanecilerin gözünden dördüncü bölümde ele alınmış ve değerlendirmeler oluşturularak genel olarak meslek olarak algılandığı kanıtlanmıştır.

Araştırmanın detaylarında kalan katılımcılardan edinilen bilgilerle oluşturan kütüphanecilik mesleğinin sorunlarına ve mesleki bağlılığın oluşmasında karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak durumların oluşma nedeninin şunlar olduğu düşünülmüştür.

- Kütüphanecilerin mesleki açıdan doygunluk kazanacak, öğrenimleri sırasında mesleğin tözüne ilişkin yaklaşımlarının az olması,

- Kütüphanecilerin genelde vakıf üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin maaş ve hayatı idame ettirme durumlarında maddi kaygıların yoğunluğu,
- Mesleki altyapının oluşması için bölümün genel işleyişi ve öğrenimi sırasında kütüphaneciliği sevmek ve tanımada geç kalma,
- Kütüphanecilik mesleğinin toplum nezdinde bilinirliğinin az olması, kütüphanecilerin beklediği mesleki değeri hissedememesi,
- Meslekle ilgili bilgi ve tecrübeye sahip olmayan kişilerin, mesleğin içinde yer alması, liyakatin olmadığı durumlar,
- Kütüphanecilik mesleğinin yeterince önemsenmemesi, kurum ve toplum nezdinde kütüphane hizmetlerinin geri planda yürütülmeye çalışılması,
- Mesleki istihdam sorununu çözecek, kurumsal ve devlet politikaları kapsamında kütüphanecilerin istihdam edilmek üzere çalışmaların planlanması da önemlidir.

Kütüphanecilik mesleğinin, toplumların bilgi edinme, üniversiteler için öğrenme ve ders kaynaklarını destekleyici rolü, kurumlar ve bu konuda ilgili merciler tarafından önem sırasında yüksekte tutulması, mesleğin imaj probleminin aşılmasında önem arz etmektedir. Aynı zamanda, kütüphanelerin önemli olduğu, sürgün yeri veya beğenilmeyen birimler olarak resmedilmesinin aksine imajını yükseltecek uygulamaların olması da önemlidir.

Kütüphanecilik mesleği öğreniminin anabilim dallarına ayrılarak kütüphanecilik ve arşivcilik olarak öğreniminin planlamasının yapılması mesleğinin erken tanınması ve iletişim ağının oluşturulması hususunda öğrenciler için önemli bir noktadır.

Öğrenim sırasında mesleki olarak meslekte olanlar ve sosyal çevreye ilişkin öğrencilerin mesleki faaliyet ve hizmet alanlarında daha verimli olacak şekilde etkinlik ve planların ders süreçlerine katılması da mühim bir meseledir.

Mesleki dernekler ve dernek faaliyetlerine ilişkin öğrencilerin bu faaliyetlerle erken tanışması mesleki açıdan mesleki bağlılığında oluşmasında önemli bir etkidir. Bu durumların yanı sıra kütüphanecilik mesleğine gönül veren kütüphanecilerinin mesleğini tanıması, sevmesi de mesleki bağlılık için mühimdir.

Kütüphanecilerin hayatını idame ettirme durumlarına ilişkin yoğunluğu özel sektörde yer alan maaşların düşüklüğü, mesleki motivasyon ve bağlılığın özverili çalışmanın da iyileştirilmesi için önemlidir.

Kütüphanecilerin meslek tanımlamasına ek olarak, kütüphaneciliği değerlendirmeleri ile oluşan ortak sonuçlar bağlamında, katılımcıların verdiği yanıtlar ile kütüphanecilik mesleğinin bir öğrenim programına dâhil olması, bu öğrenim programının anabilim dallarına ayrılması mesleğin gelişim ve iyileştirme süreçlerindeki yapısı, mesleğin gerçekleştirilmesi için mesleki bir bağlılığın olması temel bir durumdur.

Bu bağlamda, kütüphanecilik öğreniminin ve mesleki gelişmelerin hem kurumlar arasında hem de toplum nezdinde tanınırlığını mesleki farkındalığı yaratacak çalışmaların yapılması elzem bir durumdur.

KAYNAKÇA

Kitap

- Akalın, Şükrü Haluk, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Ankara 2019.
- Alpay, Meral, *Kütüphanecilik Terimleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1973.
- Aydın, İnayet Pehlivan, *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pagem Yayıncılık, 2001.
- Aydın, Ramazan, *Bir Rektörün Bakış Açısından Üniversite Olabilmek (ÇOMÜ Örneği)*, ODTÜ Yayıncılık, Ankara 2008.
- Baskan, Gülsün Atanur ve Gün, Feyza, *Yükseköğretim Üzerine Düşünmek*, Pagem Akademi, Ankara 2020.
- Çakır, Özlem, *İşe Bağlılık Olgusu ve Etkileyen Faktörler*, Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Çakır, Özlem, *İşe Bağlılık Olgusu ve Etkileyen Faktörler*, Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Doğramacı, İhsan, *Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimi*, Meteksan, Ankara 2007.
- Durrance, Joan C., Fisher, Karen E. *How Libraries and Librarians Help A Guide to Identifying User-Centered Outcomes*, American Library Association, Chicago, 2005.
- Güllüoğlu, Özlem, *Örgütsel İletişim İletişimin Doyumu ve Kurumsal Bağlılık*, Eğitim Akademi Yayınları, 2011.
- Hatiboğlu, M. Tahir, *Türkiye Üniversite Tarihi*, Selvi Yayınevi, Ankara, 2000.
- Keseroğlu, Hasan Sacit, *Kütüphane Üstüne Bir Deneme Bilgi Merkezleri Kütüphane, Arşivler, Müzeler*, Yay. Haz. Mehmet Ali Akkaya, Hüseyin Odabaş, Hiper Yayın, 2019.
- Kuzgun, Yıldız, *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Nobel Akademi Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Markgren, Susane ve Eatmen Allen, *Tiffany Career Q&A: A Librarian’s Real-life, Practicall Guide to Managing a Succesful Career*, Information Today Inc, 2013.
- Moodie, Gavin F., *From Vocational to Higher Education: An International Perspective*, Open University Press, 2008.
- Öztunalı, Önder, *Üniversiteler Tarihi ve Vakıf Üniversiteleri*, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2009.
- Öztürk, Sevim, *Üniversite ve Özerklik Üniversite Özerkliğinin Göstergeleri*, Pagem Akademi, Ankara 2019.

Şeşen, Yasin, *Üniversite Kütüphanelerinde Toplam Kalite Yönetimi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi Örneği*, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Timur, Taner, *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*, İmge Kitabevi, Ankara 2000.

Makaleler

Bello, Musa, “Choosing a career: librarian?”, *Librarian Career Development*, C. 4, S. 4 (1996), s. 15-19

Bezirci, Pervin, “Dünya Üniversite Kütüphanelerinde Mükemmellik Örnekleri ve Gelecek”, *Yükseköğretim Dergisi*, C. 8, S. 2, (2018), s. 234-246.

İlhan, Süleyman, “Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21 (2008), s. 313-328.

Şahin, İdris, Zoraoğlu, Yunus Remzi ve Şahin Fırat, Necla, “Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları, Kuram ve Uygulamada Eğitim Modeli, *Eğitim Yönetimi*, C. 17, S. 3, (2011), s. 429-452.

Tak, Bilçin B. Aydem Aydemir Çiftçioğlu, “Üç boyutlu Mesleki Bağlılık Ölçeğinin Türkçe’de Güvenirlilik ve Geçerliliğinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırması, *İşletme Fakültesi Dergisi*, C. 10, S.1 (2009), s. 35-54.

Yılmaz, Kaya ve Şahin, Taner, "Eğitim Fakültelerinde Araştırma Görevlilerinin Mesleki Deneyimlerinin İncelenmesi: Araştırma Görevlisi Olmanın Anlamına İlişkin Fenomonolojik Bir Çalışma, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 44 (2016), s. 143-168.

Akkaya, Mehmet Ali, “Türkiye’de Yeni Bin Yılda Kurulan Devlet Üniversitelerinin Kütüphaneleri Hakkında Niceliksel Bir Değerlendirme”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 27, S. 4, (2013), s. 601-518.

Aktaş, Hakkı ve Gürkan, Güney Çetin “İş-Aile ve Aile-İş Çatışması ile Bireysel Performans Etkileşiminde Mesleki Bağlılığın Aracı Rolü: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, C. 16, S. 2 (2015), s. 139-154.

Akyüz, Yahya, “Türkiye’de Öğretmenin Öğretmen ve Meslek İmajı”, Ankara Üniversitesi Eğitim bilimleri Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 1 (1978), s.115-121.

Alaca Erdinç ve Kızılöz, Tuğba, “Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Değerlendirme”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 29, S. 3 (2015), s. 515-543.

Alkan, Alkan, “Kütüphaneci Olarak Eğitimle Desteklenen Bir Yaşam Türkiye Tıp Kütüphaneciliğinden Bir Kesit ve Kütüphane Yöneticiliği Deneyimi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 3, (2017), s. 348-373.

Antalyalı, Ömer Lütfi, “Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 6 (2007), s. 25-40.

Arabacı, İmam Bakır ve Gündüzalp, Seda “Türkiye’deki Üniversitelerin Değerler Algısı”, *Turkish Journal of Educational Studies*, C.1, S. 3, (2014), s. 115-144.

Arı, Samet “Birey Veya Meslek Grupları İçin Toplumsal Statü Bağlamında Amaç Yönelimli Mesleki Farkındalık Eğitimin Önemi”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, C. 10, S.29 (2021), s. 405-427

Arslan, Ali, Darülfünun İlahiyat Fakültesi, Fakülte Meclisi’nin Kurulması ve İlk Meclis Zabıtları (1911-1912)", *Değerler Eğitimi Dergisi*, C. 5, S. 13 (2007), s. 11

Atalay, Ayşe Çay, “Mesleklerin İsmi Değiştirmek İmajlarını Değiştirmek İçin Yeterli mi? Sekreterlik Mesleği Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1 (2013), s. 223-234.

Atılgan, Doğan, "Türkiye’de Kütüphaneciliğin Gelişimi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C.9, S. 1 (1995), s. 10-20.

Atık, İlhan ve Doğru, Alperen, “Mesleki Eğitimin Verimliliğinin Arttırılması için Model Önerisi”, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 2 (2018), s. 1-15.

Aybaşı, O. Tekin, “Türkiye Üniversite Kütüphaneleri Hakkında Rapor”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, C. 24, S. 4 (1975), s. 259-272.

Aydın, Nurşen, “Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji”, *Uluslararası ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, C. 2. S. 2. (2018), s.60-71

Baltacı, Cemal ve Akın, Fehmi, “1946 Üniversite Reformu”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 1 (2007), s. 83-94.

Baysal, Ayşe Can ve Paksoy Mahmut, “Mesleğe ve Örgüte Bağlılığın Çok Yönlü İncelenmesinde Meyer-Allen Modeli”, *İ.Ü İşletme Fakültesi Dergisi*, C. 28, S. 1 (1999), s. 7-15

Baysal, Jale, “Yeni Üniversiteler Kanunu’nda Kütüphanecilik Mesleği”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 19, S. 4, (1970), s. 296-303

- Cardwell, Catherine çeviren Sekine Karakaş, “Öğretim Üyeleri Danışma Kütüphanecileri İçin Gerekli Bir Kaynak”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 15, S. 4 (2001), s. 399-406.
- Ceylan, Tuncay, “Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 15, S. 1 (2011), s. 89-104.
- Çağlar, Nermin Gül ve Yılmaz, Bülent, “Üniversite Kütüphanelerinde Halkla İlişkiler ve Başkent Üniversitesi Kütüphanesi”, *Bilgi Dünyası*, C. 8, S. 1, (2007), s. 31-29
- Çakın, İrfan “Bilgi Profesyonellerinin Eğitiminde 40 Yıl: Hacettepe Üniversitesinin Lisans Programındaki Değişiklikler”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 26. S. 2 (2012), s. 262-290.
- Çelik, Ahmet ve Çelik, Nazan, “Üniversite Kütüphaneleri Üzerine”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.10, S.2 (1993), s. 115-121.
- Çelik, Ahmet “Üniversite Kütüphanelerinin Geleceği”, *Bilgi Dünyası*, C. 1, S. 1, (2000), s. 42-55.
- Çelik, Ahmet, “Enformasyon Teknolojisi ve Kütüphanecilik”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 1, S. 3, (1987), s. 125-131.
- Çelik, Hilmi, “Kütüphaneci Piyasası”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 25, S. 1 (1976), s. 52-54.
- Çelik, Sönmez, “Üniversite Kütüphaneleri: Amaç, Görev, İşlev, Yönetim ve Örgüt Yapısı”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, C. 1, S.2, (2000), s. 52-62.
- Çiftçi, Münire “Girişimci Üniversite ve Üçüncü Kuşak Üniversiteler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 27 (2015), s. 1-5.
- Çolaklar, Huriye, “Profesyonellik ve Kütüphanecilik Mesleği”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 9, S. 18 (2004), s. 9-18.
- Çöl, Güner “Örgütsel Bağlılık Kavramı ve Benzer Kavramlarla İlişkisi”, *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, C. 6, S. 2 (2004), s. 42-60
- Dekar Urumsalı, B. Efflin Sychputra, A. Pandu Wicaksona, “Whistle-blowing Intention: The Effects of Moral Intensity Organizational Commitment and Professional Commitment”, *Journal Akuntansi*, C. 22, S. 3 (2018), s. 354-367
- Demir, Güler, “Avustralya’da Kanıta Dayalı Kütüphanecilik Bir Ulusun Kaynak Paylaşımı”, *Türk Kütüphaneciliği*, (2017), C. 31, S. 2, s. 286-298.

- Demirgil, Zeynep ve Erdem, Ramazan “Meslek ve Kişilik Etkileşiminin Büyük Beşli ve Rlasec Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 3, S. 35 (2019), s. 231-245
- Deniz Ötüken, “Çocuğunuz Kütüphaneci Olmalı mıdır?”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 3 (1957), s. 93-97
- Doğan Atılgan, “Türkiye’de Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 22, S. 4 (2008), s. 452
- Eke, Beğlü “Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek Faktörü”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C. 43, S. 14 (1987), s. 377-401
- Elmer, M. Grieder, “Kütüphane Üniversitenin Kalbidir”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, C. 5, S. 2 (1956), s. 93-100.
- Erdem, Ali Rıza, Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitelerin Misyonu), *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 17, (2005), s. 75-86.
- Ergen, Bülent, “Üniversite ve Kütüphanesi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 20, S. 2, (2003), s. 188-189.
- Ersoy, Osman, “Meslek Olarak Kütüphanecilik”, *Türk Kütüphaneciliği*, (1958), C. 7, S. 3-4, s. 1-3
- Eryetiş, Muharrem Vedat “Meslek Seçimi ve Mesleki Rehberlik", *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, S.44 (2016), s.1-17.
- Gedikoğlu, Tokay, "Çağdaş Yükseköğretim: Önemi, Sorumlulukları, Planlı Değişim ve Yönetim", *Eğitim ve Bilim* (1991), s. 20-26.
- Gorman, Michael, “Whither Library Education?” *New Library World*, C. 105, S. 1204/1205 (2004), s. 376-80
- Gökçora, İsmail Haluk, “Toplumsal Yaşamımızda ve Türk Bilim Dünyasında Profesyonel ve Profesyonellik Kavramlarına Değın”, *Bilgi Dünyası*, C. 6, S. 2 (2005), s. 24. s237-250
- Gökdeniz, İsmail ve Merdan, Ethem “Meslek Seçimi ile İş Tatmini İlişkisi: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2 (2016), s. 111-121.
- Gülcemal, Tuba ve Karaca, Sükran, “Üniversite İmajını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama Çalışması: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği”,

Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C. 10, S. 1, (2018), s. 300-315.

Güldü, Özgür ve Ersoy Karl, Müge “Kariyer Planlama Sürecinde Engelleri ve Kariyer Geleceği Algılarının Rolü”, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 72, S. 2 (2017), s. 377-400.

Güneş, Güssün, “Tek Problem İmaj Mı? Türkiye Gerçeğinde İmaj Meselesi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 21, S. 2 (2007), s. 230-236

Gürdal, Oya, “Kütüphanecilik Eğitimi Planlaması”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 4, S. 2 (1990), s. 73-82.

Habip, Elif ve Sazkaya, Merve Koçoğlu, “Mesleki Prestijin İşten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkisinde Kolektif Şükranın Aracılık Rolü: Ulaşım Sektöründe Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisadi ve İşletme Dergisi*, C. 15, S. 3 (2019) s. 834-857.

Karadeniz, Şenol ve Yılmaz, Bülent, “Ankara’daki Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 2 (2017), s. 223-244.

Karadeniz, Şenol ve Yılmaz, Bülent Ankara’daki Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 2 (2017), s. 223-244.

Karagözoğlu Aslıyüksek, Mehlika “İstanbul’daki Üniversite Kütüphanecilerinin Dijital Kültüre İlişkin Sosyal ve Mesleki Tutumları”, *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, C. 8, S. 30 (2017), s. 237-270.

Karataş, Ahmet, “Meslek lobiciliği ve Kütüphanecilik”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 3 (1992) s. 173.

Kaya, Hüseyin, “Üniversite Kütüphaneleri Personel-Kullanıcısı İlişkisi ve Mevcut Durumun Standartta Uygunluğu”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 31, S. 3 (2017), s. 394-402.

Kennedy, Marie R. ve R. Biancolini, Kristine, Academic Librarian Reserach A Survey of Attitudes, İnvolvement and Perceived Capalities”, *College & Reserach Libraries*, C. 9, S. 1 (2012) s. 431-448.

Kılıç Yılmaz ve Yılmaz, Ercan “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Perspektifinden Mesleki Eğitime İlişkin Bir Durum Çalışması”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, C.3, S.1 (2018), s. 1-16.

Kirwan, Gloria ve Guckin, Conor Mc “Professional Reputation and Identity in the Online World”, *International Review of Information Ethics*, C. 19, (2013), s. 47-51.

Odabaş, Hüseyin “Gelecekte Kütüphaneler ve Üniversite Kütüphanelerinde Yenilikçi Yaklaşımlar”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 20, S. 3 (2016), s.797-811.

Osman Ersoy, “Hem Memur Hem Kütüphaneci”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 8, S. 3 (1994), s. 177-179.

Öndoğan, Ayşe Gedikçi, “Üniversite Kütüphanelerinde Yürütülen Halkla İlişkiler Faaliyetlerinin Müşteri Memnuniyeti Üzerine Etkisi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 24, S. 3, (2010), s. 439-470.

Ören, Kenan ve Yüksel, Hasan “Geçmişten Günümüze Çalışma Hayatı”, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, C. 1, S. 1 (2012), s. 34-59.

Özdemir, Murat “Nitel Veri Analizi, Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 11, S.1, s. 323- 343.

Özdevicioğlu Mahmut ve Aktaş Aylin, “Kariyer Bağlılığı, Mesleki Bağlılık ve Örgütsel Bağlılığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, S. 28 (2007), s. 1-20

Özgen, Pelin ve Göker, Anıl Z., “Kütüphanelerde Hizmet Kalitesinin Kritik Olaylar Çerçevesinde Değerlendirilmesi” *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, S. 17, (2016), s.25-40

Sağsan, Mustafa ve Fırtına, Burak “Bilgi Mesleğine Bağlılık ve Adanmışlık: Platonik Bir İlişkinin Gelgitleri ve Profesyonellikle İmtihanı”, *Bilgi Dünyası*, C. 16, S. 1 (2015), s. 1-22

Saltık, Işıl Arıkan, Avcı Umut ve Kaya, Ufuk, “Mesleki Bağlılık ve Mesleği Bırakma Niyeti Üzerine Etken Faktörler Olarak Birey-Meslek Uyum ve Mesleğin Sosyal Statüsü: Turizm Sektöründe Görgül Bir Araştırma,” *İşletme Araştırmaları Dergisi*, C. 8, S. 3, (2016), s. 42-63.

- Sarı, Özgür, “Toplumsal Cinsiyet ve Mesleki Rol İlişkisi: Hemşirelik Bölümünde Okuyan Erkek Öğrenciler Örneği”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4, (2011), s. 493-504
- Seçer, Barış ve Çınar, Efe, “Bireycilik ve Yeni Kariyer Yönelimleri”, *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 2, (2011), s. 49-62.
- Tonta, Yaşar, “Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Lisans Programının Güncelleştirilmesi”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 26, S. 2 (2012), s. 291-314.
- Tonta, Yaşar, “Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitimi Yeniden Yapılanması, Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Bilimin kurumsal Gelişimi”, *Türkiye Kütüphaneciler Derneği*, (2000), s. 1-19.
- Tonta, Yaşar, Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim Eğitiminde Gelişmeler ve Program Değişiklikleri, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 26. S. 2 (2012), s. 227-261.
- Toplu, Mehmet, “Kütüphaneciliğin Etik Sorunu ve Türkiye Yaklaşımı”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 21, S. 2, (2007), s.186-217.
- Toplu, Mehmet, “Üniversite Kütüphanelerinin Bilimsel Araştırmalardaki İşlevi ve Türkiye Gerçeği (1)”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 6, S. 1 (1992), s. 22-42.
- Toplu, Mehmet, Üniversite Kütüphanelerinin Bilimsel Araştırmadaki İşlevi ve Türkiye Gerçeği (2), *Türk Kütüphaneciliği*, (1992), C. 6, S. 2, s. 89-107
- Torun, İshak, “Yöre Halkının Üniversiteye Bakışı ve Beklentileri: Niğde Üniversitesi Örneği”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 9, (2005), s. 156-177.
- Utkan, Çağrı ve Kırdök, Oğuzhan “Dört Boyutlu Mesleki Bağlılık Ölçeği Uyarlama Çalışması”, *International Journal of Social and Education Reserach*, C. 4, S. 2 (2018), s. 230-244.
- Ültanır, Emel, “Meslek Değerlerinden ‘Bağımsızlık, İş Güvenliği ve Statü’ye İlişkin Ölçek Maddelerinin Geliştirilmesi”, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, C. 2, S. 8, (1997), s. 41-47
- Üstün, Ayşe, “Kütüphanecilik Mesleğinde İç İletişim ve Motivasyon”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 11, S. 1 (1997), s.20-28
- Yağcı, Yalçın, “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Öğrencilerine Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Eğitiminin Dinamizminde Önemsinmesi Gerekli Olanlara Bakış”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 16, S. 4 (2002), s. 475-480.

Yıldırım, Üstün “Ben Kütüphaneciyim!”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 32, S. 3 (2018), s. 233-234.

Yıldız Kemal ve Çiloğlu Yörübulut, Merve “Türkiye’de İş ve Meslek Danışmanlığı Sisteminin İşlerliği”, *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, C.12 (2017), s. 97-109.

Yıldız, Serdar, “Üniversiteler Ne Vaat Ediyor? Türkiye’deki Üniversitelerin Basın İlanları Üzerine Bir İçerik Analizi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 14, S. 2. (2016), s. 160. 155-179.

Yılmaz, Bülent ve Dalkıran, Ömer, “Türkiye’nin Bilim-Teknoloji Politikalarında Kütüphane Kurumuna Yaklaşım”, *Bilgi Dünyası*, C. 13, S. 1, (2012), s. 57-81.

Yılmaz, Bülent, “Bilgi Sosyolojisi Kütüphanecilik İçin Bir Deneme”, *Türk Kütüphaneciliği*, C. 10, S. 1 (1996), s. 8-20.

Ziya Toprak ve Tuba Yener, “Kütüphane Niteliği ile Üniversite Niteliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi*, C.7, S.79 (2019), s. 55-60

Tezler ve Sempozyumlar

Burd, Barbara, *Work Values of Academic Librarians: Exploring the Relationships Between Values, Job Satisfaction, Commitment and Intent to Leave*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Regent Üniversitesi, Londra 2002.

Cihangir, Yazgı, *Avrupa Birliği Toplumu Projeleri ve Üniversite Kütüphaneleri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Çukadar, Sami, Gürdal, Gültekin, Çelik, Sönmez ve Kahvecioğlu Kerem, Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum ve Gelecek”, *(Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelimler ve Sorunlar, (UYK-2011) 27-İstanbul, 29 Mayıs 2011, C. 3, B. XVI, s. 2427*

Habip, Elif, *Mesleki Prestij İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkide Kolektif Şükranın Aracılık Etkisi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

Hikmet Yazıcı, Burcu Türkmen ve Yasemin Aydemir, Dünyada ve Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Önemi, *4th Uluslararası Meslek Okulları Sempozyumu*, Yalova Üniversitesi, 2015.

Konya, Ümit, *Bilgi Pazarlaması ve Kütüphaneler*, ÜNAK 2005 Bildiriler: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması, 22-24 Eylül 2005 İstanbul, 2006, ed. Aytaç Yıldızeli, Hatice Kübra Bahşioğlu, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 2006.

Kundak, Nahiye Fehya, *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Meslekleri Hakkında Görüşleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.

Murat Kahraman, Alper Acar, vd. “Sakarya İlinde Görev Yapan Öğretmenlerin Gözüyle Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü ve Saygınlığı”, *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı II: Eğitim Bilimleri ve Öğretmenlik Alan Eğitimi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2013.

Seçer, Hatice Şebnem, *Mesleki Yaşam Modelinin Oluşturulması ve Mesleki Analizlerde Kullanımı*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir 2007.

İnternet Kaynakları

Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi Hakkında,
http://www.library.boun.edu.tr/kutuphane_hakkinda.php [Erişim Tarihi: 26.07.2021]

Hacettepe Üniversitesi Kütüphaneleri Kütüphanelerimiz,
<https://library.hacettepe.edu.tr/sayfa/kutuphanelerimiz> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe, <https://lib.metu.edu.tr/tr/daha-fazla> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

YÖK Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/> [Erişim Tarihi 07.07.2021]

1981 Yükseköğretim Kanunu,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> [Erişim tarihi: 07.09.2021]

Ankara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe”,
<http://kutuphane.ankara.edu.tr/hakkimizda/> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

Ankos, “Hakkımızda”, <https://ankos.org.tr/tr/hakkimizda/> [Erişim tarihi: 1.08.2021]

Biblioteca Universitaria Di Bologna, Scopri La Bub, <https://bub.unibo.it/it/scopri-la-bub/la-nostra-storia> [Erişim tarihi: 26.07.2021]

İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe”,
<https://kutuphane.istanbul.edu.tr/tr/content/hakkimizda/tarihce> [Erişim tarihi,
25.07.2021]

Karadeniz Teknik Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı
Tarihçe”, <http://kutuphane.ankara.edu.tr/hakkimizda/> [Erişim tarihi: 25.07.2021]

Kasım 1981-Kasım 1988 Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler,
[https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/kasim-1981-kasim-1988-](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/kasim-1981-kasim-1988-doneminde-yuksekogretimdeki-gelismeler.pdf)
[doneminde-yuksekogretimdeki-gelismeler.pdf](https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/kasim-1981-kasim-1988-doneminde-yuksekogretimdeki-gelismeler.pdf) [Erişim Tarihi, 6.07.2021]

Mevzuat Bilgi Sistemi, Yükseköğretim Üst Kuruluşları İle Yükseköğretim
Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.124.pdf> [Erişim Tarihi, 03.08.2021]

ULAKBİM EKUAL, <https://cabim.ulakbim.gov.tr/ekual/> [Erişim tarihi, 30.07.2021]

YÖK İstatistik,
[https://istatistik.yok.gov.tr/https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kutuphane-](https://istatistik.yok.gov.tr/https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kutuphane-Istatistikleri-2020-37201)
[Istatistikleri-2020-37201](https://istatistik.yok.gov.tr/https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kutuphane-Istatistikleri-2020-37201) [Erişim Tarihi, 08.07.2021]

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr> [Erişim tarihi:
21.05.2022]

Yükseköğretim Kurulu Mevzuat, Yükseköğretim Üst Kuruluşları İle Yükseköğretim
Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.124.pdf> [Erişim tarihi: 07.08.2021]

Darülfunun’un Kuruluşu ve Gelişimi,
https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/143/18.htm [Erişim
Tarihi 15.10.2022]

Atatürk Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Tarihçe,
<https://kutuphane.atauni.edu.tr/tarihce-2/> [Erişim Tarihi: 25.07.2021]

**TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ- BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ –
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

Görüşme Soruları

ORHAN ALTUNDAĞ

Kütüphanecilerin Mesleklerini Tanımlamaları: İstanbul Örneği: Tez Soruları

1. Cinsiyet / Yaş / Eğitim Düzeyi
2. Mesleğinizi kaç yıldır yapıyorsunuz? Nasıl kütüphaneci olmaya karar verdiniz? Bu süreci kısaca anlatabilir misiniz?
3. Yaptığınız işiniz ya da mesleğiniz sorulduğunda ilk cevabınız ne oluyor? Mesleğinizi nasıl tarif ediyorsunuz?
4. Kütüphanecilik mesleğini yerine getiren bir kişi için, başlıca sahip olması gereken özellikler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce kimler kütüphaneci olabilir? Ya da olmayabilir?
 - a. Sizce hangi belirgin özellik kütüphanecilik mesleğinin inceliğini anlatıyor?
 - b. Peki, sizce hangi sahip olunan belirgin özellik kütüphanecilik mesleği sorun teşkil edebilir?
5. Şuan bir yüksek lisans veya doktora programına kayıtlı mısınız?
 - a. Hangi programa kayıtlısınız?
 - b. Değil ise, neden eğitim programına kayıt olamıyorsunuz?
 - c. Şartlar uygun olduğunda, bir eğitim programına katılmak isteseydiniz ne olurdu?
6. Yoğun iş temposu içinde zaman bulduğunuz veya izin günlerinizde katılabildiğiniz etkinlikler faaliyetler olabiliyor mu?
 - a. Hangi programlarını tercih ediyorsunuz?
 - b. Etkinlik içeriklerinin tercihinde mesleğinizin bir etkisi oluyor mu?
 - c. Mesleki etkinliklere denk geliyor musunuz? Zaman bulabildiğiniz mesleki etkinliklere katılabiliyor musunuz?
7. Meslek derneklerinden veya meslekî STK'lerden hangisine/hangilerine üyesiniz?
 - a. Dernek üyeliği var ise;
 - i. Derneğe/STK'ya üye olurken aklınıza ilk aklınıza gelen neydi?
 - ii. Derneğin/STK'nın size ne gibi faydaları var? Size neler kattığını düşünüyorsunuz?
 - iii. Üyelik aidatınızı düzenli ödüyor musunuz?
 - b. Bir STK/dernek üyeliği yok ise
 - i. Bir mesleki derneğe/STK üye olamamanızda ki başlıca sebeplerden bahsedebilir misiniz?
8. Kütüphanede hangi birimde çalışmaktasınız?
 - a. (İlgili birim)'de kullanıcı geri dönüşleri oluyor mu?
 - i. Sizce bunun sebebi sizin çok iyi olmanız mı yoksa yaptığınız işi kullanıcının haberdar olamaması veya anlayamaması mı?
 - b. Kütüphanede veya ileride ki mesleki ilerlemeniz de hangi birimde çalışmak isterdiniz?
9. Mesleğimizin yeterliliğinin ölçülmesi için siz bu konuda nasıl bir yeterlilik ölçümü yapardınız/kullanırdınız/önerirdiniz?
 - a. Bunların sonucunda sizce kim kütüphaneciyim diyebilmeli?
10. Sizce mesleğimizin istihdam sorunu var mı?

- a. Var ise, bu sorunu örnekleyebilmeniz mümkün mü?
 - b. Sizce neden istihdam sorunu var?
 - c. Devlet ve özel sektörde ki istihdam durumuna nasıl bakıyorsunuz? Temel olarak arasındaki belirgin farklılar sizce nelerdir?
11. Mesleğin avantajları ve dezavantajları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- a. Mesleğimizi diğer mesleklerden ayıran temel avantajlar nelerdir? Örneklerle açıklayabilmeniz mümkün mü?
 - b. Mesleğin dezavantajları olarak aklınıza gelen bir şeyler var mı? Örneklerle açıklayabilmeniz mümkün mü?
12. Elinizde yetki olsa, bölüm adını değiştirir miydiniz? Ne olsun isterdiniz?
- a. Evet, ise neden bölüm adını değiştirmeyi düşünüyorsunuz?
 - b. Aklınızda ki bölüm ismini öğrenebilir miyim?
 - c. Bölüm ismi söylediğiniz gibi olsaydı, meslek ile ilgili neler değişirdi?
13. Sizce kütüphanecilik bir meslek mi yoksa iş mi?
- a. Sizce meslek ve işi birbirinden ayıran temel husus nedir?